د قرآن پلوشې

د القصص سوره

د ملتونو
د عروج او زوال عوامل

حکمتيار

د ملتونو
د عروج او زوال عوامل

د بني اسرائيلو
په عبرتناکي قصې کي

حکمتيار

فهرست

عنوان **صفحه**

بسم الله الرحمن الرحیم

سریزه

الحمد لله و کفی و سلام علی عباده الذین اصطفی و بعد:

دا کتاب په اصل کې د هغو درسونو مجموعه ده چې د مدرسو او ښوونځیو د استادانو یوې تربیتي غونډې ته وړاندې شوي، او په ۱۳۶۶کال کې د یوې رسالې په بڼه کې چاپ شوی، د درسونو د بحث محوري موضوع (د ملتونو د عروج او زوال عوامل د بني اسرائیلو په عبرتناکې قصې کې) وه، د القصص د سورې ټول هغه آیتونه په کې څېړل شوي وو چې د دغې قصې اساسي برخې د مخاطب مخې ته ږدي، په دې کتاب کې د القصص د سورې د بشپړ تفسیر تر څنګ د قرآن نور هغه آیتونه هم رااخیستل شوي چې د دې قصې پاتې برخې په کې څېړل شوي.

یوازنۍ قصه چې په قرآن کې په ډېر تفصیل سره راغلې د بني اسرائیلو عبرتناکه او له لوړو ژورو ډکه قصه ده، عظیم الشأن قرآن د دغې قصې ټول اړخونه او د دغه قوم د عروج او زوال ټولی پېښې څېړلې دي، او دا ئې موږ ته روښانه کړې چې څرنګه او له کومه ځایه د دې قوم د شرف او عزت دوران پیل شوی، څنګه او د

کومو لاملونو په سبب د عزت لوړو پوړو ته رسیدلی، د زمکي خلافت، د پراخو شتمنیو وراثت او د نورو ولسونو امامت او مشري ئې په برخه شوې او د نړۍ پر ټولو قومونو هغوی ته فضیلت ورکړی شوی؟ او بیا څنگه د دغه قوم د زوال دور پیل شوی، د ذلت او سپکاوي په ژوري کندي کي پرېوتي، هر چا په سپکه سترگه ورته کتلي او د دوست او دښمن له لوري رټل شوی؟ د راپرېوتو او زوال عوامل ئې کوم وو؟ د کومو عواملو په سبب له ذلت، سپکاوي، فقر، مسکنت او د الله تعالی له غضب او لعنت سره مخامخ شوي او د نورو لپاره د پند وسیله گرځېدلي؟! قرآن موږ ته لارښوونه کوي چي د دې او بل هر قوم او ولس د عروج، عزت او فضیلت عوامل کوم دي او د زوال او سقوط لاملونه ئې څه دي؟

عظیم الشأن قرآن د بني اسرائیلو د عروج او زوال قصه د یوې داسي لارښووونکې او تاریخي قصې په توگه څېړلې چي په ترڅ کي ئې ډېر ستر ستر حقایق، عبرتناک درسونه او جامع لارښووني زموږ مخي ته ږدي. په دې قصې کي د ملتونو د عروج او زوال په اړه د الله تعالی سنن انځور شوي او اساسي عوامل ئې څېړل شوي، عظیم الشأن قرآن د دې قوم د عزت او ذلت حالتونه او لاملونه ئې د تاریخي بېلگو په توگه وړاندي کوي، دې ته باید متوجه وو چي د قرآن قصې یوازي نکلونه او قصې نه دي، د قرآن په اړه دا ډول انگېرنه په حقیقت کي د هغو مشرکینو وه چي د قرآن له عظمته بې خبره ول او د هغه مخالفت ته ئې ملا تړلې وه، هغوی به ویل چي قرآن (اساطیرالاولین) یعني د لومړنیو خلکو د قصو او نکلونو مجموعه ده، قرآن دا انگېرنه له بنسټه ردوي، د قرآن قصص په حقیقت کي تاریخي مثالونه او بېلگي دي، د قرآن هدف دا نه دئ چي د یوه قوم تېر تاریخ د قصې په بڼې کي وړاندي کړي، بلکي د قصې په ترڅ کي د الله تعالی د یوه سنت، یوې قطعي او نه بدلېدونکې پرېکړي او د یوه الهي وعد او وعید تاریخي بېلگه وړاندي کوي، یوازي په دې موخه د یوه قوم د تېر تاریخ یوه برخه رااخلي او د

مخاطب په وړاندې ئې ږدي چې د یوه ستر حقیقت عملي بېلګه وړاندې کړي.

پیغمبر اکرم علیه السلام فرمایي چې دا تاریخي بېلګې به تل تکرارېږي، تاسو به هم د هغو امتونو سنن تعقیب او د هغوی تګلارې خپلې کړې چې تر تاسو د مخه تیر شوي دي. هر دور ځانته فرعون او موسی لري او فرمایي چې زما د امت فرعون؛ ابوجهل دئ. له دې نه معلومېږي چې قرآن د شخصیتونو یادونه د دوی د معرفي لپاره نه بلکې د تاریخي څېرو او بېلګو په توګه کوي، فرعون د استبداد، ظلم، کفر او طغیان بېلګه دئ او موسی علیه السلام د حق پالونکو، عدالت غوښتونکو او مجاهدینو بېلګه، همدا وجه ده چې په قرآن کې ۷۴ځلي د فرعون نوم یاد شوی او ۱۳۶ځلي د موسی علیه السلام نوم، دا په داسې حال کې چې د محمد علیه السلام نوم یوازې پنځه ځلي راغلی. نو د قرآن (قصې) او (څېرې) په حقیقت کې تاریخي بېلګې دي چې په ترڅ کې ئې باید د فلاح او بریا لار ولټوو، عزت ته د رسېدو او له ذلت او سپکاوي نه د نجات لار وپېژنو، د هغو په څېر شو چې قرآن ستایلي، عظمتونه ئې په برخه شوي، الله تعالی ترې راضي شوی، په تأیید، نصرت او غیبي لښکرو سره ئې د دوی مرسته کړې؛ او له هغه څه ځان وساتو چې نور ئې د الله تعالی له تأیید نه محروم کړي، په زوال محکوم شوي، د عزت ټغر ئې ټول شوی، او له ذلت او سپکاوي سره مخامخ شوي.

اللهم اجعلنا من الذین انعمت علیهم، غیرالمغضوب علیهم ولا الضالین

حکمتیار

بسم الله الرحمن الرحيم

القصص

د سورې معرفي

د دې سورې نوم القصص دئ، د سورې له ۲۵ آيت څخه اخيستل شوی، د مکي دور په منځنيو کلونو کې او د الشعراء او النمل له سورتونو وروسته نازله شوې، ۸۸ آيتونه لري، آيتونه ئې د مکي دور په منځنيو کلونو کې نازل شوو سورتونو ته ورته او اوږدوالی ئې منځنی دئ، خو هر يو ئې له څو لنډو لنډو مسجع فقرو جوړ شوی او سورې ته ئې خوندور وزن وربه برخه کړی. آيتونه ئې ښکلی او خوندور وزن لري او په داسې صيغو پای ته رسېدلي چې د سورې د دوو لومړنيو آيتونو د (مبين) او (يؤمنون) صيغو ته ورته وزن لري، څو آيتونه ئې د وکيل او عظيم په صيغو پای ته رسېدلي چې دا هم په ډېر لږ توپير سره (مبين) ته ورته وزن لري، د مضمون جالب والي او د آيتونو ښکلي او خوندور وزن د سورې حفظول ډېر آسانه کړی، انسان کولی شي په لږ زحمت سره او په کم وخت کې دا سوره حفظ کړي.

لکه څنګه چې دا سوره په دريو مقطعاتو حروفو (ط س م) پيل شوې؛ د سورې محوري او اساسي مضامين هم درې دي، چې خلاصه ئې د سورې په آخري دريو

آيتونو کې په دې توګه راغلې:

#Žĝ ß ûðqã? Ÿx ù š• Î¢ `Ï ß ZJô ‘ ŽŵÎ Ü »GÅ6 ߧš• øÎ #+ùãb& {ßã_ ë? |MZä $Br

š• Îr 4Î ášß$r š• øÎ óM9Ì RéÎ ‰è/ « $ÏM»ƒ#ä ôã 7R‰ÝÁƒ Ÿwr ÇÑÊ ûïÌÏ»3ù

@ä qèd žwÎ m»9Î Ÿw •z#ä $g»9Î « $ì B ãôs? Ÿwr ÇÑÑÈ ûüÅ2 Îô³ßJø9$# `Ï ß ûðqã? Ÿwr

ÇÑÑÈ bqã_ ëè? øÎr ãßõ$# ¼çgô r žwÎ î7 Ï$d äó«

- او ته داسې نه وې چې د کتاب درتلو ته دې هيله کوله، مګر ستا د رب له لورې يوه پېرزوينه، نو د کافرانو ملاتړی مه شه.
- او دوی دې تا د الله له آيتونو نه له هغه وروسته منعه نه کړي چې درته نازل کړی شول، او د خپل رب لورې ته بلنه ورکړه او له مشرکانو څخه مه شه.
- او له الله سره بل معبود مه بله (د ده تر څنګ د بل معبود عبادت مه کوه)، له ده پرته بل معبود نشته، د ده له ذاته پرته هر څه هلاکېدونکي دي، حکم د ده لره دئ او د ده په لور ګرځول کېږئ.

دا اساسي مطالب په ټولې سورې کې او د موسی عليه السلام په مفصلې او جامع قصې کې بيان شوي، د هرې موضوع لپاره د قصې يوه برخه د تاريخي او عملي بېلګې په توګه راغلې.

- د قصې له پيله مخکې د قصې موخه او هدف په ګوته شوی، بيا فرعون او د فرعوني نظام ځانګړتياوې په دې توګه ښودل شوې چې وايي هغه مغرور او متکبر وو، د خپلې لويي د ثابتولو او ساتلو په فکر کې وو، د خپل قدرت د بقا په لټه کې وو او د دې هڅه ئې کوله چې خپله لويي پر نورو تحميل کړي. خلک ئې په بېلا بېلو ډلو وېشلي وو، پر ټولنې ئې طبقاتي نظام مسلط کړی وو. عاصي او مفسد وو او په ټولنې کې د فساد اصلي عامل وو، ورپسې د دغه نظام په اړه الهي ثابت او نه

بدلېدونکی سنت بیان شوی، چې حتماً ئې نسکوروي او هغه هم د مستضعفانو او مظلومانو په لاس، بیا د دې الهي سنت تفصیلات په ګوته کوي او ښیي چې د فرعوني نظامونو د ړنګېدو لړۍ د صالح قیادت له رامنځته کېدو او د ده په خواکې د مظلومانو له راغونډېدو پیل کېږي، د موسی علیه السلام پیدایښت، د سیند څپو ته لوېدا، د فرعون په کور کې د ده روزنه، له یوه مظلوم بني اسرائیلي نه د ظالم قبطي په وړاندې دفاع او د هغه وژنه، مدین ته تېښته، په پیغمبرۍ بعثت، د فرعون د مقابلې لپاره مصر ته تګ، له بني اسرائیلو سره یو ځای له مصره د سینا لویې صحرا ته وتل، او د قصې نوري برخې د همدغو اساسي مطالبو د ښه توضیح لپاره رااخلي او د خپل مخاطب مخې ته ئې ږدي. او په پای کې د ټولې سورې خلاصه په وروستیو دریو آیتونو کې راوړي.

بسم الله الرحمن الرحيم

ÇÈ ÈîÎ3ÌÉ »GÅÅM»ƒ#ä 7ü ÇÈ $ûÛ

ط س م. دا د څرګند کتاب آيتونه دي.

(۲)- په دې مبارک آيت کي قرآن د (مبين) کتاب په نامه معرفي شوی، يعني دا کتاب هم په خپله واضح او څرګند دئ او آيتونه ئې هر لوستونکي ته د فهم او درک وړ دي او هم هر څه په څرګنده توګه بيانوي، په خپله څرګند دئ او هر څه څرګندوي، نه ئې د آيتونو په الفاظو کي ابهام او اغماض شته او نه داسي څه ترې پاته دي چي په دې مبين کتاب کي ئې وضاحت نه وي شوی. هر مخاطب په آسانۍ کولی شي د هغه په مقصد پوه شي او واضح مطلب ترې واخلي، او چي د هر ضروري او مهم مطلب په لټه کي قرآن ته رجوع وکړي واضح او څرګنده لارښوونه به ئې په برخه شي.

ÇÌÈ šc qãÈs)ÕÖ)ÍÈs ÛÌ šc ÿãäîr 4›qãî7R `Ë š• øã#qèR

د موسی او فرعون ځيني خبرونه په رښتيني توګه پرتا لولو د هغوخلکو لپاره چي ايمان راوړي.

(۳)- يعني دا د موسی عليه السلام او د فرعون د مقابلې رښتينې قصه ده، نه ناول دئ او نه داستان، ځيني برخي ئې ستا مخي ته ږدو خو د هغه چا لپاره چي د ايمان په روښانه لار د تلو هوډ او د حقيقت د پېژندو او په هغه د ايمان راوړو عزم لري.

دا مبارک آيت موږ ته په واضحو الفاظو لارښوونه کوي چي قرآن ولي د تاريخي پېښو ځيني برخي د خپل مخاطب مخي ته ږدي؟ د څه لپاره او د چا لپاره؟

مخاطب ئې هغه څوک دئ چي د ایمان په لار د تلو هوډ لري، د دوی لپاره په دغو قصو کي روښانه لارښووني دي.

قرآن د قصې په پیل کي فرعون موږ ته راښیي او د هغه نظام ځانګړتیاوي په ګوته کوي چي فرعون ئې مشر او ټولواک وو. فرمایي:

žyí$Û ß# ëÒ Gó„ $Ÿ«© $g-d& @è_r ÇÚ ôF{$ ’Î Ÿx ã šc öqãöÏ bÎ)

ûïÏ‰Å¡ øÿßJø9$ z`ÏB šc %. ¼çR) 4 öNèduä$¡ÏR Ä÷ÕGó„r öNèduä$Yö/ r&ßÎh ã ƒ öNåk÷]ÏiB

ÇÍÈ

یقیناً چي فرعون په زمکي کي کبر او لویي وکړه اوسېدونکي ئې په ډلو ووېشل، غوښتل ئې یوه ډله ئې بې وزلې او کمزورې وي، زامن ئې ورحلالول او لوڼې ئې ژوندۍ پرېښودې، یقیناً چي دی له مفسدینو څخه وو.

---

(4)- دا مبارک آیت موږ ته د یوه ظالم او فرعوني نظام اساسي ځانګړتیاوي داسي راښیي:

- واکمن ئې فرعون دئ چي د دغو صفاتو څښتن دئ: مغرور او متکبر دئ، د خپلي لویي د ثابتولو او ساتلو په فکر کي دئ، د خپل قدرت د بقا په لټه کي دئ او د دې هڅه کوي چي خپله لویي پر نورو تحمیل کړي.
- خلک ئې په بېلا بېلو ډلو وېشلي دي، پر ټولني ئې طبقاتي نظام مسلط کړی.
- عاصي او مفسد دئ، په ټولني کي د فساد اصلي عامل دئ، که فقر او لوږه ده، که خلک د جهل او شرک په ډنډ کي غرق دي، که ظالمان پرې مسلط دي، که امنیت او عدالت نشته، د دې ټولو ناخوالو او مفاسدو اصلي عامل فرعون دئ. پر دې ټولني مفسدین حکومت کوي او فرعون د دغو واکمنو مفسدینو له ډلي نه او د ټولو

سالار دئ.

قرآن په نورو آيتونو کي موږ ته د دې مزيد تفصيلات بيان کړي او فرمايلي ئې دي چي په فرعوني نظام کي خلک په عام طور په دوو ډلو، حاکم او محکوم، ظالم او مظلوم، مستکبر او مستضعف، مرفه او فقير وېشل کېږي او حاکمه طبقه ئې له دريو ډلو جوړه شوې وي: ۱- واکمن او حواريون ئې، ۲- د نظام په خدمت کي ښکمار مذهبي مشران، ۳- بډايه او شتمنه طبقه چي دغه نظام د شتمنيو خاوندان کړي.

د فرعون په اړه وايي چي دی ځان د مصر د ټولو شتمنيو څښتن او د خلکو مالک الرقاب بولي: قرآن فرمايي:

`Ï “ Ìµ ãg¨F $ÎÉ dr ŽÇ Ï ã7 ù ’ Í § ö& Éœ)»f A$% ¾ÏBöq% ’Î ãöãd 3“ Š$Rr

?ÓÉ ù& Xö ?Ç brçŽÅ ÇÎÈ الزخرف: ۵۱

او فرعون په خپل قوم کي په لوړ غږ وويل: اې زما قومه! آيا د مصر پاچايي زما نه ده؟ او دا نهرونه چي زما تر واک لاندي بهېږي؟ آيا نه ئې گورئ؟

گورئ چي قرآن فرعوني نظام داسي معرفي کوي چي ټولواک ئې ځان د هېواد د گردو شتمنيو، نهرونو او زمکو څښتن گڼي!! په هر نظام کي چي واکمنان ئې ځان د خلکو مالک الرقاب او د ملي شتمنيو بې رقيبه څښتن بولي او په دغو شتمنيو کي د هر راز تصرف حق ځان ته ورکوي د قرآن له نظره دا يو مفسد، ظالمانه او فرعوني نظام دئ.

همدا راز قرآن فرمايي:

bÎ)r öãd šc öqtãÏù 9$s9 5A$tã ’Îû ÇÚ öF{$# ¼çm¯RÎ)r z`Ïs9 tûüÏùÎŽô£ßJø9$# ÇÑÌÈ يونس: ۸۳

يقيناً چي فرعون د زمکي پر سر يو متکبر او باغي وو او هغه له مسرفينو څخه وو.

قرآن دا د يوه ظالم او فرعوني نظام ځانگړتيا گڼي چي واکمن ئې ځان ته ټولواک وايي او د ملک او ولس ټولي شتمنۍ د ځان بولي.

قرآن؛ پیغمبران علیهم السلام او د دوی تګلاره د موسی علیه السلام په څېره کې داسې انځوروي چې هم د ظالم فرعون، هم د ټګمار هامان او هم د شتمن قارون مقابله کوي، یو ئې د ظالمانه اقتدار بېلګه، بل ئې د ټګمارو مذهبي مشرانو بېلګه او درېیم ئې د حریصو شتمنو او بډایانو بېلګه. قرآن وایي چې د تاریخ په اوږدو کې تل دغو درېو طبقو د پیغمبرانو علیهم السلام مقابله کړې. دې ته مو باید پام وي چې په اسلام کې نه خاصه مذهبي طبقه شته او نه د دوی لپاره ځانګړې امتیازات، اسلام فرعوني نظام په دې خاطر محکوموي چې خلک ئې په ډلو ډلو وېشلي وو، طبقاتي نظام ئې رامنځته کړی وو، چارواکو ځان ټولواک ګاڼو او د ولس په شتمنیو کې ئې د هر راز تصرف حق ځان ته ورکاوو.

که فرعون له یوې خوا د مصر د ټولو شتمنیو واکمن دئ او له سیاسي او اجتماعي پلوه ټولواک دئ؛ خو له بلې خوا ئې له مذهبي پلوه د (الوهیت) دعوی کوله او خلکو ته ئې ویل: زه ستاسو اعلی رب یم!! خو باید وګورو چې د دې وینا معنی څه ده؟ آیا هغه په دې وینا سره واقعاً ځان ته د اله او معبود په سترګه کتلې او له ولس نه ئې د همدې خبرې غوښتنه کړې؟ او که هغه ځان ته داسې مقام او منزلت ورکړی چې یوازې له اله او معبود سره ښایي؟ په دې کې هیڅ شک نشته چې له دې خبرې نه د فرعون موخه هیڅکله دا نشي کېدی چې ګواکې ځان ته ئې د اعلی رب په سترګه کتلې او د همدې ادعاء ئې کړې، معنی ئې له دې پرته بل څه نه ده چې هغه ځان ته داسې حقوق او امتیازات ورکړې او له ټولو ئې غوښتې چې هغه ومني چې له الله تعالی پرته له هیچا سره نه ښایي، هیڅ بنده دا حق نه لري چې په ټولنې کې ځان ته دا مقام او منزلت ورکړي. د ده د وینا معنی دا ده چې ولس ته ئې ویلې: زه د مصر ټولواک یم، دلته به یوازې زما حکم چلېږي، د جائز او ناجائز پرېکړه به زه کوم، د پرېکړو وروستۍ مرجع زه یم، له خلکو ئې غوښتې چې تر هر څه او هر چا زیات باید د ده ستاینه او لمانځنه وشي، موسی علیه السلام هم په دې

ګواښي چي که له ما پرته دي بل څوک د معبود او اله په توګه غوره کړ؛ ځای دي زندان دئ:

ÇËÒÈ šú ü‌Ïqăť ǫ J‌ŝ$`Ë 7 Z‌=èô Y(“ Îöî $g»9Î| Nõ‌ƒB‌$‌Ë‌Ì! A$% الشعراء: ۲۹

وئې ویل: که له ما پرته دی بل اله ونیو نو حتماً به دي له (نورو) زندانیانو سره یوځای کړم.

یعني په دې ملک کي به د ژوند په هري برخي کي محوري او مرکزي حیثیت د فرعون وي، د ټولني هر وګړی به هم د لارښووني په برخه کي او هم د پرېکړو لپاره ده ته مراجعه کوي، په دې هېواد کي به له ده پرته بل داسي مقام او مرجع نه غوره کېږي چي ولس د لارښوونو او د منازعاتو د حل و فصل لپاره هغه ته مخ اړوي، دلته به یوازي زما احکام چلېږی او که تا بل مقام او مرجع ته د مخ اړولو جسارت وکړ نو ځای دي زندان دئ، له نورو زندانیانو سره به یو ځای په زندان کي پروت وې. هر هغه څوک چي په خپلي ټولني کي همغه مقام او منزلت غواړي چي فرعون غوره کړی وو که څه هم ځان ته د اله او معبود خطاب ونه کړي په حقیقت کي ئې ځان معبود او اله ګڼلی او د الوهیت دعوا ئې کړې.

دا د فرعون او فرعوني نظام ځانګړتیاوي دي، قرآنکریم د دې لپاره دا یادونه کوي چي موږ د دې په هینداري کي فرعون ته ورته واکمنان وپېژنو او په دې پوه شو چي الله تعالی کوم نظام یو فرعوني نظام ګڼي او د رانسکورولو لپاره ئې موسی لېږي؟!! له دې قصې نه د قرآن موخه دا نه ده چي موږ په تاریخ کي هغه تېر شوی فرعون وپېژنو، بلکي هدف ئې دا دئ چي موږ په دې خبري پوه کړي چي په چا کي دغه صفات وي هغه فرعون دئ او د فرعون له برخلیک سره به مخامخ کېږي. او ته به د دې فرعون داسي مقابله کوې لکه چي موسی علیه السلام د خپل دور فرعون مقابله کوله.

د فرعوني نظام واکمني څېرې

قرآن د فرعوني نظام واکمنان په دريو ډلو وېشي، د هري ډلي د مشر يادونه کوي، د (فرعون)، (هامان) او (قارون) نومونه اخلي، دا هر يو د يوې حاکمي طبقې ممثل دئ، دغه درې طبقې او په سر کي ئې دا درې مشران يوه بل ته لاس ورکوي او پر يوه ملت او هېواد حکومت کوي. په هرجاهلي نظام کي به وګورئ چي دغه درې طبقې په ګډه طبقاتي نظام چلوي، هر نظام درې اړخه لري، اعتقادي (فکري)، سياسي او اقتصادي اړخونه. فرعون د مصر د هغه وخت د حاکم سياسي نظام اړخ تمثيلوي، هامان ئې د ايديالوژيکي او فکري اړخ استازی او د دغه نظام مفکر او تيوريسن دئ، د ده طبقه ده چي فرعون ته مشورې ورکوي، مسلط فرعوني نظام توجيه کوي، د فرعون له تصرفاتو او اقداماتو دفاع کوي او د ولس د اقناع لپاره فتوا ګاني ورکوي او قارون د پانګي او شتمنۍ څښتن او د شتمني طبقې ممثل دئ. هدف له فرعون، هامان او قارون نه يوازي درې کسان نه بلکي د فرعوني نظام درې واکمني طبقې معرفي کول دي. په دې نظام کي فرعون محور دئ او هامان او قارون ئې ښی او کيڼ لاسونه.

قرآن عظيم الشان فرمايي چي الله تعالی موسی عليه السلام د دې لپاره مصر ته ولېږو چي لومړی د فرعون، بيا د هامان او په پای کي د قارون مقابله وکړي:

`»J»dr šc qãdi 4Î ÇÈ Bú üß 9»ÜùÉr $Zï»f$«Î Ó ›qã $ZùÜ™¾ ß)9r

ÇÈ Ò #¤Ÿ2 Ö»™ (q$) ù šc rã%r غافر: ۲۳-۲۴

يقيناً چي موږ موسی له خپلو آيتونو او څرګندو دلايلو سره فرعون، هامان او قارون ته ولېږو، او هغوی وويل: دروغجن کوډګر دئ.

يعني ده ته ئې اصلي دښمنان ورښودلي، دا وضاحت ئې ورته کړی چي په مصر کي به ستا مقابله له چا چا سره وي، خو دا ئې هم ورته ويلي چي څنګه به ئې مقابله

کوې، لومړی د چا او ورپسې د چا؟ د ټولو خو په تدریج سره، داسې چې یوه ته به پر بل اولویت ورکوې، اصلي او لومړی دښمن فرعون دئ، لومړۍ مقابله باید له ده سره وي، داسې نه چې په نورو جبهاتو کې تر دې د مخه مصروف شې او تر ټولو خطرناک او اصلي دښمن درنه پاته شي!! په لومړي سر کې به د فرعون مقابله کوې، بیا د هامان او ورپسې د قارون، موسی علیه السلام د همدغو دریو طبقو په ضد د مبارزې لپاره لېږل شوی وو، ځوک چې د موسی علیه السلام په لار د تلو اراده لري نو د دغو دریو خطرناکو دښمنانو مقابلې ته به ملا تړي.

له مظلومانو سره د فرعوني نظام چلند

قرآن فرمایي چې فرعون او نظام ئې له یوې ډلې سره داسې معامله کوله:

`Ë šc %. ¼çR̂ Nèdä$¡Ï ¾ÓÕGó„r Nèdä$Yó ßÎk ã Ndj̈B ¿yí$Û ß#ëÒGó„

ÇÍÈ ûïÏ‰Å¡øÿßJø9$ القصص: ۴

غوښتل ئې یوه ډله ئې بې وزلې او کمزورې وي، زامن ئې ورحلالول او لوڼې ئې ژوندۍ پرېښودې، یقیناً چې دی له مفسدینو څخه وو.

که څه هم زموږ درانه مفسرین په دې اړه بیلا بیل تعبیرونه او تفسیرونه لري چې فرعون ولې د بني اسرائیلو زامن وژل او لوڼې ئې ژوندۍ پرېښودې، ځیني ئې وایي: فرعون په خوب کې لیدلي وو چې په بني اسرائیلو کې به داسې ځوک راپیدا شی چې د ده واکمني به ګواښي او د ده تخت او تاج ته به تاوان رسوي، د دې احتمالی خطر د مخنیوې لپاره ئې د بني اسرائیلو د ماشومانو په وژلو لاس پورې کړ، ځیني نور وایي چې کاهنانو د دې احتمالی خطر اطلاع ورکړې وه؛ نو ځکه ئې د بني اسرائیلو زامن وژل!! خو که د دغو آراوو جرړو ته متوجه شو راته جوته کېږي چې دغو درنو مفسرینو په دې اړه د بایبل وینا ته اعتبار ورکړی او د بایبل تر اغېز

لاندې تللي او همغه څه ئې ويلي چې محرف بايبل ويلي!! خو پورتنى آيت په ډېره واضحه توګه موږ ته لارښوونه کوي چې د ماشومانو له وژلو نه د فرعون هدف دا وو چې د بني اسرائيلو قوم ضعيف او کمزورى کړی، غوښتل ئې د دې قوم شمېر دومره زيات نشي چې دى او اقتدار ئې وګواښي، د دې خطر د مخنيوي لپاره ئې د هغوى زامن وژل.

عظيم الشأن قرآن فرمايي چې فرعون نه يوازي دا چې خپل مخالفين د زندان تورو خونو کې اچول بلکې پرلاس او پښو ئې ورته مېخونه ټک وهل، حتى پر خپلې مېرمنې ئې رحم ونه کړ، د هغې په لاسونو او پښو کې ئې هم مېخونه ټک وهل او دومره ئې وځوروله چې له الله تعالى ئې د مرګ هيله وکړه!!

د الله تعالى نه بدلېدونکى سنت

قرآن عظيم الشأن د فرعون او فرعوني نظام له معرفي وروسته او د قصې متن ته له ننوتلو مخکې، د الله تعالى هغه دائمي او نه بدلېدونکي سنت بيانوي چې د داسې ظالمانو او ظالمانه نظامونو د نسکورولو او د مظلومانو د ژغورني لپاره ئې وضعه کړی؛ فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

او غواړو پر هغو پېرزوينه وکړو چې په زمکې کې ئې د بې وزلۍ لټه کېږي او پېشوايان ئې کړو او (د ټولو شتمنيو) وارثان ئې کړو او پر زمکې کې تمکين ورپه برخه کړو او له دوى نه فرعون، هامان او لښکرو ته ئې هغه څه وښيو

چې ترې وېرېدل.

(۵-۶)- يعني دا د الله تعالى نه بدلېدونكى سنت دئ چې بې وزلې ولسونه به له اسارت او محكوميت نه ژغوري، له دوى نه به د لويو لويو مستكبرو طاقتونو د پرځولو او نسكورولو لپاره كار اخلي، تر ټولو د ستر مغرور ځواك د نسكورولو لپاره به د نړۍ تر ټولو ضعيف او مستضعف قوم انتخابوي، فرعون به د خپلو غلامانو (بني اسرائيلو) په لاس له منځه وړي. الله تعالى به پرهغو كسانو احسان كوي چې په زمكې كې ضعيف شمېرل كېږي، د ضعف او ناتوانۍ لپاره ئې هڅه كېږي، استكباري نظامونو ځپلي، الله تعالى غواړي د داسې مظلومانو په لاس دا مغرور او مستبد ځواكونه نسكور كړي، دوى ته د نورو قومونو د قيادت او مشرۍ افتخار ورپه برخه كړي، نور ولسونه هم په دوى پسې اقتدا وكړي، د زمكو او شتمنيو وارثان ئې كړي، هغه درې طبقې چې په سياسي، مذهبي او اقتصادي لحاظ پرخلكو حكومت كوي، د دوى هر څه دغو مظلومانو ته په ميراث وركړي، په زمكه كې اقتدار او تمكين دوى ته وسپاري، واك او صلاحيت دوى ته انتقال كړي، هغه ضعيف او بې وزلى ولس د دوى ځاى ناستى كړي چې په وېرې او خوف كې ئې ژوند كاوو، حكومتونو د دوى د وېرولو او ضعيفولو هڅې كولې، د الله تعالى سنت داسې دئ چې لومړى له دغو بې وزلو او مستضعفينو نه په فكري او اخلاقي لحاظ امامان جوړ كړي، هامانې ډله د خلكو د فكري او مذهبي قيادت له مقامه خلع كړي او دا قيادت مستضعفينو ته وسپاري، فرعونيان د ولس له سياسي او اجتماعي قيادت نه عزل كړي او دا قيادت بې وزلو ته وسپاري او په پاى كې د قارون د ډلې شتمنۍ دوى ته په ميراث وركړي. فرعون، هامان او لښكري ئې چې له څه وېرېدل او تل ئې حذر ترې كاوو، رنګ رنګ تدابير ئې نيول چې دا بې وزلې راوېښ نه شي، يو بل ته لاس ورنه كړي، د نظام په ضد پاڅون ونه كړي، الله تعالى غواړي چې دوى ته

همدا وروښيي، دوی له دې وېرېدل چې بې وزلي او مظلومان قوت ونه مومي، قيام ونه کړي او د خپل حق د لاس ته راوړلو لپاره د واکمنانو په خلاف راولاړ نه شي او د همدې لپاره ئې په استضعاف او ناتوانۍ کي ساتل، خو د الله تعالی سنت دا دئ چي پر مظلومانو او مستضعفانو به پېرزوينه او احسان کوي او فرعونيانو ته به هرو مرو هغه څه ښيي چي ترې وېرېدل.

قيادت د هر نهضت پېلامه

قرآن عظيم الشأن فرمايي چي د دې الهي سنت د تحقق لړۍ د پيغمبر له بعثت او د قايد، مشر او زعيم له راپيدا کېدو وروسته پيل کېږي، قيادت او زعامت د دې کار مقدمه ده، د الله تعالی سنت او اراده د ولسونو د مقدراتو او برخليک په ټاکلو کي همداسي ده، خو د دې سنت د تطبيق کار چي له کومه ځايه پيل کېږي؛ هغه د پيغمبر بعثت او د قيادت رامنځ ته کېدل دي، له همدې ځايه د آزادۍ نهضتونه او د استبداد ضد خوځښتونه پيل کېږي.

قرآن د مصر د هغه مهال حالت داسي انځوروي چي په ټول مصر باندي د شديد اختناق توري وربځې خورې وې، د اختناق حالت دومره شديد او خوف وېره دومره خوره وه چي حتی د موسی عليه السلام په شمول د بني اسرائيلو هر ماشوم هم د خپلو مېندو په غېږ کي خوندي نه وو، د فرعون جلادان د بني اسرائيلو د هر نوي زېږېدونکي ماشوم لپاره توره په لاس ولاړ ول، موسی عليه السلام په داسي سختو حالاتو کي نړۍ ته راغی چي مور ئې له دې عاجزه وه چي دی په خپلي غېږ کي وروزي، د قوم، ملت او ولس تأييد او ملاتړ خو پرېږده، حتی د خپلي مور له هغي لومړنۍ غېږې هم محروم شو، مور ئې مجبوره وه چي دی د ماشومتوب په حالت کي د اوبو څپو ته وسپاري!! خو قرآن فرمايي چي د الله تعالی سنت نه بدلېدونکی دئ، هيڅوک ئې د تحقق مخه نه شي نيولی، د چا په اړه چي الله تعالی

غوښتې وې د يوه بې وزلې او مظلوم ولس د پاڅون لارښوونه وکړي، په طوفانونو او د څپاندو او مستو سيندونو په څپو کې به ئې وساتي، د فرعون په کور کې به ئې ستر کړي، د دښمن په خوا کې او حتی د هغه په لاس به ئې روزنه وکړي!! الله تعالی غوښتل چې موسی عليه السلام داسې وروزي چې د ولس د مشرۍ وړتياوې په ده کې وده وکړي او د ضعف او حقارت هغه احساس په ده کې را پيدا نه شي چې عادتاً په يوې مظلومې او بې وزلې کورنۍ کې د روزل شوي انسان په زړه او دماغ توره پرده غوړوي. د يوه مظلوم ولس قيادت او مشري هغه څوک نه شي کولی چې په خپله د حقارت احساس کوي، په کوم چاپېريال کې چې فقر او مسکنت وي، وېره او خوف وي او د قوم بچيان په مظلوميت، بې وزلۍ او خوف کې پيدا کېږي او ستر کېږي، گرانه ده چې په دغسې چاپېريال کې د روزل شوي او ستر شوي انسان پر زړه او دماغ د حقارت احساس وزر ونه غوړوي، د همدې لپاره حکيم خدای موسی عليه السلام د خپلې مور له غېږې جلا کړ او د فرعون کور ته ئې ولېږو چې هلته وروزل شي او د مشرتابه اړوند ځانگړتياوې ورپه برخه کړي. قرآن فرمايي:

ÏÉŠ$$ † Î ïïŠÏÉ¶ù ïøã ÏMÿÅ #Œfù ïï‹ÉÅ ö ¼ ß & ó › qãÏé#‹Î $Z‹ÏmŧŒr

ÇÐÈ šúüÎ™ŠÜÏŠ$$šÆE ÏB çnqè%` r Ÿ ø‹Ï] çr‹Š$Rî ÏþÎ“tB ŸŸwr ’Î$ƒB ŸŸwr

او د موسی مور ته مو وحي وکړه چې تی ورکړه او کله چې پرې ووېرېدې نو سيند ته ئې وغورځوه، مه وېرېږه او مه غمجنه کېږه، موږ ئې حتماً بېرته ستا خوا ته راگرځوونکي او د پيغمبرانو له ډلې ئې گرځوونکي يو.

---

(7)- الله تعالی د موسی عليه السلام د مور په زړه کې دا خبره واچوله چې د فرعون جلادانو ته ئې ونه سپاري، پټ ئې وساتي، تر هغه ئې پټ وساتي او تی ورکړي چې کولی شي، کله چې پوه شي نور ئې پټولی نشي نو د لرگي په صندوق کې ئې کېږدي

او په سیند کې ئې پرېږدي، زړه ته ئې دا خبره لوېدلې وه چې الله تعالی به ئې بېرته روغ رمټ ورته راوګرځوي او له ده نه به پیغمبر او د بني اسرائیلو ناجي جوړ کړي. دې همدا کار وکړ، څه موده ئې په پټه تی ورکړ، خو کله چې خطر زیات شو هغه ئې د الله تعالی په نامه او د ژوندي پاته کېدو په هیله په صندوق کې د نیل څپو ته وسپارو.

د قرآن له دې او په همدې اړه له نورو مبارکو آیتونو څو خبرې معلومېږي:

- د بني اسرائیلو لپاره د مصر وضعیت داسې وو چې مېندو خپل ماشومان په خپلې غېږ کې نه شو ساتلی، دا پرېکړه شوې وه چې د دوی نارینه ماشومان به وژل کېږي.
- الله تعالی د موسی علیه السلام د مور په زړه کې دا خبره واچوله چې دی تر هغه وپاله چې خطر احساس کړې، د خطر په صورت کې ئې سیند ته وغورځوه او ډاډه اوسه چې نه یوازې بېرته به ئې روغ رمټ درته راوګرځوو بلکې هغه به د پیغمبر په توګه غوره کړو.
- مور ئې دی په صندوق کې اېښی او په سیند کې ئې پرېښی، بایبل وایي چې هغه ئې په یوه شکور کې اېښی، خو قرآن دا ادعاء ردوي او ښایي د همدې ادعاء د تردید لپاره د صندوق یادونه شوې وي، حقیقت همدا دئ چې شکور نه یو ماشوم د اوبو پر سر ساتلی شي او نه د هغه لپاره خوندي او مصئون ګڼل کېدی شي!!

šc qãdi žc Î $R"mr #x%ã ó§ bqà6 ‹I šc qãdi A#ä ÿqÜ)G$

šc qãdi ßl•B$M9$%r Çŗ šú üïÜ» z (qß$Ÿ2 $Jdš qã_r `»J»dr

Ÿw Ndr #$!r ¼ç‹Ï, GR r& $Yèÿ Z¯ b& Ó¤ã qãŠp? Ÿw 79r ’ k%ã ßl Š

ÇÑÈ šc rããĉ„

نو فرعونیانو ترلاسه کړ، تر څو ئې دښمن شي او د اندېښنو سبب، يقيناً چي فرعون، هامان او لښکري ئې اشتباه کوونکي ول او د فرعون مېرمني وويل: زما او ستا لپاره يو د سترگو يخوالی دئ، مه ئې وژنئ، ښايي گټه راورسوي يا ئې په زوی ولېږ ونيسو او دا په داسي حال کي چي دوی نه پوهېدل.

(۸-۹)- له دې آيتونو نه معلومېږي چي:

- صندوق په داسي وخت کي له سينده د فرعونيانو (آل فرعون) لخوا رااېستل شوی چي فرعون او مېرمن ئې هم د سيند خوا کي وو.
- فرعون د ده د وژلو امر کړی او مېرمني ئې ممانعت کړی او فرعون ته ئې ويلي چي هغه مه وژنه، پرېږده چي وئې ساتو؛ يا به ئې په زوی ولېږ ونيسو او يا به کومه بله گټه راورسوي، ښايي له دې خبري نه ئې مقصد دا وو چي يو بني اسرائيلي به زموږ په غېږ کي ستر شي او دا به باعث شي چي دا قوم زموږ د پېرزويني مرهون او زموږ په وړاندي مطيع او تسليم وي، زموږ په کورنۍ کي يوه ستر شوی مشر باندي به راغونډ شي او زموږ د نورو قبطي پلويانو په څېر به زموږ دفاع کوي!!
- فرعون، ستر مشاور ئې هامان او د دوی لښکري په دې نه پوهېدل چي په دې کار سره يو داسي دښمن په خپلي غېږ کي ساتي چي دوی ته به د ډېرو اندېښنو او غمونو باعث شي.

قرآن دا هم وايي چي الله تعالی موسی عليه السلام ته په ماشومتوب کي داسي څېره ورکړې وه چي د هر چا مينه پرې راتله: وَ أَلْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِّنِى .

---

b& tWöq9 ¾ìî " ‰ã ðŠ$Ÿ2 bÎ %ñÌ»ù 4† › qã Ϊé‹$sè x7ô &r

ïh‹Å è¾ïïï÷z Ç{ ôM9$%r ÇÌÈ šú üïZBs3Œ$`Ë šc qã3Gï $gôù 4?ã $Yö/§

ïhøã $YBŒmr ÇÌÈ šc rããôã„ ÿw öNèdr 5=ãã `ã ¾ïmÎ ôNŽÇ7ù

Nà6 9¼çRqè‹õ3ƒ ;Mø‹t/ @÷dr& #?ã öä3—9ߊ @ö d ôM9$)ù àÓ6% `Ë ìÅÊ#•J9$#

ÿwr $gãã Ÿ2) ? ö1 ¾ïnBé #‹Î çRŠŠ•ù ÇÌÈ šc qßsÅ »R ¼çm9 Nèdr

ÿw Nèd Ÿò2 & £Å3»9r ?Y m «!$ ‰ãr žc & O=èG9r šc “ós?

ÇÌÈ šc qß=è÷/

او د موسی د مور زړه بې قراره شو، که د دې لپاره چې له مؤمنانو څخه وي د دې زړه مو نه وی مضبوط کړی، نو نږدې وه چې څرګنده ئې کړي او د ده خور ته ئې وویل: وړپسې شه! نو له ګوښې ګوښې ئې داسې تر سترګو لاندې نیولی وو چې هغوی پرې نه پوهېدل او تر دې مخکې مو تی ورکوونکې پرې منع کړې وې، نو وئې ویل: آیا داسې کورنۍ دروښیم چې درته وئې پالي او خواخوږي ئې وي؟ نو په دې توګه مو خپلې مور ته راوګرځاوو چې سترګې ئې پرې سړې شي، غمجنه نه وي او پوه شي چې د الله وعده رښتینې ده خو ډېری خلک نه پوهېږي.

(10- ۱۳)- په دې مبارکو آیتونو کې څو لارښووني ګورو:

- د موسی د مور زړه بې قراره او له صبره تش شو، بې قرارۍ ئې دې پړاو ته رسېدلې وه چې نږدې وه داسې کار وکړي چې ټوله خبره بربنډه شي، خو الله تعالی صبر ورکړ، که خبره افشاء شوې وی نو ښایي د موسی تر څنګ به دا هم په مرګ

محکومېده، خو الله تعالی غوښتل چې نه یوازې موسی علیه السلام او د ده مور ژوندي پاته شي، بلکې د شاهي کورنۍ د یوه نازولي غړي په توګه د خپلې مور په غېږ کې ستر شي او پر مور ئې هغه ورځ هم وګوري چې موسی علیه السلام په پیغمبرۍ مبعوث شوی او دې ایمان پرې راوړی.

- خپلې لور؛ د موسی علیه السلام خور ته ئې ویلي چې ورپسې شه او وګوره چې د سیند څپې ئې چېرې وړې او څه ورسره کېږي.
- هغه عقلمنه او هوښیاره نجلۍ وه، په احتیاط ورپسې روانه وه، وئې لیدل چې د فرعونیانو لاس ته ورغی، د فرعون مېرمنې له خپل سیالو مېرمنو او وینزو غوښتي چې تی ورکړي؛ خو ده د هیڅ یوې تي خوله نه ده ایښې.
- د موسی علیه السلام خور چې له لرې ئې د صحنې تماشا کوله، چا ته ئې ویلي چې زه داسې مېرمن پېژنم چې د ماشومانو په ښه ساتلو کې خاص مهارت لري، ځواب ئې ترلاسه کړی چې رائې وله، خپله مور ئې راوستې، کله چې هغې موسی خپل تي ته نیولی، تی ئې رودلی، د فرعون مېرمنې د ماشوم د ساتلو او پاللو دنده دې ته سپارلې.
- د الله تعالی وعدې رښتینې دي، چې دا ئې یوه بېلګه وه.

(علم) او (حکمت)

قرآن فرمایي چې موسی علیه السلام په داسې ماحول کې ستر شو چې پخې ځوانۍ ته د رسېدو پر مهال ئې هم (حکم) په برخه شو او هم (علم):

“ Ìpü š• Ïº‹.r $Vÿä $VJõã ‹p¨?#ä #“ qGó™$#r ¼nè£ä© ÷n=/ $£J9r

ÇÊÍÈ ûüÏZÅ¡ósßJø9$#

او کله چې پوخوالي ته ورسېد او تکړه شو حکمت او علم مو ورپه برخه کړ

او همدا راز نېکانو ته بدله ورکوو.

---

(14)- يعني کله چې موسى عليه السلام خپل قوت او کمال ته ورسېد، د ځوانۍ هغه پړاو ته چې د انسان ټول قوتونه او استعدادونه په کې کمال ته رسېږي، نو موږ ورته علم او حکمت ورکړ، دا الهي پېرزوينه يوازې د ده په اړه نه وه، دا عام الهي سنت دئ، له نورو نېکانو سره به هم دې ته ورته معامله کېږي، (و كذلك نجزى المحسنين: همدغسې ټولو نېکانو ته بدله ورکوو)، هرڅوک چې د نېکۍ لاره غوره کړي؛ دغسې به الله تعالى هغه ته نېکه بدله ورکوي، علم او حکمت به ئې په برخه کوي.

دا آيتونه موږ ته ښيي چې د قيادت او زعامت لپاره يوازې (علم) کافي نه دئ، بلکې د علم تر څنګ (حکمت) ته هم اړتيا شته، د قرآن په ځای ځای کې به دا مطلب ستاسو مخې ته راشي چې پيغمبران عليهم السلام له (علم) او (حکمت) سره د خپل امت په لورې تللي او دوی ته ئې هم د علم ښوونه کړې او هم د حکمت. يعني يوازې په حقايقو پوهېدل کافي نه دي، د حقايقو پلې کول، تطبيقول او د تطبيق په لارو چارو ئې پوهېدل ترهر څه د مخه ضروري دي. الله تعالى موسى عليه السلام ته هم علم ورکړ او هم حکمت، ګورئ چې د يوه اجتماعي انقلاب لړۍ د داسې قيادت له راپيدا کېدو پيل کېږي چې الله تعالى هم (علم) ورکړی او هم (حکمت).

بايد وګورو چې دا کوم (علم) او کوم (حکمت) دئ چې له پيغمبرۍ نه مخکې او د همدغې ځوانۍ په دوران کې د موسى عليه السلام په برخه شوی؟! آيا معنى ئې دا ده چې هغه ديني علم له مذهبي کورنۍ ترلاسه کړی او (حکمت) او د زعامت او قيادت هنر د فرعون په کور کې، ځکه مخکنې آيتونه د موسى عليه السلام د روزنې چاپېريال داسې انځوروي چې له يوې خوا ئې له خپلې مذهبي کورنۍ سره اړيکې

ټينګې دي او ديني پوهه له دې ځايه ترلاسه کوي او له بلې خوا د فرعون په دربار کې د شاهي کورنۍ د يوه غړي په توګه د ده لپاره د ډېر څه زده کولو شرايط برابر دي، په دې توګه الله تعالى ده ته له يوې خوا ديني علم ورکړ او له بلې خوا ئې هغه بصيرت او حکمت ور په برخه کړ چې د ولس د قيادت او مشرتابه لپاره ضروري وي، او که له دې پرته د علم او حکمت ترلاسه کولو کومه بله مرجع ئې هم په برخه شوې؟

د قرآن په ځينو نورو آيتونو کې له غور او دقت نه وروسته معلومېږي چې موسى عليه السلام د خپلې پوهې او علم ترلاسه کولو يوه بله مرجع هم موندلې وه، د يوه عالم شخصيت په لټه کې په اوږده سفر وتلى وو، څه موده ئې د هغه ملګرتيا کړې وه او له هغه ئې علم ترلاسه کړى، خو دا څوک وو؟ چېرې ئې موندلې؟ څه ئې ترې زده کړي؟ قرآن د دې پوښتنو ځواب په دې توګه موږ ته راکوي:

äó« `ã ÓÍ_ùó ? Ÿù ÓÍ_Fè7?$Èfù A$% ÇÏÈ #\B& 7 9 ÓÂ ã& wr #\Î$ ¹ ª! $ä$© bÎ

ÇÏÈ #[øë ç Z B 7 9 ^Ÿ‰ néÉLm الكهف: ۶۰-۷۰

او کله چې موسی خپل زلمکي ته وویل: تر هغه به له تلو تم نشم چې مجمع البحرین (د دوو سیندونو یو ځای کېدو سیمې) ته ورسېږم یا به تر اوږدې مودې (کالونه کالونه) دروم. نو کله چې د دواړو یوځای کېدو سیمې ته ورسېدو نو دواړو خپل کب هېر کړ، چې په عجیبه توګه ئې په سیند کې خپله لار ونیوله او ولاړ. نو کله چې تېر شول خپل زلمکي ته ئې وویل: غرمنی (خوراک) مو راته راوړه؛ په رښتیا چې له دې سفره مو ستړیا په برخه شوه (دې سفر ډېر ستومانه کړو)، وئې ویل: په یاد دې دي کله چې هغې لویې ډبرې ته مو پنا یووړه؛ نو ما کب هېر کړ، هسې شیطان رانه هېر کړ چې یادونه ئې (درته) وکړم، او په عجیبه توګه ئې په سیند کې خپله لار ونیوله. وئې ویل: همدا هغه څه دئ چې موږ ئې غواړو، پر خپلو پلونو ګام په ګام په شا وګرځېدل، نو زما له بندګانو ئې داسې یو بنده وموند چې له خپل لوري مو پېرزوینه ورپه برخه کړې وه او له خپل لوري مو ځانګړی علم ورزده کړی وو. موسی ورته وویل: آیا کېدی شي د دې لپاره ستا متابعت او ملګرتیا وکړم چې د هغه رشد او پوهې څه رازده کړې چې تا ته ئې علم درکړی شوی؟ هغه ورته وویل: ته زما په ملګرتیا کې صبر نشې کولی، څنګه به په هغه څه صبر وکړې چې پرې خبر نه یې؟ وئې ویل: إن شاء الله ما به صابر ومومې او په هیڅ کار کې به له تا سرغړاوی ونه کړم. وئې ویل: نو که زما متابعت کوې نو د هیڅ څه په اړه تر هغه ما مه پوښته چې په خپله ئې یادونه درته وکړم.

په دې مبارکو آیتونو کې څو لارښووني زموږ مخې ته اېښودل شوې:

- موسی علیه السلام ته د یوه پوه او عالم شخصیت یادونه شوې، د اوسېدو ځای ئې مجمع البحرین ښودل شوی، ده اراده کړې چې دا کس حتماً وګوري، څه

وخت ورسره پاته شي او څه ترې زده کړي. په همدې موخه خوځېدلی، یو کس ئې د خادم او ساتونکي په توګه له ځان سره کړی. د موسی علیه السلام د سفر ملګری د (فتا: غلام او خادم) په نامه یاد شوی او له دې معلومېږي چې دا د هغه وخت قصه ده؛ او دا سفر هغه مهال ترسره شوی چې موسی علیه السلام د فرعون په کور کې او د شاهي کورنۍ د یوه غړي په توګه اوسېدو او ساتونکي او غلامان ئې په خدمت کې ول، دا څکه چې قرآن د یوسف علیه السلام ساتونکي او خدمتګاران هم په دغه نامه یادکړي.

- دا سفر اوږد او ستونزمن وو، د ده دا وینا چې یا به مجمع البحرین ته رسم او یا خو به همداسې تر اوږدې مودې دروهم، همدا مطلب افاده کوي. د هغو خلکو انتباه صحیح نه ده چې وایي: موسی علیه السلام سحر خوځېدلی، د غرمې شاوخوا مهال داسې ځای ته رسېدلی چې ستړی او وږی شوی، همدلته ئې پوخ ماهي ترې ورک شوی او خضر علیه السلام ئې همدلته موندلی!!
- دا سفر د دوبي په ګرمیو کې ترسره شوی، د تودوخې له امله ئې د غرمې مهال د یوې لویې ډبرې سیورې ته پنا وړې وه.
- لکه څنګه چې د عبدالله بن عباس رضی الله عنهما په روایت کې راغلي؛ موسی علیه السلام ته ویل شوي وو چې د سفر په دوران کې به په سیند کې روان کب ستا لپاره لاربنود او نښه وي، د هغه په خوا کې دروهه، په هر ځای کې چې درنه ورک شو نو مجمع البحرین همدلته دئ او دغه عالم به همدلته وموم‍ې.
- موسی علیه السلام خپل ملګری په دې ګمارلی وو چې په سیند کې روان کب به ترنظر لاندې نیسي، که ترې ورک شو نو ده ته به اطلاع ورکوي، خو کله چې دې کب خپل مسیر بدل کړی او په بل لوري تللی نو له ملګري ئې دا خبره هېره شوې او هغه مهال ئې موسی علیه السلام ته کړې چې هغه د خوراک غوښتنه ترې کړې.
- په خپله مخه د کب تلل ښيي چې مجمع البحرین همدلته وو، کب خپله لاره

بدله کړې او په هغه لوري تللی چې له بل اړخ نه بل سیند له نیل سره یو ځای شوی، نو ځکه موسی علیه السلام خپل ملګري ته ووېل: موږ د همدغه ځای (مجمع البحرین) په لټه کې وو. دې ته مو هم باید پام وي چې هغه پلي نابلد مسافر ته چې د لوی سیند په ژۍ بري خوا ته روان وي، دا ډېره ګرانه وي چې د دوو سیندونو د یو ځای کېدو ځای په دقیقه توګه تشخیص کړي، دا ځکه چې ډېر ځلي لوی سیندونه په یوه ځای کې ووېشل شي او په بل ځای کې ئې وېشل شوې څانګې بېرته سره یو ځای شي، دې ته مو هم باید پام وي چې الله تعالی کبان داسې پیدا کړي چې په ژمي کې تودو سیمو ته کوزېږي او په دوبي کې بېرته خپلو اصلي سړو سیمو ته درومي، کله کله د دوی دا ژمنی او دوبنی سفر سلګونه کیلومتره اوږد وي، د نیل کبان د دوبي (اوړي) په موسم کې له مصر نه د سودان او په یوګندا او ایتوپیا کې د نیل د سرچینو په لوري درومي.

- لکه څنګه چې د عبدالله بن عباس رضی الله عنهما په یوه روایت کې راغلي دا عالم شخص خضر علیه السلام وو، روایت داسې دئ:

عن ابن عباس أنه تمارى هو والحرّ بن قيس بن حِصْن الفزاريّ في صاحب موسى، فقال ابن عباس: هو خَضِر، فمرّ بهما أبيّ بن كعب، فدعاه ابن عباس فقال: إني تماريت أنا وصاحبي هذا في صاحب موسى الذي سأل السبيل إلى لقيه، فقال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يذكر شأنه؟ قال: إني سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: "بَيْنا مُوسَى في مَلأ مِنْ بَنِي إسْرَائِيلَ إذْ جاءَهُ رَجُلٌ فَقالَ: تَعْلَمُ مَكانَ أحَدٍ أعْلَمُ مِنْكَ؟ قال مُوسَى: لا فَأوْحَى اللهُ إلى مُوسَى: بَلى عَبْدُنا خَضِرٌ، فَسأَل مُوسَى السَّبِيلَ إلى لُقِيِّه، فجَعَلَ اللهُ لَهُ الحُوتَ آيَةً، وقِيلَ لَهُ: إذا فَقَدْتَ الحُوتَ فارْجِعْ فإنَّكَ سَتَلْقاهُ، فكانَ مُوسَى يَتْبَعُ أثَرَ الحُوتِ في البحْرِ، فَقال فتَى مُوسَى لِمُوسَى: أرَأيْتَ إذْ أوَيْنا إلى الصَّخْرَةِ، فإنِّي نَسِيتُ الحُوتَ، قالَ مُوسَى: ذلكَ ما كُنَّا نَبْغِ، فارْتَدَّا على آثارِهِما قَصَصًا، فَوَجَدَا عَبْدَنا خَضِرًا.

رواه البخاري، احمد، الطبري و غيرهم

دا روایت دوه خبري زموږ مخي ته ږدي: ۱- دا عالم او پوه شخص خضر علیه السلام وو. ۲- موسی علیه السلام ته ویل شوي وو چي په ژوندي ماهي پسې روان شي، په هر ځای کي چي ترې ورک شو هملته به خضر وومومي. متأسفانه ډېری مفسرین د دې روایت خلاف ګمان کوي چي موسی علیه السلام پوخ او وریت شوی ماهي د خوراک په توګه له ځان سره اخیستی وو، ناڅاپه ژوندی شو، سیند ته ولوېد او ترې ورک شو، او په همدې توګه د هغه ورکېدا د ده لپاره نښه وه!! خو دغو درنو مفسرینو دې ته پام نه دئ کړی چي که وریت شوی او پوخ ماهي د دوی لپاره نښه وو نو موسی علیه السلام به څنګه خپل خادم ته ویل چي هغه د خوراک لپاره راوړه؟!! په دې صورت کي خو به ئې تل له ځان سره ساتو او له خوړلو به ئې ډډه کوله.

- پورتنی روایت د عبدالله بن عباس رضی الله عنه روایت دئ چي بخاري څلور ځلي نقل کړی، او د حدیثو نورو کتابونو هم رااخیستی، په دې اړه عبدالله بن عباس رضی الله عنه ته یو بل روایت هم منسوب شوی چي وایي: وریت شوی کب ورته د نښي په توګه ټاکل شوی وو، دا روایت بخاري یوازي یو ځل نقل کړی او د حدیثو په نورو کتابونو کي یوازي مسند احمد رااخیستی، متأسفانه ځیني په همدې کمزوري روایت استناد کوي، د بخاري یو روایت مني او څلور ئې نه مني؟!! همدا یو ورته صحیح برېښي او هغه څلور ورته ضعیف!! د اسنادو له مخي یوه روایت ته ضعیف او صحیح ویل یوه خبره ده او د قرآن په رڼا کي ئې ضعیف او صحیح ګڼل بېله خبره، له قرآن سره د عبدالله بن عباس رضی الله عنهما هغه روایت اړخ لګوي چي بخاري څلور ځلي رااخیستی، له دوو متعارضو روایتونو څخه به ناچار یوازي یو غوره کوو، مخصوصاً چي دواړه یوه کس ته منسوب شوي وي، د بخاري د دوهم روایت په اړه اشکال دا دئ چي که دا وریت شوی کب نښه وو نو موسی علیه

السلام څنګه د خوراک لپاره وغوښتو؟!! له دې نه خو په ډېر وضاحت سره معلومېږي چې وريت شوی کب د خوراک لپاره وو نه د نښې په توګه.

- لکه چې مخکې مو وويل په دې اړه دوه روايتونه عبدالله بن عباس رضی الله عنهما ته منسوب دي، يو د بل متعارض، يو ئې وايي چې موسی عليه السلام په سيند کې د روان کب په استقامت تلو، بل وايي چې وريت شوی کب ئې ورسره اخيستی وو چې په مجمع البحرين کې ژوندی شو او سيند ته ئې ټوپ کړل، له دې دواړو نه يوازې يو به ئې منو، په يوه وخت کې د دوو متعارضو روايتونو منل ممکن نه دي، دواړه په يوه وخت کې نشي سره تلفيق کېدی، بخاري او احمد بن حنبل دواړه رااخيستي، هغه حديث چې ما پرې استناد کړی بخاري څلور ځايه رااخيستی، شمارې ئې دا دي: ۷۴، ۷۸، ۳۴۰۰، ۷۴۷۸ او بل ئې يوازې يو ځل ئې رااخيستی، په يوه کې يوازې احمد ورسره دئ، د احاديثو بل کتاب ورسره ملګرتيا نه ده کړې، بل ئې چې ما پرې استناد کړی په ځينو نورو کتابونو کې هم راغلی، ځينو هغه روايت منلی چې يوازې او يو ځل په بخاري او مسند احمد کې راغلی. هر څوک چې د بخاري دې روايت ته ځير شي ډېرې داسې پوښتنې به ئې په ذهن کې راولاړېږي چې ځواب ئې نه مومې: دومره اوږد دئ چې نظير ئې په احاديثو کې نه تر سترګو کېږي، څو ځايه راوي په الفاظو کې د شک اظهار کوي، که وريت شوی کب د نښې په توګه ټاکل شوی وو موسی عليه السلام ولې د خوراک لپاره غوښتی؟ خضر عليه السلام څنګه د موسی عليه السلام په څېر يوه پيغمبر ته وايي: ما ته داسې علم راکړی شوی چې تا ته نه دئ درکړی شوی يا په بل روايت سره له تا سره نه ښايي، او تا ته داسې علم درکړی شوی چې ما ته نه دئ راکړی شوی او په بل روايت کې له ما سره نه ښايي؟! کوم علم ده ته ورکړی شوی وو؟ علم غيب خو نشي کېدی!! څکه چې هغه د ملاقات پر مهال موسی عليه السلام ونه پېژندو، پوښتنه ئې ترې وکړه چې څوک يې؟ چې ورته وئې ويل موسی، نو پوښتنه ئې وکړه چې د بني

اسرائيلو موسى؟! له دې نه خو هم معلومېږي چې هغه په غيب نه پوهېدو، نو ده کوم علم درلودو چې موسى عليه السلام له بعثت نه وروسته نه درلودو؟ ځوک چې دا روايت صحيح گڼي ځنگه خضر عليه السلام ته علم غيب هم منسوبوي؟!! له دې روايته خو معلومېږي چې په هغو دريو مواردو کې هم د ده علم؛ خاص علم او په غيب پوهېدا نشو گڼلی. زه باور لرم چې که ځوک په شفاف ذهن سره د بخاري دا دواړه روايتونه يو د بل څنگ ته کېږدي او غور پرې وکړي نو هرومرو به هغه يو غوره کوي چې ما غوره کړی، ځکه همدا روايت له قرآن سره اړخ لگوي.

- د موسى عليه السلام د سفر مربوط ابتدائي آيتونه دا دي:

$Ÿ̧ãn ÓÅ̃ßx ‡r& Ç÷ƒt÷sóÇ7ø9$# ì JôễB ÷èt©Ÿw #_ Lm ß•ót Ÿw ҫ9FŸü ©4›qãΒ š^ $% ©ŒÎr

$ϑ=ù ÇÎÈ $YÎ Ìós7ø9$#’Î ¼ã#‹Î™ ‹ƒB$$ù $Jgt?qãm $‹Å¡S $Jg̈ΖÎ/ ì Jyc $óî=/ $ϑ=ù ÇÎÈ

M÷ƒä‘&r A$% ÇÏÈ $YÁt R # ‹»d $Rì ÿ™ `ÏB $Zš ÉΟ ©9) 9 $Rä!#‰î $Yÿ#ä ҫ9Fÿü A$% #–r‰`

¼çμΣ̃ 2 br& ßÜ»sŠø‹¤±9$#ωÎ) μŠÏΖ ¡ø‹tΒ $ΒuρNθçtø:$# àMŠÅ¡ΣÎ’ÎoΤÎ* sù ÍοtÍÂø9$# ’<Î) !$uΖ÷ƒuρr&

ÇÌÏÈ $Y6pgx” Ìós7ø9$#’Î ¼ã#‹Î™ ‹ƒB$$ الكهف: ۶۰-۶۳

د دې آيتونو له هيڅ لفظ څخه نه صراحتاً او نه اشارتاً داسې معلومېږي چې وريت شوی کب ژوندی شوی او له ټوکرۍ ئې سيند ته ټوپ کړې؟ که دا کار شوی وی نو قرآن به په صريحو الفاظو هغه ته اشاره کړې وه، او که د موسى عليه السلام ملگري داسې صحنه په سترگو ليدلې وی نو له ډېرې حيرانتيا به ئې يا داسې چيغه له خولې وتلې وه چې موسى عليه السلام به ئې له خوبه راويښ کړی وی او که ئې ډېر صبر کړی وی نو د ده له ويښېدو وروسته به ئې فوراً دا خبره ورته کوله، لږ تر لږه هغه مهال خو به ئې دا خبره کړې وه چې تشه ټوکرۍ ئې له ځان سره وړله، دا داسې خبره نه ده چې ځوک ئې هېره کړي، او څو ساعته وروسته ورپه ياد شي،

قرآن وايي چې دواړو خپل کب هېر کړ (نسيا حوتهما)؛ د دې معنی دا ده چې دواړو دې خبري ته نه وو پام چې کب به تر نظر لاندي نيسي، قرآن ورپسې وايي چې د موسی عليه السلام ملګري وويل: له ما نه هېره شوه چې رایاده ئې کړم، شيطان رانه هېره کړه، کب په عجيبه توګه پر خپله مخه ولاړ، د دې خبري معنی دا ده چې د موسی عليه السلام ملګري په عجيبه توګه په خپله مخه د کب تګ ليدلی وو خو دا خبره ترې هېره شوې وه، هغه مهال ورپه ياد شوه چې موسی عليه السلام د خوراک غوښتنه ترې وکړه.

- کله چې موسی عليه السلام له خضر عليه السلام سره مخامخ شوی له هغه ئې غوښتي چې څه موده ئې له ځان سره د ملګري په توګه ومني او هغه څه وروښيي چې الله تعالی ده ته ورښودلي. هغه په ځواب کي دوه خبري ورته کړې: **1-** ته زما په ملګرتيا کي صبر نشې کولی، ښايي د ده حالت ته په پام سره ئې دا خبره ورته کړې، هغه ئې په سوکالۍ او رفاه کي ستر شوی زلمی موندلی او د ځان د ستونزمنو او خطرناکو سفرونو د ملګرتيا جوګه ئې نه دی ګڼلی؛ نو ځکه ئې دا خبره ورته کړې. او بيا ئې ورته ويلي: څنګه به په هغه څه صبر وکړې چې پرې خبر نه يې؟ ۲- او که سره له دې زما متابعت کوې نو د هيڅ څه په اړه تر هغه ما مه پوښته چې په خپله ئې يادونه درته وکړم. له دې نه معلومېږي چې خضر عليه السلام ډېر محتاط شخصيت وو، خپل نږدې د سفر ملګری ئې هم له خپلو اسرارو نه خبراوو، پر موسی عليه السلام ئې دا شرط ومنلو چې د اسرارو پوښتنه به نه ترې کوي، مګر هغه مهال چې دی ئې په خپله يادونه وکړي. له دې نه دا هم معلومېږي چې خضر عليه السلام په سري مبارزې بوخت وو، د دې خبري حقيقت هغه مهال مونږ ته لاښه جوت کېږي چې د دوی دواړو د ملګرتيا درې پېښې په دقت سره له نظره تېري کړو. د موسی عليه السلام مخکنی د سفر ملګري له ځان سره نه بېول هم دغه مطلب په ګوته کوي. موسی عليه السلام شرط مني او د صبر او اطاعت ژمنه کوي.

- له دې آيتونو نه دا خبره په ډېره واضحه توگه معلومېږي چې د دغو دواړو شخصيتونو ترمنځ دا ملاقات هغه مهال ترسره شوی چې موسی عليه السلام لا په پيغمبرۍ نه وو مبعوث شوی، دا ځکه چې له بعثت نه وروسته هغه د ټولي نړۍ لپاره لاربښود شو، دا ضرورت ئې نه وو چې له خضر عليه السلام نه څه زده کړي.
- ډېره عجيبه ده، د قرآن له داسي قصې او مضمون نه چې هر مخاطب ته د سري مبارزي درس ورکوي، غرضي او مرضي خلکو داسي افسانه جوړه کړې چې د مخاطب ذهن تخديروي او له سره تر پايه غلط افکار القاء کوي، چېري د خضر عليه السلام هغه درې جهادي کارونه او چېري دې ته د لدني علم نوم ورکول او دا ادعاء کول چې هغه په غيب پوهېدو او کارونه ئې غيرعادي وو.

دلته بايد د دې مبارک آيت په وړاندي لږ توقف وکړو، او په معنی ئې ځان پوه کړو:

ÇÎÈ $VÙã $RãE© `B ﻳ»Yk=æ r $RY‰Zã ôÏB ZJôm‘ ﻳ»Y÷?#ä $RŠ$6Ïã ôÏB #Y‰ỳã #‰ ` qù

الكهف: ۶۵

نو زما له بندگانو ئې داسي يو بنده وموند چې له خپل لوري مو پېرزوينه ورپه برخه کړې وه او له خپل لوري مو ځانگړی علم ورزده کړی وو.

د دې آيت د (من لدنا علماً) له فقرې نه ځينو متصوفينو د (لدني علم) اصطلاح رااېستلې او وايي چې دا علم د تعليم، تعلم، ليک او لوست له لاري نه ترلاسه کېږي، آناً او له مقدمې پرته انسان ته القاء کېږي، دا اصلي او حقيقي علم بولي او هغه علم ته د پوستکي او ظاهري علم په سترگه گوري چې د تعليم او تدريس له لاري او په ليک لوست ترلاسه کېږي!! د دغو جنابانو په ځواب کي وايو:

- دا له ځانه جوړه شوې بې بنسټه اصطلاح ده.
- له (لدني علم) نه ستاسو مراد څه دئ؟ مراد مو (ذاتي علم) دئ، که د (الله تعالی له لوري ورکړی شوی علم)؟ که آناً او له تعليم او ليک لوست نه پرته

ترلاسه شوی علم؟ ذاتي علم خو له الله تعالی پرته هیڅوک نه لري، د انسان علم خو اکتسابي دئ، انسان د وحي، تعلیم، تدریس، لیک او لوست له لاري علم ترلاسه کوي، قرآن د پیغمبر علیه السلام په اړه فرمایي چي له بعثت نه مخکي لار ترې ورکه وه، سمه لار ئې نه پېژندله:

ÇÑÈ 4_ô'ù WÍ!æ 8‰ ` rr ÇÐÈ 3" ‰gù w$Ê 8‰ ` rr ÇÏÈ 3" r$«ù $VŠÏ/ 8ô‰Å" óO9&

الضحی: ۶-۸

مګر نه ئې وموندلې یو یتیم او د ته‌پکي ځای ئې درکړ؟ مګر نه ئې وموندلې یو لاروركی او لار ئې وښودله؟ او نیازمند ئې وموندلې، خو غنا ئې کړه په برخه؟

همدا راز فرمایي چي له بعثت نه مخکي نه په کتاب پوهېدو او نه د ایمان په حقیقت او معنی:

ß»J/ƒM$Ÿr Ü »GÅ3ø9$B “ Í‰ô? |MZä $B ÇRÌB ôÏB %[nrâ 7ø‹Ï $Zøm÷ 7ŠÏ ‹ .r

Þ º Å 4kÏ üŸ ‰ö9 7RÏr $RŠ$6Ïã ôÏB â$±®`B ¾ÏmÎ “ ‰ö #Y‘qçR çµ≈Yù=è_ `Å3≈9r

ÇÎËÈ 5OŠÉ)GóB الشوری: ۵۲

همداسي مو تا ته له خپل لوري د خاص امر وحي وکړه، ته نه پوهېدې چي کتاب څه دئ او نه د ایمان (په معنی او حقیقت) پوهېدې، خو موږ داسي نور وګرځاوو چي له خپلو بندګانو نه هغه څوک پرې هدایتوو چي غواړو ئې، او بې شکه چي ته د مستقیمي لاري خوا ته لارښوونه کوې.

قرآن موږ ته لارښوونه کوي چي د هر انسان علم په حقیقت کي د الله تعالی له لوري ورکړی شوی علم دئ، د پوهي او معرفت وسایل او استعدادونه هم الله تعالی ورکړي او په یوه څه د پوهېدو مجال او شرایط هم الله تعالی ورته برابروي.

قرآن په دې اړه فرمایي:

ä$© $JÎ ŸwÎ ÿjhÜÙä ôÏ šó´ Î bqäÜŠÅãƒr NSÿùz $Br óÎgf‰f& šú #/ $B Å-è/

البقرة:۲۵۵

په داسې حال کې چې دی په هر هغه څه پوهېږي چې د دوی مخې ته دي یا ئې شاته دي او دوی د ده له علم څخه یوازې په دومره څه احاطه کولی شي چې دی ئې وغواړي،

یعني دا الله تعالی دئ چې هر چا ته علم او پوهه ورکوي، سترګي، زړه، غوږونه، دماغ او اعصاب ئې د ده په اراده ورته کار کوي، لار ورته ښیې او د ښه او بد، مفید او مضر په پېژندلو کې ئې مرسته کوي، په هر څه چې انسان علماً احاطه کوي او په کوم څه د پوهېدو توفیق ترلاسه کوي نو دا ټول د الله په خوښه او اذن او په همغه حد کې وي چې الله ئې وغواړي. د انسان پر مخ چې د معرفت هره دروازه پرانیستل کېږي او په هري نوې خبري چې د پوهېدو توفیق ترلاسه کوي، د ده هر(کشف) او په هر سِر او راز پوهېدل ئې په حقیقت کې د الله تعالی یوه پېرزوینه ده، دا دروازه د ده له لورې ورته پرانستل کېږي، په دغو حقایقو د پوهېدو توفیق دی ورکوي او د دغو اسرارو د کشف توان دی ورکوي، چې حقیقت همداسې دئ نو تاسو ما ته ووایئ چې ولې د خضر علیه السلام علم استثنایي علم ګڼئ او د (لدني علم) نوم ورکوې؟!!

او د درېیم تعبیر په صورت کې باید پوه شئ چې له عیسی او یحیی علیهما السلام نه پرته نه الله تعالی چا ته په وړوکتوب کې فوق العاده علم ورکړی او نه ئې په پیغمبرۍ مبعوث کړی، عیسی علیه السلام ته په ماشومتوب کې یوازې څو خبري ښودل شوې، جامع علم ئې هغه مهال په برخه شو چې انجیل پرې نازل شو.

پیغمبرانو علیهم السلام ته چې د وحي له لاري کوم علم ورکړی شوی دا هم په تدریجي توګه او د کتاب او صحیفې په بڼه کې ورکړی شوی، نه دا چې په یو ځل او په بشپړه توګه ټول علوم د هغوی زړه او دماغ ته القاء شوي، قرآن پر پیغمبر

علیه السلام په تدریجي توګه نازل شوی، دا د ټولو فقهاوو او علماءو متفقه قول او د قرآن د صریحوآیتونو مطابق نظر دئ، یوازې افراطي او غلات شیعه او ناپوه متصوفین ورسره مخالفت لري، دا په داسې حال کې چې پیغمبر علیه السلام د هرې قضیې او پېښې په اړه د وحي نزول ته انتظار کړی، د وحي له راتلو نه مخکې نه پوهېدو چې څه حکم وکړي.

اوس موږ ته ووایئ چې تاسو د کوم منطق له مخې د (لدني) له لفظ نه (لدني علم) اخلئ او ادعاء کوئ چې دا علم له تعلیم او تدریس، لیک او لوست نه پرته ترلاسه کېږي؟ آیا له دې حقیقته خبر نه یئ چې دا د محرف بایبل غلطه او بې بنسټه ادعاء ده چې قرآن ئې په کلکه ردوي او د قرآن لومړي نازل شوي آیتونه د بایبل د دغې ادعاء خلاف وایي چې د انسان علم اکتسابي دئ، د قرائت او لیک لوست له لارې ترلاسه کېدی شي او الله تعالی د قلم له لارې انسان ته هغه څه ښیي چې نه پرې پوهېږي: قرآن فرمایي:

ÇÌÈ ä•øŒF $ 7 š r ü%$ ÇÌÈ @ã ôÏ B `» ¡ SM$,-{ ÇÌÈ ,-{ " Ï%©!$ 7 ĥ Ε ô$ ü%$

العلق: ۱-۵ ÇÎÈ ÷Λn÷è ƒ óΟs9 $B `» ¡ SM$ Ο=æ ÇÍÈ É=) ø9$ Ο=æ " Ï%©!$

۱- ولوله په نوم د خپل رب، هغه چې پیدا ئې کړ. ۲- انسان ئې له ځوړندو پیدا کړ. ۳- ولوله چې رب دې ډېر کریم دئ. ۴- آ چې په قلم ئې پوهه ورکړه. ۵- انسان ته ئې ورزده کړل څه چې نه پرې پوهېدو.

په دې مبارکو آیتونو کې څو مطالب خاصه توجه غواړي:

- د الله تعالی له لوري وحي د اقرأ (ولوله) په امر پیل شوې او دا ښیي چې د اسلام له نظره د (لوست) مقام او منزلت څومره لوړ دئ او څومره اهمیت لري، دا د الله تعالی لومړی امر دئ، په دغه امر سره ئې د وحي لړل پیل کړي. او دا د ټولو هغو کمعقلو په خوله سخت ګوزار دئ چې د (لدني علم) بې بنسټه خبره ئې جوړه

کړې.

- دا د الله تعالی د کرم او پېرزوینې څرګنده نښه ښودل شوې چې انسان د یوه (ځوړند توکي) له حالته هغه ځای ته رسوي چې (کامل انسان) ترې جوړ شي، لیک او لوست ورښيي، انسان یوازینی مخلوق دئ چې کولی شي د (لوستلو) له لارې د بل په خبره پوه شي او د (لیکلو) له لارې خپل معلومات خوندي کړي او خپل پیغام نورو ته ورسوي او په دې سره د خپل سلف له قیمتي تجاربو ګټه واخلي، د معلوماتو د ضایع کېدو مخه ونیسي او راتلونکي نسل ته ئې انتقال کړي، له انسانه پرته دا وړتیا او امتیاز په هیڅ ذیروح کي نه ګورو، الله تعالی په انسان کي دا استعداد او وړتیا ایښې ده چې له (قلم) نه د تعلیم او تعلم وسیله جوړه کړي، له دې اړخه ئې انسان ته پر ټولو نورو مخلوقاتو فضیلت ورکړی.
- په (قرائت)، (علم) او (قلم) سره هم انسان ته پر نورو مخلوقاتو فضیلت ورکړی شوی او هم په خپله د انسانانو تر منځ یوه ته پر بل فضیلت.
- (قلم) د زده کړې او پوهې ډېره اغېزمنه وسیله ده، په دې سره انسان د دې مجال تر لاسه کوي چې په ډېرو هغو حقایقو پوه شي چې له بلې لارې پرې پوهېدل ورته ممکن نه وو.
- لکه څنګه چې دلته د (علم بالقلم) الفاظ په دې معنی دي چې انسان ته له قلم نه د استفادې استعداد ورکړی شوی، الله تعالی د هغه په فطرت کي دا ملَکه ایښې چې قلم جوړ کړي، خپل ما في الضمیر ولیکي او نورو ته ئې انتقال کړي او له دې نه د زده کړې او تعلیم او تعلم وسیله جوړه کړي، همدا راز په نورو آیتونو کي دې ته ورته راغلي الفاظ لکه (علمه البیان) او (علم آدم الاسماء کلها) هم هغو استعدادونو ته اشاره کوي چې انسان ته ورکړی شوي، انسان ته د (بیان) ملَکه ورکړی شوې، کولی شي خپل (مافی‌الضمیر) اظهار کړي او له کلماتو او الفاظو نه په استفادې سره خپل قصد، هدف، نظر او پیغام تشریح او توضیح کړي، هغه ته د هر څه د پېژندو

او په هر څه د یوه مناسب نوم اېښودو استعداد ورکړی شوی، هغه کولی شي خپله پوهه د نومونو په قالب کي ترتیب، تنظیم او حفظ کړي او نورو ته ئې انتقال کړي. دا د انسان یوه ځانګړتیا ده، دا صفت په نورو مخلوقاتو کي نشته، په دې سره الله تعالی انسان ته پر ټولو مخلوقاتو فضیلت او شرف ورکړی.

- په اصل کي انسان (بې علمه) دئ، په تدریج سره زده کړه کوي او علم تر لاسه کوي. د انسان د پوهي او علم تفاوت د نورو ژوو له شعور او پوهي سره په دې کي دئ چي نور ژوي ثابت او محدود علم لري، له مخکي د دوی په ختېه او دماغ کي اېښودل شوی، په فطري او الهامي توګه ورته تفهیم شوې چي څنګه ژوند وکړي، کوم کوم کارونه وکړي، څه وخوري او د څه له خوراکه ډډه وکړي، څنګه مفید او مضر سره بېل کړي، خو انسان کولی شي چي تر هغه څه زیات هم زده کړي چي په فطري او الهامي توګه ورښودل شوي او په ضمیر کي ئې اېښودل شوي. دی کولی شي زده کړه وکړي، د خپلي پوهي سطحه لوړه کړي، اسرار کشف کړي او پټ حقایق ځان ته معلوم کړي، په (لوستلو)، (لیکلو) او له (قلم) نه په استفادې سره د خپلي حافظې ظرفیت لوړ او پراخ کړي او په هغه څه هم پوه شي چي نور پرې پوهېدلي او دی ترې غافل وو او له پېژندو ئې عاجز. که انسان ته له (قلم) نه د استفادې استعداد نه وی ورکړی شوی او په لیک او لوست نه پوهېدی نو د هر چا علم او پوهه به له ده سره پاتې کېده، نه به په دې توانېدو چي د نورو له پوهي او تجربو ګټه واخلي او نه به ئې خپل تجارب او علم نورو ته انتقالولی شو.

سره له دې چي عظیم الشأن قرآن (قلم)، (لیک) او (لوست) ته دومره اهمیت ورکړی او سره له دې چي پیغمبر علیه السلام ته د وحي په پیل کي لومړی لارښوونه د قرائت او قلم په هکله ده او ورته ویل شوي چي قلم د تعلیم او تعلم ستره وسیله ده، خو متأسفانه ځیني متصوفین دا ستر او څرګند حقیقت له پامه غورځوي او ادعاء کوي چي له قرائت، تعلیم، تدریس، لیک او لوست نه پرته هم

(علم) ترلاسه کېدی شي، نو د علم د زده کړې لپاره مدرسې ته مه ځه، د عالم مخې ته مه کښېنه، کتاب او قلم پرېږده، خانقاه ته ولاړ شه، د مرشد لمن ونیسه، د کوم قبر خوا ته دېره شه، (لدني علم) به دې په برخه شي، سترګې به دې پرانیستلې شي او په غیبي حقایقو به پوه شې!! دا همغه خبره ده چې محرف بایبل ئې کوي؛

تاسو د قرآن دا علمي، دقیقه او په حقیقت او واقعیت ولاړه وینا د بایبل او د بایبل تر اغېز لاندې د تللو متصوفینو له دغې بې بنسټه ادعاء سره مقایسه کړئ چې وایي: انسان د معرفت د ونې مېوه وخوړه، سترګې ئې پرانیستلې شوې او د ځان او خپل ماحول په حال پوه شو!!

بایبل وایي: آدم او حوی علیهما السلام په جنت کې د دوو ونو د مېوو له خوړلو منعه شوي وو: د (معرفت ونه) او د (حیات ونه)، او ورته ویل شوي وو چې که دا مېوه وخورئ نو حتماً مرئ!!

د بایبل له منونکو پوښتنه کوو: آدم علیه السلام ته د کومې مېوې د نه خوړلو توصیه شوې وه او ګواښل شوی وو چې که دا مېوه وخورې حتماً مرې؟ د حیات د ونې که د معرفت د ونې؟ طبیعي ده چې دا د حیات د ونې مېوه نه شي کېدی دا ځکه چې هغه خو په مرګ نه بلکې په دائمي ژوند منتج کېږي!! او د دوهمې خبرې معنی خو دا ده چې که ته د معرفت ترلاسه کولو هڅه وکړې او (د ښه او بد پېژندو د ونې) مېوه وخورې نو هرو مرو مرې، یعني په ړنو سترګو ژوند کوه، د معرفت د ونې مېوه مه خوره؛ ځکه چې دا مېوه ستا د مرګ باعث کېږي! په دې هکله څو پوښتنې لرو:

- آدم علیه السلام خو دا مېوه وخوړه، ولې مړ نه شو؟ ولې د بایبل د خدای خبره غلطه وخته؟ هغه خو ورته ویلي وو چې که دا مېوه وخورې مطمئن اوسه چې حتماً مرې!!
- د انسان د مرګ یو ستر عامل خو د بایبل د خبرې برعکس د ده عدم معرفت

دئ، هغه كه له بيمارۍ مري وجه ئې دا ده چې د دې بيمارۍ د علاج دوا نه پېژني، هغه كه د كوم دښمن په لاس مغلوبېږي او په قتل رسېږي سبب ئې دا دئ چې معرفت ئې ناقص دئ، د دښمن د پرځولو او د ده له شره د ځان ژغورلو په چل او چم نه پوهېږي، معرفت خو د ده د ژوند د اوږدوالي باعث دئ نه د مرگ باعث، الله تعالی به څنگه ده ته وايي چې د معرفت د وني مېوه ستا د مرگ باعث كېږي؟!!

- كه چا ته د معرفت وركول په دې توگه وی نو پيغمبرانو عليهم السلام ته به همداسي لدني علم وركول كېدو او پر دوی به په تدريج سره د كتاب د نازلېدو ضرورت نه وو!!

راشئ د بايبل د دغي وينا په وړاندي لږ توقف وكړو، د بايبل په درېيم فصل كي، د انسان سقوط تر عنوان لاندي په لومړيو ۱۹ جملو كي دا مطالب لولو:

"مار تر ټولو هغو حيواناتو ډېر زيرک وو چې خدای پيدا كړي وو، يوه ورځ مار د ښځي خوا ته راغی او هغې ته ئې وويل: آيا رښتيا ده چې خدای تاسو د باغ د ټولو ونو د مېوو له خوړلو منع كړي يئ؟ ښځي په ځواب كي ورته وويل: موږ ته اجازه راكړی شوې چې د ټولو ونو مېوه وخورو پرته د يوې وني چې د باغ په منځ كي ده، خدای امر كړی چې د دې وني مېوه ونه خورو او حتی لاس ورنه وړو كه نه نو مرو. مار ورته وويل: "مطمئن اوسه چې نه مرئ، بلكي خدای ښه پوهېږي چې كله تاسو دا مېوه وخورئ سترگي مو پرانستل كېږي، د خدای په څېر كېږئ او ښه له بده بېلولی شئ"، هغه ونه ښځي ته ښايسته وبرېښېده او له ځان سره ئې فكر وكړ چې "كېدی شي د دې ښايسته وني مېوه خوندوره وي او پوهه مي په برخه كړي، نو د دې وني مېوې ئې راوشكولې، وئې خوړلې او خپل خاوند ته ئې هم وركړې او هغه هم وخوړلې" په همدې سره د دوی دواړو سترگي پرانستلې شوې، په خپلې بربنډتيا پوه شول، نو د انځر له پاڼو ئې د ځان پټولو جامه جوړه كړه، د همدې ورځي په مازديگر كي، آدم عليه السلام او ښځي ئې د خدای غږ واورېدو چې په باغ كي

گرځېدو، نو په ونو کې پټ شول، خدای آدم ته غږ کړ: اې آدمه! چیرې یې، ولې پټیږې؟ آدم ځواب ورکړ: ستا غږ مې په باغ کې واورېدو، ووېرېدم، دا ځکه چې لوڅ وم، نو ځکه پټ شوم، خدای وفرمایل: چا درته وویل چې لوڅ یې؟ آیا د هغې ونې مېوه دې خوړلې ده چې ترې منع کړی مې وې؟ آدم ځواب ورکړ: دغې ښځې چې زما ملګرې دې ګرځولې، ما ته ئې دا مېوه راکړه او ما هم وخوړه، دلته نو خدای له ښځې وپوښتل: دا څه کار وو چې تا وکړ؟ ښځې وویل: مار وغولولم!! نو خدای مار ته وویل: د دغه کار د کولو په سبب به د زمکې تر ټولو وحشې او اهلې حیواناتو زیات ملعون وې، تر څو چې ژوندی وې په خپلې سینې به خوځې، خاورې به خورې، ستا او د ښځې او ستا د نسل او د ښځې د نسل تر منځ به تلپاتې دښمنې اچوم، د ښځې نسل به ستا سر ځپې او ته به د ده پندۍ چیچې، دغه وخت خدای ښځې ته وفرمایل: ستا د زېږولو د وخت درد به درته زیات کړم، ته به په درد او کړاوو سره خپل اولاد زېږوې، د خپل مېړه مشتاقه به وې او هغه به پرتا برلاسی وي، بیا خدای آدم ته وفرمایل: له دې کبله چې د خپلې ښځې خبره دې ومنله او د هغې ونې مېوه دې وخوړله چې درته ویلي مې وو مېوه ئې مه خوره، زمکه به تر لعنت لاندې راشي او ته به په خپل ټول عمر کې په زحمت او کړاو سره خپل معاش ترې ترلاسه کوې، له زمکې به اغزي او خاشاک درته راټوکېږي او د بېدیا بوټي به خورې، د عمر تر پایه به د تندي په خولو سره ډوډۍ خورې او په پای کې به همغې خاورې ته بېرته ورګرځې چې ترې واخیستی شوې، دا ځکه چې ته له خاورو جوړ شوی یې او خاورو ته به بېرته ورګرځې، آدم خپله ښځه حوی (یعني ژوندون) ونوموله، ځکه چې دا باید د ټولو ژوندیو مور شي!!!

په دې برخې کې دومره بېهوده او د خندا وړ خبرې دي چې انسان ورته حیران شي، نه پوهېږو مسیحیان او یهودان څنګه دا خبرې د الله تعالی له لوري او د یوه مقدس آسماني کتاب خبرې ګڼي!! لاندې څو خبرو ته ئې متوجه شئ:

- وايي مار تر ټولو حيواناتو زيات زيرک دئ، حال دا چې د مار زيرکتيا تر ډېرو ډېرو حيواناتو لږ ده.
- وايي مار د ښځې د غولولو لپاره باغ ته ورغی!! نه پوهېږو د مار ئې د ښځې له غولولو سره څه؟ کوم عاقل انسان به دا خبره ومني چې مار کولی شي ښځه وغولوي!!
- وايي: مار ښځې ته وويل: خدای تاسو ته حقيقت نه دئ ويلی، دا سمه نه ده چې د دې مېوې په خوړلو سره تاسو مرئ، حقيقت دا دئ چې د دې مېوې په خوړلو سره تاسو په ښه او بد پوهېږئ، خدای په دې خاطر نه غواړي چې تاسو دا مېوه وخورئ چې په دې سره تاسو د خدای په څېر معرفت ترلاسه کوئ او په ښه او بد پوهېږئ او د ده رقيبان درنه جوړېږي، هغه نه غواړي چې رقيب ولري!! د همدې لپاره ئې تاسو د دغې مېوې له خوړلو منع کړي يئ!! بايبل وايي چې د مار خبره سمه وختله او د خدای خبره ناسمه او د حقيقت خلاف، دوی دواړو دا مېوه وخوړه، مړه نه شول، برعکس په ښه او بد پوه شول!!

قرآن دا موضوع د يوې ډېرې ژورې علمي موضوع په توګه څېړلې او يوه ستر علمي حقيقت ته ئې اشاره کړې او هغه دا چې د عالم په ټولو ژوو کې يوازې انسان داسې پيدا شوی چې مجبور دئ د مفيد او مضر خوراک په هکله له بله معلومات ترلاسه کړي، نور ژوي داسې پيدا شوي چې د پيدايښت له لومړيو شېبو په دې پوهېږي چې کوم څه وخوري او کوم څه نه، په دماغ کې ئې د مضر او ګټور بوټي او دانې د تشخيص استعداد اېښودل شوی، د دغه استعداد په مرسته د پيدايښت له لومړۍ ورځې سم او ناسم خوراک معلومولی شي، د آهو بچی، وری، سېرلی، وزګوری، سخوندر، جونګې او ټول نور ژوي او بچيان ئې هغه بوټي نه په خوله کوي چې ورته مضر وي، خو د انسان بچی ډبره، خاوره، سکروټه او هر څه په خوله کوي، تر اوږدې مودې ئې بايد مور سمبال کړي او د تاواني شيانو له خوړلو ئې

وساتي، قرآن په جنت کي د آدم علیه السلام د ځای په ځای کېدو او د ممنوعه شجرې په یادولو سره دغي اساسي او مهمي خبري ته اشاره کړې، خو د بایبل لیکوال له دې نه یوه خندونکې بې بنسټه قصه جوړه کړې!!

دا ډېره ډېره مسخره خبره ده چي د دغي مېوې له خوړلو مخکي دوی خپل بربنډتوب نه احساساوو او له خوړلو وروسته پوه شول چي بربنډ دي!! او دا ځکه چي مخکي بې معرفته ول او د معرفت د مېوې له خوړلو وروسته ئې سترګې پرانستلې شوې او خپل لوڅوالی ئې احساس کړ!! حقیقت د دې خبري کاملاً عکس او دا دئ چي: الله تعالی د زمکي په سر هر ژوي ته داسي لباس ورکړی چي هم ښایسته دئ، هم ئې په ځان برابر دئ، نه ګنډل غواړي او نه اوبدل، نه زړېږي او نه شړېږي، هم ئې په ژمي کي له یخنۍ ساتي او هم په دوبي کي له تودوخي. د ځینو لباس خو دومره ښایسته دئ چي که د نړۍ ټول انسانان راغونډ شي نو نه په دې ظرافت، لطافت، ښایست او رنګ کي داسي لباس اوبدلی شي او نه ئې ګنډلی. په ټولو ژوو کي یوازي انسان هغه مخلوق دئ چي بربنډ دئ، د نورو په څېر جامه نه لري، دې ته اړ دئ چي ځان ته به جامه جوړوي، د ژمي لپاره بېله او د دوبي لپاره بېله، د قرآن له وینا معلومېږي چي انسان په سر کي داسي نه وو، وروسته بربنډ شوی، له لوڅېدو مخکي ئې داسي جامه وه چي هیڅکله به نه بربنډ کېدو، تل ئې دی پټ ساتو، نه د جامو اوبدلو ته اړ وو او نه ګنډلو ته، له دې جامو نه د یوې اشتباه په نتیجه کي محروم شو، د ممنوعه شجرې مېوه ئې وخوړه او په دې سره هغه جامه ترې وایستی شوه او بربنډ شو، لومړی ئې د ونو له پاڼو ځان ته جامه جوړه کړه او وروسته ئې نوري جامې، ځیني ئې یوازي د ځان پټولو لپاره، ځیني ئې د ښایست او سینګار لپاره او ځیني ئې د تقوی لباس، سنګین، باوقاره له ګناه نه مانع لباس. د بایبل لیکونکي د آدم علیه السلام بربنډېدا هغسي توجیه کړې، له سره لوڅ ول، خو نه پرې پوهېدل، د معرفت د مېوې په خوړلو سره پرې پوه شول!! په

مسلمانانو کې د بابیل تر اغېز لاندې راغلې خلک د آدم علیه السلام له لومړنې لباس نه داسې تعبیر لري چې گواکې دا به له وړیو، وربښمو، سنډو او یا مالوچو نه اوبدل شوې کومه جامه وه، چې د ده په قد قامت برابره گنډل شوې وه، حال دا چې اوبدلې او گنډل شوې جامه بني آدم جوړه کړې، الله چې کومه جامه ورکوې هغه اوبدل او گنډل نه غواړي. دوی نه د قرآن الفاظو ته پام کړی او نه هغه څه ته چې هره شېبه ئې په خپلو سترگو گوري، یوې خوا ته په ملیونهاوو هغه ژوي گوري چې په ښایسته الهي جامو پټ دي او بلې خوا ته یوازې بني آدم چې له دې جامې محروم او دې ته اړ شوی چې له وړیو، وربښمو، سنډو، نیلون او یا مالوچو نه ځان ته جامه جوړه کړي، قرآن په دې سره یو ستر علمي حقیقت بیان کړی خو د اسرائیلي روایاتو په دام کې پرېوتو کسانو له دې نه افسانه جوړه کړې.

له کومې ورځې چې انسان له لومړنۍ الهي جامې محروم شوی او په خپل لاس د جامو جوړولو ته اړ شوی، نو همدا جامه د انسانانو ترمنځ د تفریق، تبعیض او یو پر بل د لویي او تېري وسیله گرځېدلې، نه گورئ چې په دغه جامه کې څومره ظلمونه کېږي، په عسکري او پولیسي جامو کې هره ورځ څومره بې گناه انسانان ځورول کېږي، څومره شریف انسانان د خړو جامو په سبب تحقیر کېږي، څومره ذلیل انسانان په فاخره جامو کې تر نورو ځان لوړ گڼي، نه گورئ چې یوه له خپلې جامې د گیدړې پوستکی جوړ کړی خلک پرې غولوي، بل له جامو نه د پسه په څېر بې آزاره برېښي خو په سینه کې ئې د لېوه زړه او هغه بل به په خپلو جامو سره ځان داسې ښیي چې زمری دئ خو تر گیدړ به زیات بې زړه او جبون وي. الله تعالی انسان ته د جامو جوړول ورښودلي، د دې لپاره چې ځان له تودوخې او یخنۍ پرې وژغوري او د هغه لباس ئې په دریو ډولونو وېشلی: د ځان پټولو لباس، د ښایست لباس او د تقوی لباس، خو انسان له خپلې جامې نه یا د غولولو وسیله جوړه کړې، یا د ظلم او تېري وسیله، یا یو پر بل د لویي او تکبر ذریعه!!

د بايبل دا خبره تر ټولو حيرانوونکې ده چې وايي: د همدې ورځې په مازديگر کې، آدم عليه السلام او ښځې ئې د خدای غږ واورېدو چې په باغ کې گرځېدو، نو په ونو کې پټ شول، خدای آدم ته غږ کړ: اې آدمه! چيرې يې، ولې پټيږې؟ آدم ځواب ورکړ: ستا غږ مې په باغ کې واورېدو، ووېرېدم، دا ځکه چې لوڅ وم، نو ځکه پټ شوم، خدای وفرمايل: چا درته وويل چې لوڅ يې؟ آيا د هغې ونې مېوه دې خوړلې ده چې ترې منع کړی مې وې؟ آدم ځواب ورکړ: دغې ښځې چې زما ملگرې دې گرځولې، ما ته ئې دا مېوه راکړه او ما هم وخوړه، دلته نو خدای له ښځې وپوښتل: دا څه کار وو چې تا وکړ؟ ښځې وويل: مار وغولولم!!

دلته څو خبرې د پام وړ دې:

- بايبل الله تعالی داسې معرفي کوي: په يوه وړوکي باغ کې گرځي، د گامونو غږ ئې آدم عليه السلام واورېدو، ترې پټ شو، خدای نه پوهېدو چې آدم چېرې دئ، غږ ئې ورته وکړ: اې آدمه چېرې يې؟ له دې هم خبر نه وو چې دوی دواړو هغه ممنوعه مېوه خوړلې ده!!! له آدم عليه السلام نه پوښتنه کوي: څنگه پوه شوې چې لوڅ يې؟ آيا هغه مېوه مو خوړلې چې ترې منع کړي مې وئ؟!! له دې هم نه وو خبر چې ښځې دا کار کړی!! او له دې هم چې مار غولولې وه!!
- په دې سزا هم لږ غور وکړئ چې مار ته د دغه غولولو په وجه ورکړی شوه: تل دې په سينه خوځېږې، خاورې دې خوراک شه!! پوښتنه کوو: آيا مار له دې د مخه په سينه نه په پښو خوځېدو؟ دا نور ډېر حيوانات او خزندې چې په سينه خوځېږي هغوی ته د کومې گناه سزا ورکړی شوې؟! دا څومره نامعقوله او غلطه خبره ده چې د مار خوراک خاوره ده!! هيڅ مار خاوره نه خوري، د مار خوراک خاوره نه بلکې د مرغانو، موږکانو او چنگښو په څېر حيوانات دي!!
- ښځې ته چې کومه سزا ورکړی شوې په دې هم لږ غور وکړئ: د زېږولو د وخت درد دې زيات شه!! د خاوند د اشتياق په اور وسوزې، هغه دې پر تا برلاسی

وي!! پوښتنه کوو: دغو بې شمېره حیواناتو ته چې د اولاد زېږولو په وخت کې همداسې د درد احساس کوي، د کومې گناه سزا ورکول کېږي؟! د مېږه اشتیاق خپلې مېرمنې ته زیات دئ که د مېرمنې خپل مېږه ته؟ مگر دا اشتیاق سزا ده؟ په ټولو ژوو کې دا اشتیاق شته، دوی ته د کومې گناه په وجه دا د اشتیاق سزا ورکړې شوې؟ دا اشتیاق خو سزا نه بلکې د الله تعالی یوه لویه پیرزوینه ده، د انسان او حیوان د نسل د دوام یوه ستره وسیله ده، تاسو ولې دې اشتیاق ته د سزا په سترگه گورئ؟ قرآن خو د ښځې او مېږه ترمنځ دا الفت، مینه او اشتیاق د الهي رحمت او پیرزوینې یوه ستره بېلگه گڼي!! آیا دا سمه ده چې د نارینه سلطه او برلاسی پر خپلې مېرمنې ښځې ته سزا وگڼو؟! دا برلاسی یوه طبیعي مسئله ده، په اکثرو حیواناتو کې هم د دې شاهد یو، داسې چې نارینه د ښځې ساتنه او څارنه کوي، ترې دفاع کوي، بل ئې خوا ته نه پرېږدي، اداره کوي ئې، ... دا برلاسې نه یوازې ښځې ته سزا نه شو گڼلی بلکې د ښځې لپاره یوه ستره الهي پېرزوینه ده، چرگ له خپلو چرگو دومره دفاع کوي چې پرې زخمي زخمي شي، همداسې بې شمېره نور مرغان او حیوانات، هیڅ عاقل انسان به د بایبل دا وینا د منلو وړ ونه گڼي.

بایبل ورپسې لیکي:

(خدای د حیوان له پوسته لباس جوړ کړ او آدم او مېرمنې ته ئې ورواغوست، بیا خدای وفرمایل: اوس چې آدم زموږ په څېر شوی او ښه او بد پېژني، باید پرې ئې نږدو چې د "حیات د ونې" مېوه هم وخوري او تر ابده ژوندی وي، نو خدای دی د عدن له باغه وایست، تر څو ولاړ شي او په هغې زمکې کې کار وکړي چې له خاورې ئې جوړ شوی، په دې توگه ده آدم د عدن له باغه وایست او د عدن د باغ په شرقي برخې کې ئې د اور په داسې سرو تورو سمبال فرشتې وگمارلې چې هرې خوا ته څرخي، ترڅو د حیات د ونې لاره خوندي وساتي!!)

د دې کرښو د مطالبو په اړه څو پوښتنې راولاړېږي:

- مخلوقاتو ته د لباس په ورکولو کې د الله تعالی سنت داسې نه دئ چې د کوم درزي په څېر چا ته لباس جوړ کړي او ورواڼې غوندي، د بايبل ليکوال په دې نه پوهېږي چې د الله تعالی له لوري د لباس ورکولو معنی څه ده!! الله تعالی ټولو حيواناتو، ونو او بوټو ته مناسب مناسب لباس ورکړي، چې هم ئې له يخنۍ ساتي، هم له گرمۍ او هم له حشراتو او مکروبونو، آدم عليه السلام ته هم د نورو په څېر مناسب لباس ورکړی شوی وو، خو د ممنوعه مېوې په خوړلو سره له هغه لباسه محروم شو، لومړی ئې په پاڼو ځان پټ کړ، بيا د حيواناتو په پوستکي او وروسته وروسته د ده اولاد له وړيو او تاره اوبدل شوې جامې ځان ته جوړې کړې.

د بايبل ليکوال خدای داسې معرفي کوي چې نه غواړي د ده په مخلوقاتو کې داسې څوک وي چې په ښه او بد پوهېږي، غوښتل ئې چې آدم عليه السلام د معرفت د ونې مېوه ونه خوري، خو د ده د ارادې خلاف آدم عليه السلام د هغې مېوې په خوړلو موفق شو!! اوس نو دا تدابير سنجوي چې څنگه د دې مخه ونيسي چې آدم عليه السلام د حيات د ونې مېوه هم ونه خوري او د ده لپاره يو تلپاته حريف او رقيب نه شي!! نو ځکه ئې له يوې خوا آدم عليه السلام د عدن له باغه وايست او له بلې خوا ئې دغې ونې ته د رسېدو په لار کې داسې فرشتې وگمارلې چې په تورو سمبال وي او دا توري هم د اور توري چې هرې خوا ته څرخي او نه پرېږدي څوک ترې تېر شي!! پوښتنه کوو: که دا باغ په آسمان کې وي طبيعي ده چې له آسمانه د آدم له راکوزېدو وروسته هغه باغ ته د ده ننوتل ممکن نه وو، نو په سرو تورو سمبال فرشتې د څه لپاره گمارل کېدې؟ او که دا په زمکې کې وو نو موږ ته ووايئ چې چېرې دئ اوس خو له داسې پهره دارانو تېرېدل آسانه شوي، که آدم عليه السلام نه شو تېرېدی اولاد ئې اوس کولی شي د حيات ونې ته د رسېدو لپاره په هليکوپترو سره هلته ځان ورسوي. که عادي خلک دا کار نه شي کولی پاپ ته خو ډېره آسانه ده!!

له دغو بېهوده او چټي خبرو نه هر څوک په دې پوهېدی شي چي د بايبل ليکوال څوک او د څنګه شخصيت خاوند دئ او د الله تعالی په اړه د ده انګېرني څومره بې بنسټه دي!!

قرآن د بايبل د دغو غلطو خبرو د ترديد او تصحيح لپاره فرمايي چي الله تعالی آدم عليه السلام د داسي مخلوق په څېر پيدا کړ چي معرفت ئې تر فرشتو ډېر لوړ وو، په هر څه د پوهېدو توان او استعداد ئې ورکړ، په هغه څه ئې د پوهېدو توفيق ورکړ چي فرشتې پرې نه پوهېدې او د همدې معرفت او پوهي په سبب ئې د زمکي خلافت ده ته وسپارو، د معرفت په وجه ئې دی رټلی نه دئ، د ځان رقيب او حريف ئې نه دئ ګڼلی بلکي د زمکي خلافت ئې ورسپارلی او فرشتو ته ئې امر کړی چي ده ته سجده وکړي، بايبل وايي چي فرشتې په سرو تورو د آدم مقابله کوي او قرآن وايي چي فرشتو آدم عليه السلام ته سجده وکړه او الله تعالی د زمکي او آسمان هر څه آدم عليه السلام ته مسخر کړل.

بايبل ليکي: "له دې وروسته خدای په عدن کي چي په ختيځي سيمي کي پروت دئ يو باغ پيدا کړ او هغه آدم ئې په کي ځای په ځای کړ چي مخکي ئې پيدا کړی وو!! خدای ډول ډول ښايسته وني په دې باغ کي راپيدا کړې تر څو خوندوري مېوې ورکړي، ده د باغ په منځ کي (د حيات ونه) او (د ښه او بد د پېژندو ونه) پيدا کړه"

دا په داسي حال کي چي د حيات ونه، د معرفت ونه، د حيات اوبه او دې ته ورته نوري خبري بې بنسټه او د خيال په عالم کي جوړي شوې خبري دي، انسان داسي پيدا شوی چي خامخا به مري، الله تعالی داسي اوبه او مېوه نه ده پيدا کړې چي د هغې په خوړو سره انسان دايمي او ابدي ژوند ترلاسه کړي، د انسان معرفت اکتسابي دئ، ورو ورو زياتېږي، د تعليم، تعلم، زده کړې او تجربې په نتيجه کي ئې د معرفت او د ښه او بد د پېژندنې سطحه لوړېږي، الله تعالی داسي مېوه نه ده پيدا

کړې چې د هغې په خوراک سره انسان ته د ښه او بد د پېژندو معرفت ورپه برخه شي!! قرآن د بايبل دغه وينا رد کړې او په هغو آيتونو کي چي تر ټولو د مخه پر پيغمبر عليه السلام نازل شوي او په همدې آيتونو سره د قرآن د نزول لړۍ پيل شوې فرمايي چي د انسان علم اکتسابي دئ او په ليک لوست سره ترلاسه کېږي.

تاسو به د (لدني علم) په اړه د بايبل د وينا په څرنګوالي حتماً پوه شوي وئ؛ اوس راشئ چي د متصوفينو وينا ته هم لږ ځير شو، هغوی په اصل کي دا رأيه له بايبل نه اخيستې او هغې ته ئې اسلامي رنګ ورکړی، دوی د الکهف د سورې د ۶۵آيت له دغي فقرې ((اٰتينه من لدنا علماً)) نه د (لدني علم) اصطلاح رااېستلې، حال دا چي د (لدن) صيغه د ګڼ شمېر آيتونو په ضمن کي د نورو شيانو په اړه هم راغلې، هغوی دې ته متوجه نه دي چي د انسان هر څه د الله تعالی پېرزوينه ده، ژوند ئې، استعدادونه ئې، رزق ئې، علم او معرفت ئې، قرآن دا ټول الله تعالی ته منسوبوي او د الله تعالی پېرزوينه ئې ګڼي، په ټولو هغو آيتونو کي چي دا حقيقت په کي بيان شوی همدا د (لدن) لفظ راغلی؛ لکه دا آيتونه:

ÇÏÈ AŠîæ AŠÅm b9ã©`Ï šc #äò)Ï9$ ‘ ¯)¨ç 7 R̂Ïr النمل: ۶

او يقيناً چي تا ته دا قرآن د پوه باحکمته ذات له لوري درکول کېږي.

$ZŒ#ä $B•m ÓΩ9© ` ÅÅJ¨ç Ÿ9r& $ZÂ ö¨ ôÏ ö# Ö , G¨ç 7 èB 3" ‰ ų$ ÆΞ® bÎ {(þθ9$%r

ÇÎÐÈ šc qßÊ=ëƒ Ÿw öΝèdŽYò2 &£Å»9r $Ra©`Ï $}ó«Ÿ ÈeäŠ.N •JO ïøÎ) 4‹t<ã

القصص:۵۷

او وئې ويل: که له تا سره د لارښووني متابعت وکړو له خپل ټاټوبي تښتول کېږو! آيا دوی ته مو خوندي حرم داسي ټاټوبی نه کړ چي هغه ته د هر څه مېوې راوړل کېږي زموږ له لوري د رزق او روزي په توګه؟!! خو د دوی ډېری نه پوهېږي.

ß‹jœ š• R] þ7ÍÛ ¯íhé š• R$ã© `Ë ’Í ó d É ‘ A$% ¼çµ‘ $fìŸ2 – $ãŠ š• ÿ$Zèd

ÇÌÑÈ ä$ã$!$ آل عمران:۳۸

دلته نو زکريا خپل رب ته دعا وکړه، وئې ويل: اې زما ربه! له خپل لوري ما ته پاکيزه اولاد را، بې شکه چې ته د دعاګانو ښه اورېدونکی يې.

È$ø9 $ßrÞ ä$ ¡ Ï9$# É% ` h$šÆ Ë ûüÏèÒ Fó 3ß$# « $è@‹Î™ ’Î bqè=Ï»)è Ÿw ö/ä3 9 $Br

š• R$ã© `Ë $Z9©@èô $# $gè=÷& ÉO9$à9$# ÏpƒöØ)9$# É d ôË $Yô Ìz & $Y/‘ bqä9qà)ƒ úïÏ%©!$

ÇÐÎÈ #Ž•ÅÁR š• R$ã© `Ë $Y9©@èô $# $Î9r النساء: ۷۵

او په تاسو څه شوي چې د الله په لار کې او د هغو بې وزلوسړيو، ښځو او ماشومانو د ژغورني لپاره نه جنګېږئ چې وايي: اې زمونږ ربه! له دې کلي چې اهل ئې ظالمان دي مونږ وباسه او له خپلي خوا راته کوم پالونکی وټاکه او له خپل لوري راته کوم ملاتړ وټاکه.

ÇÎÈ $ŠÍ9r š• R$ã© `Ë ’Í ó gù #•Ï%æ ’Î&•B$MR$Ÿ2 r “ä#‘r `Ë ’Íºq J9$# M$ø Å ’Îþ

مريم: ۵

او يقيناً چې زه له ځان وروسته د خپلو ورثه وو (پر حال) ووېرېدم، او مېرمن مي شنډه ده، نو ما ته له خپل لوري يو وارث را په برخه کړه.

که په دغو آيتونو کي لږ دقت وکړو او د الکهف د سورې له ۶۵ آيت سره ئې مقايسه کړو نو په دې حقيقت به پوهېدل راته ګران نه وي چې قرآن د انسان هر څه د الله تعالی عطيه بولي، چا چې د الکهف د سورې له ۶۵ آيت نه د (لدني علم) اصطلاح رااېستلې هغوی بايد د خپل اسلوب له مخي له دغو آيتونو نه هم (لدني رزق)، (لدني ولي و نصير)، (لدني اولاد) (لدني قرآن) راوباسئ، خو هر عاقل انسان پوهېږي چې دا بې بنسټه او غلط اسلوب او کرکجن استباط دئ.

د خضر علیه السلام ځانګړی علم

راشئ دا هم وڅېړو چې خضر علیه السلام ته کوم ځانګړی علم ورکړی شوی وو؟ قرآن په دې اړه څه وايي؟ که په قرآن کې د خضر علیه السلام قصې ته لږ ځير شو نو ډېر ژر په دې حقيقت پوهېدی شو چې الله تعالی ده ته کوم علم ورکړی وو او ده موسی علیه السلام ته د ملګرتيا په دوران کې څه ورزده کړل، قرآن فرمايي چې هغه موسی علیه السلام ته د ملګرتيا په دوران کې درې لارښووني وکړې: ۱- د يوه ظالم پاچا له منګولو د مسکينو او بې وزلو بېړۍ والو ژغورل؛ هغه هم په داسي بڼې کې چې بېړۍ وال پرې خبر نشول، ۲- د يوه مفسد، کافر او بې رحمه زلمي وژل او مؤمن مور پلار ئې له شره ژغورل، ۳- تر نړېدونکي دېوال لاندې د دوو يتيمانو لپاره ښخه شوې خزانه له غارت کېدو خوندي کول.

موسی علیه السلام له خپل عالم او مجاهد استاد نه همدا لارښووني ترلاسه کړې، د همدې لارښوونو په رڼا کې هغه دغو دريو کارونو ته ورته کارونه وکړل: له يوه مظلوم بني اسرائيلي نه د دفاع په موخه ئې يوه ظالم قبطي ته داسي څپېړه ورکړه چې پرې مړ شو، د مدين د کوهي خوا ته ئې په داسي حال کې د دوو بې وزلو نجونو رمه خړوبه کړه چې د اوږده سفر له امله ډېر ستړی او ستومانه وو، د بني اسرائيلو د نجات لپاره له مدين نه مصر ته ولاړ او د فرعون مقابلې ته ئې ملا وتړله،

د قرآن له آيتونو نه خو دا حقيقت جوتېږي چې خضر علیه السلام يو مجاهد وو، د بې وزلو او مظلومانو ملګرتيا ئې کوله، موسی علیه السلام ته ئې د جهاد درس ورکړ، نه پوهېږو دوی د دغوڅرګندو او واضحو آيتونو له کومې برخې او له کوم لفظ نه د (لدني علم) اصطلاح رااېستلې؟!! او غواړي له قرآن نه بې خبرو مريدانو ته ووايي چې که ستاسو پير او مرشد نه قرآن لوستلی شي، نه د پيغمبر علیه السلام له احاديثو خبر دئ، نه په ليک پوهېږي او نه لوست کولی شي، د هغه په اړه شک مه کوه، لمن ئې کلکه ونيسه، دا خبري بايد ستا اخلاص کم نکړي، هغه ته د مخکني

مرشد له لوري (لدني علم) ورکړی شوی او د دين په ټولو رموزو او پټو اسرارو د مرشد د يوې دعاء له امله پوه شوی!! هغه په يوې مراقبې سره کولی شي د اسرارو دروازې پرانېزي او په پټو حقايقو پوه شي!!

موسی علیه السلام له خپل عالم ملګري څه زده کړل؟

دوی د خپلو ادعاءو د اثبات لپاره د خضر علیه السلام په قصې استناد کوي، له ځينو آيتونو نه دا معنی راباسي چې خضر علیه السلام په غيب پوهېدو، او همدې ته د لدني علم نوم ورکوي، دا په داسي حال کې چې دا قصه اصلاً د دې لپاره راغلې چې وښيي موسی علیه السلام په غيب نه پوهېدو؟! له خپل عالم ملګري سره روان دئ خو د هغه د څو کارونو په وجه او موخه نه پوهېدو!! کله چې له خضر علیه السلام سره مخامخ شو هغه ونه پېژندو او پوښتنه ئې ترې وکړه چې څوک يې؟ کله چې هغه ورته وويل: موسی، نو پوښتنه ئې ترې وکړه چې د بني اسرائيلو موسی؟ له دې نه خو په وضاحت سره معلومېږي چې هغه په غيب نه پوهېدو، هيڅوک دا ادعاء نشي کولی چې د دې کس مقام تر موسی علیه السلام لوړ وو؟ قرآن خو موسی علیه السلام د هغو پنځو پيغمبرانو له ډلې ګڼي چې هيڅ انسان او هيڅ پيغمبر د هغوی مقام ته نشي رسېدی. موږ نه پوهېږو دوی د قرآن له کوم لفظ نه دا معنی اخيستې ده چې دا کس په غيب پوهېدو؟ قرآن خو وايي چې له الله تعالی پرته هيڅوک په زمکه او آسمان کې په غيب نه پوهېږي. قرآن خو د ابراهيم، موسی، ذکريا، لوط، نوح، يعقوب، محمد،... علیهم السلام قصې زموږ مخې ته ږدي چې ښيي دوی په غيب نه پوهېدل، فرشتې ئې په خوا کې ولاړې وې خو دوی د ظلمو او مېلمنو ګمان پرې کاوو، د اولاد زېری ورکړی شوي، پوښتنه ئې کوله چې دا زوی به څنګه او څه وخت ورکول کېږي، څو متره آخوا ئې زوی په څا کې لوېدلی خو له حاله ئې خبر نه دئ او له غمه ئې سترګې ړندې شوې، د خپل ملګري د کارونو په کنه او حقيقت

خبر نه وو ... د خضر علیه السلام نه نوم په قرآن کې راغلی او نه دا چې هغه یو پیغمبر وو، په یوه روایت کې د موسی علیه السلام دا ملگری د خضر په نامه یاد شوی، هیڅ په دین پوه انسان دا ادعاء نشي کولی چې د هغه مقام تر موسی علیه السلام لوړ وو.

په دې قصې کې دوه شخصیتونه انځور شوي: یو ئې اولوالعزمه پیغمبر موسی علیه السلام او بل ئې د خدای یو نېک بنده، موسی علیه السلام د هغه لیدو ته ورغلی، د ده د سیمې له حالته معلومات نه لري، هغه په خپلې سیمې کې بلد دئ، ښه او بد پېژني، موسی علیه السلام د ملگرتیا او سفر په دوران کې له خپل ملگري درې داسې کارونه گوري چې د علم غیب نه درلودو په وجه نه پوهېږي چې ولې ئې دا کارونه وکړل، له هغه وروسته پرې پوه شو چې ملگري ئې تفصیلات ورته بیان کړل، دا قصه په ډېر وضاحت سره دا حقیقت زموږ مخې ته ږدي چې پیغمبران علیهم السلام په غیب نه پوهېږي، عجیبه دا ده چې د کږو زړونو خاوندان له دغې قصې معکوسه نتیجه اخلي او د موسی علیه السلام ملگري ته علم غیب ثابتوي!!

پدې قصې کې هیڅ داسې دلیل نشته چې د موسی علیه السلام ملگري ته علم غیب ترې ثابت شي، قرآن ندي ویلي چې دی په غیب پوهېدو، نه پوهېږو دوی دا انتباه له کومه ځایه اخیستې ده؟!

د ظالم او غاصب پاچا په اړه د هغه علم، د هغه ځوان له نېک عمله مور او پلار او د ده له کفر او طغیان نه د ده خبرتیا او تر نړیدونکي دېوال لاندې د هغو یتیمانو خزانه چې صالح مور پلار ئې له لاسه ورکړي وو، دا معلومات ولې په علم غیب حمل شي؟ دا ولې د هغه د پراخو معلوماتو او د سیمې له حالت نه د ده خبرتیا نښه ونه گڼو؟

له هغه پوه او عالم سړي سره د موسی علیه السلام د ملگرتیا په قصه کې ځو په زړه پورې او د زیاتې توجه وړ ټکې زمونږ مخې ته اېښودل شوي:

- موسی علیه السلام چې د پنځو اولوالعزمه پیغمبرانو څخه دئ له خپل عالم ملګري نه داسې څه ویني چې د ده لپاره د توجیه او منلو وړ ندي، په ظاهر کې داسې بد او قبیح ورته ښکاري چې په وړاندې ئې چوپ نشي پاته کېدی، فوراً اعتراض کوي. که څه هم ژمنه ئې کړې وه چې ترڅو پورې ده نه وي پرې خبر کړی او قضیه ئې نه وي ورته بیان کړې، تر هغې پورې به د هیڅ کار په اړه پوښتنه نه کوي، خو ګورو چې موسی علیه السلام هرځل خپل تعهد هېروي، سکوت ماتوي او له خپل ملګری نه پوښتنه کوي، اعتراض ورباندې کوي او ورته وایي: دا څه عجیب کار!! دا څومره ناوړه عمل!! او ملګری ئې هرځل ورته وایي: تا ته مې ویلي وو چې زما ملګرتیا نه شې کولی، زما پرکارونو صبرنه شې کولی، ځکه چې په راز ئې نه پوهېږې، د کارونو له اسرارو نه بې خبري د دې سبب کېږي چې بې صبره شې. دا کار درې ځلي تکرارېږي، بالآخره موسی علیه السلام اعتراف کوي چې لدې شخص سره د ملګرتیا توان نه لري او د هغه د عجیبو کارونو په وړاندې صبرنه شي کولی. که موسی علیه السلام علم غیب لرلی نو داسې به نه کېدل، نه به ئې په خپل ملګري اعتراض کاوو او نه به ئې له ملګرتیا نه پاته شوی وی، که موسی علیه السلام چې له اولوالعزم رسولانو څخه دئ، علم غیب نه لري نو بل به څوک وي چې د علم غیب خاوند وي؟!

موسی علیه السلام پدې اعتراض وکړ چې د مسکینانو کښتۍ ولې تخریب شي او ولې له سفر نه پاتې شي، خو له دې نه خبر نه وو چې څو قدمه وړاندې دې کښتۍ او مالکانو ته ئې خطر متوجه دئ، هلته د یوه ظالم پاچا پلویانو کمین نیولی، هره کښتۍ چې مومي غصبوي ئې! د موسی علیه السلام ملګری پدې خبر وو، د دې لپاره چې دا کښتۍ او غریب مالکان ئې له خطر سره مخ نه شي یو تدبیر ئې وسنجاوو، کښتۍ ئې سورۍ کړه، ترڅو له سفره پاتې شي، دا کار چې د موسی علیه السلام لپاره د توجیه وړ نه وو په حقیقت کې د کښتۍ د مالکانو لپاره لوی خدمت

وو او په همدې کي د موسی علیه السلام لپاره یو لوی درس پروت وو او هغه دا چي یوه چا ته د ډېري ګټې لپاره لږ ضرر رسول د ستایني وړ دئ نه د اعتراض وړ.

- په دوهم ځل ئې هم د خپل پوه او عالم ملګري په کړو صبر ونشو کړی، بیا ئې اعتراض وکړ چي دا ځوان دي ولي بې موجبه ووژلو؟! له دې نه خبر نه وو چي دا ځوان یو شریر، سخت زړی، فاسد او کافر انسان دئ، مور او پلار ئې مسلمانان دي او د ده خطر دومره لوی شوی چي کورنۍ ئې تهدیدوي، دا په اصطلاح یو فاسد غړی دئ، جراحي ته ضرورت لري، د دې فاسد او خطرناک غړي قطع کول په واقع کي لدې مؤمني کورنۍ سره مرسته ده. د موسی پوه او عالم ملګري دې مؤمني کورنۍ ته لوی خدمت وکړ، د یوه شریر انسان له شره ئې وژغورله او موسی علیه السلام ته ئې دا درس وروښود چي: په سالم بدن کي د فاسد غړی جراحي ممانعت نه لري، له سالم بدن نه د هغه غړي قطع کول ضروري دي چي د اصلاح او جوړېدو امکان ئې نه وي. که اسلامي ټولني ته د یوه شریر او فاسد انسان له خوا ګواښ او تهدید متوجه شي او تر خطر لاندي راشي چي له تصفیې او منځه وړلو پرته بله چاره ونلري، نو د دا ډول غړي له منځه وړل د اعتراض نه بلکه د توجیه او ستایني وړ عمل دئ. دې ته مو هم باید پام وي چي کېدی شي د دې شریر هلک مور او پلار خضر علیه السلام ته د خپل بد چلن زوی په اړه شکایت کړی وي او د همدې شکایت له امله هغه د ده د وژلو پرېکړه کړې وي.

درېیم ځل ئې پدې اعتراض وکړ چي ولي له هغه بخیل قوم سره د کاږه دېوال په جوړولو او له غورځېدلو نه مخنیوی کي مرسته کوي، له داسي قوم سره ولي مرسته کوي چي دومره بخیل او بې احساسه دئ چي اړ او مجبور انسان ته یوه مړۍ ډوډۍ هم نه ورکوي او ولي ئې دې خلکو ته مفت او مجاني کار وکړ؟ موسی علیه السلام د خپل ملګري پدې عمل انتقاد وکړ، ځکه هغه پدې نه وو خبر چي تردې دېوال لاندي د هغو دوو یتیمانو خزانه ده چي له مؤمنو والدینو نه په میراث ورته

پاتې ده، د موسی علیه السلام ملګري په خپل دې مفت او بې اجورې کار سره هغو یتیمانو ته غټې خدمت وکړ او په عین وخت کي ئې موسی علیه السلام ته دا لاربښوونه وکړه چي انسان ته نه ښايي تل بالمثله معامله وکړي، مناسبه نده چي د ټولني د اکثریت بدکړه او ناسمه معامله تا له کمزوري اقلیت سره له نېکي نه منع کړي. ولي ونه وایو چي د هغو یتیمانو پلار خضر علیه السلام یو امین او صالح کس ګڼلی، ورته ویلي ئې وو چي د زامنو لپاره مي تر دېوال لاندي سکې ښخوم، کله چي ستر شي نو ترې خبر ئې کړه، ده ورسره ژمنه کړې، د همدې ژمني له امله دې کلي ته راغلی چي د دېوال حالت وګوري، هغه ئې د ړنګېدو په حال کي موندلی نو ځکه ئې رغولی. دا ځکه چي هیڅوک د اولاد لپاره په داسي حال کي خزانه نه ښخوي چي هیڅوک پرې خبر نه کړي، له داسي کار نه به د ده اولاد ته څه ګټه ورسېږي؟!! کېدی شي دېوال ړنګ شي او خزانه د بل چا په لاس کي پرېوزي.

صحیح نه ده چي د ظالم واکمن په اړه علم، د صالح پلار د طاغي او عاصي زوی په اړه علم او تر دېوال لاندي د یتیمانو د خزانې په اړه علم داسي توجیه او تعبیر کړو چي له قرآن سره تعارض ولري او په غیب د انسان د پوهېدا غلطه خبره ترې راووځي، دا آیتونه باید د قرآن د نورو آیتونو په رڼا کي تفسیر کړو، خضر علیه السلام په دې خبرو پوهېدو؛ دا ځکه چي دی په همدې سیمي کي اوسېدو، موسی علیه السلام ترې خبر نه وو ځکه چي هغه له بلي سیمي هلته تللی وو.

ځیني خلک د خضر علیه السلام دا وینا چي وئې ویل: (و ما فعلته عن امري: ما (د خپل زړه) په حکم دا کار نه دئ کړی) داسي تعبیروي چي ګواکي ده ته د الله تعالی له لوري په مشخصه توګه د دغه ځوانکي د وژلو امر شوی وو، خو په آیتونو کي په لږ دقت سره پوهېدی شو چي د دې وینا معنی دا ده: ما دا کار د خپل نفسي غوښتنو په حکم نه دئ کړی، کوم ذاتي غرض مي په کي نه وو، د الله دین د داسي څه کولو اجازه راکړې، په الهي دین کي د هغه چا وژل مانع نه لري چي صالح ټولنه

په کفر او طغیان ګواښي، یوازې دغسې تعبیر موسی علیه السلام ته یو مهم درس ګڼل کېدی شي، نه دا چې ګواکې د الله تعالی له لورې خضر علیه السلام ته په مشخصه توګه د دغه ځوانکي د وژلو حکم شوی وو!!

- که خضر علیه السلام هغه کارونه د الله تعالی په ځانګړي امر او حکم سره کړی وی نو حتماً به ئې ویلي وو: ذلک مما امرني به ربي، ولې به ئې د دې الفاظو په ځای ویل چې و ما فعلته عن امري؟ نه پوهېږم کوم په ژبې پوه انسان به له دې الفاظو نه دا معنی راباسي چې فعلته عن امر ربي!! زه ګمان کوم څوک چې د خضر علیه السلام له دې وینا نه دا راباسي چې (فعلته بامر ربي) جسارت کوي، او هغه خبره کوي چې قرآن نه ده کړې، او بیا که خضر علیه السلام دا کار د الله تعالی په ځانګړي حکم سره کړی وي نو په دې که د موسی علیه السلام لپاره څه لارښوونه وه؟ په دې صورت کې خو به موسی علیه السلام هم یوازې هغه مهال له چا سره مرسته کوله او یا به ئې د چا د وژلو اراده کوله چې الله تعالی ئې نوم ورته ښودلی وی!! لارښوونه خو یوازې په هغه صورت کې کېدی شي چې له هر بې وزلي سره د مرستې درس په کې وي او د هر هغه چا وژل جائز وګڼل شي چې د هغه ځوانکي په څېر کافر، بې رحمه او مفسد وي، خپله کورنۍ ئې له ګواښ سره مخامخ کړې وي او مور پلار ئې خضر علیه السلام ته له خپل زوی نه شکایت کړی وي.

همداراز د خضر علیه السلام دا وینا چې وئې ویل: "فأردنا أن یبدلهما ربهما خیراً منه زکوةً و اقرب رحماً" په واضح توګه ښیي چې هغه په دې طمعه او هیله دا کار کړی چې الله تعالی د دې طاغي او کافر زوی په بدل کې د ده صالح مور پلار ته داسې زوی ورکړي چې د ده په څېر کافر، سرکښ، مفسد او بې رحمه نه وي، که خضر علیه السلام دا کار د الله تعالی په حکم کړی وی نو بیا خو د داسې څه ویلو ته قطعاً مجال نه پاته کېدو، په دې صورت کې به ده حتماً همغه مخکنۍ خبره کوله (فأراد ربک: ستا رب وغوښتل)، د (أردنا) صیغه داسې تعبیرول چې ګواکې الله

تعالی او خضر علیه السلام په ګډه د دې ځوانکي د وژلو پرېکړه کړې؛ صحیح تعبیر نه دئ، دا ځکه چې الله تعالی یوازې او د بل له شراکته پرته پرېکړې کوي. همداراز په اړوند آیتونو کې د (فخشینا) او ورپسې د (اردنا) صیغې راغلې، په دواړو کې د (نا) ضمیر د هلک مور، پلار او خضر ته راجع دئ، دوی د هلک په اړه وېرېدلې او د هغه د وژلو پرېکړه ئې کړې، په دې کې اصلاً د الله نوم نشو شاملولی.

دا خبره صحیح نه ده چې ووایو خضر علیه السلام یو معصوم ماشوم وژلی، د هغه ځوانکي په اړه د موسی علیه السلام وینا په دې معنی نه ده چې هغه وژل شوی ځوان یو معصوم ماشوم وو، موسی علیه السلام هغه نه پېژاندو، د اعتراض مقصد ئې دا وو چې هغه داسې جرم نه دئ کړی چې د وژلو مستحق وي، د دې ځوانکي په اړه د خضر علیه السلام وینا معیار ده، د ده له وینا معلومېږي چې هغه په داسې کفر، طغیان، فساد او بې رحمۍ کې غرق وو چې نږدې وه خپله کورنۍ تباه کړي.

موسی او خضر علیهما السلام چېرې سره لیدلي؟

- د مفسرینو تر منځ په دې اړه اختلاف دئ چې موسی علیه السلام کله له خضر علیه السلام سره لیدلي، له بعثت نه مخکې که وروسته؟ د بعثت په لومړیو کې که په پای کې؟ په دې کې هم د اختلاف شاهد یو چې دا ملاقات چېرې ترسره شوی؟ مجمع البحرین چېرې دئ؟ په ټول مصر کې داسې ځای نشته چې دوه سیندونه سره یو ځای شوي وي، هغه دوه ستر سیندونه (نیل الابیض او نیل الازرق) چې نیل ترې جوړ شوی؛ د سودان په مرکز خرطوم کې سره یو ځای شوي، له مصر نه تر خرطوم پورې بل مجمع البحرین نه ترسترګو کېږي، او دا تر دوو میاشتو زیات پلې مزل غواړي، د موسی علیه السلام له وینا هم معلومېږي چې دی په اوږده سفر وتلی وو، د ده له دې وینا نه چې یا به د دوو سیندونو د یوځای کېدو ځای ته رسېږم او یا خو به تر اوږدې مودې همداسې درومم، په څرګنده توګه معلومېږي چې موسی

علیه السلام په اوږده سفر وتلی وو، په لنډ سفر کې هیڅوک دا خبره نه کوي چې یا به آخري مزل ته رسېږم او یا خو به همداسې تر اوږدې مودې روان یم. د هغو مفسرینو رأیه دقیقه ده چې له مجمع البحرین څخه د نیل د دوو څانګو د یوځای کېدا محل اخلي، دلته له بحرین نه مراد دوه روان سیندونه اخلي نه دوه ولاړې اوبه، د ولاړو اوبو لپاره د (مجمع بینهما) الفاظ کارول مناسب نه برېښي. همداراز که مراد ترې د خلیج عقبه او خلیج سویس یا د بحرالروم او بحر القلزم یوځای کېدا وی نو دا ځایونه هیڅ نبي ته ضرورت نه لري او له موسی علیه السلام نه ئې دومره اوږد سفر هم نه غوښتو چې ووایي: یا به مجمع البحرین ته رسېږم یا به کلونه کلونه (حقبا) مزل کوم.

- او دا ښيي چې دا لیدنه له بعثت نه مخکې او په مصر کې د قیام په زمانه کې شوې نه له مصر نه له وتلو وروسته، له همدې امله د موسی علیه السلام دوه کارونه د هغو لارښوونو نتیجه ګڼلی شو چې له خضر علیه السلام نه ئې په هغه سفر کې زده کړې وې، یو ئې له یوه مظلوم بني اسرائیلي نه د یوه قبطي د تېري په وړاندې دفاع، داسې دفاع چې په ترڅ کې ئې تیری کوونکی ووژل شو، او بل ئې د مدین د کوهي په غاړه له هغو دوو نجونو سره د رمې د خړوبولو مرسته چې صالح پلار ئې سپین ږیری وو او د رمې پیایلو ته اړې شوې وې. دا دواړه کارونه د خضر علیه السلام له دوو کارونو سره ډېر شباهت لري، د دغو پېښو تر منځ شباهتونه باید عادي ونه ګڼو او سطحي ترې تېر نشو، همدا راز د فرعون له ظلم نه د بني اسرائیلو ژغورنه داسې وه لکه خضر علیه السلام چې هغه مسکین جاله والان د ظالم ملک له شره وژغورل. خو د دې اعتراض ځواب به څه وي چې له بعثت نه مخکې به موسی علیه السلام ته څنګه د وحي له لارې ویل شوي وي چې مجمع البحرین ته ولاړ شي او هلته د الله له یوه صالح بنده سره وګوري؟ د دې ځواب دا دئ چې د وحي دا وینا باید همغسې وګڼو لکه چې د موسی علیه السلام مور ته وحي شوې وه

چې زوی دې وپاله، کله چې خطر احساس کړې په صندوق کې ئې کېږده او په سیند کې ئې پرېږده، بېرته به ئې درته راوګرځوو، هغه به یو پیغمبر وي، همدغسې په تفصیل سره موسی علیه السلام ته له بعثت نه مخکې د خضر علیه السلام په اړه ویل شوي وو. دې ته مو هم باید پام وي چې قرآن د موسی علیه السلام په اړه دا خبره نه کوي چې هغه ته له خضر علیه السلام سره د لیدو په اړه وحي شوې وه.

که د قرآن الفاظو ته ځیر شو نو څو خبري زموږ مخې ته راځي: ۱- دا پېښه له مصر نه بهر په بل ملک کې رامنځته شوې ده، دا ځکه چې خضر علیه السلام موسی علیه السلام ته وایي: وَ كانَ وَرَاءَهُم مَّلِكٌ يَأْخُذُ كلَّ سفِينَةٍ غَصباً: آخوا ته ئې داسې پاچا (په کمین کې) وو چې هره کښتۍ غصبوي، د دې معنی دا ده چې دا پېښه د فرعون تر واکمنۍ لاندې مصر کې نه بلکې په بل ملک کې رامنځته شوې. ۲- د موسی علیه السلام له وینا هم معلومېږي چې دی په اوږده سفر وتلی وو، ۳- کله چې موسی علیه السلام له خضر علیه السلام سره مخامخ شوی نو خپل مخکنی د سفر ملګری (غلام او خادم) ئې پرېښی او یوازې له خضر علیه السلام سره په نوي سفر کې ملګری شوی. دا ځکه چې له دې وروسته تل د تثنیې صیغې کارول شوې او دا ښیي چې له دوی سره درېیم کس نه وو، ۴- د موسی علیه السلام د سفر ملګری د (فتا: غلام او خادم) په نامه یاد شوی او له دې معلومېږي چې دا د هغه وخت قصه ده چې موسی علیه السلام د فرعون په کور کې او د شاهي کورنۍ د یوه غړي په توګه اوسېدو او ساتونکي او غلامان ئې په خدمت کې ول، ۵- د هغو خلکو انتباه صحیح نه ده چې وایي: موسی علیه السلام سحر خوځېدلی، د غرمې شاوخوا مهال داسې ځای ته رسېدلی چې ستړی او وږی شوی، هملته ئې پوخ ماهي ترې ورک شوی او خضر علیه السلام ئې هملته موندلی!!

له دغو خبرو معلومېږي چې د موسی علیه السلام دا تربیتي سفر له بعثت او مدین ته له تلو مخکې هغه مهال ترسره شوی چې موسی علیه السلام د فرعون په

کور کې اوسېدو، د دې سورې همدا ۱۴ آيت ښيي چې الله تعالی په همدې مودې کې چې موسی عليه السلام د فرعون په کور کې اوسېدو د ده د روزنې او په علم او حکمت د سمبالېدو خاص انتظام کړی وو، يو ئې همدا تربيتي سفر او له خضر عليه السلام سره د ده څو ورځنۍ ملګرتيا وه. که وغواړو د قرآن دغه آيت د نورو آيتونو په رڼا کې تفسير کړو نو له دې پرته بل څه نشو ويلی چې دلته هغه علم ته هم اشاره شوې چې موسی عليه السلام له خضر عليه السلام نه د هغه سفر په دوران کې ترلاسه کړی وو، ځکه قرآن په ډېر صراحت سره وايي چې هغه خضر عليه السلام ته وويل: ما په ملګرتيا قبول کړه او پرېږده هغه څه درنه زده کړم چې تا ته درښول شوي. ښايي له ځينو سره دا پوښتنه راولاړه شي چې موسی عليه السلام څنګه په يوه لنډ سفر کې دومره څه له خضر عليه السلام نه زده کړل چې قرآن ئې يادونه کوي، حقيقت دا دئ چې کله کله څو مياشتنی سفر خو پرېږده يوه وړه پېښه او يوه وينا هم د يوه حساس انسان د ژوند مسير بدل کړي او د معرفت دروازه ئې پر مخ پرانېزي.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

او ښار ته هغه مهال ننوت چې اوسېدونکي ئې غافل وو (د شپې او يا د غرمې په مهال په خوب ويده ول)، نو دوه سړي ئې داسي په کي ومونديل چې په جګړې سره بوخت دي، دا يو ئې د ده له خپلي قبيلې او هغه بل ئې د ده د دښمن (له خېله)، نو هغه چا چې د ده له قبيلې څخه وو د ده د دښمن په خلاف مرستې ته ورنارې کړې، نو موسی په څپېړې وواهو او کار ئې ورتمام کړ (ومړ)، وئې ويل: دا د شيطن کار وو، يقيناً چې هغه څرګند بې لار ي کوونکی دښمن دئ. وئې ويل: اې زما ربه! يقيناً چې ما پر خپل ځان ظلم وکړ، بخښنه راته وکړه، نو بخښنه ئې ورته وکړه، بې شکه چې هغه مهربان بخښونکی دئ. وئې ويل: اې زما ربه! د دې لپاره چې پر ما دې پېرزوينه وکړه، نو (له دې وروسته به) هيڅکله د مجرمينو ملاتړی نه شم.

(۱۵-۱۷)- ګورئ چې قرآن د دې قصې اتل څنګه انځوروي، په ښار کي دوه سړي د نښتې په حالت کي ګوري، يو ئې ظالم او بل ئې مظلوم، يو ئې د واکمني طبقې او بل ئې د بې وزلي قبيلې، مظلوم او بې وزلی مرسته ترې غواړي، دی فوراً او له ځنډه پرته د بې وسه او مظلوم مرستي ته وروړاندي کېږي، په بې تفاوتۍ له صحنې نه تېرېږي، مخ نه ترې اړوي، ځان تر دې لوړ نه ګڼي چې د دوو کسانو په لانجې کي مداخله وکړي، که څه هم دی اوس د شاهي کورنۍ غړی دئ او کېدی شي چې دا مداخله او له يوه بني اسرائيلي نه د ده دفاع ډېر تاوان وروړسوي، خپل موقف له لاسه ورکړي، د فرعون له پېرزوينو محروم شي، په داسي حالت کي د ډېرو عقلمنو خلکو عقل دا ورته وايي چې غوږ مه پرې ګروه، مخ بلي خوا ته واړوه او تېر شه، ولي ځان په يوې لانجې کي اچوې!! موسی عليه السلام په دې خاطر نه شي کولی له صحنې بې پروا او بې تفاوته تېر شي چې الله تعالی حساس ضمير ورکړی، پر يوه مظلوم انسان تېری نه شي زغملی، د خپل حساس ضمير په حکم مداخله

کوي، هسې د خلاصون مداخله هم نه، چې که ئې يو يا دواړه خواوې ونه مني نو خپله لار وهي او صحنه پرېږدي، بلکې له مظلومه دفاع کوي، ظالم او تېری کوونکی په سوک يا څپېړه وهي، خو دا گوزار داسې وو چې په همدې سره د ظالم چاره وشوه، کار ئې تمام شو او ومړ، (فقضى عليه)، د موسى عليه السلام په يوه وار سره د هغه ظالم د ژوند فيصله وشوه او په قتل ورسېد. قرآنکريم دا د يوه صالح او زړه سواند قايد او زعيم د درېيم صفت په توگه وړاندې کوي او د دې قصې په ترڅ کې موږ ته وايي چې له صالح مشر سره د علم او حکمت تر څنگ داسې حساس ضمير ضروري دئ، د ظلم او تېري په مقابل کې چوپ او بې تفاوته نه پاته کېدل او له مظلومانو دفاع کول.

د قتل له پېښې وروسته د موسى عليه السلام په وينا کې څو ډېرې حساسې او مهمې خبرې زموږ مخې ته ايښودل شوې:

- موسى عليه السلام له همدې پېښې وروسته تصميم نيسي چې له دې نېټې وروسته به هيڅکله د ظالمانو او مجرمانو ملاتړ او ملگرتيا نه کوم، دا له فرعون او فرعوني نظام سره د ده د تلپاتې مقاطعې او پرېکون هوډ او عزم وو!! د دې په ځای چې دا ناڅاپي پېښه ئې د مظلوم له ملگرتيا او د نورو په شخړو کې له مداخلې منصرف کړي او ووايي چې له دې وروسته به په داسې قضاياوو کې مداخله نه کوم او ځان ته به بې ځايه ستونزې نه راپيدا کوم، برعکس له ظالمانو نه خپل برائت اعلانوي!!
- دا په حقيقت کې له فرعوني نظام سره د موسى عليه السلام د بشپړې مقاطعې اعلان وو. د علم او حکمت له ورکړې وروسته د دغو پېښو يادونه ښيي چې همدا د ده د علم او حکمت آثار او نتايج وو، يو داسې کس چې د فرعون په کور کې په ناز او نعمت کې ستر شوی وي، د فرعون مېرمنې د خپل نازولي او گران زوی په توگه روزلی وي؛ ډېره بعيده ده چې هغه دې يوازې او له ساتونکو پرته ښار ته ننوځي او

بيا دي د دوو عادي سړو تر منځ نښتي کي مداخله وکړي او هغه هم داسي مداخله چي په ترڅ کي ئې تېرى کوونکى ووژل شي، خو الله تعالى د ده د روزني بېل انتظام کړى وو، له خضر عليه السلام سره ملگرتيا هغه ته ښودلي وو چي د مظلوم ملگرتيا به کوې. خضر عليه السلام د ملگرتيا په دوران کي د دريو پېښو په ترڅ کي هغه ته دا درس ورکړى وو چي تل به د مظلوم ملگرتيا کوې او د ظالم له منگولو نه د هغه د ژغورني لپاره به ملاتړې.

- الله تعالى ته د خپلي دعاء په ترڅ کي وايي: د دې لپاره چي تا راباندي پېرزوينه وکړه، نو له دې وروسته به هيڅکله د مجرمينو ملا تړ نه کوم!! خو بايد وگورو چي موسى عليه السلام دلته کوم الهي نعمت او پېرزويني ته گوته نيسي؟! که څه هم د نعمت صيغه عامه ده او په ټولو الهي پېرزوينو ئې اطلاق کېدى شي خو دلته ئې مراد د نورو نعمتونو تر څنگ دا هم دئ چي الله تعالى د ده پرده وکړه او د قتل پېښه بربنډه نه شوه.
- دا ظريف ټکى هم زموږ مخي ته راځي چي د گناه له دنيوي سزا نه د چا ژغورنه د الله تعالى له لوري يوه پېرزوينه او بخښنه ده، لکه څنگه چي دلته گورئ چي موسى عليه السلام د قتل د پېښي بخښنه وغوښته، الله تعالى ورته بخښنه وکړه او ده د دغي بخښنې په مقابل کي ژمنه وکړه چي له دې وروسته به د مجرمينو ملا تړ نه کوم.
- قرآن د بايبل د ادعاء خلاف وايي چي دا قتل عمدي قتل نه وو، موسى عليه السلام د ده د وژلو په نيت نه دئ وهلى، په څپېړي ئې وهلى او طبيعي ده چي په څپېړي يا سوک څوک نه وژل کېږي!! د موسى عليه السلام فوري ندامت او بخښنه غوښتل په خپله دا ثابتوي چي دا يوه تصادفي پېښه وه.

Ä§ ÞŖ $Î ¼ž Ç ŸFÕ$ “ Ï‰$ #Œfù Ü%Ží $ÿÝ!{ þZfŸ‰J$ ’Î x7Ö 'ù

b& Š#‘& b& $J=ù ÇÈ ûüÎB A Èó9 7R} Ï › qã ¼çµ9 A$% ¼çµ¤ Îç Fó„

Mù% $J. Ó[=ç) b& %ƒ/ìê Ï › q3»ƒ A$% $Jg©ÏA ã qè “ Ï% $ · Ü Ïó

b& %ƒ/ìê $Br Ç Ú öF{$’Î #Y$7_ bqä3? b& Wj %ƒ/ìê bÎ) Ä $ BF{$ $Gä R

ÇÈ ûüÅ Ïó ß $`Ï B bqä3?

نو په ښار کې ئې په داسې حال کې شپه تېره کړه چې وېره ئې درلوده او څار ئې کاوو، ناڅاپه هغه چا بيا ورنارې کړې چې پرون ئې مرسته ترې غوښتې وه، موسی ورته وويل: يقيناً چې ته ښکاره بې لارې او دوکه شوی يې، نو کله چې ئې وغوښتل د دواړو (ګډ) دښمن ته لاس واچوي، (هغه) وويل: آيا غواړې ما هم هغسې ووژنې لکه چې پرون دې يو کس ووژلو؟ له دې پرته بل څه نه غواړې چې ته هم په دې زمکې کې يو (بل) جابر شې، نه غواړې چې د مصلحينو له ډلې څخه وې!!

(۱۸-۱۹)- موسی عليه السلام سبا بيا همغه پرونی مظلوم د يوه بل قبطي تر تېرې لاندې ومونډ، هغه بيا مرسته ترې وغوښته، دی ورروان شو خو چې ورنږدې شو هغه ته ئې وويل: ته غلط شوی يې، دا يوه غلطي ده چې له دغو ظالمانو سره په جګړو کې ښکېل کېږې، اسرائيلي داسې وانګېرله چې موسی عليه السلام دی ملامت ګڼي او غواړي وئې وهي، حال دا چې موسی عليه السلام د ده د مرستې په نيت ورروان وو، خو هغه په جګ غږ نارې کړې: موسی! ته غواړې ما هم ووژنې، همغسې لکه چې پرون دې هغه بل ووژلو؟! ته هسې ځان مصلح او د مظلومانو ملګری ګڼې... په دې سره قرآن موږ ته دا راښودل غواړي چې موسی عليه السلام د

داسې یوه نااهله قوم د ژغورنې لپاره مأمور شوی، د خپل ناجي او ژغورونکي اسرار افشاء کوي، څو شېبې مخکې د یوه ناجي په سترګه ورته ګوري او د ظالمانو له منګولو د ژغورنې لپاره ده ته غږ کوي او مرسته ترې غواړي خو چې د ده پر غلطۍ ئې ګوته کېښوده او هغه ئې ملامت کړ، نه یوازې له ټولو ښېګڼو ئې انکار کوي، جابر او ظالم ئې ګڼي، بلکې دښمن ته ئې په لاس ورکوي او اسرار ئې افشاء کوي!! او په دې سره قرآن موږ ته دا هم راښيي چې بني اسرائیل لا د دې وړ نه وو چې د ظالمانو له سلطې نه د نجات لپاره د یوه مشر تر قیادت لاندې راغونډ شي او پاڅون ته ملا وتړي، له یوې خوا موسی علیه السلام مزید روزنې ته ضرورت لري او له بلې خوا بني اسرائیل باید څه نوره موده سختې ورځې وګوري او دې نتیجې ته ورسېږي چې د یوه مشر تر قیادت لاندې له راغونډېدو او د ظلم په خلاف له پاڅون نه پرته بله چاره نه لري!!

Ÿ J$$ žc Î Ǿ› qß»ƒ A$% Ǿëǿ„ þZƒŸ‰J$$ $Á% ôÏß ®ã ‘ äl`r

$kÏß l •ƒú ÇÈ šú üÛÁ»Y9$`ß 7 9 ’î þo ãz $ 8 qèþ×Ï 7Î brãÛ?Û

ÇÈ ûüÛÎ»à9$Ýö)$$`ß ÓÍåÑ É ‘ A$% Ü ©Ïƒ $yÍ {

د ښار له لرې برخې یو سړی په منډه راغی، وئې ویل: اې موسی! درباریان راغونډ شوي ستا په اړه مشوره کوي چې ودې وژني، ووځه! زه دې له خواخوږو څخه یم. نو په داسې حال کې له وېرې سره له ښاره ووت چې څار ئې کاوو، وئې ویل: اې زما ربه! له دغه ظالم قومه مې وژغوره!

(۲۰-۲۱)- فرعون او درباریانو ئې فیصله وکړه چې موسی علیه السلام د قتل په تور اعدام کړي، له دربار څخه یو کس په عجله او تلوار سره د موسی علیه السلام

خوا ته ځان ورساوو، د درباريانو له پرېکړې ئې خبر کړ او له مصر نه د وتلو مشوره ئې ورکړه، موسى عليه السلام د خپل دوست او خواخوږي مشوره مني او د مصر د پرېښودو پرېکړه کوي. الله تعالى غوښتل چې دا د بني اسرائيلو ناجي او د فرعون په ضد د يوه ستر انقلاب قايد د هجرت په لوړو ژورو کې او د ستونزو او کړاوونو په ترڅ کې وروزي او هغه زغم او صبر ورپه برخه کړي چې د انقلابونو د مشرتابه لپاره ضروري دئ. او په دې سره قرآن موږ ته لارښوونه کوي چې د ولسونو د مشرتابه لپاره د (علم)، (حکمت) او (حساس ضمير) تر څنګ هغه (صبر او زغم) ته ضرورت دئ چې د (هجرت) او له کړاوونو او ستونزو سره ئې د مخامخ کېدو په نتيجه کې د انسان په برخه کېږي. د ګلانو پر بستر ستر شوی مشر نه د مظلومو او بې وزلو ولسونو دردونه حس کوی شي او نه د يوه انقلاب قيادت او لاښوونه کولی شي!!

له دې بهير نه څه مهمې لارښوونې تر لاسه کوو:

- موسى عليه السلام دلته فرعونيان دظالمانو په نامه يادوي او الله تعالى ته دعاء کوي چې له دې (ظالمانو) ئې وژغوري، تر دې د مخه ئې ويلي وو چې په هيڅ څه کې به د دغو (مجرمينو) ملاتړ نه کوم، له دې معلومېږي چې موسى عليه السلام فرعونيانو ته د ظالمانو او مجرمينو په سترګه کتل، د چارواکو په ظلمونو او جرمونو ښه پوه شوی وو، د زړه له تل نه ئې له دوی کرکه درلوده او د دوی په ضد ئې د مبارزې کلکه پرېکړه کړې وه.
- د ده د دعوت او مبارزې اغېز تر دربار پورې غزېدلی وو، په دربار کې ئې هم خواخوږي پيدا کړي ول. د همدوی له ډلې نه يوه کس اطلاع ورکړه چې درباريانو ستا د اعدام پرېکړه کړې، زه دې خواخوږی يم له مصره ووځه.
- قبطيان د ښار په برې خوا کې اوسېدل، د فرعون قصرونه هم هلته وو، بني اسرائيل د ښار په لاندينۍ برخې کې او له دوی نه ډېر لرې اوسېدل، د همدې لپاره

قرآن وايي چي (د ښار له لري برخي يو سړی په منډه راغی، وئې ويل: اې موسی! درباريان راغونډ شوي ستا په اړه مشوره کوي چي ودې وژني...) په ټولو طبقاتي نظامونو کي مرفه طبقه، واکداران او شتمن د ښارونو په يوې برخي کي او بې وزلي او نيستمن په بلي برخي کي او له دوی ډېر لري اوسېږي.

- موسی علیه السلام پرېکړه کړې چي د مدين په لوري وخوزېږي، ښايي د دې لپاره چي دا سيمه ورته نږدې وه او د فرعون له سلطې او واکمنۍ وتلې سيمه وه، د ده مخکنی سفر د جنوب په لوري وو، له خضر علیه السلام سره د ملاقات په موخه، دا لوری ئې ښايي د دې لپاره نه وي غوره کړی چي د نيل دواړو خواوو ته مېشت خلک د سودان تر سرحداتو پوري د فرعون تابع ول، په دې ټولي پراخي او اوږدې سيمي د ده واکمني مسلطه وه، دا لوری غوره کول د احتياط خلاف کار وو.
- له اوو اتو ورځو مزل وروسته د مدين کوهي ته ورسېد، چي قرآن په دې اړه فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

او کله چي ئې د مدين په لوري مخه کړه وئې ويل: هيله ده رب مي په سمي لاري بوځي او کله چي د مدين اوبو ته ورسېد؛ يوه ډله خلک ئې پرې ومونډل

چې (خپل څاروي ئې) خړوبول او له دوی آخوا ئې دوې ښځې ترستر ګو شوې چې (خپل څاروي ئې) ایسارول، (ورته) وئې ویل: ستاسو څه حال (او مشکل) دئ؟ (دواړو) ورته وویل: تر څو چې شپانه نه وي وتلي موږ (خپل څاروي) نه شو خړوبولی، پلار مو ډېر سپین ږیری دئ (په کورنۍ کې بل نارینه نه لرو، موږ دې ته اړې شوې یو چې خپله رمه وپیایو)، (موسی علیه السلام) د دوی رمه خړوبه کړه او پخواني سیوري ته راستون شو، وئې ویل: اې زما ربه! پر ما چې دې کومې پېرزوینې کړې وې، نن ورته محتاج یم.

(۲۲-۲۴)-دلته څو جالب ټکي زموږ توجه جلبوي:

- په دې لار ئې تر دې د مخه سفر نه وو کړی نو ځکه ئې وویل: هیله ده رب مې په سمې لارې بوځي.
- نجونو به یا له شپنو پاتې اوبه خپلې رمې ته ورکولې او یا خو ئې د حیا له وجهې دا نه غوښتل چې تر هغه کوهي ته رانږدې شي چې شپنو دا ځای نه وي پرېښی.
- کله چې موسی علیه السلام د رمې له خړوبولو وروسته مخکني سیوري ته راګرځي یوه ډېره زړه ژړوونکې دعاء کوي او وایي: له هغو ټولو نعمتونو محروم یم چې تر دې د مخه دې پر ما پېرزو کړي وو، نن هر څه ته محتاج یم، د فرعون په کور کې هغه سوکاله او آرام ژوند او د نن ورځې لوږه، فقر او احتیاج ئې مخې ته ودرېدلي.
- موسی علیه السلام ستومانه، وږی او د یوه خوندي پناځي په لټه کې وو، داسي سختې ورځې ئې په خپل ژوند کې نه وې لیدلې، په نعمتونو کې ستر شوی وو خو اوس تر تعقیب لاندې، یوې ګولې وچې مړۍ ته محتاج او د یوې شپې تېرولو خوندي ځای ته اړ دئ، د ده د دعاء په ماهیت هغه څوک ښه پوهېدی شي چې په ژوند کې ئې همداسې حالت پرې راغلی وي.

بې مناسبته ئې مه ګڼي چي که ووايم: د مدين د کوهي په خوا کي د هغه سيوري لاندي چي د موسی علیه السلام کوم حالت وو، له ننه ۳۳ کاله د مخه په ما باندي همداسي حالت راغلی وو، د وخت فرعون سردار داؤد زما د اعدام پرېکړه کړې وه، تر تعقيب لاندي وم، تخار، کندز، پروان، پکتيا، غزني او پکتيکا ته ولاړم، تر څو د پنا کوم مطمئن ځای پيدا کړم، خو موفق نه شوم، په پای کي دې ته اړ شوم چي پاکستان ته ولاړ شم، له هغه وخته تر نن پوري چي کله د موسی علیه السلام دغه پورتنۍ دعاء په قرآن کي لولم، بې اختياره مي اوښکي پر مخ راشي.

- د مجاهدينو، بې وزلو او محتاجانو مل رب د ده دعاء قبوله کړه، مطمئن او ډاډمن پناځی ورته برابر کړ چي قرآن ئې په وروستيو آيتونو کي تفصيلات بيانوي.

بايبل د کوهي د غاړي دغه پېښه يعقوب علیه السلام ته منسوبوي او تر دې عنوان لاندي (يعقوب فدان ارام ته رسي) داسي ليکي: ... يعقوب په صحرا کي د يوه کوهي څنګ ته ورسېدو... هلته شپانه راغونډ وو ... پوښتنه ئې وکړه: آيا لابان د ناحور زوی پېژنئ؟ هغوی ورته وويل: هو؛ هغه ده لور ئې راحيل له خپلي رمې سره راروانه ده، ... يعقوب په يوازي تن د کوهي له سره لويه تيږه لري کړه او د راحيل رمه ئې خړوبه کړه... بيا وروړاندي شو او هغه ئې ښکل کړه او په ژړا شو، ځان ئې ورمعرفي کړ،... هغې د کور په لوري وځغاستل او خپل پلار ئې خبر کړ... لابان راغی، خپل خوريې ئې په غېږ کي ونيو، ښکل ئې کړ او له ځان سره ئې کور ته بوت.. يوه مياشت وروسته لابان ورته وويل: زه نه غواړم چي ما ته وړيا کار وکړې، ووايه څومره اجوره درکړم... يعقوب چي د ده په کشري لور راحيل باندي زړه بايللی وو، ورته وويل: که کشره لور دې راکړې اوه کاله به ستا نوکري وکړم... لابان موافقه وکړه... اوه کاله پوره شول... لابان د واده بندوبست وکړ، ډېر خلک ئې راوبلل... چي کله شپه تياره شوه نو د راحيل په ځای ئې مشره لور ليه د ده حجلې (د ناوې لپاره خصوصي خونه) ته ورولېږله، يعقوب ورسره نږدېکت وکړ، سهار متوجه شو

چې د راحيل په ځای ئې له ليه سره شپه تېره کړې!! نو لابان ته ورغی او ورته وئې ويل: دا دې له ما سره څه وکړل، ما د دې لپاره اوه کاله ستا خدمت وکړ چې راحيل راته راکړې، ولې دې دوکه راسره وکړه؟ هغه ځواب ورکړ: زموږ دود دستور داسې دئ چې لومړی مشره لور ودوو، يوه اونۍ صبر وکړه، راحيل هم درکوم خو په دې شرط چې د اوه کاله نور خدمت ژمنه وکړې!!! يعقوب ومنله، يوه اونۍ وروسته ئې راحيل هم ده ته ورکړه!!)

د دې جعلي قصې دغو برخو ته ستاسو پام رااړوم:

- يعقوب يوه پېغله نجلۍ چې د واده کېدو عمر ته رسېدلې وه د نورو شپنو په مخکې ښکل کړه!! داسې کار نه يوازې د هغه وخت په قبايلي ژوند کې لوی جرم ګڼل کېدو بلکې د اروپا او امريکا په لادينه مدني ټولنو کې ئې دوه سوه کاله مخکې بېلګه نه شو وړاندې کولی، نږدې يوه پېړۍ مخکې د انګلستان د پارلمان يوه غړي خپله مېرمن د نورو په وړاندې ښکل کړه او له دې يوه لويه لانجه جوړه شوه!!
- لابان د خپلې ژمنې خلاف د کشرې لور پر ځای خپله مشره لور د شپې په تياره کې د يعقوب حجلې ته ورولېږله، هغه شپه ورسره تېره کړه، نه ئې له غږ نه وپېژنده او نه له رنګه!! د رنګ لپاره خو د بايبل ليکوال ښه حيله جوړه کړې او ليکلې ئې دي چې کله شپه تياره شوه نو لابان د راحيل په ځای ليه ورولېږله!! خو دا ئې نه دي ليکلي چې ولې ئې له غږ نه ونه پېژنده؟!!

دوه خويندې په يوه وخت يوه کس ته په نکاح کېدل ئې جائز ګڼلي او دا هغه څه دي چې قرآن ئې حرام ګڼي، الهي شريعت نه غواړي چې د دوو خويندو مينه په رقابت او کينې بدله شي، داسې نکاح دوه نږدې انسانان چې يو له بل سره پاکه او ژوره مينه لري سره لرې کوي او د دوی ترمنځ رقابت او کينه راولاړوي.

قرآن د بايبل دا خبره ردوي، دا د موسی عليه السلام د قصې برخه ګڼي، د رمې پيايونکې نجلۍ يوه نه بلکې دوه ښيې او هغه چې موسی عليه السلام کورته د

تلو لپاره بللی يوه حياناكه نجلۍ معرفي كوي او فرمايي:

8qãôƒ ’Î žc Î ÓM9$% ‘ŠÉóï$ ’?ã ÓÅ‌ð? $Jß‰ ¨nÎ çþä$ú

Ÿw A$% È Á)$Ïøã ¡È %r¼çä$_ $J=ù $Y9 |Mø)™ $B •ô ‘š• ƒÏð ‹Ï

ÏM/'ƒ $Jß‰ ¨nÎ ÓM9$% ÇÏÈ ûüÎ‌â9$ Ûq)$ šÆ Ï |Nöq U ô# , ?

‘ƒÏéþ A$% ÇÏÈ ßüÏÏ{$“ Ï)$ |Nöf øŏ$ÇB Žöz žc Î ýçÏ øŏ$

þÎù ‘&fÏm ÓÍ»J0 ’Î•ã Ü? b‌& #?ã ÈÏG»d ÓLZ/$ “ ‰nÎ 7 sÅRéþ‌&

bÎ þÎ‌ßÉ F™ š• øã ¨,@& þ& ‘ƒÏé$Br 8Ï‰Zã ôÜù #‌ô‌ã |MôJø

È#_‌Ï{$$Jƒ‌& 7 Z‌¢/r ÓÍ‌ø š• Ï‌Œ A$% ÇÏÈ ûüÅÎ»Á 9$šÆ Ï ª! $ä$©

ÇÏÈ @‹Å2 r Äqà)R $B 4?ã ª! $r ¥?ã šc ºrôã Ÿù ÅMøÒ%

(له همدې دعاء سره سم) له هغو دوو نجونو نه يوه په حياء كي راغله، (او موسى ته) ئې وويل: زما پلار دې غواړي چي زموږ د رمې خړوبولو په بدل كي څه دركړي، نو كله چي هغه ته راغی او ټوله قصه ئې ورته وكړه، هغه (ورته) وويل: نور نو له ظالمانو ژغورل شوی يې، يوې (لور ئې پلار ته) وويل: پلاره! دا په نوكرۍ ونيسه، تر ټولو غوره كس چي په نوكرۍ ئې نيسي هغه دئ چي پياوړی او امين وي، وئې ويل: غواړم يوه لور مي تا ته په نكاح دركړم خو په دې شرط چي اته كاله به له ما سره د اجورې په مقابل كي تېروې او كه لس كلونه دي بشپړ كړل نو دا به ستا پېرزوينه وي، نه غواړم چي زياتی

دربانديي وکړم، که خدای کول ما به له صالحينو څخه ومومې، وئې ويل: همدا دي زما او ستا ترمنځ (ژمنه) وي، په دې دواړو کي هره موده چي مي (دلته) تېروله (اختيار به ئې زما وي او) تېری به راباندي نه کېږي، وئې ويل:) په هغه څه چي وايو ئې الله شاهد او وکيل دئ.

(۲۵-۲۸)- دا مبارک آيتونه څو خبري زموږ مخي ته ږدي:

- کله چي نجوني کور ته ستنې شوي پلار ترې پوښتنه کړې چي نن ولي دومره ژر راغلئ؟ قصه ئې ورته تېره کړې او ورته ويلي ئې وو چي د کوهي غاړې کي يوه ناست مسافر زلمي زموږ رمې ته اوبه راوايستې، نو ځکه ئې يوه پسې ولېږله چي دی کور ته ورولي، ورسره روان شو، دی مخکي او هغه تر شا، کله چي وروړسېدو، (د نجونو پلار ته ئې ټوله قصه تېره کړه، هغه ورته وويل: نور نو د ظالمانو له منګولو ژغورل شوی يې، دا سيمه د هغوی له سلطې بهر ده.
- يوې لور ئې ورته ويلي: د نوکر او شپون په لټه کي وې، دا دئ يو امين او پياوړی کس په لاس درغلی، ښه به وي چي همدا دی په شپني ونيسې. ښايي د دې لپاره ئې هغه د قوي او امين په نامه ياد کړی چي له کوهي نه ئې په يوازي سر دومره اوبه راوايستلې چي د دوی ټوله رمه ئې خړوبه کړه، او د لاري په اوږدو کي د ده تقوی، حياء، او پاک لمنۍ ته متوجه شوې.
- پلار ئې له ځان سره فکر وکړ چي په کور کي د يوه نامحرم زلمي ساتل صحيح نه دئ، ښه به وي يوه لور په نکاح ورکړم، موسی ته ئې وويل: غواړم يوه لور مي په نکاح درکړم خو مشروط په دې چي اته کاله به راسره تېروي او که دي لس کاله راسره تېر کړل دا به ستا احسان وي.
- موسی عليه السلام چي د يوه ډاډمن پناځي په لټه کي وو، دا وړانديز ئې فوراً ومانو، خو ورته وئې ويل: په دې دواړو کي هره موده چي مي دلته تېروله اختيار به

ئې زما وي او تېرى به راباندې نه کېږي.

- په همدې ئې سره ژمنه وکړه.

ګورئ چې الله تعالى د ده دعاء له څنډه پرته قبوله کړه، د يوې نېکې کورنۍ په غېږ کې ئې پنا ورکړه، پنا ورکوونکي ورته وويل: غواړم خپل لور په نکاح درکړم، دا به ستا پېرزوينه وي چې تر اتو، لسو کلونو له ما سره پاته شې!!

الله تعالى غوښتل چې موسى عليه السلام په مدين کې د يوه نېک او صالح انسان په خوا کې واوسوي او د هغه تر روزنې لاندې اته يا لس کاله پاته شي، په دې دوران کې شپني وکړي او دا ئې د تربيت او روزنې بله مرحله وي، د دې مرحلې په پای کې د مصر په لوري، د خپل قوم د لارښوونې او د فرعون مقابلې ته ولاړ شي!!

د قرآن په دغو ويناوو کې څو اساسي لارښوونې موږ ته شوې:

- هجرت د شخصيتونو د روزنې مدرسه ده، د مظلومو ولسونو لپاره چې الله تعالى کوم قيادت غوره کوي هغه به د هجرت په لوړو ژورو کې روزي.

- موسى عليه السلام بايد د څه وخت لپاره د مصر له مختنقې فضاء او له هغه ظلماني او ضيق محيط نه چې فرعون پرې حکومت کاوو ووځي، د مدين په آزادې فضاء کې ژوند وکړي، د ظالمانو له هرراز سلطې نه د آزاد ژوند خوند وڅکي، شپني وکړي، دا شپني په خپله قيادت دئ او د قيادت رموز انسان ته ښيي.

- د پنا ځای په لټه کې وو، الله تعالى ورته مناسب ځای غوره کړی وو، همغه ځای ته ئې ورساوو.

په آثارو کې راځي چې په همدی دوران کې چې موسى عليه السلام شپني کوله يوه ورځ يوه ملائکه د سړي په بڼه کې ورته راڅرګندېږي او ترې څغلي، موسى عليه السلام ورپسې شي، چې هر څل موسى عليه السلام ورنږدې شي دا بيا ترې وځغلي، په دې توګه ټوله ورځ ورپسې منډې ووهي، بالآخره هغه له ډېرې ستړيا پر زمکه پرېوځي، موسى عليه السلام وررسېږي، خو د دې پرځای چې له ډېرې

غوصې ئې ووهې؛ پښې ئې ورموښې او وايي: الله تعالی دې ما ته عفوه وکړي چې د دې سپړلي د ترېدو باعث شوم، دا مې څومره وځورولو، زه د ده د ځورولو او کړولو باعث شوم، دا د موسی علیه السلام د تربیتې دورې د بشپړتیا او تکمیل نښه وه، اوس هغه کولی شي چې خپل قوم ته ولاړ شي او د یوه زړه سواند لارښود په توګه د هغوی لارښوونه وکړي، اوس هغه وخت رارسېدلی چې دی باید د مصر په لوري وخوځېږي.

#Y$R ŕqÜ9$É ì$_ `Ì • [R#ä ÿïÎ‘d'Î ‘$™r Ÿ_ Ï{$Ó › qã4Ó% $Ï=ù

ợrõ_ #& ÅÅ/2 $g÷Ì Nä‹Ï#ä þjè©#Y$R àMó $#ä þÎ) (þÎ)ß2$ïÎ‘d{ A$%

ÇËÈ šc qè÷Üó Á? Nä3ªè9 ŕ$Z9$šÆE Ì

او کله چې موسی دا موده بشپړه کړه او له خپلې کورنۍ سره وخوځېدو، د طور په یوه اړخ کې ئې اور ترسترګو شو، خپلې کورنۍ ته ئې وویل: تم شئ! زما یو اور ترسترګو شو، یا به کوم خبر (او احوال) ترې درته راوړم او یا د اور کومه سکروټه چې تاوده شئ.

---

(۲۹)-د دې مبارک آیت په اړه لاندې خبري په پام کې ولرئ:

- موسی علیه السلام خپله ژمنه ترسره او هغه موده ئې بشپړه کړه او پرېکړه ئې وکړه چې مصر ته ستون شي، له خپلې کورنۍ سره یوځای د مصر په لوري وخوځېدو.
- یوه شپه په یوې تنګې او کږلېچنې درې کې روان وو چې لار ترې ورکه شوه، لرې ئې د غره په یوې ډډې کې د اور رڼا تر سترګو شوه، ګمان ئې وکړ چې هلته به شپنو اور بل کړی وي، د کورنۍ غړو ته ئې وویل: دلته تم شئ! زما یو اور ترسترګو

شو، یا به د لارې په اړه معلومات ترې ترلاسه کړم او یا د اور کومه سکروټه چې اور پرې بل کړو او تاوده شئ.

بایبل په دې اړه داسې وایي:

"موسی د مدیان سیمې ته وتښتېدو...یوه ورځ د هغه ځای د کوهي په غاړه ناست وو اوه نجونې ئې ولیدې چې له کوهي ئې اوبه رااېستلې تر څو خپلو څارویو ته ئې ورکړي... شپنو د یترون لوڼې د کوهي له غاړې لرې کړې او خپلې رمې ئې خړوبه کړې... موسی وړاندې ورغی، شپانه ئې یوې خوا بلې خوا ته کړل او له نجونو سره ئې د خپلو څارویو په خړوبولو کې مرسته وکړه...کله چې نجونې کورته ستنې شوې پلار ترې وپوښتل: نن ولې دومره ژر راغلئ؟ وئې وویل: یوه مصري راسره مرسته وکړه...پلار ورته وویل: هغه دلته راولئ... موسی ورغی، د هغه په کور کې پاته شو... هغه خپله لور صفوره په نکاح ورکړه... یوه ورځ په داسې حال کې چې موسی د رمې په پېولو بوخت وو... ناڅاپه د خدای فرشته د اور په بڼه کې د یوه بوټي له منځه ورښکاره شوه... کله چې خدای ولیدل چې موسی بوټي ته ورنږدې کېږي، د بوټي له منځه ئې پرې غږ کړ: موسی! موسی! نور مه رانږدې کېږه، څپلۍ دې له پښو وباسه، ځکه چې ته په یوه سپېڅلي ځای ولاړ یې...زه ستا د نیکونو ابراهیم، اسحاق او یعقوب خدای یم...ما په مصر کې د خپلو بندګانو کړاوونه لیدلي... راغلی یم چې دوی د مصریانو له منګولو وژغورم او هغې ښېرازه زمکې ته ئې بوځم چې شات او شیدې په کې بهېږي...هغې سیمې ته چې اوس کنعاني، هیتي، اموري، فرزي، حوي او یبوسي په کې مېشت دي اوس تا فرعون ته لېږم تر څو زما قوم له مصره وباسې...موسی وویل: زه څوک یم چې دا کار وکولی شم... خدای ورته وویل: زه درسره یم...موسی وویل: که بني اسرائیل را نه پوښتنه وکړي چې د هغه خدای نوم څه دئ چې ته ئې رالېږلی یې، څه ورته ووایم؟ خدای وفرمایل: (یم چې یم!!) دوی ته ووایه: (یم) ستاسو خوا ته رالېږلی یم، دا زما تلپاته نوم دئ، ټول خلک به

مي په دې نامه پېژني...موسی وویل: که بني اسرائیل زما خبره ونه مني په څه به ئې قانع کوم؟ ... خدای ورته وویل: عصا دي وغورځوه... وئې غورځوله چي ناڅاپه مار ترې جوړ شو... موسی له وېري په تېښته شو، خدای ورته وویل: لاس وراوږد کړه او مار تر لکۍ ونیسه... همداسي ئې وکړل او مار بېرته په عصا بدل شو... بیا ئې ورته وویل: لاس دي په خپلي جامې کي د ننه کړه... کله چي ئې لاس بېرته راوایست ګوري چي د جذام په وجه د واوري په څېر تک سپین شوی...خدای ورته وویل: بیا ئې د ننه کړه... دا ځل ئې چي لاس راوایست روغ رمټ شوی وو ... موسی زړه نازړه وو، غوښتل ئې د ده په ځای بل څوک ولېږل شي... خدای پرې غصه شو... هارون ئې هم ورسره کړ او ورته وئې ویل: هارون ښه ویاند دئ، دی به د خلکو په وړاندي ستا ویاند وي ... موسی خپل خسر ته وویل چي مصر ته ځم ترڅو د خپلي کورنۍ احوال واخلم... هغه ورته وویل: په مخه دې ښه... د مصر په لوري وخوځېدو... خدای ورته وویل: فرعون ته ورشه، دا معجزې وروښیه... ورته ووایه چي خدای فرمايي: اسرائیل زما مشر زوی دئ... نو ځکه تا ته امر کوم چي دوی پرېږده چي له مصره ووځي او زما عبادت وکړي، که دا کار ونه کړې نو ستا مشر زوی به درته ووژنم... نو موسی له خپلي کورنۍ سره د مصر په لوري وخوځېدو...د لاري په اوږدو کي او هغه وخت چي دوی د آرام کولو لپاره تم شول، خدای ورته راښکاره شو او موسی ئې په مرګ وګواښو... نو صفوره یوه تېره تیږه راواخیسته او خپل زوی ئې سنت کړ او د غوښي ټوټه ئې د موسی پښو ته وغورځوله او وئې ویل: د خپل زوی د نه سنت کولو په سبب دي نږدې ځان مرګ ته ورکړی وو... د همدې لپاره خدای د موسی له وژلو تېر شو!!)

د بایبل په دې قصې کي هم د محتوی له لحاظه ډېري ستونزي شته او هم له ادبي پلوه بې شمېره نواقص، دا ستونزي او نواقص هغه وخت ښه درک کولی شئ چي د بایبل وینا د قرآن له څرګندونو سره مقایسه کړئ، خو که تاسو د بایبل دا

قصه د يوه ناول ليکونکي مخي ته کېږدئ او ترې وپوښتئ چي د قصې د محتوی او ادبي جوړښت په اړه څه نظر لرې؟ نو له شکه پرته به درته ووايي: دا د يوه ضعيف او کمزوري ليکوال ليکنه ده!! ښايي د هر هوښيار انسان لپاره د بايبل دا وروستۍ وينا کافي وي چي د بايبل په ماهيت پوه شي او په دې کي شک ونه کړي چي دا کتاب د يوه داسي کم عقله انسان په لاس ليکل شوی چي نه خدای سم پېژني او نه د الهي کتابونو له لارښوونو خبر دئ.!!

کوم باشعوره انسان به دا خبره ومني چي خدای ويلي: اسرائيل زما مشر زوی دئ!! آيا دا ممکنه ده چي د الله تعالی په کتاب کي داسي غلطه او د حقيقت خلاف خبره ترسترگو شي؟! د بايبل ليکونکی دي ووايي چي له اسرائيل نه د ده مراد يعقوب عليه السلام دئ که بني اسرائيل؟ که مراد ئې بني اسرائيل وي نو بيا خو بايد ويل شوي وی چي بني اسرائيل زما مشران زامن دي او که مراد ئې يعقوب عليه السلام وي نو ده خو بل ځای کي عيسی عليه السلام د خدای يوازنی زوی گڼلی!! دا متناقضي خبري څنگه سره تلفيق کوي؟ د يوازني زوی تر څنگ خو نه د بل مشر زوی شته والی ممکن دی او نه د ډېرو زامنو!! که خدای زوی درلودی نو هغه به هم خدای وو، د بايبل ليکونکی دي موږ ته ووايي چي خدای د اسرائيل په څېر دئ که اسرائيل د خدای په څېر؟ آيا ستا په خدای کي ټول هغه عيبونه شته چي په بني اسرائيلو کي شته؟ بني اسرائيل بيمارېږي، وږي او تږي کېږي، خوراک کوي، په خوراک پوري اړوند ډېري نيمگړتياوي لري، ويدېږي، ووړ وي ستر شي او په پای کي ومري، طبيعي ده چي د دوی پلار هم بايد دغسي وي!! آيا خپل خدای ته دا ټول عيبونه او نواقص راجع کوې؟!! ستا په خدای کي د بني اسرائيلو کوم صفت شته او په بنې اسرائيلو کي د خدای کوم صفت؟!! ولي هغوی ته د خدای د مشر زوی لقب ورکړی شوی؟ تر دوی خو ډېر نسلونه مخکي پيدا شوي، مشر زوی خو هغه چا ته ويل کېږي چي تر نورو زامنو مخکي پيدا شوی وي!! که دا ئې مشر زوی

وی نو کشر به ئې هم وو!! دا کشر زوی هم رامعرفي کړه!! چې څوک د پیدایښت نېټه لري هغه په دې دلیل خدای نه شي کېدی چې له دې نېټې مخکې نه وو!! د چا چې زوی په یوې معیني نېټې کې پیدا شوی او له هغې مخکې نه وو نو دی به هم همداسي په یوې معیني نېټې کې پیدا شوی وي او له هغه مخکې به نه وو!! څوک چې زوی لري نو هغه حتماً پلار هم لري!! آیا د خدای په هکله دا باور د منلو وړ دئ؟!! په انسان باندې د خدای د زوی اطلاق به ډېر ناپوه او احمق انسان کوي!!

قرآن د بایبل د دې غلطي او واهي خبري په رد کې فرمايي:

@/ Nãÿqçãÿ Nãçÿèã Nîù @è ¼çã6m&r « $(ãYá ßtø 3“ •» ÁY9$ Šqç‹ø$ÍM9$%r

ÏN°q»J¡¡9$ ãz ù ¨ ƒr ãt±„ `B Ü ÿèãr ãt±„ `Jÿ ãÿø/ ,={ ôÿÏB ŸxÎ³0 OßR&

ÇÊÑÈ çÁ J9$Ïhøÿ ïr $Jßz÷/ $Br ÇÚ öF{$ المائدة: ۱۸

یهودانو او نصاراوو وویل: موږ د الله زامن او د ده محبوبان یو، ورته ووایه: نو ولې مو په خپلو ګناهونو تعذیبوي؟ داسي نه ده بلکې تاسو همغه عادي انسانان یئ چې الله پیدا کړي. چا ته چې وغواړي بخښنه کوي او څوک چې وغواړي تعذیبوی ئې او د آسمانونو، زمکې او څه چې په دوی کې دي، د ټولو واک له الله سره دئ او بېرته ورتګ د ده په لوري دئ.

یعني که تاسو د خدای زامن او محبوبان وئ نو دا ستر ستر الهي عذابونه به پر تاسو نه نازلېدل، له هغه سپکاوي، ذلت او اسارت سره به ئې نه مخامخ کولی چې په مصر کې ورسره مخامخ وئ، هیڅ پلار نه غواړي چې زامن ئې په عذابونو اخته شي، تاسو خو همغه انسانان یئ چې الله تعالی ستاسو په څېر ډېر نور پیدا کړي، ستاسو او د هغوی تر منځ څه توپیر شته چې ځان تر نورو غوره او د خدای زامن ګڼئ؟!! زوی ته خو هغه څوک ضرورت لري چې مري، خدای به ولې زوی لري چې هیڅکله نه مري؟!! زوی او ځای ناستي ته خو هغه څوک اړ وي چې خپل

ملک په خپله، د بل له مرستې پرته او د ټل لپاره نه شي سمبالولی، الله تعالی خو د ځمکې او آسمانونو مالک او ټولواک دئ هغه به ولې زوی او ځای ناستی غوره کوي؟! څنګه به هغه څوک د زوی په توګه غوره کوي چې ډېر ژر مري او د ده په لورې ورد رومي؟!!

- څوک به دا خبره ومني چې الله تعالی، موسی علیه السلام په دې خاطر په مرګ وګواښو چې خپل زوی ئې نه وو سنت کړی او بیا په دې خاطر د ده له وژلو تېر شو چې مېرمنې ئې د خپل سنت شوي زوی د غوښې ټوټه د موسی پښو ته وغورځوله؟!! بایبل خو وایي چې څو ورځې مخکې خدای؛ موسی علیه السلام ته ورڅرګند شو، هغه ته ئې معجزې ورکړې او د یوه پیغمبر په توګه ئې د فرعون لوري ته ولېږو، سره له دې چې ده خپل زوی نه وو سنت کړی!! که د زوی نه سنتول دومره ستره ګناه وي او د بایبل خدای دومره پرې غصه کېږي نو موسی علیه السلام ئې ولې له دې سره سره په پیغمبرۍ وټاکو؟ آیا هغه مهال دې ته متوجه نه وو او اوس د سفر په دوران کې ورته متوجه شوی؟ موسی علیه السلام ته خو لا تورات نه وو ورکړی شوی، لا د زوی د سنتولو په اړه کومه لارښوونه هم نه وه ورته شوې، ولې به ئې اوس او د سفر په دوران کې او هغه وخت چې په خوب ویده دئ په مرګ ګواښو؟!! د الله تعالی دین خو د سفر پر مهال فرایض هم معافوي، مسافر ته د روژې ځنډول جائز ګڼي، د څلورو رکعتونو لمونځ ئې ورته دوه رکعته کړی، هر الهي دین او هر واقعي مذهب به د کړاوونو او زحمت پر وخت د انسان د مکلفیتونو پېټی سپکوي، دا د مهربان الله تعالی له شأنه ډېره لرې ده چې د سفر پر مهال د زوی د نه سنتولو په سبب خپل غوره پیغمبر پر مرګ تهدید کړي!! د بایبل له لیکونکي پوښتنه کوو چې د موسی علیه السلام مېرمن څنګه په دې پوه شوه چې خدای په دی خاطر پر ده غصه دئ چې خپل زوی ئې نه دئ سنت کړی؟!! او په هغه صورت کې به د ده له وژلو لاس اخلي چې د خپل سنت شوي زوی د

غوښي ټوټه د موسی پښو ته وغورځوي؟!! د بايبل منونکو ته وايو: باور وکړئ چي که له دغو غلطو او بېهوده خبرو چي بايبل ترې ډک دی او شمېر ئې زرهاوو ته رسېږي، که مسلمانانو دې ته ورته يوه غلطه خبره هم په قرآن کي موندلې وی نو (نعوذ بالله) قرآن به ئې د الله تعالی کتاب نه ګڼلو او ايمان به ئې پرې نه راوړو.

که د بايبل په سلهاوو خوشې، غلطي او بېهوده خبري پرېږدو؛ يوازي دغه څو مسخره خبري ئې کافي دي چي هر هوښيار انسان ئې په لوستلو سره دا کتاب په دېوال ووهي او لري ئې وغورځوي. بايبل چي کوم خدای معرفي کوي هغه همداسي د ماشومانو په څېر عادتونه لري، په وړو وړو خبرو خپل دوستان په مرګ ګواښي او په وړو وړو خبرو ئې غصه کښېني او له خپلو پرېکړو اوړي!!! خو قرآن ګناهونه وېشي، ځيني ئې ستر ګڼي او ځيني ئې واړه او فرمايي: که له سترو سترو ګناهونو ځان وساتئ له وړو وړو به الله تعالی درته تېر شي:

[illegible]

[illegible] النساء: ۳۱

که مو له هغو سترو سترو نه ډډه وکړه چي ترې منع شوي يئ، بد، بد به درنه ورژوو او د ننوتو په عزتمن ځای کي به مو داخل کړو.

دلته سيئات د کبائرو په مقابل کي ذکر شوي او دا مطلب افاده کوي چي که له سترو سترو ګناهونو نه ډډه وکړئ نو الله تعالی به سيئات يا واړه واړه ګناهونه درته معاف کړي، خو دا ستر ګناهونه کوم دي او واړه ئې کوم؟ آيا مراد ترې يوازي دغه ګناهونه دي چي تر دې آيت نه مخکي ورته اشاره شوې؟ په ناحقه د بل مال خوړل او د نفس قتل او که معنی ئې عامه ده او ټولو هغو ګناهونو ته شاملېږي چي اسلام ورته کبائر وايي؟ او دا کبائر کوم دي؟

عن أبي هريرة أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: اجتنبوا السبع الموبقات قيل

يا رسول الله وما هن؟ قال: الشرک بالله والشح وقتل النفس التي حرم الله إلا بالحق وأكل مال اليتيم وأكل الربا والتولي يوم الزحف وقذف المحصنات الغافلات المؤمنات* رواه النسائي

له ابو هريره نه روايت دئ چي رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: له اوو تباه كوونكو نه ډډه وكړئ، وويل شول: يا رسول الله! دا كوم كوم دي: وئې فرمايل: له الله سره شرک، بخل او حرص، د هغه نفس وژل چي الله ئې وژل حرام كړي مگر په حقه، د يتيم مال خوړل، سود خوړل، د جگړي په ورځ شا اړول او تېښته او د مؤمنو، عفيفو او له گناه نه د غافلو ښځو تورنول.

گورئ چي د اسلام له نظره هغه ستر ستر گناهونه كوم دي چي د الله تعالی د غضب باعث او د هلاكت سبب گڼل شوي؟!! خو بايبل د دغو گناهونو په ځای د سر وېښتان خريل او زوی نه سنتول ستر ستر گناهونه او د الله تعالی د غضب او غصې باعث گڼي!!

كه تاسو د موسی عليه السلام او له مصر نه د بني اسرائيلو د وتلو قصه په بايبل او قرآن كي سره مقايسه كړئ نو وبه گوري چي قرآن نه يوازي د بايبل د قصې ډېری برخي تكذيب يا تصحيح كړې بلكي دا قصه ئې د هغي مقدمې لپاره د يوې تاريخي بېلگي په توگه وړاندي كړې چي د قصې په پيل كي ئې د خپل مخاطب مخي ته ږدي، د فرعون تر مشرۍ لاندي د يوه طبقاتي او ظالم نظام ځانگړتياوي او د دې نظام د راپرځولو په اړه د الله تعالی سنت بيانوي او د دې سنت د توضيح لپاره دا قصه د يوې تاريخي بېلگي په توگه وړاندي كوي، د قرآن قصص د بايبل په څېر هسي قصې او شجرې نه دي، بلكي تاريخي مثالونه او بېلگي دي، د قرآن هدف دا نه دئ چي د يوه قام د ژوند قصه او شجره د يوه نكل او ناول په توگه وړاندي كړي، بلكي د يوې تاريخي قصې په ترڅ كي ئې د يوه قوم د عروج او زوال عوامل څېړلي، د يوه مهم مطلب او د الله تعالی د يوې وعدې او د يوه الهي سنت او فطري قانون د

بیان او اثبات لپاره تاریخي بېلګې وړاندې کوي، هره قصه ئې ځانګړې موخه او هدف لري، په یوې مهمې خبرې د مخاطب د قانع کولو لپاره د یوه قوم د عبرتناکې قصې یوه برخه رااخلي.

[illegible]

نو کله چې ورغی؛ د ناو له ښي اړخه د یوې بختورې سیمې له یوې ونې نه پرې غږ شو؛ چې اې موسی! زه د عالمونو پالونکی رب یم او دا چې عصا دې وغورځوه، چې کله ئې هغه داسې ولیدله چې د تېز مار په څېر خوځي، شا ئې واړوله، په تېښته شو او تر شا ئې نه کتل، (الله تعالی وفرمایل) اې موسی! مخ راواړوه او مه وېرېږه، یقیناً چې ته خوندي یې، لاس دې په ګرېوان کې دننه کړه، سپین له داغه پرته به راووځي او د وېرې په حالت کې دې وزرونه (لاسونه) له ځان سره جوخت کړه، د فرعون او د ده د درباریانو په وړاندې دا ستا د رب له لوري دوه نښې او دلایل دي، دوی له شکه پرته یو فاسق قوم

دئ.

(۳۰-۳۲)- په دې مبارکو آيتونو کې څو لارښووني شوې:

- موسی علیه السلام د رڼا په لوري ولاړ، هلته د ناو له ښي اړخه، چې په ګڼو ونو پوښل شوی وو، له يوې ونې پرې غږ شوی چې زه د عالمونو رب يم، په نورو آيتونو کې دا مطلب هم راغلی چې ورته ويل شوي څپلۍ دې وباسه، ته په يوه سپېڅلې ناو کې يې.
- ورته ويل شوي چې عصا دې وغورځوه، که ګوري چې عصا ئې د تېز ستر مار په څېر شوې او خوځي، وېره پرې راغلې، شا ئې اړولې او داسې تښتېدلی چې تر شا ئې نه کتل.
- ورته ويل شوي: مه وېرېږه، ته خوندي يې، لاس وروغزوه، وئې نيسه، بېرته به خپلې لومړنۍ بڼې ته واوړي، همدا کار ئې کړی او خپله عصا ئې په لاس کې ونيوله.
- بيا ئې ورته ويلي: لاس دې په ګرېوان کې دننه کړه، سپين له داغه پرته به راووځي او د وېرې پر مهال خپل (لاسونه) له ځان سره جوخت کړه، په همدې سره به دې وېره پای ته رسي. دا دوه به د فرعون او د ده د درباريانو په وړاندې ستا د رب له لوري نښې او دلايل وي چې ستا پر حقانيت دلالت کوي.

قرآن د بايبل دا ادعاء هم ردوي چې وايي د موسی علیه السلام يوه معجزه دا وه چې لاس به ئې په جامه کې د ننه کړ نو د پېس په شان به داغجن او سپين راووت!! قرآن وايي چې لاس به تک سپين، ځلانده او بې داغه وو، نه د پېس په څېر داغجن، طبيعي ده چې څوک داغجن لاس ته د معجزې په سترګه نه ګوري، سپين ځلانده او بې داغه لاس په محاوراتو کې معمولاً د دې لپاره کارول کېږي چې د يو چا پاکوالی، پاک لمنتوب، صفايي او له ګناه او غدر نه لري والی بيانول په پام

کي وي، په ټولو ژبو کي هغه چا ته چي په غدر، دوکې او خیانت نه وي ککړ ویل کېږي: لاس ئې سپين دئ، همدا راز خپله عصا د خپل توان او ځواک او خپلو ذاتي امکاناتو لپاره د استعارې په توګه کارول کېږي، که څه هم دا دواړه د موسی علیه السلام معجزې وې، خو په دې سره موږ ته قرآن د یوه واقعي مشر دوې نوري ځانګړتیاوي راښيي:

۱ - د هغه لمن بې داغه وي، د هغه په شخصیت کي څوک تور داغ نه شي موندلی، پاک لمنتوب او سپېڅلي اخلاق ئې په حقانیت او رښتونولۍ شهادت ورکوي.

۲- له خپلي (عصا) سره د دښمن مقابلې ته درومي، له الله تعالی پرته په هیچا بروسه او توکل نه کوي او د نورو د تأیید او ملاتړ په اعتماد مبارزې ته ملا نه تړي.

قرآن په دې سره موږ ته دا درس هم راکوي چي که ستا (لاس سپين) وي نو د فرعون مقابله په یوې (عصا) سره هم کولی شې، الله تعالی به ستا په دغي (عصا) کي هغه قوت او ځواک ږدي چي د فرعون د مجهزو لښکرو په وړاندي درته کافي وي، قرآن په دې ټینګار کوي چي د ښکېلو ځواکونو تر منځ نښتو کي د بري او ماتې پرېکړه د تجهیزاتو، عدد او عدة له مخي نه کېږي، داسي نه ده چي مجهز لوری به خامخا بری تر لاسه کوي او د وسایلو له پلوه کمزوری اړخ به خامخا ماتې خوري، بلکي د دواړو لوریو اخلاقي او معنوي حالت د نښتو پای ټاکي، وروستۍ بریا به د هغه چا په برخه کېږي چي له فکري او اخلاقي لحاظه پر خپل حریف برلاسی وي!! دلته هم الله تعالی موسی علیه السلام ته فرمایي چي تاسو او ستاسو پلویان به زما د آیتونو په وجه برلاسي وئ، یعني ستاسو د برلاسي او پر دښمن د غلبې لپاره همدا بینات او آیتونه کافي دي.

په نورو آیتونو کي د موسی علیه السلام اوه نوري معجزي هم ښودل شوې چي تفصیل ئې د الاعراف په سورې کي وګورئ.

- ځیني ناپوه او غرضي کسان دا رڼا د الله تعالی نور او تجلي ګڼي خو قرآن په

کلکه د دې انګېرني ترديد کوي او فرمايي چې موسی عليه السلام دلته او دغه مهال نه الله تعالی په خپله په سترګو ليدلی او نه د الله تعالی نور او تجلي، د غره له يوې داسي ډډې نه چې په شنو ونو پوښل شوې وه له يوې وني ئې د الله تعالی غږ اورېدلی، د همدې لپاره په بل ځای کي وايي چې موسی عليه السلام د خپل رب د ليدو تمناء وکړه خو الله تعالی ورته وويل: ته مي هيڅکله ليدی نشې... که دلته هغه الله تعالی يا الهي تجلي او نور ليدلی وی نو څو کاله وروسته او له مصر نه د لوی هجرت په کلونو کي به ئې له الله تعالی دا غوښتنه نه کوله چې ما ته ځان راوښيه چې ودي ګورم، او دا ځواب به هم نه ورکېدو چې ته مي هيڅکله ليدلی نشې.

- همدلته په دې مأمور شوی چې د فرعون او د ده د درباريانو په لوري د پيغمبر په توګه ولاړ شي، د حق لوري ته بلنه ورکړي او له غلامۍ نه د بني اسرائيلو د آزادۍ غوښتنه وکړي.

[illegible]

وئې ويل: اې زما ربه! ما د دوی يو کس وژلی، نو وېرېږم چې وبه مي وژني، او زما ورور هارون تر ما ژبه ور او فصيح دئ، نو له ما سره ئې د مرستيال په توګه ولېږه چې زما تصديق کوي، يقيناً چې زه له دې وېرېږم چې دروغجن به مي وګڼي، وئې ويل: مټ به دې په خپل ورور سره مضبوط کړم او تاسو دواړو ته به داسي ځواک درپه برخه کړم چې دوی دررسېدلی نه شي، زما د آيتونو

په سبب به تاسو او ستاسو پلويان او متابعين برلاسي وي.

(۳۳-۳۵)- موسی علیه السلام دا دنده تر خپل وس لوړه او درنه بولي، ځان تر دې عاجز ګڼي چي دا ستر مسئولیت په غاړه واخلي او له عهدې ئې بریالی ووځي، دوه دلایل وړاندي کوي: ۱- ما د دوی یو کس وژلی، ما ته د دښمن په سترګه ګوري، ویریږم چي وبه مي وژني، مخکي له دې چي خپل دعوت پیل کړم. ۲- د زعامت او مشرتابه لپاره چي کوم فصاحت ته ضرورت دئ زه ترې محروم یم، تر ما هارون فصیح او ژبه ور دئ، دا دنده هغه ته وسپاره. الله تعالی هارون علیه السلام د ده د مرستیال په توګه ګماري او اطمئنان ورکوي چي دښمن هیڅ تاوان نه شي دررسولی. په نورو آیتونو کي د دې مزید تفصیل راغلی او فرمايي چي موسی علیه السلام ته وویل شو: د فرعون مقابلې ته ولاړ شه، د بنې اسرائیلو د آزادۍ لپاره، هغه بغاوت کړی، د خپلي بریا په اړه ډاډه اوسه، زما آیتونه ستا د بریا لپاره کافي دي.

- د موسی علیه السلام د دې دواړو خبرو چي ویل ئې: (ویریږم چي وبه مي وژني)، (ویریږم چي دروغجن به مي وګڼي) معنی دا ده چي: ښایي ما ته د دې فرصت هم رانه کړی شي چي خپل پیغام خلکو ته ورسوم، په قتل تورن یم، له تلو سره سم به زما د وژلو پریکړه کوي او بني اسرائیل به ما ته د شک په سترګه ګوري، ځکه چي زه څه موده د فرعون په کور کي پاته شوی یم، زما په اړه به دا فکر کوي چي د قیادت او مشرۍ شوق او تلوسه ئې د فرعون له کوره ترلاسه کړې، د دې په ځای چي ما یو پیغمبر وګڼي ما به د اقتدار وږی او د پیغمبرۍ دروغجن مدعي وشمېري!! ګورئ چي موسی علیه السلام هم د قبطیانو له غبرګونه اندېښنه لري او هم د اسرائیلیانو، هم له دوست نه او هم له دښمنه، قرآن حالات داسي انځور کړي چي موسی علیه السلام له هیڅ پلوه د مصر شرایط د ځان او خپل

دعوت په ګټه نه ګڼې، يوازې دئ، د دې درووند پېټي د وړلو توان او حوصله په ځان کې نه ګورې، فقط يوه عصا ورسره ده، نه د دوست مثبت غبرګون ته طمع لرې او نه د دښمن له پلوه څه ډاډ او اطمئنان لرې، خو له دې ټولو سره سره وروستۍ فتح د ده په برخه شوه او مجهز دښمن ئې له ماتې سره مخامخ شو!!

موسی عليه السلام ته دا هر څه ناڅاپي او له تصور نه لوړ وو، دا کار ئې له خپل توان او طاقت نه لوړ ګاڼو، دا عذرونه ئې وړاندې کړې: د ژبې طلاقت نه لرم، حوصله مې کمزورې ده، يا دا پېټی د هارون په غاړه کړه، ځکه چې هغه تر ما فصيح دی او يا ئې زما مرستيال کړه!

موسی عليه السلام د لارې په اوږدو کې په ناڅاپي توګه او په داسې حال کې چې نه ئې دا ګمان کاوو او نه انتظار، د الله تعالی له لورې د پيغمبر په توګه وټاکل شو، بايبل ادعاء کوي چې موسی عليه السلام په مدين کې پر پيغمبرۍ مبعوث شوی، خو قرآن دا ادعاء ردوي او وايي چې هغه د مدين او مصر ترمنځ د طور په غره کې او هغه مهال چې مصر ته روان وو په پيغمبرۍ مبعوث شوی. قرآن د دې خبرې په کولو سره ځانګړې موخه لرې، غواړې موږ پوه کړې چې موسی عليه السلام د زعامت او قيادت طمع او تلوسه نه درلوده، نه ئې کله دا خيال په ذهن کې تېر شوی او نه ئې د دې ستر کار توان او استعداد په ځان کې ليدو، په ناڅاپي توګه له دې بهير سره مخامخ شوی او دا دنده ورپه غاړه شوې او دا هم د يوه صالح مشر يوه ځانګړې نښه ده، په خپله نه د مشرۍ ترلاسه کولو تلوسه لرې او نه ئې هڅه کوي، دا دئ ګورئ چې د موسی عليه السلام په څېر ستر شخصيت او د اولوا العزمه پيغمبرانو نه يو پيغمبر د مشرۍ له دندې ځان عاجز ګڼې، غواړې دا مسئوليت بل چا ته وسپارل شي، خپل عذر او ناتواني وړاندې کوي او وايي: د زعامت لپاره دوو وړتياوو ته ضرورت دئ: (پراخه حوصله) او (ښه فصاحت) چې زه له دواړو محروم يم، نه د دې درووند پېټي د وړو حوصله لرم او نه ولس ته د خپل

پیغام رسولو لپاره فصیح ژبه!!

قرآن د بایبل دا وینا هم غلطه ګڼي چې ګواکي الله تعالی موسی علیه السلام ته راڅرګند شوی، وایي چې موسی علیه السلام یوازې یوه رڼا لیدلې او یو غږ ئې اورېدلی، قرآن په دې خبري تأکید کوي چې په دې دنیا کي هیڅوک د الله تعالی د لیدو توان نه لري، په داسي حال کي چې موسی علیه السلام یوازنی هغه پیغمبر ګڼي چې الله تعالی ورسره خبري کړې دي، خو د همده په اړه فرمایي چې الله تعالی ته ئې د لیدو سوال وکړ، الله تعالی ورته وفرمایل چې ما نه شې لیدئ، دې غره ته وګوره، که زما د تجلي په وړاندي ئې مقاومت وکړی شو نو ته به هم ما ولیدی شې، خو کله چې الله تعالی غره ته تجلي وکړه، غر ټوټې ټوټې شو او موسی علیه السلام بې سده شو، کله چې راپه سد شو وئې ویل: ربه ! پاکي تا لره ده، زما دي توبه وي، زه لومړی هغه کس یم چې په دې خبري ایمان راوړم چې انسان د الله تعالی له لیدو ډېر عاجز دئ او دا د بایبل د لیکونکي په خوله یو سخت ګوزار دئ چې په لسهاوو ځایونو کي ئې دا ادعاء کړې چې خدای دې او هغه ته، دلته او هلته راڅرګند شو!! موږ چې لمر ته په رډو سترګو نه شو کتلی، د زمکي او آسمانونو هغه پیدا کوونکی رب به څنګه په خپلو دغو سترګو او دلته په دنیا کي ولیدی شو چې دا لمر د هغه د عظمت په وړاندي د مشنګو د دانې په څېر دئ!!؟ د لمر رڼا به د الله تعالی د تجلي په وړاندي څه حیثیت ولري؟

د لاربښود قرآن دا آیتونه د هغو متصوفینو ادعاء هم په کلکه ردوي چې ګمان کوي اولیاء الله کولی شي الله تعالی په مشاهدې سره وګوري، دې ته د (شهود) نوم ورکوي، ادعاء ئې دا ده چې د روحاني ارتقاء او د سلوک یوه مرحله دا ده چې سالک خپل رب مشاهدتاً ګوري!! قرآن دا انګېرنه له بنسټه ردوي، او وایي چې انسان خو پر ېږده لوی غر د الله تعالی د تجلي په وړاندي مقاومت نشي کولی. دغو متصوفینو دا عقیده له محرف بایبل نه ترلاسه کړې، په قرآن او حدیث کي د داسي عقیدې

لپاره هیڅ دلیل نشو موندلی، قرآن د موسی علیه السلام دا قصه د همدې لپاره رااخیستې چې د بایبل غلطه ادعاء تردید کړي. د قرآن دا وینا او هغه هم د موسی علیه السلام د قصې په ترڅ کي د یهودانو او د بایبل د هغو پلویانو په خوله سخت سوک دئ چې د بایبل دا غلطه خبره مني چې د دوی ګڼ شمېر انبیاءو الله تعالی په خپلو سترګو لیدلی او ډوډۍ ئې ورسره خوړلې!! دا آیت د ټولو هغو ټګمارانو ادعاء هم ردوي چې د (شهود) او (حضور) په نامه د الله تعالی د لیدو خبره کوي. که د موسی علیه السلام په څېر اولوالعزمه پیغمبر نشي کولی الله تعالی وګوري بل څوک به ئې څنګه ولیدی شي، موسی علیه السلام لومړی او وروستی شخص دئ چې الله تعالی ورسره تکلم کړی او دا ئې په خپلو سترګو لیدلي چې نه غر او نه انسان د الله تعالی د تجلي په وړاندي مقاومت کولی شي. بخاري روایت کوي چې عائشي رضي الله عنها د محمد علیه السلام په اړه وویل:

مَنْ حَدَّثَكَ أَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَبَّهُ فَقَدْ كَذَبَ وَهُوَ يَقُولُ (لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ) (وَ مَا كانَ لِبَشرٍ أَن يُكلِّمَهُ اللَّهُ إِلا وحياً أَوْ مِن وَرَاء حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسولاً فَيُوحِىَ بِإِذْنِهِ مَا يَشاءُ) وَمَنْ حَدَّثَكَ أَنَّهُ يَعْلَمُ الْغَيْبَ فَقَدْ كَذَبَ وَهُوَ يَقُولُ لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ *

که چا درته وویل چې محمد صلی الله علیه وسلم خپل رب لیدلی دئ نو پوه شه چې دا شخص دروغ وایي، ځکه الله تعالی فرمایي: "سترګی ئې نشي لیدلی"، "او هیڅ انسان لره نه ښایي چې الله ورسره تکلم وکړي مګر په وحي سره، یا د حجاب له شا نه او یا کومه فرشته ولیږي نو هغه د الله په حکم هغه څه ورته وحي کړي چې غوښتي ئې وي" او که چا درته وویل چې هغه علم غیب لري، نو دا هم دروغ وایي ځکه الله تعالی فرمایي: له الله پرته هیڅوک علم غیب نه لري.

د بني اسرائيلو د آزادۍ شعار

قرآن فرمايي چي د موسی علیه السلام له اساسي غوښتنو څخه يوه د بني اسرائيلو آزادي وه، هغه د دې ترځنګ چي ټول مصريان؛ د فرعون په شمول؛ پر الله تعالی او آخرت ايمان، الهي دين ته تسليمېدا او له ظلم او فساد نه لاس اخيستو ته رابلي، فرعون ته په خپل خطاب کي وايي: په غلامۍ کي د بني اسرائيلو له ساتلو لاس واخله، هغوی آزاد کړه، که ئې په مصر کي نشې زغملی پرېږ ئې ږده چي له ما سره يو ځای له مصره ووځي، لکه څنګه چي موسی علیه السلام د بني اسرائيلو د آزادۍ له شعار سره مصر ته تللی د هر پيغمبر يو اساسي شعار د غلامي جوغ ماتول، د غلامانو په لاس پښو کي پراته زنځيرونه شلول او غلامان آزادول وو.

قرآن په دې اړه فرمايي:

7 »Y‡Å 6% ŵăƒEèêŴr Ÿ/ƒäÂŽó Î Ůį/ $ZèB ©Åö ù š• Îf Ẅql3' ‘ $Rĵ Îwqà)ù ç$šŸù

Ç͈È #" ‰ĮĮ$ì 7¦$Ç¨B 4:ã ä» ¡¡ 9$ 7Î¢ `ÏB ÿ/ƒ$«Î — طه: ۴۷

نو دواړه ورشئ او ورته ووايئ چي موږ ستا د رب استازي يو نو بني اسرائيل راسره ولېږه او له تعذيبولو ئې لاس واخله، يقيناً چي ستا د رب له لوري له څرګندي نښي سره تا ته راغلي يو، او سلامتيا دي په هغه چا وي چي د لارښووني متابعت کوي.

Ÿ/ƒäÂŽó Î Ůį/ $ZèB ©Åö ℏ& Ç¨È ûüÏ=»è‰$Ê ‘ ÅqߧŠ‘ $Rĵ Îwqà)ù šc öäöu $‹Ïù

Ç͈È — الشعراء: ۱۶-۱۷

نو فرعون ته ورشئ او ورته ووايئ: يقيناً چي موږ د رب العالمين استازي يو (له دې پيغام سره) چي بني اسرائيل راسره ولېږه.

موسی علیه السلام فرعون ته وايي: ته چي پر ما د خپلو پېرزوينو او احساناتو يادونه کوې او وايې چي په خپل کور کي مي ستر کړې! د دې وجه خو دا ده چي تا

بني اسرائيل په غلامۍ کې ساتلي، د هغوی زامن دې وژل، زما مور دې ته اړه شوه چې سيند ته مې وغورځوي، په دې توګه ستا لاس ته درغلم، ولې ستا په کور کې د سترېدو پيغور راکوې؟!

[illegible] الشعراء: ۲۲

خو راشئ د قرآن دا وينا د بايبل له کمزورې وينا سره مقايسه کړئ چې وايي: موسی فرعون ته وويل: د خدای قوم پرېږده چې صحرا ته ولاړ شي او د خدای عبادت وکړي!! بايبل تر دې عنوان لاندې (موسی او هارون د فرعون په دربار کې) ليکي: (د قوم له مشرانو سره له ليدو وروسته موسی او هارون فرعون ته ورغلل او ورته وئې ويل: مور د خدای له لوري، د بني اسرائيلو د خدای له لوري؛ تا ته يو پيغام راوړی، هغه فرمايي: زما قوم پرېږده چې صحرا ته ولاړ شي او زما عبادت وکړي!! فرعون ورته وويل: خدای څوک دئ چې زه ئې خبري واورم او بني اسرائيل آزاد کړم؟... دوی ورته وويل: ... د عبرانيانو خدای مور ته ويلي چې د دريو ورځو په مزل واټن صحرا ته ولاړ شو او هلته د خپل خدای لپاره قرباني وکړو، که دا کار ونه کړو نو هغه به مو په بيمارۍ يا جنګ سره ووژني!! فرعون د دوی خبره ونه منله، ... په بني اسرائيلو ئې شاقه کارونه لازيات کړل... فرعون ته د شکايت لپاره ورغلل، هغه ئې شکايت ته اعتناء ونه کړه... له قصره د راوتلو په وخت کې ئې موسی او هارون ته چې د قصر په خوله کې ورته منتظر ول وويل: خدای دې زمور غچ له تاسو واخلي چې مور مو د فرعون او د ده د درباريانو له نظره وغورځولو او زمور د وژلو بهانه مو په لاس ورکړه!! موسی خدای ته شکايت وکړ چې ولې خپل قوم له کړاوونو سره مخامخ کوې؟ آيا زه دې د همدې لپاره رالېږلی وم؟ خدای ورته وويل: اوس به وګورې چې زه له فرعون سره څه کوم؟ داسې به ئې تر فشارونو لاندې ونيسم چې نه يوازې زما قوم به پرېږدي بلکې په زور به ئې له مصره

وشړي، زه همغه خدای یم چي ابراهیم، اسحاق او یعقوب ته د قادر او مطلق خدای په توګه ورڅرګند شوم خو د خدای په نامه مي ځان ورمعرفي نه کړ!! ما له دوی سره وعده کړې ده چي د کنعان سیمه به دوی ته بخښم، ... خدای موسی ته امر وکړ چي بیا فرعون ته ورشه... هغه ورته وویل: چي بني اسرائیل زما خبره نه اوري نو فرعون به ئې څنګه واوري؟ ...)

د بایبل د دغو خبرو په وړاندي باید لږ توقف وکړو او ناسموالی ئې په ګوته کړو: د بایبل د ادعاء له مخي موسی علیه السلام د فرعون لیدو ته ورغلی او هغه ته ئې له ځانه دا خبره کړې چي د عبرانیانو د خدای پیغام ستا لپاره دا دئ چي د خدای قوم؛ بني اسرائیل پرېږده چي له مصره د دریو ورځو په واټن صحرا ته ووځي او هلته خدای ته خپلي قربانۍ وړاندي کړي، ګواکي دا یو چم او چل وو، غوښتل ئې بني اسرائیل په دې پلمه له مصره ووځي او کنعان ته ولاړ شي!! قرآن دا ادعاء ردوي او فرمايي چي موسی علیه السلام فرعون ته همغه څه ویلي چي هر پیغمبر ئې ولس او د ولس واکمنانو ته وايي، هغه ئې په الله تعالی او آخرت ایمان ته رابللی، د نورو اساسي خبرو په ضمن کي ئې هغه ته ویلي چي د بني اسرائیلو له تعذیب، ځورولو او په اسارت او غلامۍ کي د دوی له ساتلو نه لاس واخله، پرېږده چي آزاد ژوند وکړي، که ترې وېرېږې او د همدې لپاره ئې په اسارت او استضعاف کي ساتې او زامن ئې ورته وژنې نو پرې ئې ږده چي له مصره ووځي او د خپلي خوښي سیمي ته له موږ سره ولاړ شي... فرعون ورته وویل: آیا ته همغه نه یې چي ماشوم وې او موږ وروزلې او د خپل عمر څو کلونه دي زموږ خوا کي تېر کړل؟ او خپل هغه کار دي هم وکړ، حال دا چي هغه وخت ته هم (زموږ په څېر) د کافرانو له ډلي وې، وئې ویل: هغه کار مي په داسي حال کي کړی چي له لارورکو او ناپوهانو څخه وم (په ناپوهۍ کي هغه کار رانه شوی، اعتراف کوم چي هغه وخت زه هم ستاسو په څېر لار ورکی وم) نو کله چي له تاسو ووېرېدم درنه وتښتېدم، نو

زما رب راته حکم راکړ او له پیغمبرانو څخه ئې وګرځولم او دا پېرزوینه چي ته ئې پر ما منت ږدې، د دې وجه خو دا ده چي تا بني اسرائیل غلامان کړي (که دوی آزاد وی ولي به زه د خپلي مور له غېږي محرومېدم، ستا لاس ته به درتلم او ستا تر روزني لاندي به نیول کېدم او ولي به تا نن د دغي خبري منت پر ما اېښودو او خپله دا پېرزوینه به دې ما ته رایادوله؟!!) د قرآن الفاظ دا دي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] الشعراء: ۱۶-۲۲

د بایبل د لیکوال دا بد عادت دئ چي تل د خپلو قصو اتلان داسي انځوروي چي په چل او چم سره غواړي خپلو موخو ته ځان ورسوي!! او له دې نه د لیکوال مقصد دا دئ چي د بایبل منونکي او پلویان ذهناً دې ته چمتو کړي چي ومني په مکر او چل سره ځان خپل هدف ته رسول د اتلانو او پیغمبرانو کار دئ!! کاش ده داسي یوه پلمه جوړه کړې وی چي فرعون ته د منلو وړ او معقوله برېښېدی، موسی علیه السلام به څنګه د فرعون په څېر یوه ستر ظالم ته وایي چي خدای تا ته دا پیغام لېږلی چي بني اسرائیل پرېږده له مصره صحرا ته ووځي او هلته خپل خدای ته خپلي قربانۍ وړاندي کړي!! آیا موسی علیه السلام په فرعون باندي د داسي ساده او کم عقله انسان ګمان کاوو چي دا پلمه به ومني او د وتلو اجازه به ورکړي؟!!

قرآن د بایبل دا خبره هم ردوي چي د بني اسرائیلو مشرانو موسی علیه السلام د خپلو ستونزو لامل ګڼلی او شکایت ئې ترې کړی او ده له هغه څه شکایت

کړې چې الله تعالی له بني اسرائيلو سره کول!! د دې ادعاء په خلاف فرمايي چې موسی عليه السلام بني اسرائيلو ته د صبر او له الله تعالی نه د مرستې غوښتو توصيه وکړه:

ôÏB ãΑ$s% 4 ›qãΒ ÏΘöθs)Ï9 (#θãΖŠÏètFó™$# «!$$Î/ (#ÿρçŽÉ9ô¹$#uρ (¨βÎ) uÚö‘F{$# ¬! $pκâ‘Í‘θãƒ tΒ â!$t±o„ ô`ÏΒ

ÍνÏŠ$t6Ïã (èπt6É)≈yèø9$#uρ tÉ)−Gßϑù=Ï9 ÇÊËÑÈ الاعراف: ۱۲۸

موسی خپل قوم ته وويل: له الله مرسته وغواړئ او صبر وکړئ، يقيناً چې زمکه د الله ده، له خپلو بندګانو نه ئې چې چا ته خوښه وي په ميراث ئې ورکوي او نېکه پايله د متقيانو ده (وروستی بری د هغه چا په برخه کېږي چې له بې صبرۍ ځان وساتي او له الله تعالی پرته بل چا ته د مرستې لاس اوږد نه کړي).

او د بني اسرائيلو همتناک او له شهامته ډک ځواب داسې بيانوي:

(#þθä9$s% $uΖƒÏŒρé& .ÏΒ È≅ö6s% βr& $uΖu‹Ï?ù's? .ÏΒuρ Ï‰÷èt/ $tΒ $oΨtFø⁄Å_ 4 tΑ$s% 4|¤tã öΝä3š/u‘ βr& y7Î=ôγãƒ

öΝà2¨ρ߉tã óΟä3xÿÎ=ørtGó¡o„uρ ’Îû ÇÚö‘F{$# tÝàΨuŠsù y#ø‹x. tβθè=yϑ÷ès? ÇÊËÒÈ

الاعراف: ۱۲۹

وئې ويل: ستا له راتلو د مخه هم کړول شوي يو او له راتلو وروسته دې هم، (موسی عليه السلام) ورته وويل: اميد دئ چې رب مو ستاسو دښمن هلاک کړي او د زمکې خلافت درپه برخه کړي او بيا وګوري چې تاسو څنګه عمل کوئ.

د قرآن د وينا له مخې بني اسرائيلو په مېړانې او صبر سره د موسی عليه السلام ملګرتيا کړې او د همدغه صبر په سبب الله تعالی پر دښمن بری ورکړ او د نړۍ پر ټولو قومونو او ولسونو ئې دوی ته فضيلت ورکړ. که څه هم ځينو درنو مفسرينو د بني اسرائيلو دا ځواب د ضعف او بې زړه توب نښه او د شکايت په توګه تعبير کړی خو دا توجيه کمزورې ده، ځکه چې د يونس د سورې په ۸۴-۸۶ او د

الاعراف سورې په ۱۳۷ آیتونو کې په دې اړه داسې راغلي:

{q$$)ù ÇÎÈ ûüÜÎóB Lêÿä bÎ {pè©q? ïøèù «! $Ï LêÿB#ä Lêÿä bÎ Ççö)»ƒ 4 › qã A$%r

`Ë B š• ÖHq•Î $YgÅr ÇÎÈ šú üÜÎ»à9$Qö)ù ÿZF÷Gù $ZùègB Ÿw $Z/‘ $Zù©q? «! $’?ã

Ç‚ÎÈ ûüÍÏŸ»3$Qö)$: او موسیٰ وویل: اې زما قومه! که مو پر الله ایمان راوړی وي

نو پرې توکل وکړي که مسلمانان یئ، نو وئې ویل: پر الله مو توکل دئ، اې زموږ

ربه! د دغه ظالم قوم لپاره مو د آزمېښت وسیله ونه ګرځوې او په خپل رحمت سره

مو له دې کافر قوم نه وژغورې.

{rçŽ¹ $JÎ @ƒÏäÂŽó Î Ó_/ 4’?ã 4_óß $$š• Îï ãMJÎ. ôMJ?r... . الاعراف: ۱۳۷

... او ستا د رب غوره وینا د بني اسرائیلو په اړه په دې سبب بشپړه شوه چې صبر

ئې وکړ....

دلته د بایبل په وینا کې جدي تناقض ګورو، له یوې خوا بني اسرائیل داسې

معرفي کوي چې د فرعون په غلامۍ کې راضي وو او پر موسی علیه السلام ئې دا

اعتراض درلود چې ولې ئې د مرګ له ګواښ سره مخامخ کړل، خو له بلې خوا وایي

چې دوی له مصر نه د وتلو په اړه له موسی علیه السلام سره موافق ول او د همدې

لپاره د دوی مشران د فرعون لیدو ته ورغلي وو، پوښتنه دا ده چې هغه ولس به

څنګه د یوه انقلابي مشر قیادت ومني، پاځون ته به ملا وتړي او له ده سره به

یوځای هجرت ته تیار شي چې هغه ته ئې ځواب دا وي: ستا په سبب فرعون او

درباریان ئې له موږ ناراضه شوي، له موږ ئې مخ اړولی او په مرګ مو ګواښي!! آیا دا

د یوه ستر پیغمبر په نسبت لوی اتهام نه دئ چې خدای ته ئې شکایت وکړ چې ولې

خپل قوم له کړاوونو سره مخامخ کوې؟ آیا زه دې د همدې لپاره رالېږلی وم؟ آیا د

بایبل دا ادعاء به کوم عقلمن او په دین پوه انسان ومني چې وایي: خدای موسی ته

امر وکړ چي بيا فرعون ته ورشه... هغه ورته وويل: چي بني اسرائيل زما خبره نه اوري نو فرعون به ئې څنګه واوري؟

د عصا په اړه د بايبل غلطه وينا

بايبل (د هارون عصا) تر عنوان لاندي ليکي: (خدای موسی او هارون ته وويل: دا ځل به د مصر پاچا له تاسو معجزه وغواړي، نو هارون دي خپله عصا د فرعون په مخکي پر زمکه وغورځوي، عصا به مار شي... موسی او هارون بيا فرعون ته ورغلل... هارون د فرعون او درباريانو په وړاندي خپله عصا پر زمکه وغورځوله او مار تريې جوړ شو، فرعون د مصر حکيمان او جادوګران راوغوښتل، هغوی هم د خپل جادو په مرسته همدا کار وکړ، خپلي عصاګاني ئې پر زمکه وغورځولې او ماران تريې جوړ شول، خو د هارون مار د جادوګرانو ټول ماران وخوړل...خو د دې معجزې له ليدو سره سره د فرعون زړه سخت پاته شو... بيا خدای موسی ته وويل: سبا هغه عصا درسره واخله چي مار تريې جوړ شوی وو، د نيل ژی ته ورشه، د فرعون تر راتلو انتظار وکړه، ورته ووايه: ... اوس به خدای داسي کار وکړي چي پوه شې هغه خدای دئ... زه به د ده په امر د نيل اوبه په يوه ګوزار سره په وينو بدلي کړم... هارون د پاچا او درباريانو په وړاندي د نيل اوبه په خپلې عصا ووهلې او په وينو بدلي شوې، ټول ماهيان مړه شول او اوبه ګنده شوې، ...خو د فرعون زړه همغسي سخت پاته شو... له دې نه يوه اونۍ وروسته خدای موسی ته وويل: فرعون ته ورشه او ورته ووايه: زما قوم پرېږده چي ولاړ شي او زما عبادت وکړي، که نه نو ټول مصر به له چنګاښو درته ډک کړم، د نيل سيند به داسي له چنګاښو ډک شي چي بهر به راووځي او ستا د قصر په لوري به هجوم راوړي... ستا د خوب خوني، د اوړو نغريو او تنورونو ته به ځان ورسوي... هارون خپله عصا د نيل سيند، چينو او حوضونو ته اوږده کړه، ټول له چنګاښو ډک شول... خو مصري جادوګرانو هم په

خپل جادو سره همدا کار وکړ او ډېري زياتي چنگاښي ئې راپيدا کړې!! فرعون له موسى نه وغوښتل چي خپل خداى ته دعاء وکړي چي دا بلا زموږ له سره لري کړي، ژمنه کوم چي په هغه صورت کي به بني اسرائيل پرېږدم چي ولاړ شي او د خپل خداى لپاره قرباني وکړي... موسى دعاء وکړه... ټولي چنگاښي مړې شوې ... خو بيا هم د فرعون زړه نرم نه شو... بيا خداى موسى ته وويل: هارون ته ووايه چي سبا خپله عصا پر زمکه ووهي تر څو ټول مصر له ماشو ډک شي... همداسي ئې وکړل او ټول مصر له ماشو ډک شو او پر خلکو ئې بريد پيل کړ... د مصر جادوگرانو وغوښتل چي همدا کار وکړي خو دا ځل موفق نه شول... نو فرعون ته ئې وويل: په دې کار کي حتماً خداى لاس لري... خو بيا هم د فرعون زړه نرم نه شو... ورپسې په همدې توگه د مچانو، طاعون، دانو، ژلۍ، ملخ او سختي تيارې داسي يادونه کوي لکه چي ئې د مخکنيو مصيبتونو يادونه کړې، الفاظ ئې تکراري او جملې ئې سره ورته، هرځل د هارون په عصا يو له دغو مصيبتونو پر مصريانو مسلط شوى او بيا فرعون له موسى غوښتي چي دعاء وکړي... د موسى عليه السلام د دعاء په وجه مصيبت ترې دفع شوى خو فرعون په خپل قول عمل نه دئ کړى!! په پاى کي ليکي چي فرعون موسى عليه السلام ته وويل: زما له مخي لري شه او بيا مه راځه که نه نو وژل کېږې، موسى ورته وويل: لکه څنگه چي تا وويل بيا به ما ونه گورې، نو خداى موسى ته وويل: داسي بلا به پر فرعون او د ده پر قوم راولم چي دى به په خپله له تاسو وغواړي چي له مصره ووځئ!! د اسرائيليانو ښځو ته ووايه چي له وتلو مخکي له خپلو مصري گاونډيو نه سره او سپين زر (په امانت) ترلاسه کړي!!! نو موسى فرعون ته وويل: خداى فرمايي: نن نيمه شپه به د مصر له منځه تېر شم، (په همدې سره به) د مصري کورنيو ټول مشران زامن ومري، د فرعون له مشره زويه چي د ده ځاى ناستى دئ نيولې د هغي وينځي تر زوى پوري چي کار ئې په مېچني سره د غنمو وړه کول وي، حتى د مصر د څارويو لومړي بچيان به هم

ومري!!! ... نو دغه وخت موسی له غصې سره د فرعون له قصره ووت،...)

دلته د بايبل گڼ شمېر خبري د سالم عقل او صحيح الهي دين خلاف دي او قرآن ئې ردوي:

- بايبل داسي ښيي لکه چي موسی عليه السلام څو اونۍ پر له پسې د فرعون په دربار کي تېري کړې وي او په همدې مودې کي خدای په وار وار ورته راغلی او ده ته ئې د نوې معجزې ښودلو لارښوونه کړې وي، ده هم خپلي ټولي معجزې د فرعون په حضور کي او له جادوگرانو سره په مقابله کي ښودلې دي، هر څه چي ده کړي جادوگرانو هم همغه کار کړی، دوی يوازي د ماشو په پيدا کولو نه دي توانېدلي!! دا هسي يوه بې بنسټه او په خرافاتو ولاړه خبره ده، هيڅ جادوگر، که هر څومره ماهر او چالاک وي، هيڅ شی نه شي پيدا کولی، نه مړ شی او نه ژوندی، د جادوگر کمال او هنر په دې کي وي چي د خلکو ذهن تر اغېز لاندي راولي او يو شی د خپلي اصلي بڼي په ځای په بدلي بڼي کي وگوري، جادوگر له دې پرته نور هيڅ نه شي کولی، له الله تعالی پرته نه څوک په جادو سره څه پيدا کولی شي او نه په بل څه سره، د قرآن د وينا له مخي جادوگرانو خپل پړي اچولي او په جادو سره ئې د خلکو په ذهن او سترگو داسي اغېز کړی چي دوی ته دا پړي د مارانو په څېر خوځنده وبرېښي، د پړو په ماهيت کي څه تبديلي نه ده راغلې د خلکو په سترگو اغېز پرېوتی. قرآن د سحر د ماهيت په اړه فرمايي:

ÇÏÌÈ Ðéó @ $kX& Ôèìó Â `Ë ÏnóÎ @ $ãä Üg$Ã ãr ÜNg$7ïm #Ëfù Žqãä) Öµ @/ A$%

طه: ۶۶

(موسی عليه السلام جادوگرانو ته) ووېل: نه؛ بلکي تاسو ئې وغورځوئ، نو هغه وخت د دوی د سحر په وجه د دوی پړي او عصاگاني داسي ورته وبرېښېدې چي گواکي ځغلي.

يعني جادوګرانو په خپل جادو سره يوازې دومره څه کړي چې پر زمکې پراته پړي او عصاګانې موسی علیه السلام او نورو ته داسې برېښېدلې چې ګواکې خوځي او ځغلي، د دوی په جادو سره د دغو شيانو په ماهيت کې څه تبديلي نه ده راغلې، بلکې د خلکو ذهن ته داسې ورغلې چې دا پړي او عصاګانې د مارانو په څېر ځغلي او په دې سره د بايبل د ټولو هغو ادعاءګانو ترديد شوی چې وايي: جادوګرانو دا او هغه شيان راپيدا کړل!!

د ټولو معجزو موخه دا ښودل شوې چې فرعون د بني اسرائيلو پرېښودو ته اړ کړي، نه دا چې مصريان پر خدای ايمان راوړي، له کفر او شرک نه لاس واخلي او د الله تعالی دين ته غاړه کېږدي!! خو که تاسو په دې اړه د قرآن وينا ته ځير شئ وبه ګورئ چې موسی علیه السلام فرعون او مصريانو ته جامع او بشپړ پيغام لري، د بني اسرائيلو آزادي د اساسي مسايلو په ضمن کې او د يوې ثانوي موضوع په څېر مطرح کوي.

که معجزې يوازې فرعون ته ښودل کېدې او مقصد ئې دا وو چې فرعون بني اسرائيلو ته له مصره د وتلو اجازه ورکړي، ولې ئې په ټولو مصريانو دا مصيبتونه راوستل؟ ولې ئې د ټولو مصريانو حتی د هغو وينځو مشران زامن هم ورته وژل چې مېچنې ئې چلولې؟!! آيا دا خبره د کوم انسان عقل منلی شي چې الله تعالی د مصريانو د زامنو د وژلو لپاره په خپله د مصر له منځه تېر شوی؟!! او آيا الله تعالی د چا د وژلو لپاره دې ته اړ کېږي چې زمکې ته راکوز شي او د هغه کلي له منځه تېر شي چې د کليوالو د وژلو پرېکړه ئې کړې؟!! دا هره ورځ چې انسانان د الله تعالی په اراده پيدا کېږي او مري، داسې مري لکه چې بايبل وايي؟! او تر ټولو مسخره خبره خو لا هغه ده چې بايبل تر دې وروسته کړې او ليکلي ئې دي چې خدای به په مصر کې د بني اسرائيلو او مصريانو کورونه له دې نښې سره بېلوي چې د بني اسرائيلو د کورونو دروازې به د قربانۍ په وينو سرې شوې وي او د دغو

وينو په ليدو سره به د بايبل خدای له دغو کورونو تېرېږي، يوازې د مصريانو کورونو ته به ننوځي او د دوی مشران زامن به وژني!!!

گورئ چې بايبل دلته هم خدای داسې معرفي کوي چې بني اسرائيلو ته د غدر او خيانت لارښوونه کوي، وايي چې خدای موسی عليه السلام ته ويلي وو: د اسرائيليانو ښځو ته ووايه چې له خپلو مصري گاونډيو نه د سرو او سپينو زرو ښه ډېرې گانې (په کومه پلمه) ترلاسه کړي، چې بيا ئې د وتلو په وخت کې له ځانه سره يوسي!! آيا ممکنه ده چې د زمکې او آسمانونو رب به خپلو بندگانو ته داسې د غدر او خيانت درس ورکوي!!

راشئ وگورو چې قرآن د موسی عليه السلام د قصې د دغې برخې په اړه څه وايي او د قرآن او بايبل د ويناوو ترمنځ څومره ژور توپير شته، دا څومره لوړ، جامع او اغېزناک او هغه بل څومره ټيټ، بې محتوی او بې ارزښته!!! قرآن فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

الشعراء: ۲۹-۵۱

(فرعون موسی علیه السلام ته) وویل: که له ما نه پرته دې بل معبود غوره کړ له زندانیانو څخه به دې وګرځوم، (هغه ورته) وویل: (زندان ته مې لېږې) که څه هم (د خپل حقانیت د اثبات لپاره) څرګنده نښه درته وړاندې کړم؟! هغه ورته وویل: رائې وړه که رښتینی یې! نو خپله عصا ئې وغورځوله چې ښکاره مار ترې جوړ شو او خپل لاس ئې راوایست چې لیدونکو ته روڼ او ځلانده وو، (فرعون) په خپلې خوا کې درباریانو ته وویل: دا خو ډېر پوه جادوګر دئ، غواړي په خپل جادو سره مو له خپل ملکه وباسي، نو څه مشوره راکوئ؟ وئې ویل: ده او ورور ته ئې مهلت ورکړه او په ښارونو کې ټول راغونډوونکي (جارچیان او اربکي) وګماره، تر څو ټول پوه ماهر جادوګران درته راولي، نو جادوګران د معلومې ورځې ټاکلي ځای ته راغونډ کړی شول او خلکو ته وویل شو: آیا تاسو هم راغونډېدونکي یئ، تر څو د (موسی په ځای د خپلو) دغو جادوګرانو متابعت وکړو، (په خاصه توګه هغه وخت چې) دوی برلاسي شي، نو کله چې جادوګران راغلل فرعون ته ئې وویل: که موږ برلاسي شوو نو آیا موږ ته به حتماً څه انعام او اجوره راکول کېږي؟! وئې ویل: هو! او په

هغه صورت کې خو به تاسو (دربار ته) د مقربينو په ډله کې وئ!! موسی ورته وويل: څه چې (د جادو ښودلو لپاره) غورځوئ وئې غورځوئ!! نو خپل پړې او عصاګانې ئې وغورځولې او وئې ويل: د فرعون په عزت قسم چې موږ هرو مرو غالبېدونکې يو!! نو موسی خپله عصا وغورځوله چې ناڅاپه ئې هغه څه تېرول چې دوی په درواغو جوړول، نو جادوګران په سجده پرېوتل او وئې ويل: په رب العالمين مو ايمان راوړ، د موسی او هارون په رب، (فرعون) وويل: آيا تر دې د مخه چې زه اجازه درکړم تاسو ايمان راوړ؟!! په دې کې شک نشته چې دی ستاسو هغه مشر دئ چې جادو ئې درښودلی، نو اوس به پوه شئ، حتماً به ستاسو لاسونه او ستاسو پښې بدل بدل پرې کړم او تاسو ټول به په دار وځړوم، (دوی ورته) وويل: باک نشته، موږ د خپل رب په لوري ورګرځېدونکې يو، طمع مو دا ده چې زموږ رب به زموږ خطاګانې په دې خاطر راته وبخښي چې لومړني ايمان راوړونکې شوو)

د قرآن په دې موجزو او مختصرو الفاظو کې هومره پراخ او ژور مطالب او لارښوونې پرتې دي چې له شرحې او تفصيل نه ئې يو کتاب جوړېږي، ځينې مهمې برخې ئې دا دي:

- فرعونان په دلايلو نه قانع کېږي، د حق د لارې مبارزين دې له ظالمو او فرعون صفته واکمنانو دا طمع نه کوي چې د دوی دلايل به ومني او له مخالفته به لاس واخلي.
- لکه څنګه چې فرعون د موسی عليه السلام مقابلې ته د مصر جادوګران راوړاندې کړل، همدا راز به تل او د تاريخ په هر پړاو کې، د فرعون ملګرې، د هر ديني تحريک په ضد، ټګمار مذهبي مشران راوړاندې کوي او د دين مقابله به په دين او د مذهب مقابله به په مذهب سره کوي، د حقپالو دعوتګرانو په ضد به د دين پلورونکو ټګمارو مذهبي مشرانو ډله لومړې خط ته لېږي.
- که غواړئ چې يو واقعي دعوتګر وپېژنئ او له دروغجن، ټګمار، دين

خرڅوونکي او مذهب پلورونکي مذهبي مشر نه ئې تفکیک کړئ نو دا به د یوه ځلانده ملاک او معیار په توګه په پام کي لرئ چي له فرعونانو سره ئې چلند څنګه دئ، د هغه مقابله کوي که د هغه مزدور دئ، د ده په ضد خوځښتونو ته د ده په امر او اشاره، خدای ته د تقرب په لټه کي دئ که فرعون ته!! قرآن دلته د موسی علیه السلام په مقابل کي ټګمار او د فرعون مزدور مذهبي مشران د جادوګرانو په څېره کي انځوروي چي دا ئې ځانګړتیاوي ګڼي: د حقپالونکو په ضد د فرعون په امر راغونډېږي، له فرعون نه د مزد او اجورې طمع لري، تر ټولو ستر هدف ئې دا دئ چي فرعون ته ئې تقرب او نږدې والی په برخه شي او د درباریانو په ډله کي ونیول شي.

- د فرعوني نظامونو واکمنان به تل د دیني خوځښتونو په ضد په هغه دین او مذهب ترکیز کوي چي د دوی د واکمنۍ تر سیوري لاندي په ولس کي خور شوی، د قومي مذهب بڼه ئې غوره کړې، د ټولني حاکم وضعیت د الهي مقدراتو مطابق او د الله تعالی د خوښي حالت ګڼي، ولس ته په دې حالت د قناعت توصیه کوي، له مخالفت نه ئې منع کوي، ولس ته ئې پیغام دا وي چي په روان وضعیت راضي اوسه، دا واکمنان د خدای سیوری ګڼه، له دې حالت سره مخالفت له الهي مقدراتو سره مخالفت بوله!! ګورئ چي فرعون ولس ته څه وایي: ولي د موسی په ځای د خپلو مخکنیو مذهبي مشرانو متابعت ونه کړو؟!!
- خو دغه لومړي خط ته لېږل شوي مذهبي مشران، هغه چي فرعون خلکو ته ویل: د موسی په ځای ولي د دوی متابعت ونه کړو!! کله چي د موسی علیه السلام د دعوت پر حقانیت پوهېږي او ایمان راوړي، د دوی په اړه د فرعون دریځ او پرېکړه دا ده: موسی ستاسو په څېر دئ، ستاسو استاد دئ، تاسو ته هم ده د جادو ښودنه کړې، په ګډه مو دا لوبه او توطئه جوړه کړې وه، که داسي نه وی نو ولي مو زما له اجازې مخکي خپله ماتې ومنله، د خلکو په وړاندي موسی ته تسلیم شوئ او

ايمان مو راوړ؟ اوس به پوه شئ چي له تاسو سره څه کوم، لاسونه او پښې به مو بدل بدل سره قطع کوم.

- کوم ځواب چي جادوګران ئې په دې وخت کي فرعون ته ورکوي، ډېر عجيب، د پام وړ او ارزښتناک دئ، وايي: هيڅ پروا مو نشته، مرګ ته چمتو يو، دا مرګ خو له دې پرته بل څه نه دئ چي موږ د خپل پالونکي رب په لوري بيايي، هسي هم مرو او د خپل رب په لوري خامخا ورګرځو!! په دې سره قرآن موږ ته له يوې خوا دا لارښوونه کوي چي پر خدای باندي ايمان انسان ته داسي جرأت او شهامت ورپه برخه کوي، دا جادوګران ګورئ چي څو شېبې مخکي د فرعون په امر راغونډ شوي وو، د ده لپاره ئې د موسی عليه السلام مقابله کوله، د فرعون پر سر ئې لوړه کوله او د ده د عزت او جلال په طفيل ئې خپله بريا يقيني او حتمي ګڼله، له فرعون نه ئې د اجورې طمع وه او تر ټولو ستر هدف ئې دا وو چي د فرعون د درباريانو په ډله کي ونيول شي، خو اوس او په الله تعالی باندي له ايمان نه وروسته په دوی کي دومره ژوره تبديلي راغلې چي د فرعون د ګواښونو پروا نه کوي، له مرګه نه وېرېږي، مرګ د الله تعالی په لوري د تلو وسيله ګڼي او پرونۍ مادي طمع ئې اوس په معنوي تلوسې بدله شوې او موخه ئې دا ده چي الله تعالی ترې راضي شي او ګناهونه ئې ورته وبخښي!! له بلي خوا موږ ته وايي چي د ايمان خاوند بايد داسي وي، که تاسو په رښتيا په الله تعالی ايمان لرئ نو د فرعونانو له ګواښونو به نه وېرېږئ.
- د فرعون په ځواب هم بايد غور وکړو چي موسی عليه السلام ته ئې ورکړ او وئې ويل: که له ما پرته دې بل اله او معبود ونيولو، خامخا به دې له زندانيانو څخه وګرځوم. (يعني په دې ملک کي به له ما پرته بل چا ته په دې سترګه نه ګورې چي احکام صادروي او د پرېکړو حق لري، دلته خو يوازي زما احکام چلېږي او که تا د بلي مرجع دعوی وکړه نو ځای دې زندان دئ، له نورو زندانيانو سره به يو ځای په

زندان کي پروت وې)

- د قرآن د وینا له مخي نن د نړۍ نړدې ټول نظامونه فرعوني نظامونه دي، شتمنۍ د څو محدودو شتمنو په لاس کي، پراخي او اضافي اداري له ډېرو مامورینو سره، ستر ستر فوځونه او پولیس او د هغوی ملا ماتوونکي مصارف... دا ټول د عام ولس په اوږو بار وي او مصارف ئې له عام ولس نه ترلاسه کېږي، چارواکي ئې تر فرعون هم زیات بې رحمه، ظالم او مغرور، چي نه له الله تعالی وېرېږي او نه په ولس ترحم لري!!
- قرآن عظیم الشأن فرمایي: چي فرعون نه یوازي خپل مخالفین په زندان کي اچول بلکي هغوی ئې رجم کول، د دوی پر لاسونو او پښو کي ئې مېخونه ټک وهل، عادي او پردي مخالفین خو پرېږده حتی د خپلي هغي مېرمني په لاس او پښو کي ئې هم مېخونه ټک وهل چي ایمان ئې راوړی وو!!

$Br “ Žyø Ös Å ẅ] ‹ »d $B {q8$% ,M»YÉ $Z6»ƒ$« Î 4 › qß Nèd ä! ` $tΒ u

ä$_ ` Jî Å=e& pîı 4 › qã A$%r ÇÌÏÈ ûüÏ9rF $$Zí$/#ä pî # ‹ »gÎ $ZèÜ ™

ß Îÿ‌ä Ẅ ¼çRÎ í#$!$ è7Ë ã ¼ç9 ãqã? `Br ¾ÏÏ‰Yã ôÏB 3“ ‰ßg$$

ÇÌÐÈ šc qßÎ=à9$$

نو کله چي موسی څرګندي نښي ورته راوړې وئې ویل: دا خو له ځانه جوړ شوي جادو نه پرته بل څه نه دي او دا مو د خپلو مخکنیو پلرونو په ویناوو کي نه وې اورېدلې. او موسی وویل: زما رب هغه څوک ډېر ښه پېژني چي د ده له لوري له لارښوونو سره راغلی او هغه چي د (آخرت) غوره مېشت ځای به ئې په برخه وي. حقیقت دا دئ چي ظالمان نه بریالي کېږي.

(۳۶-۳۷)- دلته د موسى عليه السلام د څرګند لارښود دعوت په وړاندې د قوم عكس العمل او د ده ځواب زمونږ مخې ته اېښودل شوې:

- قوم ورته وايي: ستا ټولې معجزې له جادو پرته بل څه نه دي، دا نوې خبرې دي، زمونږ د پلار نيكه له دين او مذهب سره اړخ نه لګوي، دا خبرې مو تر دې د مخه له خپلو نيكونو نه نه دي اورېدلې، ته غواړې د پلار نيكه لار پرېږدو او نوى دين ومنو؟!!
- موسى عليه السلام ورته وايي: الله تعالى ښه پوهېږي چې څوک په سمه لار روان دئ او څوک په كږې، د چا عاقبت نېک او غوره دئ او د چا بد، د هر چا د وينا او عمل په اړه بايد د الله تعالى د دين په رڼا كې قضاوت وكړو، نه دا چې له پلار نيكه نه راپاته دين او مذهب حق او سم وګڼو او په پټو سترګو پسې روان شو، په دې پوه شئ چې د ظالمانو پايله وخيمه ده، هيڅ بريا به ئې په برخه نشي او له الهي عذابه به ونه ژغورل شي.

په نورو آيتونو كې د دې پېښې تفصيلات داسې راغلي:

ôÏB /ä3_Ìjø b¨ #x‹»yd ãÏs»|¡s9 #‹»d žc Î) böqãèöÏù Qöqs% `ÏB _|J̄A%

Çtæ ûïÌÅ»m ÈûÉ‰J̄$s’Î ö@Åör &r ç{ &r nÅö¨ #(qä$% ÇtÈ brâßù #Œ$Jù Nä3ÅÊö&

bÎ) #•ô V($Z9 žc Î) (qä$% šc öqãèöÏù ä•s¡¡9$äl`r Çttæ 8Îæ @Å»™ è@3Î š, qè?ù'tƒ

الاعراف: ۱۰۹-۱۱۴ ÇÊÊÍÈ ûüÎ/§s)ßJø9$# `ÏJs9 ö/ä3¯RÎ)ur NèR A$% ÇÊÊÌÈ ûüÎ7Î=»óø9$# ß`øtwU $Zà2

د فرعون د قوم درباريانو وويل: دا خو حتماً يو ډېر پوه جادوګر دئ. غواړي تاسو له خپل ټاټوبي وباسي، نو څه امر كوئ؟ وئې ويل: ده او ورور ته ئې مهلت وركړه او ښارونو ته اربكي ولېږه، چې هر ماهر او پوه ساحر درته راولي. او جادوګران فرعون ته راغلل او وئې ويل: حتماً به مو څه بدله په برخه كېږي، كه برلاسي شوو؟

وئې ویل: هو؛ او تاسو به خامخا له مقربینو څخه وئ.

دلته څو ټکي په پام کي ولرئ:

- درباريانو د موسی علیه السلام د معجزو له ليدو وروسته وويل چي دا حتماً يو ماهر جادوګر دئ، که خپلي مخي ته پرېښودی شي نو زمکه به درته سور اور کړي، تاسو به له اقتدار او واکمنۍ نه محروم او د دې هېواد پرېښودو ته اړ کړي، ووايئ چي څه چاره ئې وکړو، مشوره مو څه ده، له "ما ذا تأمرون" نه دا معنی هم اخيستل کېدی شي چي دوی فرعون ته ويلي چي څه امر کوې، که څه هم تأمرون د جمع صيغه ده، خو واکمنانو ته د دوی درباريان تل همداسي خطاب کوي، دا توجيه تر ټولو غوره برېښي چي درباريانو په خپل منځ کي دا خبره ياده کړې، د دوی له منځه چا ويلي چي نو مشوره مو څه ده، ټول په دې متفق شوي چي فرعون ته ووايي: موسی او ورور ته ئې مهلت ورکړه، د هېواد ګوټ ګوټ ته اربکي وليږه چي له موسی سره د مقابلې لپاره تکړه جادوګران راغونډ کړي، فرعون دا مشوره منلې ده. دا ځکه چي په الفاظو کي دا نه مومو چي غونډه د فرعون په حضور کي دائره شوې او هغه درباريانو ته څه ويلي.

دلته دا پوښتنه راولاړېږي چي فرعون او درباريان ئې ولي د موسی عليه السلام له يوې معجزې نه دومره په وېره کي شول چي وايي تاسو له خپل ملک نه باسي؟! د يوه داسي ستر هېواد مطلق العنان واکمن چي له شام نه تر ليبيا پوري او د مديترانې له ساحله تر حبشې پوري غزېدلی وو، څنګه له تش لاسي موسی عليه السلام او د ده له بې وزلي او مريي قوم نه دا وېره احساس کړه؟! ځواب ئې دا دئ چي:

١ - د همدغه بې وزلي قوم يوه ستر او نامتو مشر يوسف عليه السلام په دغه ستر هېواد حکومت کړی وو، د مصر اکثريت اوسېدونکو له هغه سره کلکه مينه درلوده او د ده په څېر د يوه مهربان، زړه سواند، امين او مدبر مشر غوښتونکي

ول، د غافر (المؤمن) سورې په ۳۴ آیت کي ویل شوي چي کله فرعون د موسی علیه السلام د وژلو خبره وکړه د ده له درباریانو نه یوه کس چي ایمان ئې راوړی وو خو خپل ایمان ئې نه ښکاره کړی وو له موسی علیه السلام نه په ډېرو اغېزناکو الفاظو دفاع وکړه، دوی ته ئې یوسف علیه السلام ورپه یاد کړ او وئې وویل: تر دې د مخه یوسف له ښکاره نښو سره درته راغلی وو، د هغه له وفاته وروسته تاسو ویل چي الله به بیا داسي پیغمبر راونه لېږي، دا آیت ښیي چي د موسی علیه السلام د دعوت اغېز حتی تر دربار پوري غزېدلی وو.

۲- د موسی علیه السلام دعوت داسي وو چي له فرعوني نظام نه د بغاوت معنی ئې درلوده، فرعونیان پوهېدل چي که په مصریانو کي دا دعوت خور شي نو د دوی اقتدار له ستر ګواښ سره مخامخ کوي.

فرعون ته د جادوګرانو په وینا کي موږ ته د سرکاري مذهبي مشرانو خصوصیات معرفي شوي، دوی د واکمنانو په حکم راغونډېږي، له حکامو نه د خپلو فتوی ګانو اجوره ترلاسه کوي، ستر هدف ئې دا وي چي د دربارونو تقرب ئې په برخه شي.

[illegible]

[illegible]

[illegible] الاعراف: ۱۱۵-۱۱۷

(جادوګرانو) وویل: اې موسی! ته ئې غورځوې (خپله عصا) او که موږ لومړني غورځوونکي شو (د خپلو پړو او عصاګانو)؟ وئې ویل: وئې غورځوئ، نو کله چي دوی وغورځول د خلکو سترګې ئې په جادو (سره اغېزمني) کړې، وئې وېرول او ستر جادو ئې وړاندي کړ. او موسی ته مو وحي وکړه چي خپله عصا وغورځوه، نو ناڅاپه دې هغه څه ښوی تېرول چي دوی په دوکې او چل ول سره جوړ کړي وو.

په دې آيتونو کې څو خبرې شوې:

- جادوګرانو موسی علیه السلام ته وويل چې ته خپله معجزه ښيي او که موږ پر پرېږدې چې خپل هنر ورښاندي کړو؟ د وينا الفاظ ئې داسي وو چې غوښتل ئې دوی ته د لومړيتوب موقع ورکړی شي. موسی علیه السلام ورسره موافقه کوي.
- د دوی هنر د لاس چالاکي او د خلکو سترګي دوکه کول او تر اغېز لاندې نيول وو، داسي څه ئې وښودل چې خلک ئې ووېرول، د جادو ستره مظاهره ئې وکړه.
- الله تعالی موسی علیه السلام ته وحي وکړه چې خپله عصا وغورځوي، عصا ئې فوراً د جادويي پړو او عصاګانو په ښوی تېرولو پيل وکړ.

’Åøßr ÇÊÈ ûïìÉ ¹ (qç) R$r 7 ï$Zè (qçâù ÇÑÈ bqèJè/ (qç. $B @ÜU/r ‘,tø$ì %qù

ÇËÈ brãdr 4 › qã Ê ‘ ÇÊÈ ûüÏ>»è$Ê •Î $ZB#ä (þ$% ÇÉÈ ûïÏ‰É »™ ä•s ¡ 9$

الاعراف: ۱۱۹-۱۲۲

نو حق واقع او محقق شو او هغه څه باطل او محوه شول چې دوی کول. هلته نو مغلوب او ذليل شول. او جادوګران په سجده پرېوتل. وئې ويل: په رب العالمين مو ايمان راوړ. د موسی او هارون په رب.

حق غالب شو، د فرعونيانو هڅي هدر ولاړې، په دې مقابلې کي مغلوب شول، د کبر او لويي پايله ئې سپکاوی او ذلت وو، د چا په هنر او کمال چې دوی تکيه کړې وه؛ هغوی نه يوازې ماتې وخوړه بلکې د موسی علیه السلام د دعوت پر حقانيت پوه شول، د الله تعالی په وړاندې په سجده پرېوتل، په رب العالمين باندې ئې خپل ايمان څرګند کړ، ټولو خلکو دا صحنه په خپلو سترګو ليدله، فرعونيان په خپلې لومې کې نښتي ول، هغه څه وشول چې دوی ترې وېرېدل.

þZ/‰ J$s’Î qçÎ3B ôJ9 #‹»d bÎ ä9 bÎ#ä b& @ö% ¾ïÎ LäYB#ä bqãd A$%

§e7# »=Å ôË Nã=ã ör Nã ƒ‰ƒ £èÜ% { ÇËÌÈ bqçè? $ ö¡ ù $g=d& $k]ÏB (qã Ì÷ ö

ï c & Wî $ZË ãÉ? $Br ÇËÎÈ bqç)Zã $Yîƒ 4î $Rî (pö% ÇËÍÈ šú üÈKô & NãZ7k¹ {

ÇËÏÈ ûüÜÎó ã $Z@q?r #Žö¹ $Yøã øÌö $Z/‘ $Zöä` $9 $Zîƒ ÏM»ƒ$«Î $ZB#ä

الاعراف ۱۲۳- ۱۲۶

فرعون وویل: آیا له دې مخکې چې زه اجازه درکړم ایمان مو راوړ؟ دا حتماً ستاسو داسي یو پټ تدبیر دئ چې په دې ښار کي مو ترسره کړ د دې لپاره چې اوسېدونکي ئې ترې وباسئ! نو ژر به پوه شئ (چې څه درسره کوم). حتماً به ستاسو لاس پښې یو د بل خلاف پرې کړم، بیا به تاسو ټول پانسۍ کړم. وئې ویل: یقیناً چې موږ د خپل رب لوري ته بېرته ورګرځېدونکي یو. او له دې پرته په بل څه موږ نه رټې چې د خپل رب په آیتونو مو له هغه وروسته ایمان راوړ چې موږ ته راورسېدل، اې زموږ ربه! پر موږ صبر راولېږه او په داسي حال کي مو وفات کړه چې مسلمان وو.

فرعون چې په خپلي لومي کي نښتی وو، له یوې خوا باید ولس ته څه ووایي او له بلي خوا جادوګرانو ته چې د ده دښمن ته تسلیم شوي او دی ئې له ستر سپکاوي سره مخامخ کړی، د همدې لپاره وایي: تاسو ولي زما له اجازې مخکي ایمان راوړ؟ پکار خو دا وه چې زما تر پرېکړي مو انتظار کړی وی، دا حتماً ستاسو چل ول وو، موسی ستاسو د ډلي مشر دئ، په ګډه مو دا دسیسه جوړه کړې ده، غواړئ د دې ښار اصلي اوسېدونکي ترې وباسئ، نو اوس به د خپلي توطئې سزا حتماً وګورئ، د لاس پښو پرې کېدا او په دار ځوړېدا مو سزا ده!!

په دې مختصرو الفاظو کي ډېر زیات ستر ستر حقایق او درسونه پراته دي، موږ ته لارښوونه کوي چې د مظلومو او محکومو ولسونو د وېرولو لپاره د فرعونانو وینا څه وي؟ خلکو ته څه وایي؟ له څه نه ئې وېروي؟ دوی له یوې خوا ولس ته د

عدالت غوښتونکو په ضد وايي: دوی د نظام په ضد توطئې کوي، غواړي امنيت له منځه يوسي، ستاسو هېواد په سور اور بدل کړي، تاسو د هېواد پرېښودو ته اړ کړي او له بلي خوا ئې وېروي، هم له نظام سره د مخالفت له سختي سزا او هم د مخالفينو د برلاسي له خطرناکو عواقبو نه.

خو د جادگرانو په ځواب کي څو مهمي خبري ترسترګو کېږي:

- هغه کسان چي تر ايمان د مخه د فرعون په حکم خوځېدل، د اجورې لپاره ئې د موسی عليه السلام مقابلې ته ملا تړلې وه، لويه هيله ئې دا وه چي د دربار تقرب ئې په برخه شي، له ايمان راوړو وروسته نه يوازي د فرعون له سختو ګواښونو څخه نه وېرېږي، بلکي مرګ د خپل رب په لوري د تلو وسيله ګڼي، فرعون ته وايي چي زموږ جرم فقط دا دئ چي د نښو او دلايلو له ليدو وروسته مو د الله تعالى په آيتونو ايمان راوړی، له الله تعالى نه د صبر او استقامت غوښتنه کوي، غواړي مرګ ئې د مسلمان مرګ وي، يعنی اوس ئې وېره په خپل ايمان او اسلام ده، يوازي له دې وېرېږي چي د تعذيبونو په وړاندي بې صبره نه شي او داسي څه ته اړ نشي چي له اسلام او د الله تعالى له اوامرو نه د مخالفت په معنی وي!!

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ÇÎÈ šc rÇ ZãŸ þJ»ŠÉ$Pöqr í$Z9$‘<Î šc qã6/ ØšÎ NßgZù_r

ûüÏmqç7þJ9$šÆE Ïi B Nèd þJ»ŠÉ$Pöqr ×pY÷è9 $‹R‰9$ÍE»d ’Î Nßg»Yè7ør

ÇÍÈ

او فرعون وویل: اې درباریانو! ستاسو لپاره له ځانه پرته بل معبود نه پېژنم، نو اې هامانه! خټه په اور راته پخه کړه او لوړه ماڼۍ راته جوړه کړه چې د موسی د معبود لوري ته لوړ شم او یقیناً چې زه ئې له دروغجنو څخه ګڼم. او ده او لښکرو ئې په زمکې کې په ناحقه لویي وغوښته او ګمان ئې وکړ چې زموږ لوري ته به نه راګرځول کېږي. نو دی او د ده لښکري مو ونیول او سیند ته مو وغورځول، نو وګوره چې د ظالمانو پایله څنګه وه؟! او له دوی نه مو داسې ډله جوړه کړه چې د اور په لوري بلنه ورکوي او د قیامت په ورځ به ئې (هیڅوک) مرسته ونه کړی شي. او په دې دنیا کې مو لعنتونه ورپسې کړل او د قیامت په ورځ له قبیح او رذیل ګڼل شوو څخه دي.

(۳۸-۴۲)- د دې مبارکو آیتونو ځیني جامع لارښووني دا دي:

- فرعون خپلو درباریانو ته هم وایي چې ستاسو لپاره له ځانه پرته بل معبود نه پېژنم. یعني هغه خپلو درباریاونو ته هم د غلامانو او بندګانو په سترګه ګوري، له دوی سره ئې هم معامله د بادار او غلام معامله وي.
- هامان ته وایي دنګه ماڼۍ راته جوړه کړه، خو تر دې نامه لاندي چې غواړي بر لاړ شي او خلکو ته دا وښیي چې هلته ئې د موسی رب نه دئ موندلی، هغه درواغ وایي چې رب ئې بر په آسمان کې دئ!! ځان ته لوړه ماڼۍ جوړوي خو د رژیم له مخالفینو سره د مقابلې تر نامه لاندې، هر فرعون همداسې کوي، د دنګو ماڼیو له

جوړولو نه د فرعونانو موخه یوازې دا نه وې چې د مرفه او له تعیشه ډک ژوند شرایط ځان ته برابر کړي بلکې پر دې برسیره غواړي عام ولس تر خپل رعب او هیبت لاندې راولي.

- هامان ته دنده سپارې چې دا دنګه ماڼۍ به له پخو خښتو جوړوې، خو باید وګورو چې آیا دا د مصر موجود اهرامونه همغه دي چې فرعون جوړ کړې؟ آیا دا ستري ستري ډبرې چې د اهرامونو په جوړولو کې کارول شوې؛ ډبرې دي که له خټو جوړې شوې پخې خښتې چې د وخت په تېرېدو سره په ډبرو بدلې شوې؟ ځيني دا ادعاء کوي چې اهرامونه له داسې سترو سترو تيږو جوړ شوي چې له درې سوه کیلومتره لرې سیمې نه د غلامانو په واسطه راوړل شوې دي، په خپله د اهرام شاوخوا نږدې سیمې کې داسې ډبرې نه موندل کېږي!! له پرمخ تللو وسایلو پرته د داسې تيږو راوړل او هغه هم په دومره لوی شمېر کې او بیا یوه د بلې د پاسه اېښودل ډېر ګران کار دئ. که دا اهرامونه همغه وې چې قرآن ورته ګوته نیسي نو په بشپړ یقین سره ویلی شو چې تیږې ئې په اصل کې ستري ستري پخې خښتې دي چې د زمانې په تېرېدو سره په ډبرو بدلې شوې. ما څو کاله مخکې د یوې څېړنې تفصیلات واورېدل چې ویل ئې د اهرامونو په ځینو برخو کې داسې سوړې وموندلې شوې چې له ایرو ډکې وې، همدا راز د جهاد په کلونو کې مې د شلمان غره په ډډې کې داسې معبدونه ولیدل چې په دېوالونو کې ئې پلنې ډبرې کارول شوې وې او د ډبرو تر منځ خټه، خو دا خټه د اوږدې مودې په تېرېدو سره تر سمنټو هم زیاته کلکه او ډبرینه شوې وه.
- فرعون او لښکرو ئې د استکبار لار غوره کړه، غوښتل ئې خپله لويي په ناحقه توګه پر خلکو ومني، د دنګو قصرونو او ماڼیو جوړول ئې د همدې ناحق استکبار نښه وه، د هرې زمانې فرعونان به همداسې وموئ. له الله تعالی غافل، له آخرته بې پروا، ځان تر نور لوړ ګڼل، خپله لويي پر نورو منل او نورو ته د حقارت په سترګه

کتل، د تاریخ د ټولو فرعونانو مشترک خصلتونه دي.

- الله تعالی د کبر او ظلم سزا ورکړه، د عذاب په منګولو کي ئې ونیول، په بحر کي ئې له خپلو لښکرو سره یو ځای غرق کړل.
- وګوره چي د ظالمانو پایله څنګه ده، د تاریخ هر فرعون ته همدا او دې ته ورته پایله منتظره ده.
- داسي ډله ترې جوړه شوه چي خلک ئې د اور په لوري بلل، د دوی په ملګرتیا کي خلک په اور کي پرېوتل، او د آخرت له عذابه خو ئې هیڅوک او هیڅ څه نشي ژغورلی، هلته به هیڅ مل او مرستندوی ونه مومي.
- په دنیاکي به هم خلک پرې لعنتونه وایي او په آخرت کي به هم د رټل شوو او سپک شوو په ډله کي وي.

[illegible]

[illegible]

او یقناً چي موسی ته مو له هغه وروسته کتاب ورکړ چي مخکني پېړۍ وال مو هلاک کړل، خلکو ته د بصیرت اسباب، لارښود او رحمت؛ ترڅو پند واخلي.

---

(۴۳)- دا آیت موږ ته ښيي چي:

- موسی علیه السلام ته له هغه وروسته کتاب ورکړی شو چي الله تعالی فرعون او فرعونیان هلاک کړل.
- د دې کتاب ځانګړتیاوي دا وې: ۱- د بصیرت وسیله وو، هر څه ئې خلکو ته معرفي کول، د دوی سترګي ئې پرانیستلې، د نور او رڼا په څېر وو چي دوی ئې له تیارو ایستل، ۲- د ژوند په ټولو اړخونو کي ئې د دوی لارښوونه کوله. ۳- او د الله

تعالی د رحمت او پېرزوینو دروازې ئې د دوی پر مخ پرانیستلې.

دا مبارک آیت ښیي چي بني اسرائیلو تر هر څه د مخه یوه لارښود مشر ته ضرورت درلود چي د فرعون له غلامۍ ئې وژغوري، له آزادۍ وروسته ئې لارښود کتاب ته ضرورت وو چي د ژوند اړوند ټولي برخي ئې تنظیم کړي. په همدې کتاب د عمل کولو په نتیجه کي به د الله تعالی د رحمت او پیرزوینو نیکمرغه وزر پر دوی وغوړېږي.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

او ته هغه مهال په غربي اړخ کي نه وې چي موسی ته مو کار سپارلو او له شاهدانو څخه هم نه وې. خو موږ د پېړیو پېړیو نسلونه راپیدا کړل او اوږده عمرونه پرې تېر شول، او ته په مدین کي هم مېشت نه وې چي زموږ آیتونه پرې لولې خو موږ د پیغمبر لیږونکي وو. او ته د طور په اړ خ کي هم نه وې چي موږ غږ کړ خو اما ستا د رب له لوري یوه پېرزوینه ترڅو هغه قوم انذار کړې چي تر تا د مخه هیڅ خبرداری ورکوونکی نه دئ ورغلی، تر څو پند

واخلي.

(۴۴-۴۶)- د دې مبارکو آيتونو څو حساسو خبرو ته جدي توجه وکړئ:

- پيغمبر عليه السلام ته ويل شوي چې ته هغه مهال د طور د ناو په غربي اړخ کي حاضر نه وې چې موسی عليه السلام ته تورات ورکول کېدو او هغه مهال هم حاضر نه وې چې د خپل قوم اويا مشران ئې له ځان سره طور ته بېول چې د الله تعالی له لوري د تورات د احکامو د ترلاسه کولو شاهدان وي. او په مدين کي هم مېشت نه وې چې په هغه پوري اړوند آيتونه اوس قوم ته اوروې، او هغه مهال هم د طور په اړخ کي حاضر نه وې چې موږ موسی عليه السلام ته غږ کړ، په پيغمبرۍ مو مبعوث او د فرعون مقابلې ته مو لېږلو، دا حقايق د وحي له لاري تا ته ښودل شوي. په دې پېښو پېړۍ پېړۍ او اوږده عمرونه تېرې شوي، هغه پېښي تا په خپلو سترګو نه دي ليدلې، موږ اراده وکړه چې تا د پيغمبر په توګه ولېږو، زما د آيتونو په ترڅ کي دا پېښي هغو خلکو ته بيان کړې چې تر تا د مخه هيڅ پيغمبر نه دئ ورغلی، په مکرره توګه دې خبري ته ګوته نيول چې ته دلته او هلته نه وې، څه چې وايي نه ستا د سترګو ليدلې پېښي او حوادث دي او نه له کوم مخکني پيغمبر نه اورېدلې خبري، بلکي د وحي له لاري تا ته ويل شوې، دا ښيي چې دلته يوه مهم مطلب ته اشاره کول په پام کي دي او هغه دا چې مسيحيانو د مسيح عليه السلام په اړه وويل چې هغه نور وو، تر ټولو مخلوقاتو مخکي د الله خوا ته د يوه روڼ ستوري په څېر موجود وو، اوس شته او تل به وي، په مسلمانانو کي هم داسي خلک راپيدا شول چې د بايبل تر اغېز لاندي ئې د پيغمبر عليه السلام په اړه همغه خبري وکړې چې مسيحيانو د مسيح عليه السلام په اړه کولې، دا مبارک آيتونه د هغو ټګمارانو او لارورکو پر خوله سخت ګوزار دئ چې وايي پيغمبر عليه السلام په هر ځای کي هر وخت حاضر دئ، د همدې لپاره هغه ته د (حضور) لفظ کاروي!! دوی دا ادعاء

هم کوي چې پيغمبر عليه السلام له آدم عليه السلام او ټولو مخلوقاتو نه مخکې پيدا شوی، وايي د آسمانونو او زمکې له پيدا کېدو زرگونه کاله مخکې د نور په څېر ځلېدو، په ظاهر کې تر ټولو وروسته خو په باطن کې تر ټولو مخکې دئ، دا همغه څه دي چې بايبل ئې د عيسی عليه السلام په هکله وايي، دوی دا ټولې خبرې له محرف بايبل نه اخيستې او په هغوی کې ئې يوازې دومره تصرف کړی چې د مسيح عليه السلام په ځای ئې د محمد عليه السلام نوم راوړی، دوی د قرآن دې وينا ته هم پام نه کوي چې آدم عليه السلام د محمد او عيسی عليهما السلام په شمول د ټولو انسانانو لومړی جد دئ، آدم عليه السلام له خاورې پيدا شوی او ټول انسانان د ده له نطفې، د دغو لاروړکو متصوفينو افکار د قرآن د صريح آيتونو خلاف او له يهودو او نصاراوو اخيستل شوي افکار دي.

- بايبل وايي: عيسی د خدای کلمه ده، کلمه د خدای صفت دئ، صفت له خدای نه بېل نه دئ، نو عيسی خدای دئ!! دې جنابانو ته وايو: د خدای کلمه يوه نه بلکې دومره دي چې قرآن ئې داسې بيانوي: که بحر مداد (د قلم رنگ) شي، د زمکې د سر ټولې ونې قلمونه شي، اوه بحرونه نور ورسره يو ځای شي او د الله تعالی کلمې وليکي، نو رنگ به خلاص شي خو د خدای کلمې به لا پاتې وي!! دا د عالم هر شی د الله تعالی د يوې کلمې مظهر دئ، د الله تعالی د (کن) په امر سره راپيدا شوی!! دا جنابان هسې د الفاظو په چکر کې لوېدلي دي، يوازې عيسی د خدای کلمه گڼې او کلمه يوه، په دې هم نه پوهېږې چې کلمه شی نه دئ او په کلام سره له متکلم نه کوم شی نه بېلېږي، کلمه مستقل وجود نه لري، داسې نه چې عيسی عليه السلام يا د عالم دا ټول مخلوقات د الله تعالی له ذات نه رابېل شوي، بلکې دا هر څه د الله تعالی په يوه فرمان (کلمې) له نشت نه راپيدا شوي.

بايبل تر دې عنوان لاندې (مسيح زموږ دنيا ته راغی) ليکي: په ازل کې، مخکې له دې چې څه پيدا شي، (کلمه) وه او د خدای په خوا کې وه، هغه تل ژوندی وو او

دی په خپله خدای دئ، چې څه شته د ده په وسیله پیدا شوي، داسې څه نشته چې ده نه وي پیدا کړي، دا تلپاته ژوندی خلکو ته نور او رڼا بخښي!!

- یوحنا وایي چې مسیح د خدای په خوا کې یوه کلمه وه! انسان شو، زمکې ته راغی او زموږ په منځ کې ئې ژوند وکړ!! پوښتنه کوو: د دې خبري معنی څه ده؟ دا خو یوه نامکمله او نامفهومه جمله ده، کلمه خو وجود نه لري، کلمه او لفظ خو (شی) نه دئ چې د خدای په خوا کې ئې وګڼو، کلمه خو د متکلم د ارادې او فکر مظهر دئ او د دې ښودنه کوي چې متکلم څه غواړي او څه وایي، د دې ناقصې جملې بشپړه بڼه دا ده چې ووایو: مسیح د الله تعالی د یوې داسې کلمې مظهر دئ چې مریمې علیها السلام ته ئې القاء کړه، الله تعالی فیصله وکړه چې مسیح له پلار نه پرته او یوازې له مور نه په فوق العاده توګه پیدا شي، دا فرمان ئې صادر کړ، مسیح د هغې کلمې مظهر دئ چې دا الهي فرمان ئې منعکس کړ، قرآن هم د مسیح علیه السلام په هکله د (کلمه) لفظ کاروي خو د یوه بشپړ، مکمل او واضح آیت په ترڅ کې او فرمایي:

ßŠÅJ9$$JR] ¨, s9$$žw] «!$’?ã (q9à)? Ÿw r Nà6 ŽÏ/ Š ’Î (q è? Ÿw É=»GÅ6 9$$Ÿ@ d'»¯

«!$ $Î (q3ä$«ù ¼çmZÏB Óyrâr NƒóB 4<] $g9)ø ¼çmJÏ=Ÿ2 r «!$ ÚU^ qP‘ NƒóB Ú9$$Ó ¤Šã

b& ¼çmY»s ö7ß Óãm°r »9] ª! $$JR] Nà6 9©Žöz (q9R pW»=O (q9à)? Ÿw r ¼ÏÎ=ß âr

ÇÊÐÊÈ WŠÅ2 r «!$ $Î 4".r ÇÚ ö‘F{$’Î $Br ÏN°q»J¡ 9$$’Î $B ¼ã©Ó!r ¼ã šc q3ƒ

النساء: ۱۷۱

اې اهل کتابو! په خپل دین کې غلو مه کوئ او د الله په هکله له حق نه پرته بل څه مه وایئ، بې شکه چې مسیح د مریمې زوی خو یوازې د الله رسول او د ده هغه کلمه وو چې مریمې ته ئې القاء کړې وه او د ده یوه روح، نو پر الله او پیغمبرانو ئې ایمان

راوړئ او مه وايئ چي درې دي، ډډه وکړئ، چي دا درته غوره دئ، الله خو يوازني اله دئ، له دې نه منزه دئ چي کوم زوی ئې وي، څه چي په آسمانونو کي دي او څه چي په زمکي کي دي ټول د ده دي او الله د وکيل په توگه کافي دئ.

د بايبل منونکو ته وايو: يوازي مسيح نه بلکي د عالم هر (شی) د الله تعالی د يوې کلمې مظهر دئ، يوحنا هم د الله تعالی د يوې کلمې مظهر دئ، د الله تعالی له کلمې نه د يوحنا په څېر يو انسان جوړ شوی، يوحنا بايد د الله تعالی د کلمو شمېر لږ تر لږه هومره وگڼي لکه د عالم د ټولو موجوداتو شمېر. جنابه! ته له يوې خوا وايې چي مسيح کلمه وو، له بلي خوا وايې هغه تل ژوندی وو او پر دې سربېره وايې چي هغه په خپله خدای وو!! دا درې خبري هومره متناقضي دي چي يوازي ستر ناپوه او جاهل به په يوه وخت کي ټولي مني!! نه کلمه تلپاتې ژوندی (شی) گڼلی شو، نه پر خدای د کلمې اطلاق کولی شو او نه د خدای په خوا کي بل شی په خپله خدای گڼلی شو!!

Iwöq9 $Y/‘ (q8uà‹ù Nß/Ÿ‰#& ôMB‰% $JÎ 67ŠÅB Nß6ŠÅ ê b& Iwöq9r

ÇÍÑÈ ûüÏBÌôfßJø9$# šÆÏB ßšc qä3Rr 7ì‹Ï»f#ä ìÎ/Z×ù (Wq9‘ $Z9Ï Mü™

ó›qã šÎrè$B @Ÿ#B šÎrèIwöq9 (q8%$RŸ‰ZÏ ôÏB ‘,sÛ$#Nßdä!`$#=ù

$RÎ (q8%r #•g»à? Èb#•óÅ (q8% @ö6`ÏB ó›qã ’Îrè$JÎ (rãàò6 /Nr&

qèÎ?‰& $JÎ]ÏB 3‘ ‰d& qè «!$#‰ZÏ ôÏB 5=»G3Î (qè@ÇÍÑÈ brãÏ». @ã

$JR& N=è$#ù 79 (qç6ŠÉFó„ óO©bÎù ÇÍÒÈ šú üÏ%»¹ óOçà2 bÎ

«l $šÆ Ï3 “ Ÿwë Îöó î ç1qd ì 7@$Çë3Ï3 @ Ê & ôBr Ÿdä!qèd & šc qãÎFƒ

ÇÎÈ ûüÏJÎ=»©à9$# Pö)s9$# “Ï‰ôgtƒ Ÿw ©!$# žcÎ) 4

او که دا نه وی چې کله دوی ته د هغه څه له امله کوم مصیبت ورورسېږي چې په خپلو لاسونو ئې ترسره کړي نو وایي به: اې زموږ ربه! ولې دې کوم پیغمبر راونه لېږو چې ستا د آیتونو متابعت مو کړی وی او له مؤمنانو څخه شوي وی؟! نو کله چې زموږ له لوري حق ورغی وئې ویل: ولې ده ته هم موسی ته د ورکړی شوو (معجزو) په څېر (معجزې) نه دي ورکړی شوې؟! آیا تر دې د مخه په هغه څه کافران نشول چې موسی ته ورکړی شوي وو؟ وئې ویل: دوه کوډې (سحر) چې یو د بل ملاتړ کوي، او وئې ویل: موږ له هر یوه انکار کوونکي یو. ورته ووایه: د الله له لوري داسې کتاب راوړئ چې تر دې دواړو ښه لارښود وي چې متابعت ئې وکړم کې رښتیني یئ. نو که ئې ځواب درنه کړ (ستا بلنه ئې ونه منله) نو پوه شه چې دوی د خپل هوی او هوس متابعت کوي، او تر هغه چا به زیات بې لارې څوک وي چې له الهي لارښوونې پرته ئې د خپل هوس متابعت کړی، یقیناً چې الله داسې ظالم وګړي نه هدایتوي.

(۴۷-۵۰)- په دې مبارکو آیتونو کې لاندې لارښوونې شوې:

- کله چې خلکو ته د خپلو ناروا کړنو، شرک، ظلم او فساد له امله مصیبتونه ورسېږي نو خدای ته مخه کړي، ژمنه کوي چې د الله تعالی بندګي او د هغه د پیغمبر اطاعت به کوي، شکایت کوي چې الله تعالی ولې تر دې د مخه چې موږ په ګناهونو کې غرق شو او دا سزا راکړی شي کوم پیغمبر راونه لېږو، د دوی په

ځواب کې ویل شوي: دا دئ الله تعالی پیغمبر درولېږو، خو تاسو د دې په ځای چې په خپلو ژمنو عمل وکړئ، ایمان راوړئ او له ګناهونو لاس واخلئ وایئ: ولې ده ته هغه معجزې نه دي ورکړی شوې چې موسی علیه السلام ته ورکړی شوې وې؟!! دوی ته ویل شوي چې آیا د موسی علیه السلام له ټولو معجزو سره سره له ده او معجزو ئې انکار ونه شو؟ ستاسو پلرونو د هغه معجزو ته د سحر په سترګه وکتل او تاسو د محمد علیه السلام دعوت ته، دواړه مو کوډې او سحر او یو د بل موئید وګڼل.

- پیغمبر علیه السلام ته ویل شوي چې دوی ته ووایه: نو تاسو داسې کتاب راوړئ چې تر تورات او قرآن ښه وي چې زه ئې متابعت وکړم، زه خو د هدایت په لټه کې یم، د همدې لپاره مې قرآن د لارښود په توګه منلی، که تر دې غوره لارښود کتاب موندل کېدی هغه به مې غوره کړی وو، که تاسو په رښتیا د حق او هدایت په لټه کې وئ نو تر تورات او قرآن به غوره لارښود کتاب چېرې وي؟!
- څوک چې نه تورات مني او نه قرآن هغه د هوی او هوس بنده دئ، نه د حق پروا لري او نه د هدایت په لټه کې دئ، تر ټولو ستر لارورکی او په ضلالت کې پرېوتی انسان هغه دئ چې د خپل هوس بنده وي، د داسې ظالمانو په وړاندې د هدایت دراوازې تړل شوې او الله تعالی له هدایته محروم کړي.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ÑÃ9r $Ÿèåů $Z9 {qã%r ųžã {qÊ•ã qó9$(qãŪ™ #Œ)r ÇÎÈ šc qãÿ Ÿã

ÇÎÈ ûüÎÎ»gø$Óèƒø Ÿw Ñãøæ Ñ»-™ óÈèåů

او يقيناً چي دا وينا مو په پرله پسې توګه ورته کړې ده؛ په دې هيله چي پند واخلي. هغه چي تر دې د مخه کتاب (په حقيقي معنى) ورپه برخه شوى هغوى ايمان پرې راوړي، او کله چي پرې ولوستى شي وايي: ايمان مو پرې راوړى، بې شکه چي دا زموږ د رب له لوري حقيقت دئ، يقيناً چي موږ تر دې د مخه منقاد او غاړه اېښودونکي وو. دوى ته به له دې امله خپل اجر دوه ځلي ورکړى شي چي صبر ئې وکړ او په ښېګڼي سره بدي دفعه کوي، او له هغه څه چي موږ ورروزي کړي انفاق کوي. او کله چي چټې خبره واوري مخ ترې اړوي او وايي: موږ ته خپل عملونه او تاسو ته خپل عملونه، پر تاسو دي سلام وي، موږ جاهلان نه غواړو.

(۵۱-۵۵)- د دې مبارکو آيتونو اساسي لارښووني دا دي:

- الله تعالى په پر له پسې توګه دوى ته خپله وينا اورولې، اوس د قرآن په بڼې کي او تر هغه مخکي د انجيل او تورات په صفحاتو کي، د دې لپاره چي پند واخلي.
- چا چي تر قرآن مخکي پر تورات او انجيل ايمان راوړى هرو مرو به پر قرآن هم ايمان راوړي او د قرآن په اورېدو سره به حتماً وايي: چي دا له شکه پرته زموږ د رب له لوري دئ، هره وينا ئې رښتينې ده، موږ تر دې د مخه خپل رب ته منقاد وو او په همغه څه مو عمل کولو چي قرآن ئې اوس له موږ غواړي.
- دوى ته به هم په مخکنيو کتابونو د ايمان راوړلو او په مقتضاء ئې د عمل کولو اجر ورکړى شي او هم پر قرآن د ايمان راوړلو او عمل کولو. دا ځکه چي دوى د

صبر لمنه کلکه نیولې وه، په ښېګنو سره ئې بدي دفعه کوله او هغه څه ئې د الله تعالی په لار کي لګول چي الله تعالی پرې پېرزو کړي وو او کله چي به ئې کومه خوشې او چټي خبره واورېده مخ به ئې ترې اړولو او ویل به ئې: موږ ته خپل عملونه او تاسو ته خپل عملونه، هر څوک به د خپل عمل جزا او سزا ګوري، هر چا ته خپل عمل ښه ښکاري، تاسو ته سلامتي غواړو خو موږ ناپوهان او جاهلان نه خوښوو او مجالست او ملګرتیا ئې نه غواړو.

ãÎ=æ& qèr â$±„ `B “Ÿ‰ö ©$£Å9r M6ôm& ôB “Ÿ‰ö Ÿw 7Rî)

ÇÎÏÈ šú ïÏ‰Fgßßßî

یقیناً چي ته هغه څوک نشې هدایتولی چي خوښ دي دئ، خو الله چي هر څوک وغواړي هدایتوي ئې، او هغه هدایتېدونکي ډېر ښه پېژني.

---

(۵۶)- د دې مبارک آیت په وړاندي باید لږ توقف وکړو او څو مهمو برخو ته ئې ځیر شو:

- پیغمبر علیه السلام ته ویل شوي چي دا ستا په واک کي نه ده چي څوک له هدایته برخمن کړې او د ایمان راوړو سعادت ئې په برخه کړې، ستا دنده ایمان او سمي لاري ته د دوی بلنه ده، دا پرېکړه د الله تعالی له لوري کېږي چي چا ته په سمي لاري د تلو توفیق ورکوي او څوک ترې محروموي.
- په دې اړه د الله تعالی پرېکړه د هغه جامع او کامل علم له مخي کېږي چي د هدایت کېدونکي په اړه ئې لري. ته نه پوهېږې چي څوک د دې سعادت وړ دئ او څوک ترې محروم، الله تعالی د هغه چا په وړاندي د هدایت دروازه پرانېزي او په سمي لار د تلو توفیق ورکوي چي وړتیا ئې لري، تا ته نه د دوی وړتیا معلومه ده او نه د زړه کیفیت او نه دا چي دوی په سمي لار د تلو مجال او اراده لري که نه.

- دا مبارک آیت د هغو لارورکو خرافي عقیده ردوي چې وايي: پیغمبر علیه السلام د الله تعالی د پېرزوینو وېشونکی او مُقَسِم دئ، د الله تعالی د عنایاتو له خزانو هر چا ته هر څه ورکولی شي، پیر او مرشد کولی شي له لرې واټنه؛ حتی له خپل قبر نه؛ مریدانو ته روحاني فیوضات ورسوي!! که پیغمبر علیه السلام نشي کولی خپل غیرتي او د ده ستر حامي او مدافع تره ابوطالب ته د ایمان راوړو سعادت ورپه برخه کړي او په روحاني فیض سره د هدایت دروازه د هغه پر مخ پرانېزي بل څوک به څنگه دا کار وکولی شي؟!! آیا د عظیم الشأن قرآن دغه مبارک آیت کافي نه دئ چې داسې خرافي عقاید په دېوال ووهو او په دې باور وو چې الله تعالی هیڅوک د خپلو عنایاتو او پېرزوینو د خزانو واکمن نه دئ ټاکلی او د دې خزانو کلیاني ئې هیچا ته نه دي سپارلې، په خپله او د خپل بنده وړتیاوو ته په پام سره پرېکړه کوي چې چا ته څومره ورکړي او څوک ترې محروم کړي.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

او وئې ویل: که له تا سره د لارښوونې متابعت وکړو له خپل ټاټوبي تښتول کېږو! آیا دوی ته مو داسې حرم یو خوندي ټاټوبی نه کړ چې هغه ته د هر څه مېوې راوړل کېږي زموږ له لورې د رزق او روزي په توگه؟!! خو د دوی ډېری نه پوهېږي. او له کلو نه مو څومره هغه ترې هلاک کړل چې پر خپل معیشت له پولو واوښتل، نو دا ئې د دوی مېشت ځَي چې له دوی وروسته

مېشتیا په کي نه وه مگر ډېره لږ، او موږ (ئې) په مېراث وړونکي وو.

(۵۷-۵۸)- د دې مبارکو آیتونو لارښوونې دا دي:

- پر پیغمبر علیه السلام د ایمان نه راوړلو او د ده له ملگرتیا نه د اجتناب یو اساسي او لوی سبب دا ښودل شوی چي وېرېدل د ده د ملگرتیا له امله به د دوی ژوند، مال او ثروت له گواښونو سره مخامخ شي. نن هم له اسلام نه د مخ اړولو، له مسلمانانو سره د نه پیوستون او د ظالمانو، مفسدینو او کافرانو د ملگرتیا یو لوی عامل همدا دئ، شتمن په خپلو شتمنیو وېرېږي او د اقتدار خاوندان په خپلو کرسیو، او د رفاه او تعیش خاوندان د مرفه او سوکاله ژوند له لاسه ورکولو نه.
- دا مبارک آیت دا حقیقت هم زموږ مخي ته ږدي چي د دې سورې د نازلېدو په مهال په مکه مکرمه کي د اختناق، خوف او وېرې څه حالت وو او قریشو له مسلمانانو سره څنگه چلند کاوو، دوی د خوف او وېرې داسې حالت رامنځته کړی وو چي ډېرو د دوی د تعذیبونو له وېرې ایمان نشو راوړی.
- الله تعالی هغو ضعیف النفسه خلکو ته چي د قریشو له وېرې ئې له ایمان راوړلو ډډه کوله، خپلې سوکالۍ، بې خطره او مرفه ژوند ته ئې پر ایمان ترجیح ورکوله فرمایي: چي نه گورئ د ایمان د یوې نښې (کعبې) په طفیل ئې دا حرم څنگه خوندي او د امن ځای وگرځولو، نه گورئ چي له هرې خوا؛ د هر موسم؛ راز راز مېوې ورته رادرومي؟! تاریخ ته رجوع وکړي، صفحات ئې واړوئ او وگورئ چي د هغو خلکو شمېر څومره دئ چي مرفه ژوند ئې درلود، خپل معیشت او سوکاله ژوند هغه پړاو ته رسولي ول چي تېری ئې وکړ او له پولو واوښتل او له همدې امله هلاک شول؟! دا دي تشې او ورانې مانۍ ئې د عبرت لپاره ترې پاتې، چي لږ خلک د لنډې مودې لپاره په کي پاته شوي، هر څه ئې الله تعالی ته په میراث پرېښودل. نو سره له دې څنگه د ایمان راوړلو له نتایجو وېرېږئ او د سوکاله او

مرفه ژوند له بدو پايلو ويره نه لرئ.

قرآن په بل ځاى كي دا حقيقت په دې اغيزناكو الفاظو بيانوي:

bqã$sãèÜ»6ãû ¨Ûgïöm ôÏB ã $Z9$B# Ö , Gãr $ZÏB#ä $B•m $Züè _ $R& #r•/ Ñ9r&

ÇÏÈ brãáõ3t «!$# ÏJèÏr العنكبوت: ۶۷

آيا وئې نه ليدل چي موږ (له مكې نه) خوندي او بالمنه ټاټوبى جوړ كړ، په داسي حال كي چي د دوى شاوخوا ته خلك تښتول كېږي، نو آيا پر باطل ايمان راوړي او د الله د نعمت ناسپاسي كوي؟!

Ûgøæ {qè/ ÷Wqß ' $gÏBé þÎ] èÇ 4®m 3" •à)ø9$ 7Î=gB 7/' b%. $Br

ÇÎÈ šc qßÎ»ß $gè=÷dr ÷wÎ) #" •à)ø9$' Å6Î=gB $Zà2 $Br $ZÏF»f#ä

او ستا رب تر هغه د كليو هلاكوونكى نه دئ چي په مركزي برخي كي ئې يو پيغمبر ونه لېږي، چي زما آيتونه پرې ولولي او موږ د كليو هلاكوونكي نه يو مګر دا چي اوسېدونكي ئې ظالمان وي.

---

(۵۹)- دلته د عذابونو د نزول په اړه الهي سنت بيان شوى، الله تعالى تر هغه پر يوه قوم د عذاب لېږلو پرېكړه نه كوي چي پيغمبر ئې نه وي ورلېږلى، هغه هم په داسي سيمي كي چي ټولو ته مركزي حثيت ولري، او له هغه ځايه ټولو ته د ده دعوت په آساني ورسېږي، او تر هغه د يوه ولس د هلاكولو فيصله نه كوي چي ظلم ئې څرګند شي. قرآن دا مطلب په بل ځاى كي داسي بيانوي:

brãÿóGó¡„ öNèdr öNßJ/Éèã ª! $šc %. $Br öNÍZÏù |MRr& öNßJ/Éèãã ª! $šc %Ÿ2 $Br

ÇÌÌÈ الانفال: ۳۳

او الله داسي نه دئ چي دوی تعذيب کړي په داسي حال کي چي ته (اې پيغمبره!) لا په دوی کي يې او الله په داسي حال کي د دوی تعذيبوونکی نه دئ چي دوی د بخښني غوښتونکي وي.

دلته هم د عذابونو د نزول په اړه الهي سنت بيان شوی، د عذاب په راتلو کي د ځنډ دوه وجوهات ښودل شوي: په ولس کي د داعي شته والی او په دوی کي د داسي خلکو شته والی چي توبه به کوي او له کفر، شرک او گناه نه به لاس اخلي.

الله تعالی دا ځواب هغه چا ته ورکړی چي په خپله خوله د عذاب نازلېدل غواړي او وايي: ولي په موږ باندي له آسمانه ډبري نه راورېږي؟ الله تعالی فرمايي: زما سنت دا دئ چي د پيغمبر په شته والي کي او تر هغه چي په خلکو کي د توبې او استغفار امکان وي زه خپل عذاب نه نازلوم!!

گورئ چي الله تعالی دا ځواب هغه چا ته ورکړی چي په خپله خوله د عذاب نازلېدل غواړي او وايي: زموږ له شديد مخالفت سره سره ولي په موږ باندي له آسمانه ډبري نه ورېږي او ولي په کوم بل عذاب نه اخته کېږو؟! الله تعالی فرمايي: زما سنت دا دئ چي د پيغمبر په شته والي کي او تر هغه چي په خلکو کي د توبې او استغفار امکان وي زه خپل عذاب نه نازلوم!! په دې سره قريشو ته ويل شوي: تاسو د پيغمبر عليه السلام وژل او شړل غواړئ، خو په دې نه پوهېږئ چي د ده شته والی د الهي عذاب د راتلو مانع دئ، تاسو په خپل لاس هغه ستنه ړنگول غواړئ چي د دردناک الهي عذاب چت ئې تم کړی. د عذاب په راتلو کي د ځنډ وجه دا نه ده چي تاسو د الهي عذاب مستحق نه يئ، بلکي وجه ئې دا ده چي د الهي سنت مطابق د راتلو نېټه ئې نه ده رارسېدلې او موانع له منځه نه دي تللي.

راشئ د قرآن دا دقيقه او عادلانه وينا د بايبل له هغي وينا سره مقايسه کړئ چي په همدې اړه او د يونس عليه السلام د بعثت په ارتباط ئې کړې، بايبل ليکي:

"خدای يونس ته دا پيغام ولېږو: د نينوا لوی ښار ته ولاړ شه او اوسېدونکو ته ئې

ووایه چې خدای داسې فرمایي: زه ستاسو له شرارتونو غافل نه یم، ډېر ژر به مو هلاک کړم!!

که پر الله تعالی د ایمان په رڼا کې دې خبرو ته ځېر شو نو پوهېږو چې دا نه الهي پیغام کېدی شي او نه د یوه پیغمبر رسالت، داسې پیغامونه یوازې هغه څوک لېږي چې له یوه قوم سره د جنګ اراده لري، داسې پیغامونه د هیټلر او موسولیني په څېر جلادانو ته منسوبول صحیح دي خو الله تعالی ته ئې انتساب لوی ظلم او ستر جسارت دئ، الله تعالی د خپل رحمت او پېرزوینې په سبب او د خلکو د هدایت لپاره پیغمبران لېږي، د عذاب پرېکړه هغه وخت کوي چې د خلکو د هدایت ټولې هڅې ناکامې شي، ولس خپل پیغمبر ته د رد ځواب ورکړي، اتمام حجت وشي، نه د زړه سواندو پیغمبرانو علیهم السلام مسلسل دعوت څه نتیجه ورکړي او نه ئې معجزې، په دې وخت کې خلک په الهي عذاب ګواښل هم معقول کار دئ او هم عادلانه، خو له دې د مخه ګواښل له مهربان رب سره نه ښایي!!

قرآن د قریشو په ځواب کې او هغه مهال چې ویل ئې: دا ولې پر موږ الهي عذاب نه راځي، د عذاب نه راتګ ښیي چې موږ په حقه یو؛ فرمایي:

(tbçŸ2 $Br Ö#•s9 ßSÏÉ óJŒ$Çã šc r‰Á ƒ Ndr ª!$ N¨åJÉèã ž& Og9 $Br

b‰. $Br ÇÌÍÈ bqß=ê ƒ Ÿw Nd2 & £Å»9r bqà)GßJ$ žwÎ) ¼çät$‹Ï9÷r& b)Î ¼çnu$ŠÏ9÷r&

šc rãÿõ3? OçFZä $JÎ >#‹èyø9$(qè%ä ù pƒÏ‰óÁ?r [!6 ã žwÎ) ÏMøŠt7ø9$%Ÿã NåÈX ¹

ÇÌÎÈ الانفال: ۳۴-۳۵

او الله به ئې ولې په عذاب نه اخته کوي، په داسې حال کې چې له مسجدالحرام نه (د خلکو) مخنیوی کوي، او دوی ئې (حقیقي) متولیان نه دي، حقیقي متولیان خو ئې یوازې متقیان دي، خو د دوی ډېری نه پوهېږي. او د بیت الله خوا ته د دوی لمانځنه

(او عبادت) له شپېلکي او چکچو پرته بل څه نه وي، نو په سبب د هغه کفر چې تاسو کولو دا عذاب وڅکئ.

يعني دوی د الهي عذاب وړ دي، دا ځکه چې په کفر او د خدای پالني خلاف په خپلې دښمنۍ کې هغه پړاو ته رسېدلي چې له مسجدالحرام نه د خلکو مخنيوی کوي، دا په داسې حال کې چې ځان د مسجد الحرام متوليان گڼي، د دې په ځای چې خلک د مسجدالحرام په لوري راتلو او د الله تعالی عبادت ته تشويق کړي، په دې لار کې خنډونه راولاړوي، دوی په خپله او په خپلو بدو عملونو سره د الله تعالی لوري ته د خلکو د راتلو په وړاندې خنډ او مانع دي، د مسجد الحرام حقيقي متولي خو داسې نه وي، دوی ئې حقيقي متوليان نه دي، دا سپېڅلې دنده چې کومې ځانگړتياوې غواړي په دوی کې نشته، حقيقي متوليان خو ئې متقيان دي، دوی له تقوی محروم او د گناهونو په گنده ډنډ کې تر ستوني غرق، جاهل او ناپوه دي، په دې هم نه پوهېږي چې د بيت الله متولي بايد څنگه وي!! هغه څوک څنگه ځان د مسجد الحرام متولي گڼي چې د بيت الله خوا ته ئې عبادت له شپېلکيو او چکچو پرته بل څه نه وي؟!

له مسجدالحرام نه د دوی د ممانعت دوه صورتونه وو: يو دا چې خپل مخالفين به ئې نه ورته راپرېښودل، له چا سره چې به د دوی دښمني راولاړه شوه هغوی به ئې مسجدالحرام ته له ننوتلو منعه کول او دوهم دا چې د دوی عملونه داسې وو چې د دين په خلاف به د خلکو د کرکې او نفرت باعث وو، کله چې د دين له حقيقت نه بې خبره خلک، د دين مدعيان په گناهونو او فسادونو کې غرق گوري له دين نه ئې زړه تور شي او گمان کوي چې د دې دين اصلي ماهيت همغه دئ چې موږ ئې د دغو خلکو په کړو وړو کې گورو، که په دې دين کې د اصلاح قوت وی نو خپل پلويان به ئې اصلاح کړي وو، د دوی اخلاقي او عملي وضعه به دومره کرکجنه نه وه، نو ځکه دې ته زړه نه ښه کوي چې د دغه دين خوا ته راشي.

دا آیت د واقعي خدای پال بنده او دوکه شوي دیندار او د الله د دین د واقعي او صادق خادم او دروغجن او ټګمار خادم د پېژندو لپاره یو دقیق محک او معیار زموږ مخې ته ږدي، د الله تعالی مخلص بنده هغه دئ چې:

- د شعائر الله، دیني مقدساتو او خدای پالونکو درناوی کوي.
- د هغه چا مخې ته نه خنډ کېږي او دښمني ورسره نه کوي چې د الله تعالی د عبادت تکل کوي، نه یوازې مخې ته ئې نه خنډ کېږي بلکې مرسته ئې کوي.
- د عبادت په وخت کې به د ده په څېرې، الفاظو او حرکاتو کې په څرګنده توګه احساس کېږې چې په الله تعالی ایمان لرې، له هغه وېرېږي، هغه ته طمعه لري.
- الفاظ ئې د طمعې الفاظ او حرکات ئې د الله تعالی په عظمت له اعتراف نه راولاړ شوي حرکات دي، د یوه هیبت وهلي، خاضع، خاشع او محتاج بنده په توګه د ستر ټولواک په وړاندې ولاړ او په زاریو سره دعاء کوي.

خو هغه چې دوکه شوی دیندار یا د دیني مقدساتو ټګمار خادم دئ داسې به ئې ګورې چې:

- نه ئې په څېرې کې له الله تعالی نه د وېرې او هیبت نښې او آثار تر سترګو کېږي، نه په الفاظو کې او نه په حرکاتو کې.
- د عبادت په وخت او معبد کې به ئې په لهو و لعب بوخت وومې، همغسې لکه چې قریشو به د طواف په وخت او د بیت الله خوا ته شپېلکې کول او چکچې به ئې وهلې او همغسې لکه چې نن ځیني خلک د ذکر په حلقو کې ډول او دبلې ته غورځي، پرځي، ځنې اچوي، قوالي سندرې وایي، د هو هو چیغې وهي او د جذبې په نامه مستي کوي.
- له خدای پالونکو سره به دښمني کوي، کافر ته به پر مؤمن ترجیح ورکوي، له خدای او دین نه منکر او باغي انسان سره به دوستي کوي او د هغه چا په ضد به ئې

مرسته کوي چي ديندار دئ او د الله په عبادت او لمانځني بوخت.

د دوی په مقابل کي د ديانت او ديني مشرتابه دروغجن مدعي هغه دئ چي:

- ديني او مذهبي منصب په ميراث ورته پاته شوی، د نېک پلار بد ځای ناستی، له هغو ځانګړتياوو نه بې برخي چي د مذهبي قيادت او مشرتابه لپاره ضروري دي.
- د دې په ځای چي په قول او عمل سره خلک د دين لوري ته تشويق کړي په خپله د دين په وړاندي خنډ وي، واقعي دين ته د خلکو د راتلو مانع ګرځي.

Ïöz «!$%Ÿÿã $Br $gç^fÎ-r $‹R‰9$#ÍoŠ s %$#B »FJù äó« `Ï B OçFÏ?ré& $Br

ÇÏÈ bqè=É)÷ès? Ÿxsùr& 4 #+ø%r

او (له راز راز) شيانو نه چي څه تاسو ته درکړی شوي دا ټول د دنيوي ژوند متاع او د ښايست (اسباب) دي، او څه چي له الله سره دي هغه غوره او تر ټولو زيات پاته کېدونکي دي، نو آيا تعقل نه کوئ؟!

---

(۶۰)- دلته د مخکني مطلب په دوام کي ويل شوي چي ستاسو هر څه يا د څو ورځو ژوند لپاره د تمتع او ګټي اخيستو وسايل دي او يا د زينت او ښايست اسباب، دې ته د هدف په سترګه مه ګورئ، تر هغه څه ئې غوره مه ګڼئ چي د ايمان په نتيجه کي ئې د الله تعالی په خوا کي ترلاسه کوئ، هغه غوره دي او تلپاته.

$‹R‰9$#ÍoŠ s %$#ì »FB çµ»uZ÷èG¨B `J.  Ïm‹É)»s9 qßgsù $·Z|¡ym #´‰ôãr çµ»tR‰tãr `Jùr&

ÇÏÈ ûïÎŽØóÚßJø9$# z`ÏB Ïp yJ»uŠÉ)ø9$# tPöqtƒ uqèd §NèO

نو آيا هغه چي د غوره وعدې ژمنه مو ورسره کړې چي هغه به ورسره مخامخ کېدونکی وي د هغه چا په څېر دئ چي د دنيوي ژوند متاع مو ورپه برخه

کړې بیا به هغه د قیامت په ورځ له حاضر کړی شوو څخه وي؟!

---

(۶۱)- دلته دوه کسان د مخاطب مخې ته انځور شوي: یو ئې هغه چې الله تعالی غوره وعده ورسره کړې، دا له ده سره شوې وعده په دنیا او آخرت کې هرومر ترسره کېدونکې ده، او بل ئې هغه چې دنیوي متاع ئې ورپه برخه کړې خو د قیامت په ورځ به د الله تعالی په وړاندې د محاسبې لپاره حاضر کړی شي, ووایئ کوم یو بختور دئ، د کوم په څېر کېدل غواړئ؟

[illegible]

او هغه ورځ چې ورغږ به کړي او وبه وایي: زما هغه شریکان چېري دي چې (زما د شریکانو) ګمان مو (پرې) کاوو؟ هغه کسان چې (الهي) وینا ئې په اړه ترسره شوې وایي به: اې زموږ ربه! دا همغه دي چې موږ بې لاري کړي ول، همغسې مو بې لاري کړي ول چې موږ په خپله بې لاري شوي وو، ستا په وړاندې (ترې) بې زاره کېږو، دوی زموږ عبادت نه کاوو. او وبه ویل شي: خپل شریکان (مرستې ته) دروبلئ! نو وروبه ئې بلې خو دوی ته به ځواب نه ورکوي او عذاب به وګوري (او وبه وایي) ای کاش چې لار ئې موندلې وی.

(۶۲-۶۴)- دلته د قیامت په ورځ د هغو دوو کسانو دردوونکی حالت انځور شوی چې یوه ئې بل بې لاري کړ، یو ئې د مال، جاه او اقتدار خاوند وو، د نورو مشری

ورپه غاړه وه، خو بې لارې وو، بل ئې په همدې بې لارې مشر پسې روان وو او د دې په ځای چې د الله تعالی بندګي وکړي د همدې مشر د غلامۍ او بندګۍ کړۍ ئې په خپلې غاړې کې اچولې وه، په حقیقت کې ئې هغه د خپل رب شریک ګرځولی وو، الله تعالی به پوښتنه ترې وکړي: هغه ذوات چېرې دي چې ګمان مو کاوو زما شریکان دي؟!! کشران به ساکت وي او مشران به ځواب ورکړي: دا دي هغه خلک چې موږ بې لارې کړي ول، همغسې مو بې لارې کړي ول چې موږ په خپله بې لارې شوي وو، لکه چې موږ په خپله خوښه د ضلالت لار غوره کړې وه، دوی هم په خپله خوښه او زموږ له جبر او اکراه پرته په موږ پسې راغلل او بې لارې شول، اوس ستا په وړاندې خپله بې زارې ترې اعلانوو، او وایو چې دوی زموږ عبادت نه کاوو، بلکې د خپل هوس بندګان ول، کشرانو ته به وویل شي: خپل شریکان (مرستې ته) دروبلئ! نو وروبه ئې بلي خو دوی ته به ځواب نه ورکوي او په بدل کې به ئې الهي عذاب تر سترګو شي او وبه وایي: ای کاش چې په سمه لار تللي وی.

- ګورئ چې دلته د لاروركو مشرانو اطاعت داسې ښودل شوی لکه هغوی په الوهیت کې له الله تعالی سره شریکول، د قرآن په ګڼ شمېر نورو آیتونو کې هم په پټو سترګو د بې لارې مشرانو اطاعت د شرک مترادف ښودل شوی، په دنیا کې ئې له دوی طمعه درلوده، دغې طمعې د دوی اطاعت ته چمتو کول، نو ځکه به د قیامت په ورځ ورته وویل شي چې اوس ئې هم مرستې ته درو‌بلئ، دوی به بیا هم ورغږ کړي خو هیڅ ځواب به ترلاسه نه کړي، له خپل شرک او د لار ورکو مشرانو له غلامۍ نه به بې بیزاره وي خو هیڅ ګټه به نه وررسوي.

[illegible]

[illegible]

او هغه ورځ چې ورغږ به کړي او وبه وايي: پيغمبرانو ته مو څه ځواب ورکړ؟ نو په دې ورځ به خبري ترې ورکې شي او يو به بل نشي پوښتی.

(۶۵-۶۶)- د قيامت په ورځ به ترې پوښتنه وشي چې خپل خپل پيغمبر ته ستاسو ځواب څه وو؟ کله چې هغوی تاسو ته بلنه درکوله چې پر الله تعالی او آخرت ايمان راوړئ څه ځواب مو ورکړ؟! له هغوی نه به ځواب ورک شي، خبره به نشي کولی، د ويلو لپاره به څه نلري او يو به له بله پوښتنه هم نشي کولی.

`Ï ‚ šc qä ƒ b& ø¤èù $[sÎ» ¹ Ÿ@Ïå‚r `B#är >$? `B $B'ù

ÇÏÐÈ šú üÛÎsÿßJø9$#

او هغه چې توبه ئې وکړه، ايمان ئې راوړ او صالح عمل ئې وکړ نو هيله ده چې له برياليو څخه وي.

---

(۶۷)- د پورتنيو دوو ډلو په مقابل کې هغه خلک دي چې له کفر او شرک نه لاس اخلي او د خپل رب لوري ته ورگرځي، ايمان راوړي او صالح عملونه کوي، هيله ده چې همدا توبه، ايمان او صالح عمل ئې بريا په برخه کړي، ولې دلته د (عسى) لفظ کارول شوی چې د يقين په ځای احتمال په گوته کوي، ځينې مفسرين وايي چې کله دا لفظ د الله تعالی له لوري وي نو د يقين معنی ورکوي، خو غوره توجيه دا ده چې توبه، ايمان او صالح عمل د ثبات او دوام غوښتنه کوي، يو ځلې کار نه دئ چې د هغه له مخې وروستۍ او يقيني پرېکړه وشي، که ثبات او دوام ونه کړي کېدی شي دا توبه، ايمان او صالح عمل په يقيني بريا منتج نشي.

«!$`» s߀Ÿ ä·‚ø$ŠÙ9 šc %Ÿ2 $B ä⊥øŠr 㱄 $B ßèd š• š‚r

$Br Nèdâr%ß ß •`Åê $B Ð=èƒ/ š• Ÿ“r ÇÏÎÈ bqà2 Îô ç‚$Hã 4?»è?r

ãr í•Å¥$r 4‹r(W$’Î %ôtø$ç9 qèd žwÎ) m»9Î) Iw ª!$qèdr ÇÏÐÈ šc qãèã

ÇÐÉÈ bqã_ èÿ?è?ø Îr ãôtø$

او ستا رب چې څه غواړي پیدا کوي ئې او غوره کوي ئې، اختیارول (ئې) له دوی سره نه دئ، پاکي الله لره ده او لوړ دئ له هغه څه چې دوی ئې (ورسره) شریکوي. او ستا رب په هغه څه هم پوهېږي چې د دوی سینې ئې پټوي او په هغه څه هم چې څرګندوي ئې. دی هغه الله دئ چې له ده پرته معبود نشته، ستاینه مخکې او وروسته ده لره ده، او حکم (صادرول) د ده (کار) دئ او د ده لوري ته ګرځول کېږئ.

(۶۸-۷۰)- دا مبارک آیتونه د توحید او شرک په اړه څو ستر ستر حقایق زموږ مخې ته ږدي:

- پر الله تعالی د ایمان معنی دا ده چې هغه یوازنی خالق او پیدا کوونکی ومنو، او دا د الله تعالی کار وګڼو چې څه او څوک د کوم ځانګړي کار لپاره غوره کوي او د هغه کار د ترسره کولو توان او توفیق ورکوي، په دې دواړو کې هیڅوک له الله تعالی سره شریک نه کړو، نه په خلقت کې او نه غوراوي او اختیار کې، الله تعالی له دې ډېر لوړ وبولو چې څوک په دې چارو کې ورسره شریک وي. په دې باور وو چې الله تعالی په هر څه پوهېږي، په پټو او څرګندو، حاضر او غائب، ماضي، حال او مستقبل، هغه یوازنی معبود ومنو، له هغه پرته هیڅوک او هیڅ څه د لمانځني او عبادت وړ ونه ګڼو، له هر عیب او نقص لوړ او د ټولو ستاینو وړ، پرېکړې د ده له لوري صادرېږي، قضایا ده ته راجع کېږي او د هر څه په اړه وروستۍ پرېکړه د ده

لوري وي، او په پای کې د ده لوري ته ورگرځول کېږو.

- او شرک یعني دا چې له الله تعالی پرته د بل چا په اړه دا عقیده ولرو چې د پیدایښت په چارو کې ونډه لري، بل ته د مال او اولاد ورکوونکی، له بېماریو رغوونکی، له کړاوونو ژغورونکی او د مشکلاتو حلوونکی وبولو، یوه ته ئې هغه اوصاف او صلاحیتونه منسوب کړو چې د الله تعالی لپاره مختص دي او بل ته ئې هغه واکونه او اختیارونه ورکړو چې الله تعالی هیڅ مخلوق ته نه دي ورکړي، له الله تعالی پرته بل چا ته لمن ونیسو، مرسته ترې وغواړو، لمانځنه ئې وکړو او په وړاندې ئې د دعاء لاسونه اوچت کړو، حاضر او ناظر ئې وبولو او په غیب پوه ورته ووایو او په دې باور وو چې هغه مو له لري غږ اوري او دعاء مو په خپله او یا پر الله تعالی قبلوي!!

î»9ĵ ôB ÿJ»ŠÉ$Qϋ 4‹ĵ #‰Bž Ÿ@$Nà6 øæ ª! $Ÿè_ bĵ Ö¢ä'& @è

Ÿè_ bĵ Ö¢ä'& @è ÇÐÈ šc qãÈJó¡ Ÿx ù& à‹Ôĵ Nà6 ‹Ïù «! $Ìçõî

Nà6 ‹Ïù «! $Ìçõî î»9ĵ ôB ÿJ»ŠÉ$Qϋ 4‹ĵ #‰Bö™ '$K]9$Nà6 øæ ª! $

$Š9 Ÿè_ ¾ÏnGJô§ `Br ÇÐÈ šc rçÅ7ë Ÿx ù& ÏŠÏ šc qãŠó¡ 9ør

ÇÐÈ bräãÅ6ô¡ è9r ¾ÏÏÒù `B (qäóG¡9r ÏŠÏ (qãŠó Kï '$gY9$r Ÿ@$

ووایه: که الله دا شپه د قیامت تر ورځې دربندي تلپاتې کړي، له الله پرته بل معبود څوک دئ چې رڼا درته راوړي؛ نو آیا نه اورئ؟! ووایه: که الله دا ورځ د قیامت تر ورځې دربندي تلپاتې کړي، له الله پرته بل معبود څوک دئ چې شپه درته راوړي چې پکې آرام وکړئ، آیا نه گورئ؟! او د خپلې پېرزوینې له

امله ئې شپه او ورځ درته جوړه کړه چې پکې آرام وکړئ او چې د ده فضل ولټوئ او ترڅو شکر وکړئ.

(۷۱-۷۳)- په دې مبارکو آیتونو کې د مخکني مهم مطلب د اثبات لپاره څو دلایل وړاندي شوي:

- دا ستاسو شپه چې د خاص مصلحت له مخې په خاص او دقیق تناسب ټاکل شوې، کله لنډه او کله اوږده شي، خو خپل دقیق او ثابت تناسب مراعاتوي او په دې سره د زمکې پر سر د انسان لپاره لازم او ضروري شرایط برابرېږي، که په دې تناسب کې تغییر راشي نو د زمکې پر سر به هیڅ ژوی پاته نشي، نه انسان، نه حیوان او نه هغه وني او بوټي چې انسان ته مېوې او دانې جوړوي، که الله تعالی وغواړي چې دا شپه دومره اوږده کړي چې د قیامت تر ورځې دوام وکړي، لمر او زمکه له حرکته ودرېږي؛ آیا داسي ذات مومئ چې شپه مو په ورځې بدله کړي؟ که داسي څوک نه مومئ نو څنګه له الله تعالی پرته بل چا ته د دعاء لاسونه لوړوئ او مرسته ترې غواړئ؟!!
- که الله تعالی وغواړي چې دا ورځ مو تلپاتې کړي او د قیامت تر ورځې ئې اوږده کړي؛ آیا داسي څوک مومئ چې ورځ پای ته ورسوي او شپه راولي چې تاسو د هغې په غېږ کې څو شېبې آرام وکړئ؟! که داسي څواک په ټول عالم کې په نظر نه درځي نو ولي له الله تعالی پرته بل چا ته لمن غوړوي او مرستي ته ئې دربلئ؟!!
- مګر دې ته پام نه کوئ چې الله تعالی شپه او ورځ داسي پیدا کړي چې تاسو ورته اړ یئ، شپه د خوب او آرام لپاره او ورځ د معیشت د تأمین لپاره، تاسو خوب ته ضرورت لرئ، داسي یوه فرصت ته چې په ورځني کار کې خپله مصرف شوې انرژي او قوت جبران کړئ، دمه وکړئ، اعصاب مو لږ آرام وکړي او ستړیا مو رفع شي، الله تعالی ته داسي پیدا کړي یې چې له څه وخت کار نه وروسته خوب

دربانديي غلبه وکړي، په خپله راشي، ستا له اجازې او موافقې پرته راشي، لاس، پښې دروتړي او له ځان سره دي بوځي، د خوب مهار ئې ستا په واک کي نه دئ درکړی، بلکي ستا مهار ئې د هغه لاس ته ورکړی، چي کله ستومانه شې او ستا ستوماني او ضعف هغه ځای ته ورسېږي چي نور نو هيڅ کار نه شې کولی، ناڅاپه دي خوب خوا ته راشي، ستا کار دربانديي متوقف کړي، ستا د وجود بېلابېلو برخو ته دا فرصت ورکړي چي خپلي نيمګړتياوي پوره کړي، خپله ستوماني رفع کړي او د راتلونکي پړاو لپاره کار ته ځان چمتو کړي، ګورې چي (ستا په خوب) کي څومره ستر مصلحت او حکمت پروت دئ!! که (خوب) نه وی او يا ئې مهار د انسان په واک کي وی، څومره ستر ستر مصيبتونه به ئې انسان ته راولاړ کړي وو؟!! حريصو انسانانو به خپل ټول توان او ځواک په لنډي مودې کي مصرفاوو، خپله روغتيا به ئې په خطر کي اچوله او خپل ژوند به ئې د مرګ له ګواښ سره مخامخ کاوو!! تاسو د دغه (خوب) لپاره دوو شيانو ته ضرورت لرئ: تياره او خاموشي، نه په رڼا کي سم او ژور خوب کولی شئ او نه له شور او ځوګ نه ډک محيط کي، ناڅاپي ګورې چي شپه ستا مرستي ته راشي، خپل تور وزر په هر څه او هر ځای وغوړوي، غړونه خاموش شي، هر د غږ خاوند د خوب غېږ ته پناه يوسي او په دې سره ستا د خوب لپاره مناسب شرايط برابر شي. بيا تاسو د خپل ژوند مخکي بيولو او د خپل معاش او رزق، روزي د تأمين لپاره ورځي ته ضرورت لرئ، ترڅو د هغې په رڼا کي هر څه وپېژنئ، مفيد له مضر نه تفکيک کړئ، دوست له دښمن نه بېل کړئ او په خپل چاپېريال کي د شته توکو د کارولو امکان ترلاسه کړئ. د زمکي او آسمانونو خالق زمکه داسي جوړه کړې او د زمکي او لمر ترمنځ فاصله او د زمکي حرکت په خپل محور او د لمر په محور ئې داسي تنظيم کړی چي کله د زمکي پر سر شپه وي او کله ورځ، نه شپه هومره اوږده وي چي زمکه تر ضرورته زياته سړه شي او نه ورځ هومره اوږده چي زمکه تر لازم حده زياته توده شي، بايد يوه په بلي پسې راشي،

تر هغه ستا خوا ته پاتې شي چې ضروري وي، ستا اړتیا رفع کړي، خپل کارونه ترسره کړي، بېرته ولاړه شي او خپل ځای بلې ته خالي کړي!! که دا دقیق نظم نه وی، شپه او ورځ تر خپل اوسني وخت لنډه یا اوږده وی، د لمر او زمکي تر منځ واټن کم یا زیات وی، د زمکي چورلېدل او خوځېدل تند یا سست وی، نو د زمکي پر سر به ژوند ممکن نه وو.

ÇÐÍÈ šc qßã“? óÇZä šú ï‰$ “ ä$Ÿ2 Žà ûïÏ Aqã)Šù ÷Mçƒ Ï$Zãƒ qöqr

ﾉ ¨, s$Ï b& (qßÎèù NãZ»dö ç(qè$d $Ÿùà)ù #Y‰‹ÎgŸ© 7pBé& Èà2

`ÏB $Ÿãƒ“Rr

ÇÐÎÈ šc rçŽŸtÿ (qçR$Ÿ2 $B Nåk÷]ã @Ê r

او هغه ورځ چې ورغږ به کړي او وبه وایي: زما هغه شریکان چېري دي چې (زما د شریکانو) گمان مو (پرې) کاوو؟ او له هري ډلي به یو گواه راوباسو او وبه وایو: خپل دلایل راوړاندي کړئ، نو پوه به شي چې حق د الله په خوا دئ او هغه څه به ترې ورک شي چې له ځانه ئې په دروغو جوړول.

(۷۴-۷۵)- دلته د قیامت د ورځې مخکنۍ صحنه له یوه بله اړخه انځور شوې: الله تعالی به له مشرکانو نه پوښتنه وکړي چې هغه معبودان مو چېري دي چې د زما د شریکانو گمان مو پرې کاوو، بیا به له هر قوم نه د هغوی پیغمبر د گواه په توگه راوړاندي کړی شي چې د دوی په خلاف به گواهي ورکوي، بیا به دوی ته وویل شي چې خپل دلیل او شاهد وړاندي کړئ! پوه به شي چې حق د الله تعالی په خوا دئ، دوی نه د خپل شرک په دفاع کي کوم عذر وړاندي کولی شي، نه دلیل او نه گواه، هغه شرکي افکار او له ځانه جوړ کړي دروغجن معبودان به ترې ورک وي او مرسته به ئې نشي کولی!!

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

يقيناً چې قارون د موسى له قومه وو، چې پر دوى ئې تېرى وكړ، له خزانو مو دومره وركړې وې چې كونجياني به ئې يوې ځواكمني ډلې ته درنې وې، كله چې خپل قوم ورته وويل: (په دې) مه وياړه، يقيناً چې الله وياړونكي نه خوښوي، په هغه څه كې چې الله دركړي د آخرت كور ولټوه او خپله دنيوي برخه دې هم مه هېروه او همغسې (له نورو سره) ښېگڼه كوه چې الله له تا سره ښېگڼه كړې او په زمكې كې فساد مه لټوه، يقيناً چې الله مفسدين نه خوښوي.

۷۶-۷۷دلته څو خبرو ته توجه ولرئ:

- له قارون سره مبارزه هغه مهال رامنځته شوه چې موسى عليه السلام له بني اسرئيلو سره يو ځاى له مصره ووتل، د سينا په صحرا كې د اوسېدو په دوران كې د ه ستونزه راولاړه شوه.
- دا ښيي چې له قارونانو سره مقابله او په ټولنې كې اقتصادي اصلاحات بايد د انقلاب له بري وروسته او هغه مهال پلې او ترسره شي چې د فرعونانو واكمني نسكوره شوې وي، په مبارزې كې دې موضوع ته پاملرنه زيات اهميت لري، تر څو

چې انقلاب بري ته نه وي رسېدلی ټوله توجه باید یوې جبهې ته مبذول شي، خپل ټول توان طاقت باید اصلي دښمن او لومړنۍ جبهې ته متوجه کړو، په نورو جبهو کې او د دوهمې او درېیمې کچې له دښمنانو سره په نښتو کې ښکېل نشو، مګر دا چې دښمن ئې زموږ مخې ته راواړاندې کړي، دا سوره موږ ته لارښوونه کوي چې د مبارزې په لومړي پړاوو کې باید خپل ټول توان طاقت د ستر دښمن په ضد جنګ ته سوق کړو، په نورو جبهو کې ثانوي او غیرضروري فعالیتونه متوقف کړو او په بل جنګ او په وړو جبهو کې له مصروفېدو ډډه وکړو. دا صحیح نه ده چې په یوه وخت کې په ډېرو جبهو کې مصروف شو او په ګڼ شمېر محاذونو کې خپل محدود ځواک ووېشو. دښمنان باید درجه بندي کړو، لومړی باید د لوی او اصلي دښمن چاره وکړو، حج موږ ته همدا درس راکوي چې د جمراتو د رمي په ورځو کې لومړۍ ورځ د جمرة الکبرٰی د رمي ورځ ده، جمرة الاولٰی او جمرة الوسطٰی په دوهمه او درېیمه ورځ رمي کېږي، په لومړۍ ورځ د دواړو لخوا نه آرام تېرېږو، له رمي نه ئې ډډه کوو او ځان جمرة الکبرٰی ته رسوو، لوی دښمن ته، د وړو دښمنانو ترشا ولاړ دښمن ته، اصلي کار چې ترسره شي واړه او فرعي کارونه له څه زحمت نه پرته ترسره کېږي، زموږ تېره تجربه؛ د شوروي اتحاد ماتې؛ په همدې حقیقت شهادت ورکوي. پیغمبر علیه السلام سود هغه مهال تحریم کړ چې مکې ته د فاتح په توګه ننوت او انقلاب پر اصلي او ځواکمن دښمن وروستۍ بریا ترلاسه کړه.

- قارون د بني اسرائیلو له یوې قبیلې څخه وو، د فرعون ملګرتیا ئې کوله، د همدې ملګرتیا له امله د ډېرو شتمنیو خاوند شو، له مصره د بني اسرائیلو د وتلو پر مهال دی هم دې ته اړ شو چې له قوم سره یو ځای ووځي، ځان ئې په مصر کې خوندي نه لیدو، له وتلو پرته ئې بله چاره نه درلوده. خو د بغاوت لار ئې غوره کړه، له خپلو شتمنیو نه په استفادې سره د فساد خورولو په لټه کې وو.
- د قوم صالح شخصیتونو ورته نصیحت وکړ چې له فساده لاس واخله، له خپلې

شتمني داسي کار واخله چي هم دي آخرت ښه شي او هم خپله دنيوي برخه تر لاسه کړې، له محتاجو خلکو سره داسي احسان وکړه لکه چي الله تعالی له تاسره احسان کړی. خو ده نصيحت کوونکو ته همغه ځواب ورکړی چي هر مفسد او له الله تعالی غافل بډای او شتمن ئې ورکوي، قرآن د ده ځواب په دې توګه رانښيي:

` Ë 7 =d ô % © $ž c Ü=è/ Ü9 r ü Ï‰Zã Aü 4 ã ¼ çþ Ïr é $JR Î A$%

` ã @ « ó ç Ÿr $Y d ž ò 2 r Z ç è ZB ‰© q è ô B È r ã $ š E Ë ¾ Ï ô

Ç ÑÈ š c q ã Ì ó B $ Ü Î q ã

وئې ويل: له دې پرته بل څه نه دي چي ما ته راکړل شوی (مال او دولت) زما د هغې پوهې او هنر نتيجه ده چي زه ئې لرم، آيا په دې نه پوهېدو چي الله تر ده د مخه ډېر داسي خلک هلاک کړل چي زور ئې تر ده زيات او راټول کړی (مال او دولت) ئې تر ده ډېر وو؟ او له مجرمانو نه د دوی د ګناهونو (د څرنګوالي او لاملونو) پوښتنه نه کېږي.

(۷۸)- د قارون ځواب دا وو: څه چي لرم زما د هنر او کمال؛ او زيار او زحمت نتيجه ده، په لاس ته راوړو کي ئې نه د چا د احسان او پېرزوني مرهون او پوروړی يم او نه ئې چا ته په څه ورکولو مکلف!! الله تعالی ده او ده ته ورته مغرورو او بخيلو شتمنو ته په ځواب کي فرمايي: آيا نه پوهېږي چي تر ده د مخه مو داسي شتمن خلک هلاک کړل چي هم ئې ځواک او قوت تر ده زيات وو او هم ئې شتمنۍ، خپل قوت او شتمنيو مغرور کړي ول او غرور او بخل باعث شو چي د الله تعالی په سخت عذاب اخته شي، هغه مهال چي د الله تعالی عذاب پرې نازلېدو نو د ګناهونو (د څرنګوالي او لاملونو) پوښتنه نه ترې کېده، دا ورته نه ويل کېدل چي شتمني دي

څنگه او له کوم هنر او کمال نه په استفادې سره او د کومې گناه د ارتکاب له لارې تر لاسه کړه؟!! له هر مجرم بڼای سره به همدا معامله کېږي.

نو د خپل قوم په وړاندې له خپل شأن او شوکت سره راووت، هغو چې د دنیوي ژوند په لټه کې ول وئې ویل: کاش زموږ هم دغه حالت وی چې د قارون په برخه شوی! یقیناً چې دی د لویې برخې خاوند دئ او هغو چې علم ئې په برخه شوی وو وئې ویل: افسوس ستاسو په حال، الهي ثواب او بدله هغه چا ته چې ایمان ئې راوړی او نېک عمل ئې کړی (تر دې ډېر) غوره دئ او دا خو یوازې د صابرانو په برخه کېدی شي، نو دی او د ده کور مو په زمکه کې ښخ کړ، نو له الله پرته ئې نه کومه ډله وه چې مرسته ئې وکړي او نه وو

له انتقام اخيستونکو څخه، او هغه چې پرون ئې د ده د مقام او مرتبې تمنا کوله داسې شول چې ويل ئې: او هو ! خبره خو دا وه چې په حقيقت کې دا الله دئ چې د خپلو بندګانو نه چې چا ته وغواړي رزق ورته پراخوي او تنګوي، که دا نه وی چې الله پر موږ احسان وکړ نو موږ به ئې هم په زمکې کې ننويستلي وو، او هو! حقيقت خو دا دئ چې کافران هيڅکله نه شي ژغورل کېدئ.

(۷۹-۸۲)- دلته د ولس په وړاندې د قارون د څرګندېدو او د ده حالت ته په پام سره د خلکو د دوو ډلو ويناوو او غبرګون ته په دې توګه ګوته نيول شوې:

- ولس ته به له غولوونکې شأن او شوکت سره، په فاخره جامو کې او په ګاڼو سمبال راووت.
- ضعيف النفسه، له آخرت ته غافل او په دنيوي لذتونو پسې لالهاندو خلکو به د ده غولوونکې حالت ته په پام سره ويل: ای کاش موږ ته هم همغسې څه راکړی شوي وی چې قارون ته ورکړی شوي، هغه خو له شکه پرته ډېر بختور دئ.
- د ايمان او علم خاوندانو به دغو ضعيف النفسو وګړو ته ويل: افسوس ستاسو په حال، الهي ثواب او بدله هغه چا ته چې ايمان ئې راوړی او نېک عمل ئې کړی تر دې ډېر ډېر غوره دئ او دا خو يوازې د صابرانو په برخه کېدی شي، هغه چې پر خپل حلال رزق اکتفاء کوي او حرامو ته لاس نه غزوي.
- الله تعالی قارون او د ده کور او کورنۍ يو ځای په زمکه کې ښخ کړل، له الله تعالی پرته ئې نه داسې ډله ومونده چې مرسته ئې وکړي او نه ئې په خپله له ځانه دفاع کولی شوی.
- چا چې پرون د ده د مقام او مرتبې تمنا کوله، د ده د پايلې په ليدو سره ئې وويل: خبره خو دا ده چې په حقيقت کې دا الله دئ چې د خپلو بندګانو رزق

پراخوي او تنګوي، که الله تعالی پر موږ احسان نه وی کړی نو موږ به ئې هم په زمکې کې ننویستلي وو، حقیقت خو دا دئ چې کافران هیڅکله د خپل کفر او ظلم له بدو پایلو نه ژغورل کېږي.

[illegible]

[illegible]

دا اخروي کور خو د هغه چا لپاره ټاکو چې په زمکې کې نه لویي غواړي او نه فساد، او غوره پایله د متقیانو ده.

---

(۸۳)- الله تعالی د آخرت غوره مېشت ځای د هغه چا لپاره ټاکلی چې نه په زمکې کې د خپلې لویي په لټه کې وي او نه د فساد خورولو په لټه کې، د دنیا او آخرت نېکه پایله د هغو متقیانو ده چې له کبر او فساد نه ډډه کوي.

ګورئ چې قرآن په څومره حکیمانه انداز د قارون او د ده د شأن او شوکت تر اغېز لاندې د تللو ضعیف الایمانو کسانو حالت او پایله بیانوي او د دوی په وړاندې د واقعي مؤمنانو حالت څنګه انځوروي؟!! قرآن فرمايي چې موسی علیه السلام د فرعون، هامان او قارون مقابلې ته لېږل شوی وو، قارون د موسی له قومه او اسرائیلي وو خو د خپل قوم په ضد له فرعون سره ملګری شوی او په ټولو تېریو کې ئې د هغه ملګرتیا کوله، قارون په خپل کور کې له ټولي کورنۍ سره په زمکې کې خسف شو او فرعون له خپلو لښکرو سره په سیند کې غرق شو.

راشئ وګورو چې بایبل په دې اړه څه چټیات ویلي: بایبل تر دې عنوان (وټې) لاندې لیکي چې خدای موسی ته وفرمایل: اسرائیلیانو ته ووایه چې د خپلو جامو په لمنو کې له تاره جوړ شوي وټې (ځوندې) په شنه تار وځړوئ او دا به تل ستاسو د ټولو نسلونو لپاره یو دود وي، دغه وټې به تاسو ته زما احکام دریادوي!! او ورپسې د

موسی علیه السلام په ضد د رؤبین د قبیلې د دریو مشرانو د بغاوت یادونه کوي او لیکي چې په دې کې د لاویانو د قوم دوه سوه پنځوسو منتخبو مشرانو هم برخه اخیستې وه، غوښتل ئې د موسی علیه السلام مشري پای ته ورسوي، ... موسی دوی ته وویل: آیا ستاسو لپاره مخکني امتیازات کافي نه دي، چې اوس د کاهني مقام هم غواړئ؟ ... موسی غصه شو او خدای ته ئې وویل: نور نو د دوی قرباني مه قبلوه... سبا ټول قوم د موسی په وینا د عبادت د خیمې خوا ته راغونډ شو، ... د خدای جلال ټولو اسرائیلیانو ته راڅرگند شو، خدای موسی او هارون ته وویل: د دې قوم له څنگه لري شئ چې فوراً ئې هلاک کړم... خو موسی او هارون په سجده پرېوتل او وئې ویل: ... آیا د یوه کس د گناه لپاره په ټول قوم غصه کېږې؟ ... نو خدای وویل: اسرائیلیانو تهووایه چې د قورح، دوتان او ابیرام له خیمو لري شي.... همداسې ئې وکړل... ناڅاپي زمکه وچاوده او دا درې کسان له خپلو کورنیو سره په کې ښخ شول... بیا د خدای له لوري یو اور راغی او هغه دوه نیم سوه کسان ئې وسوزول (دا دوه نیم سوه کسان چې په توطئې کې ئې برخه اخیستې وه د معبد خادمان وو، سپېلنې به ئې دودول، هر یوه ځان ته د سپېلنیو دودولو سامان او لوازم جوړ کړي وو او له قربانیو او هدیو نه به ئې خپله برخه ترلاسه کوله).... یوه ورځ وروسته اسرائیلیانو بیا له موسی نه شکایت وکړ... بیا خدای په ورېځو کې راڅرگند شو... څوارلس زره اوه سوه کسان ئې ترې ووژل شول!!! لیکې چې شخړه د زعامت پر سر وه، خلکو د هارون مشري نه منله... په پای کې دا لانجه داسې پای ته ورسېده چې خدای موسی ته وویل: ټول مشران دې خپلې عصاگانې تا ته راوړي، په هرې عصا د هغه د خاوند نوم ولیکه... د عهد صندوق خوا ته ئې کېږده... هغه څوک چې زه ئې د مشرۍ لپاره غوره کوم عصا به ئې غوټۍ وکړي... همداسې ئې وکړل... سبا چې د عبادت خیمې ته ننوت نو وئې لیدل چې د هارون عصا غوټۍ کړې، گل ترې ټوکېدلی او بادام ئې کړی... موسی ټولې عصاگانې راوایستې او هر چا خپله عصا

واخیسته... خو سره له دې اسرائیلیانو خپل شکایتونه تر مخکې نه هم زیات کړل. ښايي ويل به ئې چې موسى (علیه السلام) د هارون د عصاء په ځای د بادام د ونې تازه څانگه ودرولې!!

داسي معلومېږي چې د بایبل لیکونکي په تورات یا انجیل کې د قارون د خسف کېدو خبر لوستی او ده ترې دا قصه جوړه کړې، په دې کې هیڅ شک نشته چې په تورات او انجیل کې به د قارون قصه په همغه بڼې کې راغلې وي چې په قرآن کې راغلې، قرآن د بایبل دا قصه له بنسټه ردوي او د قورح په ځای د قارون نوم اخلي او فرمایي چې دی له فرعون سره د خپل قوم په ضد ملگری شوی وو، د ډېرو شتمنیو خاوند وو، دا شتمنۍ ئې هم د دغې ملگرتیا په وجه ترلاسه کړې وه، د موسى علیه السلام مخالفت ته ئې ملا تړلې وه او له خپلو شتمنیو سره په زمکه کې ښخ شو.

šú ï‰$“ “ø Xù þ¥Åï¡ 9$Î ä$_ `Br $k]B žöz ¼ã&ù þY¡ s9$Î ä! ` `B

ÇÑÍÈ šc qè=Jè÷ (#qç. $B žwÎ) ÏN$«Åï¡ 9$# (#qè=Ïå

څوک چې له ښیگڼې سره راشي نو ده ته به تر هغې غوره ورپه برخه شي، او څوک چې له بدو کړنو سره راشي نو بدعملو ته به له خپلو کړنو نه پرته د بل څه سزا نه ورکول کېږي.

---

(۸۴)- په دې مبارک آیت کې ویل شوي چې:

- الله تعالى نېک عملو ته تر خپلو عملونو غوره بدله ورکوي، او بدعملو ته د خپلو بدو عملونو مطابق سزا ورکوي.

` B ä!%ỳ þÎS @è% 3 $èB 4Ï š, Š!•9 šc #äö)à9$# š• øã Ú •ù “ Ï%©!$# bÎ)

ÇÑÎÈ ãüÎß @»-Ê ’Îqè ôBr 3“ ‰ìŠ$Î äI`

یقیناً چا چې پر تا دا قرآن فرض کړی حتماً تر موعود مقامه ستا رسوونکی دئ، ووایه: زما رب هغه څوک ښه پېژني چې له لارښووني سره راغلی او هغه چې په څرګندي بې لارۍ کې دئ.

---

(۸۵)- یعني چا چې دا ذمه واري تا ته سپارلې ده چې دا قرآن به تر خلکو رسوې، هغوی ته به ئې ورزده کوې او د قرآن د تعلیماتو مطابق د خپل ژوند سمبالولو ته به ئې رابلې، هغه به هرومرو خپلې وعدې ترسره کړي، تا به هغه لوړ مقام ته ورسوي چې وعده ئې درسره کړې، د معاد لغوي معنی د وعدې مهال او ځای دئ، هم ئې په اخروي وعدو اطلاق کېدی شي او هم په دنیوي وعدو، خو د آیت سیاق او سباق او ټول هغه مضمون ته په پام سره چې تر دې آیت مخکې راغلی او پر فرعون او قارون د موسی بریا او برلاسي او د ده د دښمنانو په بحر کې غرقېدا او په زمکې کې ښخېدا په کې راغلې؛ ښیي چې دې ته ورته وعدې ترې مراد دي. یعني له خپلو دښمنانو سره به ستا روانه مبارزه هرومرو په همغه څه پای ته رسي چې الله تعالی ئې له تا سره وعده کړې، د حق بشپړه غلبه او د باطل زوال.

د دوی د تبلیغاتو پروا مه کوه، په ځواب کې ئې ووایه: زما رب تر ټولو ښه پوهېږي چې څوک له لارښوونو سره راغلی او څوک په څرګندي بې لارۍ او ضلالت کې دئ.

Ÿù š• Î¢ `ÏB ÆJôn‘ ž÷Ï Ü»GÅ6 ø$š• øÏ #+ùãb‚ (þã_ö? ÏMZä $Br

ôM9Î Ré¢Ï ‰è/ «! $ÏM»ƒ#ä ôã 7R‰Á ƒ Ÿwr ÇÑÎÈ ûïÌ•Ïÿ»3ù #Žîgß ûðqä3?

ìB ãáô? Ÿwr ÇÑÐÈ ûüÅ2 Îô Ô3$`B ûðqã? Ÿwr š• Îħ 4<Î ãŠ$r š• øÎ

ã3tø$ã ¼çgô r žwÎ î7 Ï$d ãó« @ä qè žwÎ ‰»9Î w •z#ä $g»9Î «!$

ÇÑÑÈ bqãè_ö? Ïmøŋ9Î r

او ته داسي نه وې چي د کتاب درتلو ته دي هيله کوله، مګر ستا د رب له لوري يوه پېرزوينه، نو د کافرانو ملاتړی مه شه. او دوی دي تا د الله له آيتونو نه له هغه وروسته منعه نه کړي چي درته نازل کړی شول، او د خپل رب لوري ته بلنه ورکړه او له مشرکانو څخه مه شه. او له الله سره بل معبود مه بله (د ده تر څنګ د بل معبود عبادت مه کوه)، له ده پرته بل معبود نشته، هر څه هلاکېدونکي دي مګر د ده ذات، حکم ده لره دئ او د ده په لور ګرځول کېږئ.

(۸۶-۸۸)- دا وروستي درې آيتونه چي د دې مبارکي سورې خلاصه زموږ مخي ته ږدي لاندي لارښووني لري:

- پيغمبر عليه السلام ته ويل شوي چي تا دا هيله او انتظار نه درلود چي کتاب درباندي نازل شي او په پيغمبرۍ مبعوث شي، بس الله تعالی اراده کړې وه چي پر تا او ستا پر امت رحم وکړي، همغسي لکه چي موسی عليه السلام؛ نه پر پيغمبري د ګمارل کېدو انتظار درلود او نه ئې ځان د دې ستر منصب لپاره مستعد او جوګه ګڼلو، له اته - لسو کلونو مسافرۍ او تبعيدي ژوند وروسته مصر ته روان وو، د لاري په نيمايي کي ئې رڼا تر سترګو شوه، خوا ته ئې ورغی او همځته په نابېره توګه او د خپل تصور او انتظار خلاف پر پيغمبرۍ وګمارل شو او د فرعون مقابلې ته د بني اسرائيلو د ژغورني لپاره ولېږل شو، لکه څنګه چي د ده بعثت د دې قوم لپاره د

الله تعالی یوه پېرزوینه وه همداسي ستا بعثت هم ستا د امت لپاره یوه ستره الهي پېرزوینه ده، ته هم د دوی د نجات لپاره مبعوث شوی يې.

- لکه څنګه چي موسی علیه السلام ژمنه کړې وه چي له دې وروسته به هیڅکله د مجرمینو ملاتړ نه کوم ته هم هیڅکله د کافرانو ملتیا او ملاتړ مه کوه.
- پام کوه چي د دښمنانو تهدید او تطمیع دي تا دې ته ونه هڅوي چي د الله تعالی د آیتونو له متابعت نه امتناع وکړې، د الله تعالی د حکمونو مطابق عمل کوه، د خپل رب لوري ته بلنه ورکوه او په هیڅ څه کي د مشرکانو په څېر مه کېږه.
- د الله تعالی تر څنګ د بل معبود عبادت مه کوه، له ده پرته بل معبود نشته، له الله تعالی پرته هر څه هلاکېدونکي دي، حکم صادرول، حکمیت کول، د قضایاوو او پېښو په اړه پرېکړې کول مختص ده لره دي، او تاسو ټول به د ده لوري ته ورګرځول کېږئ.

دلته د القصص مبارکه سوره پای ته ورسېده.

سُبْحَانَکَ اللّهُمَّ وَبِحَمْدِکَ، أشهد أن لاَ إِلٰهَ إِلاَّ أَنْتَ أَسْتَغْفِرُکَ وَأَتُوبُ إِلَيْکَ

د بني اسرائيلو د قصې نورې برخې

لکه څنګه چې ګورئ د القصص په مبارکې سورې کې د بني اسرائيلو د عبرتناکې قصې ځينې برخې په تفصيل سره راغلې او نورو برخو ته ئې يا په ايجاز او اختصار سره اشاره شوې او يا اصلاً نه دي راوړل شوې، د دې لپاره چې په دې کتاب کې مجمل او پاتې برخې هم ذکر شي؛ دا غوره بريښي چې د نورو سورتونو هغه آيتونه هم د لوستونکو مخې ته کېږدو چې د بني اسرائيلو د عروج او زوال عبرتناکه قصه څېړي، په دې سره به دا کتاب يوازې د القصص د سورې تفسير نه وي بلکې د بني اسرائيلو د تاريخ لوړې ژورې به ئې په نسبتاً مفصله توګه څېړلې او د هغه په ترځ کې به ئې د ملتونو د عروج او زوال عوامل په ګوته کړې وي.

د قرآن په نورو سورتونو کې راغلې چې کله موسی عليه السلام مصر ته ستون شو او خپل دعوت ئې پيل کړ او په ضمن کې ئې فرعون ته بلنه ورکړه، هغه او درباريانو ئې انکار وکړ، ده ته ئې د کوډګر خطاب وکړ او خلکو ته ئې وويل: موسی د بې امنيو باعث دئ، فساد خوروي، که خپلې مخې ته پرېښودی شي تاسو به له

مصره وتلو ته اړ کړي، څه چې تاسو ته ښیي زموږ د کوډګرو کوډو ته ورته دي، نه دی د خدای پیغمبر دئ او نه ئې دعوت الهي دعوت، د مصر ټول ماهر کوډګران ئې راغونډ کړل چې د ده مقابله وکړي، قرآن په دې اړه فرمايي:

8‘‹ƒr ÇÚ öF{$ ’Î (r߉Åçöã ¼çBöqr 4›qã â‹?& böqãöÏ Qöq `Ï ‗ |(#A%r

ÇÊÈ šc râÎ» öQßgöqù $Rr Nèdä$ ¡Ï ¾ÓÕGóΣr Nèdä$Zö @Ïh)ã™ A$% š• Fgö#är

ôÏB â$±„ `B $gèqã–Ú öF{$ž c Î (yöÎ $ «! $Î (qãÏèGŸ$ïBöq)Ï 4›qã A$%

$B Ï‰è/ .`Ïr $Z‹ïÜ b& è?ö% `Ï $Y/ƒÏrè(ŠÏ$% ÇÊÑÈ šú üÉ)GßJù è7É)èÏ$ ¾íšÏ$6ã

•ãZ‹ù ÇÚ öF{$’Î Nàé6 ÿÎ÷Gó/r Nà2 ïr‰ã š• îgãb& Nà2š“ 4¤ã A$% $YKÅ

ÇÊÒÈ bqèJè? #ø‹Ÿ2 الاعراف: ۱۲۷-۱۲۹

او د فرعون د قوم مشرانو وويل: آيا موسی او قوم ئې پرېږدې چې په زمکي کي فساد خور کړي، تا او ستا خدايان پرېږدي؟ وئې ويل: حتماً به ئې زامن ووژنو او ښځې به ئې ژوندۍ پرېږدو، په داسي حال کي چې موږ پرې برلاسي یو. موسی خپل قوم ته وويل: له الله مرسته وغواړئ او صبر وکړئ، زمکه خو له شکه پرته د الله ده، له خپلو بندګانو ئې چې چا ته غوښتي وي په میراث ئې ورکوي او نېکه پايله د پرهېزګارانو ده. وئې ويل: ستا له راتلو د مخه هم کړول شوي یو او له راتلو وروسته دي هم، (موسی علیه السلام ورته) وويل: اميد دئ چې رب مو ستاسو دښمن هلاک کړي او د زمکي خلافت درپه برخه کړي او بیا وګوري چې تاسو څنګه عمل کوئ.

د قوم مشرانو له فرعون نه د موسی علیه السلام او د ده د پلويانو په ضد د قاطع او پرېکنده اقدام غوښتنه وکړه، هغه ته ئې وويل چې دوی هم له نظامه بغاوت کړی او هم له مذهبه، نه تا مني او نه ستا خدايان. د فرعون ځواب دا دئ: د

دوی په ضد د هر څه کولو توان لرو، زموږ ترلاس لاندې دي، زامن ئې ورته وژنو او ښځې ئې د دې لپاره ژوندۍ پرېږدو چې د وينځو په توګه زموږ خدمت وکړي. دا د هر فرعون او فرعوني نظام منطق دئ، مخالفين نشي زغملی، يو وژني، بل په اسارت کې ساتي، د مخالفتونو د ځپلو لپاره له خپلې سلطې او واکمنۍ کار اخلي.

په دې دوران کې چې بني اسرائيل له سختو ستونزو او کړاوونو سره مخامخ دي راشئ وګورو چې موسی عليه السلام څه توصيه ورته کوي؟ موسی خپل قوم ته وويل: له الله مرسته وغواړئ او صبر وکړئ، زمکه خو له شکه پرته د الله ده، له خپلو بندګانو ئې چې چا ته غوښتي وي په ميراث ئې ورکوي او نېکه پايله د پرهېزګارانو ده.

د موسی عليه السلام په دې وينا کې څو اساسي لارښوونې د هر مؤمن لپاره ګورو:

- له الله تعالی مرسته وغواړئ، بلې خوا ته د اميد سترګې مه اړوئ، له بل چا مرسته مه غواړئ.
- د ګواښونو، ستونزو او کړاوونو په وړاندې صبر وکړئ.
- په دې پوه شئ چې د زمکې حقيقي ټولواک الله تعالی دئ، دا پرېکړه د ده له لوري کېږي چې چا ته ئې په ميراث ورکړي، له چا ئې بېرته واخلي او د ده په ځای ئې چا ته وسپاري.
- نېکه پايله د پرهېزګارانو ده، د هغو ځان ساتونکو چې له الله تعالی پرته بل ته طمعه نه کوي، له بې صبرۍ ځان ساتي او دا پرېکړه د بل چا په واک کې نه ګڼي چې د زمکې واکمني به چا ته سپارل کېږي.

ګورئ چې موسی عليه السلام په هغه سخت او ستونزمن حالت کې چې دی او ټول پلويان ئې ورسره مخامخ دي، خپلو مؤمنو پلويانو ته توصيه کوي چې مرسته بايد يوازې له الله تعالی وغواړئ، د ستونزو او مشکلاتو په وړاندې صبر وکړئ، او

په دې باور ولرئ چې د زمکې رښتيني او يوازنی څښتن لوی الله دئ، هغه به د دې فيصله کوی چې له خپلو بندګانو نه ئې چا ته په ميراث ورکړي. د دې قضيې فيصله د الله تعالی له لوري کېږي چې زمکه او په هغې کې واکمني او اقتدار چا ته په ميراث ورکړی شی، د دې خبري اختيار چې زمکه چا ته په ميراث ورکړي شي، د زمکې پر سر هيچا ته نه دئ سپارل شوی، لوی څښتن‌تعالی دا پرېکړه له عرش نه صادروي، موسی عليه السلام خپلو مؤمنو پلويانو ته همدا ويل چې په دی کې به شک نه کوئ، که ستاسو او ستاسو د دښمن حالت هر ډول وي، دا فيصله به مالک الملک خدای کوی. "إن الارض لله: زمکه يقيناً د الله ده"، "يورثها من يشاء من عباده: له خپلو بندګانو نه چې چا ته وغواړی په ميراث ئې ورکوی"، "والعاقبة للمتقين: او نېکه پايله د پرهيزګارانو ده"، د کومو پرهيزګارانو؟ هغه چې له الله تعالی پرته له بل چا استعانت نه غواړي، په ستونزو، مشکلاتو او محروميتونو کې هم پرته له خدای نه بل چا ته اميد نه ساتي، بل چا ته لاس او لمن نه اوږدوی. څوک چې صبر، حوصله، ثبات او استقامت له لاسه نه ورکوي، او په دې اړه هيڅ شک نه لري چې دا زمکه چې مالک ئې خدای دئ چا ته چې ئې وغواړي هغه ته ئې په ميراث ورکوی، د دغو متقيانو او پرهيزګارانو عاقبت نېک دئ.

د موسی عليه السلام قوم د صبر مظاهره وکړه، ورته وئې ويل: ستا له راتلو د مخه هم کړول شوي يو او له راتلو وروسته دي هم، (موسی عليه السلام ورته) وويل: اميد دئ چې رب مو ستاسو دښمن هلاک کړي او د زمکې خلافت درپه برخه کړي او بيا وګوري چې تاسو څنګه عمل کوئ.

قوم په ځواب کې ورته وويل: ستا له راتلو نه مخکې هم اذيت شوي يو او ستا له راتلو وروسته هم، داسې نده چې يوازې ستا په راتلو سره دا مصيبتونه پر موږ نازل شوي، پروا ئې نشته، موږ په همدغو مصيبتونو کې لوی شوی يو، تر دې د مخه هم دا موږ وو او دا مصيبتونه.

که څه هم ځینو مفسرینو دا وینا د بني اسرائیلو د شکایت وینا ګڼلې، خو حقیقت دا دئ چي د دوی تعبیر کمزوری دئ، د بني اسرائیلو وینا به په هغه صورت کي شکوه او شکایت ګڼل کېده چي ویل شوی وی: ستا له راتلو نه وروسته په موږ دا د مصیبتونو دور پیل شوی، خو د دوی دا وینا چي ستا تر راتلو د مخه هم زموږ همدا حالت وو، معنا ئې دا ده چي ستا په راتلو سره دا مصیبتونه پر موږ نه دي نازل شوی، پروا ئې نشته، دا خبره د دوی صبر او استقامت څرګندوی، همدا علت دئ چي موسی علیه السلام د دوی د صبر له مشاهدی وروسته هغوی ته وایي: هیله ده چي الله تعالی ستاسی دښمن هلاک کړي او د زمکي خلافت تاسي ته وسپاري او بیا به ګوری چي تاسی څه کوئ؟ ځکه که دا د صبر مظاهره نه وای نو موسی علیه السلام به کله هم دوی ته نه وو ویلي: اوس نو هیله من یم چي ستاسی د دې صبر په نتیجه کي به الله تعالی ستاسی دښمن هلاک کړی، تاسی ته به د زمکي خلافت دروسپاری او بیا به ګوری چي تاسی څه کوئ؟ د دغه آیت تر ټولو غوره او حقیقی توجیه همدا ده، عظیم الشأن قرآن دا د یوه ضعیف النفسه او بې صبره ټولګي نښه ګڼي چي کله له کوم مصیبت سره مخامخ شی نو خپل لارښود او مشر ته شکایت کوي او وایي: ستا په خاطر موږ له دې مشکلاتو او کړاوونو سره مخامخ شوی یو.

وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِندِكَ ... النساء: ۷۸

په دې وینا سره بني اسرائیلو موسی علیه السلام ته ډاډ ورکړی چي بې صبري به نه کوي، په کړاوونو کي پاخه شوي یو، ستا له راتلو وروسته زموږ د ځورولو او کړولو لړۍ نه ده پیل شوې، تر دې د مخه هم ځورول شوي یو، د دوی د دې وینا په ځواب کي موسی علیه السلام وفرمایل: إن شاء الله چي ستاسو رب به دښمن هلاک کړي، د دې زمکي خلافت به تاسو ته وسپاري، بیا به وګوري چي تاسو به څه کوئ؟

دې ته مو باید پام وي چي دا مطلب هغه مهال مسلمانانو ته اورول شوی چي

دوی په مکې مکرمې کې له ورته ګواښونو سره مخامخ ول، ځورول کېدل، وژل کېدل او هجرت ته مجبورېدل، په دې سره دوی ته ویل شوي چې ستاسو دریځ، وینا، صبر، مقاومت، پرالله تعالی توکل باید همغسې وي لکه ستاسو د مخکنیو مؤمنو ورونو.

په دې مودې کې الله تعالی پر مصر رنګ رنګ عذابونه نازل کړل، د قرآن د وینا له مخې په مصریانو باندې دا عذابونه او مصیبتونه نازل شوي: قحطي، د حاصلاتو کموالی، طوفان، ملخان، کنې، چنګاښې، ویني، خو قرآن وایي چې د دې مصیبتونو وجه د دوی ګناهونه وو او هدف ترې دا چې دوی پند واخلي او له خپل کفر، شرک، ظلم او فساد نه لاس په سر شي.

ÇÌÈ brãž2 ¤ƒ öĝĕè9 Ñ°•JV9$`ï B <È ÏRr ûüZÅ9$ bqãäi A#ä $Rõ {&ô)9r

الاعراف: ۱۳۰

او یقیناً چې فرعونیان مو په قحطي او د حاصلاتو په کموالي سره ونیول تر څو پند واخلي.

M»=Á yB M»ƒ#ä P$!$ íŠ$ÿÒ9$r @Û9$r Š#•gø9$r b$ùqÜ9$ Nkön=ã $Zù™ö‘r

الاعراف: ۱۳۳ ÇÌÌÈ šú üBÌ•øgC $Bqö% (qçR%.r (rçŽò6 GŸ$$

نو طوفان، ملخان، کنې، چنګاښې او وینه مو د بېلابېلو نښو (په توګه) پرې راولېږل او دوی لویي وکړه او یو مجرم قوم وو.

د دې آیت د (مفصلات) له لفظ نه په څرګنده توګه معلومېږي چې دا مصیبتونه په یوه وخت او یو په بل پسې نه دي نازل شوي بلکې په بېلابېلو وختونو کې نازل شوي، یو کال قحطي راغلې، یو کال د باغونو او زمکو حاصلات کم شوي، یو کال ملخانو د دوی پر فصلونو برید کړی، یو وخت طوفان پرې راغلی، بل وخت کنې او بیا چنګاښې پرې مسلطې شوې او یو وخت د دوی اوبه د سرو وینو په څېر

شوې او دا د بایبل د دې ادعاء خلاف ده چې وايي دا ټول حوادث د څو اونيو په منځ کې او د موسی او هارون علیهما السلام په لاس او هغه وخت تر سره شوي چې دوی د فرعون له جادوګرانو سره مقابله کوله، د بایبل ادعاء هم د عقل او واقع خلاف ده او هم د قرآن د وینا خلاف!! د الله تعالی سنت دا دئ چې له مصیبت نه وروسته خپلو بندګانو ته د توبې او تجدید نظر موقع ورکوي، که پند وانه خلي، بل او بل مصیبت پرې راولي، په یوه وخت د ګڼ شمېر مصیبتونو یو په بل پسې راتلو سره د توبې او تجدید نظر مجال ختمېږي.

د فرعون د مشر زوی مړینه

بایبل تر دې عنوان لاندي ليکي: خدای په نیمه شپه کي د ټولو مصريانو ټول مشران زامن ووژل، د فرعون له مشر زویه د هغه غلام تر زویه چې ترزمکي لاندي تور زندان کي پروت وو... په دغه شپه فرعون او درباريان راويښ شول ... ټولو په جګ غږ ژړا پيل کړه... فرعون په همدغه شپه موسی او هارون راوغوښتل او ورته وئې ويل: ژر له مصره ووځئ او اسرائيليان هم درسره بوځئ، خپل څاروي هم درسره روان کړئ... خو له وتلو مخکي ما ته دعاء وکړئ، ... نورو مصريانو هم اسرائيليانو ته وويل: له مصره ووځئ... دوی له مصريانو نه ډېر سره او سپين زر هم واخيستل... او په دې توګه ئې د مصر ټولي شتمنۍ له ځان سره يووړې... شمېر ئې له ښځو او ماشومانو پرته نږدې شپږ سوه زره سړي وو... اسرائيليانو څلور سوه دېرش کاله په مصر کي تېر کړل...

دلته د بایبل څو عجيبو خبرو ته لږ ځير شئ: خدای په نيمه شپه کي مصر ته راغی، د مصر په ټولو کورونو وګرځېدو، له هغه کوره تېر شو چې دروازه ئې په وينو لړلې وه، د هر مصري کور ته داخل شو، د هغه مشر زوی ئې ورته وواژو، په دې وخت کي د اسرائيليانو شمېر نږدې دوه مليونه وو، طبيعي ده چې د مصريانو

شمېر به هم لږ تر لږه څلور مليونه وو، که هره کورنۍ لس کسان وګڼو نو د مصر د کورونو شمېر به شپږ لکه وو، د بايبل خدای چې د انسان په څېر دی او تګ ئې هم انسان ته ورته، ګام په ګام مخکې ځي، په پاتې نيمې شپې کې په دې شپږ لکه کورونو ګرځېدلی، شا وخوا څلور لکه مصري ځوانان ئې وژلي، بيا په همدې پاتې نيمې شپې کې فرعون موسی او هارون ځان ته غوښتي، هغوی ته ئې له مصره د وتلو او ده ته د دعاء کولو خبره کړې!!! په همدې شپه د اسرائيليانو ښځو د خپلو مصري ګاونډيو له مېرمنو نه ښه ډېر سره او سپين زر ترلاسه کړي، هومره چې د مصر ټولې شتمنۍ ئې د ځان کړې او له ځان سره ئې وړې!!! نه پوهېږم مسيحيان او يهودان کومې بلا وهلې چې داسې مسخره خبرې مني، که يو ناول ليکونکی وغواړي چې ډېر حيرانووکی ناول وليکي نو دا هڅه خامخا کوي چې خبري ئې څه نا څه په عقل برابرې وي، که ډېر هوښيار خلک ئې ونه مني نو ځيني کم عقله خلک خو ئې ومني، خو د بايبل ليکونکي د دې پروا نه ده کړې، مسيحيان او يهودان ئې داسې موندلي چې ګران درواغ تر آسان رښتيا ژر مني، د زوړ تاريخ هره خبره ورته مقدسه برېښي!! هر څه چې د دوی پلرونو ته منسوب شي او د انجيل او تورات په نامه وړاندې شي له تعمقه پرته ئې مني!!

بايبل تر دې د مخه ليکلي چې په مصر کې د يعقوب عليه السلام د مېشتېدو په وخت کې د ده د کورنۍ د ټولو غړو شمېر اويا کسان وو او اوس ليکي چې څلور سوه دېرش کاله وروسته کله چې له مصره وتل نو يوازې د نارينه وو شمېر نږدې شپږلکه وو، يعني د ښځو او ماشومانو په شمول به لږ تر لږه دوه مليونه ول او د دې معنی دا ده چې په دې موده کې د دوی شمېر نږدې اته ويشت زره پنځه سوه ځله زيات شوی، که د بايبل دا له مبالغې ډکه محاسبه ومنو نو دا دوه مليونه يهودان بايد له نورو څلور سوه دېرشو کلونو تېرېدو وروسته اوه پنځوس ملياړده شوي وي، چې دا د ټولې نړۍ د موجوده نفوس نږدې لس برابره دئ او بيا په تېرو نږدې دوه

نیم زرو کلونو کې به د دوی شمېر څومره شوی وي؟!! آیا دا محاسبه ډېره خندونکې نه ده؟ ښايي د بایبل لیکونکي به غوښتلي وي چې همغه زړه بې بنسټه خبره رښتینې کړي چې بایبل خدای ته منسوب کړې او ویلي ئې دي: د یهودانو شمېر به د آسمان تر ستورو او د زمکې تر شګو هم زیات شي!! خو نن او په ۲۰۰۹ میلادي کال کې د یهودانو مجموعي شمېر شپږو ملیونو ته نه رسېږي!! بایبل دا خبرې په داسې وخت کې کړې دي چې د شمېرو په اړه ئې چا درواغ نه شوی ثابتولی، هغه وخت خو به تر زرو زیات رقم هم نه وو، چا دا محاسبه ورسره کوله چې اویا کسیزه کورنۍ څنګه په ۴۳۰ کلونو کې (یعني پنځه نسله وروسته) دوه ملیونو ته ورسېده؟!! په دومره مودې کې خو د سویانو په څېر د هغو حیواناتو شمېر هم دې حد ته نه شي رسېدی چې هر ځل ډېر بچیان زېږوي!! بایبل دې ته هم پام نه دئ کړی چې په مصر کې بني اسرائیلو ډېر بد ژوند درلود، فرعون د دوی زامن ورته وژل، په دې صورت کې خو باید د دوی شمېر د زیاتېدو په ځای کمېدی!! که زیاتېدل ومنو، نو په ۱۹۹۸کال کې د دوی د نفوس وده په کال کې ۱،۹% وه که د بایبل په خاطر دا ۲% وګڼو نو د دوی شمېر باید په ۴۳۰ کلونو کې نږدې درې لکه پنځوس زره وی نه دوه ملیونه!!

له دغو غلطو ارقامو او په ارقامو باندې د بایبل له ترکیز نه د بایبل په ماهیت پوهېدی شئ، په لارښود کتاب کې د ارقامو، شجرو او نومونو په ځای په اساسي مفاهیمو ترکیز کېږي او لارښوونو ته اهمیت ورکول کېږي، قرآن د ارقامو په اړه فرمايي چې په دې ځان مه مصروفوئ، دا هومره ارزښت نه لري چې له چا سره پرې مناقشه وکړئ او خپل وخت پرې ضایع کړئ، د اصحاب کهف د قصې په ترڅ کې فرمايي چې په دې له خلکو سره بحثونه مه کوئ چې د دوی شمېر څومره وو او څو کلونه په غره کې پاته شول، بس همدومره کافي ده چې ووایئ: دا د مؤمنو زلمیانو یوه ډله وه، په خدای ئې ایمان راوړ، د ظالمو واکمنانو له وېرې ئې غره ته

پنا یووړه او الله تعالی د اوږدې مودې لپاره په خوب ویده او ژوندي وساتل، نه د دوی شمېر په ګوته کوي او نه دا وایي چې څو کلونه په غره کې پاته شول، فرمایي:

ÇÌÈ “ Ywd öög Ršî-r öüĝhî (qãB#ä þ‹Hi Ÿåĵ) ê¦s)ß Nd'7R 7øã •È àĵR ßtø

الکهف: ۱۳

موږ د دوی قصه په ربښتیني توګه درته بیانوو، دوی یوه داسې ډله وه چې په خپل رب ئې ایمان راوړ او موږ ئې ایمان ورمضبوط کړ.

د خپل قوم په اړه د دوی نظر داسې بیانوي:

#%/& #Ç) (þs îÿê `9r Ÿôÿî-B ’Î Ÿà2 r%‹è¤ã#(öäq3ã ö/ 3øæ (rãgâ/ b) Ÿåĵ)

الکهف: ۲۰ ÇËÈ

که دوی درباندې برلاسي شي نو یا به مو د ډبرو په ویشتلو سره وژني او یا به مو خپل مذهب ته وراړوي او په دې صورت کې به هیڅکله بریا درپه برخه نه شي.

د دوی د شمېر په اړه د قصه خوښو وینا او د دوی په مقابل کې د مسلمان داعي دریځ داسې په ګوته کوي:

Í=ø‹ø$ #$R‘ Ÿãù Ÿå•Ï$™ ×¡ ‡ šc qä)à/r öß3ù öß3ã#§ ×»=0 bqä)à‹™

Ÿù @‹Î% ŵ) ß3=è/ $B Nß£‰Ï ã=æ& þ’$ @è Ÿãù2 Ÿåß$0r ×èŌ™ šc qä)à/r

الکهف: ۲۲ ÇËËÈ #%m& öß3ß Oÿši Mÿ6ó @ Ÿwr #\ßg»ß ä!•Ew) Ÿßž‹Î í$Jê

وایي به: درې ول او څلورم ئې د دوی سپی وو او وایي به: پنځه ول او شپږم ئې د دوی سپی وو، دا هسې په تیاره کې کاڼي ویشتل دي او وایي به: اوه ول او اتم ئې د دوی سپی وو!! ووایه: زما رب د دوی له شمېره ښه خبر دئ، یوازې لږ کسان پرې پوهېږي، د دوی (د شمېر) په اړه له سر سري بحثه پرته له چا سره شخړه مه کوه او د دغو خلکو له هیچا نه د دوی په اړه پوښتنه مه کوه.

کله چې تشدد نتيجه نه ورکوي:

ځومره چې فرعون او فرعونيانو د موسی عليه السلام د پلويانو په ضد خپل تشدد زيات کړ همدومره نهضت قوت وموند، د موسی عليه السلام د پلويانو او د فرعون د مخالفينو شمېر زيات شو، فرعون پرېکړه وکړه چې ځان د هغه دين مدافع وښيي چې له پلار نيکه نه مصريانو ته په ميراث پاته دئ او موسی عليه السلام له دې دين نه باغي وښيي، دا د ديني خوځښتونو يوه ځانګړتيا ده چې دښمنان ئې په يوې مرحلې کې ځان د دين مدافعان او نهضت له دين او ديانت نه د باغي په توګه وړاندي کړي، د دين په جامه کې د دين مقابله کوي، همغه شعارونه ورکوي چې نهضت عنوان کړي، فرعون د دين ساتونکی شي او موسی (ع) د دين مخالف!! فرعون صالح او صلح غوښتونکی شي او موسی د بې امنيو او فساد عامل!!، خو کله چې تبليغات هم بې اغېزه پاته شي، نه د نهضت د مزيد ځواکمنيدو او خورېدو مخه ونيسي او نه له نهضت سره د ولس د يو ځای کېدو، نو د شخصيتونو د ترور او وژني مرحله راورسېږي، د عام وژنو او د بني اسرئيلو د زامنو د ذبح کولو په ځای د موسی عليه السلام د وژلو پرېکړه کېږي، قرآن فرمايي چې په دې پړاوکي دښمن دوه کاره کوی:

۱ـ همغه شعارونه عنوانوي چې نهضت عنوان کړي، هغه هم د دين مدافع او خواخوږی شي.

۲ـ د شخصيتونو د ترور پرېکړه کوي.

قرآن په دې اړه فرمايي:

[illegible]

[illegible] غافر: ۲۶

او فرعون وويل: ما پرېږدئ چې موسی ووژنم، او هغه دې خپل رب (مرستي ته)

وروبلي، زه ویرېږم چې ستاسو دین بدل نکړي او یا په زمکه کې فساد خور نه شي!

ګورئ چې هغه په پټه یوه خبره کوي او په ښکاره بله، خپلو درباریانو ته د ټرلو دروازو تر شا وايي: ما پرېږدئ چې موسی ووژنم، موسی دې خپل خدای مرستې ته وروبلي، خو کله چې له عام ولس سره مخامخ کېږي وايي: زه وېرېږم چې موسی ستاسو غوره دین بدل نه کړي او په مصر کې بې امني او فساد خور نشي!! دا دئ ګورئ چې هغه ستر مفسد اوس دا دعوی کوي چې موسی علیه السلام فساد خوروي، هغه له الله تعالی باغي او د دین ستر دښمن اوس د دین حامي شوی، قرآن په دې سره موږ ته لارښوونه کوي چې دا د هرې دیني مبارزې یوه مرحله ده، د پیغمبرانو علیهم السلام په خط روانو نهضتونو باندې هرومرو دا مرحله راځي، د مبارزې په یوه خاص پړاو کې به دښمن هم د نهضت شعارونه عنوانوي، د دین په جامه کې به د دین مقابله کوي، موږ د خپلې مبارزې په جریان کې په وار وار دا حقیقت په خپلو سترګو ولید، په وار وار همداسې وشول، د کمونیستانو په ضد د مبارزې په دوران کې هغه پړاو راغی چې له الله تعالی منکر او د دین سرسختو دښمنانو به خپلې ویناوې په بسم الله الرحمن الرحیم شروع کولې او په من الله التوفیق به ئې ختمولې، بې اودسه به په لمانځه ودرېدل، د لمانځه فیلمونه به ئې په تلویزیون کې ښودل کېدل، د شئون اسلامي وزارت ئې جوړ کړ، ویل ئې چې دولت ئې ځلرویشتو زرو ملایانو ته معاش ورکوي، د مجاهدینو په اړه به ئې ویل چې دوی جوماتونه ورانوي او ملایان وژني!! عظیم الشأن قرآن دغه مرحله د نهضت د یوې طبیعي او حتمي راتلونکې مرحلې او د یوه سنت په توګه معرفي کوي، او په دې سره د الله د لارې مجاهدینو ته لارښوونه کوي چې له داسې پړاو سره مخامخ کېدو ته ذهناً چمتو وي، هغه ورځ به راځي چې فرعون ووايي: إني اخاف أن یبدل دینکم: زه ویرېږم چې ستاسې دین بدل نکړي!! ستاسو د غوره پلرني دین په اړه اندېښنه لرم، داسې نه چې موسی په خپل سحر او جادو او په

خپلو جادويي ويناوو سره ستاسو پلرنی لرغونی دين او مذهب بدل کړي، هغه لوی مفسد، د طبقاتي نظام سالار، چې ولس ئې په ډلو ډلو ويشلی وو، د بني اسرائيلو زامن ئې ذبح کول، لوڼي ئې د وينځو په توګه ساتلې، پردې مظلوم او بې وزلي قوم ئې ټول هغه ظلمونه او ناروا وي له کلونو کلونو رااېسی روا ګڼلې، هغه ئې په استضعاف او ذلت کي ساتلی، د يوه بشپړ قوم فرد فرد د مريي او وينځې په توګه د فرعونيانو په دربارونو کي د ذلت شپې ورځې تيرولې، د همدې ظالم او طبقاتي نظام بې رحمه سالار؛ له ډېرو ظلمونو، تړلو او وژلو وروسته وايي: وېرېږم چې په هېواد کي بې امني خوره نشي!! دا خبره پرون روسانو تکرار کړه، نن ئې امريکايان تکراروي، پرون کمونيستانو وکړه؛ نن ئې د امريکا د فوځونو په زور مسلط شوي لنډه غر غربپالان کوي!! روسانو يو نيم مليون بی ګناه افغانان ووژل، ټول هېواد ئې په کنډوالو بدل کړ، کلي او کورونه ئې په توپونو او بمونو ويجارکړل؛ خو سره له دې به ئې ويل: مجاهدين پلونه ورانوی، مدرسی، جوماتونه او مکتبونه ورانوی، نن امريکايان همدغه تبليغات کوي، په داسي حال کي چي په کليو، ښارونو، مدرسو او جوماتونو بمونه وروي، د خلکو د غم او ښادي په غونډو ډزي کوي، هره ورځ په لسګونو افغانان په خپلو وينو کي رغړوي، خو وايي چي مجاهدين مکتبونه، مدرسې او جوماتونه او عام المنفعه تأسيسات ورانوي، په خپل لاس به په دغو ځايونو کي بمونه منفجر کړي چي مجاهدين پرې تورن کړي، ګورئ چي هماغه د فرعون خبره پرون د روسانو په خوله تکرارېده او نن د امريکايانو په خوله. او دا ښيي چي د قرآن قصې تاريخي بېلګې او مثالونه دي چي تل به تکرارېږي، د تاريخ په هر پړاو او د زمانې په هر موړ کي به يو فرعون وي او په مقابل کي ئې يو موسی، او دا مبارزه به د فرعون په غرقېدا پای ته رسي.

که څه هم موسی عليه السلام په دې توګه لېږل شوی چي په لومړي سرکي به د فرعون مقابله کوي، د دښمن د متحدي جبهې له دريو اړخونو څخه به لومړی د

فرعون (د سياسی حاکمې طبقې سالار) په خلاف د جنګ جبهه پرانيزي، خو کله چي فرعون ګوري چي د بني اسرائيلو د زامنو وژلو هم څه نتيجه ورنکړه، او د قرآن په اصطلاح : و ما کيد الکافرين الافی ضلال: او د کافرانو کيد او توطئه له دې پرته بله پايله نه درلوده چي معکوس نتايج ورکړي، د موسی عليه السلام د وژلو پرېکړه هم عملی نه شوه، نو له خپلو درباريانو سره مشوره کوي چي اوس څه وکړو؟ قرآن د دوی د ځواب په اړه داسي فرمايي:

ÇÊÈ ûüÎÅ»m ÈÉ‰ J$s’Î ô@Åör& {r& ÅÅ ä {qßs% الاعراف: ۱۱۱

وئې ويل: د ده او د ورور معامله ئې وروسته کړه او ټولو ښارونو ته اربکي ولېږه چي ښه پوه او ماهر جادو ګران درته راولې.

پوه او ماهر جادو ګران راغونډ شول، قرآن دا ساحران په دې توګه موږ ته معرفي کوي. ۱- د فرعون دسترګو په اشاره خوځېږي .۲ـ د فرعون اربکي ئې راغونډوي او د فرعون په ايماء او اشاره د حق مقابله کوي. ۳ـ د حاکم نظام په خدمت کي دي. ۴ـ له فرعون نه د اجر او بدلی هيله لري.

دا د هغوی خصوصيات دي، که فتوی ورکوی هم د هغه په اشاره ئې ورکوی، که مقابلی ته راوځي نو د فرعون په امر راوځي، د هغه په اشاره راغونډېږي، د بدلې هيله هم له هغه څخه لري او تر ټولو ستر هدف ئې دا دئ چي دربار ته مقرب او نږدې شی. عظيم الشأن قرآن د ساحرانو د پيژندلو معيارونه په ګوته کوي هلته چي فرمايي:

NèR A$% ÇÊÈ ûüÎÎ»óø$$Ïù $Zä bÎ) #•ô Y $Z9 ûÉ bõqãèÿÎ) (q$% ä s ¡ 9$$ä!` $J=ù

ÇÊÈ ûüÎ s) ß$`Ü ©Î) Nä3RÎr الشعراء: ۴۱-۴۳

نو کله چي جادوګران راغلل فرعون ته ئې وويل: موږ ته به څه اجر او بدله حتماً وي که بريالي شوو؟ هغه (ورته) وويل: هو! تاسی به له مقربينو څخه وئ (زما له نږدې

درباريانو څخه او د درباريانو په فهرست کې به نيول کېږئ).

تاسو د روسانو د اشغال په دوران کې وليدل چې د مجاهدينو د مقابلې لپاره رياست شئون اسلامي او پلاروطنه ملي جبهه جوړه شوه، و موليدل چې د اسلامی شئونو رياست ئې په وزارت بدل کړ، امريکايانو په همدې موخه لويه جرگه، منتخب پارلمان او ستره محمکه رامنځته کړل، قاضيان ئې د روزنې لپاره ايټاليا ته ولېږل، ديني مدرسې ئې جوړې کړې، همغسې لکه چې فرعون د نهضت په خلاف لومړی د ساحرانو جبهه پرانيستله، غوښتل ئې د دوی په ذريعه د موسی عليه السلام مقابله وکړي او مصريانو ته ئې ويل: که دا ساحران بريالي شول ټول به په گډه د هغوی متابعت کوو!!

ÇÌÒÈ bqãÜGpC LêR& @d Ä $Z=ï ŸŠÏr ÇÌÑÈ Ïqè=B Ïöq/ Ì»)‹ÜÏ ä•s¡ 9$ìÜăù

ÇÍÈ ûüÎ7Ï»óÓ9$Nd (qçR. b) o•s¡ 9$RÎ7R $Z=è9 الشعراء:۳۸-۴۰

کوډگران د معلومي ورځې ميقات ته راغونډ کړی شول او خلکو ته وويل شول: آيا تاسو هم غونډېدونکي ياست؟ تر څو د سحره وو متابعت وکړو که غالب شول.

سحره چې د حاکم نظام په خدمت کې دي او د اربکيو په ذريعه را غونډېږي او د مسابقی ميدان ته سوق کېږي، دوی د عام ولس د راغونډولو وسيله گرځوي، خلکو ته وويل شول: که دا سحره غالب شول د دوی متابعت به کوو، خو کله چې همدا سحره ماتې خوري، د موسی عليه السلام د دعوت پر حقانيت پوهېږي، ايمان راوړي، گورئ چې فرعون ئې په مرگ او لاس پښو قطع کولو گواښي !!

$ö¡ =ù •óÅ9$Nä J=æ “Ï%$Nä çÎ3 9 ¼çR] Nä9 bÎ#ä Ï& @ÏÖ ¼ç9 óOçYB#ä A$%

ÇÍÒÈ šú üêHø& Nä Y7ïk¹ _{ r 7# »=Å ôÏB /ä=ã ör Nä/Ï‰f& £èÜ%_{ bqçè?

الشعراء: ۴۰

فرعون وويل: پر ده مو ايمان راوړ، مخکې تر دې چې زه درته اجازه درکړم، دی ستاسو هغه مشر دئ چې سحر ئې درښودلی، نو ژر به پوه شئ (چې څه درسره کوم؟)، لاسونه او پښې به مو حتماً يو د بل خلاف پرې کړم، او هرومرو به تاسو ټول په دار وځړوم،

په دې سره قرآن موږ ته وايي: هغه مذهبي مشران چې د فرعون د غلامۍ کړۍ په غاړه اچوي او د هغه په امر د مجاهدينو مقابله کوي پايله ئې دا ده چې د فرعون له لوري به په مرګ ګواښل کېږي!! دوی ته به ويل کېږي چې تاسو له مجاهدينو سره پټې اړيکې درلودې.

له ساحرانو نه چې چا ايمان راوړ د فرعون د ګواښونو پروا ئې ونه کړه، او د قرآن د وينا له مخې ئې د ګواښونو په وړاندې ځواب دا وو:

$Yä b& $Z»«Ü z $YŠ‘ $Z9 •ÿø b& BJÕR $R] ÇÎÈ bqç) ZB $Zî 4] $R] ŽöÊ Ÿw (q8$%

الشعراء: ۵۰-۵۱ ÇÎÈ ûüÏZB÷sßJø9$Ar&

پروا ئې نشته، يقيناً چې موږ دخپل رب لوري ته ګرځېدونکي يو، زموږ طمع دا ده چې زموږ رب زموږ خطاګاني راوبخښي، په دې چې موږ لومړني مؤمنان شوو.

هغوی اوس نه يوازې له مرګه نه وېرېږي بلکې وايي مرګ موږ له خپل معبود خدای سره وصلوي، تر ايمان راوړلو د مخه ئې له فرعون نه اجر او معاوضه غوښتله خو اوس د دوی مادي طمعه په معنوي تلوسې بدله شوې. هغوی اوس له خپل رب نه پرته له بل هيچا نه طمع نلرې او څه نه غواړي. له موسی عليه السلام نه هم څه نه غواړي، د هغوی مادي حرص او طمعه، د چوکۍ او اقتدار تلوسه، اوس په معنوی تلوسې بدله شوې، اوس يوازې له خپل رب نه طمعه لری، خو د هدايت او مغفرت طمعه، د فرعون له خوا د لاس پښو په قطع کولو ګواښل کېږي، په مرګ او په دار ځړولو، خو هغوی وايي: موږ د دې پروا نلرو، باک ئې نشته، موږ د خپل رب لوري

ته تلونکي یو، اوس زموږ هیله دا ده چې الله تعالی زموږ ګناهونه راته وبخښي!! ګورئ چې ایمان څومره ژوره تبدیلي په دوی کې راوسته، اوس ئې له مرګه وېره ختمه شوې، مرګ له خپل معبود رب سره د یو ځای کېدو وسیله ګڼي.

دا په یوه قوم کې د ایمان اثرات دي، هغه قوم چې په خوف او وېرې کې ئې ژوند کاوو، د فرعون لپاره ئې د موسی علیه السلام مقابله کوله، ایمان د دوی په شخصیت کې دو مره ژور بدلون او انقلاب راوست، له دې خبرې نه هدف دا دئ چې موږ ته د ایمان اغېز راوښیي او په دې مو پوه کړې چې د حقیقي ایمان اغېز داسې ژور او پراخ وي، کله چې حقیقي ایمان زړونو ته لار پیدا کړي حتماً به دې ته ورته نتایج ورکوي، همدا راز موږ ته ښیي چې دا د ایمان غوښتنه ده، چیرې چې ایمان وي هلته به دغسې له مرګه نه وېرېدل، زړورتیا، جرئت او شهامت وي، حریص، طماع، بخیل، جبون او ډارن خلک په دې لیار د تلو اهلیت نلري، بلکې هغسې خلک ایمان راوړلی او ساتلی شي چې د طمعی، حرص او بخل پر ځای قناعت لری او قربانی ته چمتو وی، دا قوم اوس ګورئ چې له موسی علیه السلام نه هم طمعه نلری، هغه ته هم نه وايي چې ستا په خاطر زموږ لاس پښې قطع کېږي، ستا په خاطر په دار ځړول کېږو، له داسې سختو ستونزو او مشکلاتو سره دي مخامخ کړي یو، دا هم نه وايي، بلکه ورته وايي: زموږ طمع دا ده چې زموږ رب زموږ خطاګاني راوبخښي، په دې چې موږ لومړني مؤمنان شوو.

ایمان انسان ته د (حرص) په ځای (قناعت) ورکوي، ایمان انسان ته جرئت او شهامت ورکوی، له مرګ نه ویره ئې په جرئت بدلوی، او حتی د شهادت په تمنا ئې بدلوي، عظیم الشأن قرآن د صحابه وو په اړه فرمايي چې هغوی ټولو له الله نه د شهادت تمنا کوله. فرمايي:

ÇĨÈ brãÅZ ? ŁÆR r ççÖ3ç÷ ' ÷ô) ù çç) ù b ÈÇ% ` Ï | NçJ6bç J ? ŁÆŸã ô) 9r

آل عمران: ۱۴۳

او يقيناً چې تاسو له دې نه مخکې چې له مرګ سره مخامخ شئ د هغه تمنا مو کوله، نو دا دئ ومو ليدو په داسې حال کې چې ورته کتل مو.

دلته له مرګه نه وېرېدل او د الله په لار کې د شهادت تلوسه، د ايمان ننبه ګڼل شوې او د پېغمبر عليه السلام ټولو صحابه وو ته په خطاب کې ويل شوي چې تاسو ټولو د شهادت تمنا کوله، په دې مبارک آيت کې څو مهمي خبري توجه غواړي:

- صحابه وو د شهادت تلوسه درلوده.
- د احد په جګړې کې ئې د دې تمنا د تر سره کېدو فرصت ترلاسه کړ.
- د دې صحنې د نظارې په ځای بايد له هغې نه د خپل آرمان د ترسره کېدو په اړه استفاده شوې وی.

د هجرت پرېکړه

کله چې مصر د بني اسرائيلو لپاره د اور په کندې بدل شو، الله تعالى موسى عليه السلام ته امر وکړ چې له خپلو ټولو پلويانو سره يو ځای د سينا په لورې هجرت وکړي، د هجرت لپاره معينه شپه وټاکل شوه، معينه شپه د دې لپاره وټاکل شوه چې د فرعون تر خبريدو مخکې او له دې نه وړاندې چې دوی را ايسار کړي او د هجرت مخه ئې ونيسي، له مصر نه په زيات واټن کې لرې شوي وي، ټول قوم د موسى عليه السلام په ملګرتيا په شپه کې له مصره وځي.

هجرت د پيغمبرانو سنت دئ، هجرت دمدنيتونو د جوړولو مقدمه ده او هجرت د انقلابی بدلونو پيل دئ. پر ولسونو کله کله داسې حالت راشي چې يا به هجرت کوي او يا به د تل لپاره په ذلت کې پاته کېدا مني، بني اسرائيل هجرت ته چمتو شول، راشئ وګورو چې قرآن د بني اسرائيلو د وتلو څرنګوالی څنګه بيانوي، او بايبل په دې اړه څه وايي؟ آيا دا وتل ئې د فرعون په اجازه ګڼي؛ همغسې چې

بايبل وايي او كه له فرعونه د بغاوت په توگه؟ آيا د مصريانو زلمي زامن په سيند كي غرق شوي كه په خپلو كورونو كي وژل شوي؟ د شپې لخوا وتل ئې د دې لپاره وو چي فرعون په همغه شپه د وتلو امر ورته كړی وو او كه د دې لپاره چي د فرعون له خبريدو د مخه ډېر مزل ووهي او كه د فرعون لښكري ئې تعقيبوي نو وئې نه شي نيولی؟!!

قرآن فرمايي چي الله تعالی موسی عليه السلام ته د هجرت امر وكړ، ورته وئې ويل چي د شپې شپې بني اسرائيل مخكي او ته تر شا له مصره ووځئ، فرعون به له خپلو لښكرو سره په تاسو پسي درځي، د نيول كېدو وېره مه كوئ... د قرآن الفاظ دا دي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] الدخان: ٢٣-٣٣

زما بندگان په شپې كي روان كړه، يقيناً چي ستاسو تعاقب به كېږي او بحر آرام او ولاړ پرېږده، بې شكه چي دوی غرقېدونكی لښكر دئ، څومره باغونه، چينې، فصلونه او د اوسېدو غوره ځايونه ئې پرېښودل او هغه نعمتونه چي چړچي ئې په كي كولې؟!! همداسي او بل قوم ته مو په ميراث وركړل، نو نه آسمان او زمكي پرې وژړل او نه مهلت وركړی شو!! او يقيناً چي بني اسرائيل مو له هغه سپكوونكي عذابه وژغورل، له فرعونه؛ يقيناً چي هغه د مسرفينو له ډلي نه يو ستر متكبر وو او

يقيناً چې په پوهې سره مو (بني اسرائيل) پر ټولو نړۍ والو غوره کړل او هغه نښې مو ورکړې چې څرګندې آزمويني په کې وې.

همدا راز فرمايي:

الشعراء: ٥٢-٦٨

او موسى ته مو وحي وکړه چې زما بندګان په شپه کې روان کړه،(دوى ترمخ او ته ئې تر شا)، يقيناً چې ستاسو تعاقب به کېږي، نو فرعون ښارونو ته اربکې ولېږل، (او وئې ويل) : دا يو لږکى ټولګى دئ او دا دوى دي چې زموږ غصه ئې راپارولې او يقيناً چې موږ يو محتاط ټولى يو، نو له باغونو او چينو مو وايستل او له خزانو او غوره بنګلو، همداسې؛ او بني اسرائيلو ته مو په ميراث ورکړل، نو د لمر خاته پر مهال ورپسې شول او کله چې دواړو ډلو يو بل سره وليدل د موسى ملګرو وويل: شک نشته چې موږ ومونډل شوو (دا دئ موږ ته راورسېدل)، وئې ويل: داسې نه ده؛

يقيناً چې زما رب راسره دئ، هغه به حتماً (د نجات) لار راښيي، نو موسی ته مو وحي وکړه چې دا سيند په عصا ووهه، نو وچاود او هره برخه ئې د ستر غره په څېر (پر ځای ولاړه) وه، هغه ځای ته مو وروستني هم رانږدې کړل او موسی او ټول هغه کسان مو وژغورل چې له ده سره ول، بيا مو وروستني غرق کړل، يقيناً چې په دې کې ستره نښه ده او ډېری ئې ايمان راوړونکي نه ول او يقيناً چې ستا رب مهربان عزتمن دئ.

گورئ چې موسی عليه السلام په هغه سخت حالت کې، چې له هري خوا لار پرې بنده، د دښمن مجهز فوځ ئې تر شا، مخې ته بحر حايل او ملگري ئې هم وېرې اخيستي، خو دی په همدې حالت کې ډاډه او مطمئن دئ او د الله تعالی مرستې ته سترگې په لار او د همدغه ډاډ او اطمئنان په وجه الله تعالی ورته وفرمايل: اوس نو دا بحر په خپلې عصا ووهه، يعني دا الهي مرسته د هغه ډاډ او اطمئنان نتيجه وه چې موسی عليه السلام وښوده او خپلو ملگرو ته ئې وويل: گمان مه کوئ چې موږ ونيول شوو او د دښمن په لاس کې پرېوتو!! الله تعالی راسره دئ؛ هغه زموږ د ژغورني ذمه وار دئ!!

ښايي هيڅ هوښيار او د حساس ضمير خاوند به دا ضرورت احساس نه کړي چې د قرآن دا بليغه، اغېزناکه او عبرتناکه وينا د بايبل له هغي پرېوتې او گډې وډې وينا سره مقايسه شي، دې ته د انسان زړه په رپېدا راشي، د سر وېښتان ئې ځيږ شي، دا آيتونه ئې له ځان سره همغي صحنې ته بوځي، داسي احساس ورسره راپيدا شي چې دا هر څه په خپلو سترگو گوري، يوه ډله د سيند په څپو سره وژغورل شي او بله په همدې څپو کې غرقه شي، يوه ته سيند په خپلې سينې لار ورکوي او بل ته خپل کومی پرانېزي، له يوه سره بې وزلي او وېري اخيستي ملگري دي او له بل سره مغرور او مجهز فوځ، يو د آزادۍ لپاره خوځېدلی او بل د غلامۍ په زنځېرونو کې د يوه مظلوم ولس د ساتلو تکل کوي، يو پر الله تعالی توکل کوي،

د هغه په امر خوځېدلی او خپله لار په خپلې عصا پرانېزي او بل د خدایۍ دعوی کوي، یو د بنګلو، باغونو او خزانو خاوند دئ او بل تش لاسی ولس، له هر څه محروم، د وطن پرېښودو ته اړ، ... خو ګورئ چې وروستۍ فتح او بریا د چا په برخه کېږي او له ماتې سره څوک مخامخ کېږي؟!! پرېکړې له عرشه صادرېږي نه د زمکې پر سر له قصرونو نه، داسې نه ده چې د زور او ځواک خاوندان به تل برلاسي وي او په هرې نښتې کې به بریا د دوی په برخه!! نه ګورئ چې فرعون له کوم برخلیک سره مخامخ شو؟!! آیا له خپل لښکر سره یو ځای غرق نه شو؟ او شتمني ئې بني اسرائیلو ته په مېراث پاتې نه شوه؟!!

د فرعون غرقېدا داسې پېښه ده چې انکار ترې ډېر ګران دئ، د مصر فرد فرد له خپل پلار نیکه نه اورېدلې او سینه په سینه تر ننه رارسېدلې، د فرعون په مومیايي شوي کالبت باندې؛ وروستیو علمي څېړنو هم ثابته کړه چې هغه په اوبو کې د غرقېدو په وجه مړ شوی، بایبل هم دا قصه رااخیستې ده خو هسې د یوې پېښې په توګه، له قصې مخکې او وروسته به داسې څه په نظر در نه شي چې د قصې د بیانولو موخه او هدف ګڼل کېږي، خو وګورئ چې قرآن په دې اړه څومره عبرتناکه وینا لري:

‏!¢Ĵ ‎ӨĿm #rθãr $‎‌‎‌ó/ ¼çnŠqãã_r äοqãdi Óğè7ø7ù •ós 7øŞŸ@f#ãÂŽó) Ûí_7Î $Rqq»_r

$Ĩ&r @‎/f#äÂŽó) ‎{þã/ ¾ÏnÎ ôMZB#ä üï%!$Ž÷wÎ) m»9Î) Iw ¼çRr& àMZB#ä A$% ä•ó‎ÉøŞ$çŸ2

Pöx‎‎ŞøŞ$u Ç‎ÈÈ ûïÏ‰Å¡øÿßJø9$`Ï MZär @ö6% MŸÁã ôš‎%r ` »«‎‎‎‎‎‎ä Ç‎ÈÈ ûüÏÏîó¡ßJø9$`Ï

$Z‎ÏG»f#ä ôã Äz $Z9$`Ï #ZŽY. bÎ)r ‎ø7#ä 7ÿùz ôJÏ9 šc qè‎=Ïÿ 7Ï‰7Î 7Š‎Ê ZÏç

Ç‎ÈÈ šc qè‎=Ï»ó9 یونس: ۹۰-۹۲

او بني اسرائيل مو له سينده تېر کړل، نو فرعون او لښکري ئې د ظلم او تېري په

قصد ورپسې شول، تر هغه چې غرقېدا راگېر کړ، وئې ویل: په دې ایمان راوړم چې له هغه معبود پرته بل معبود نشته چې بني اسرائیلو پرې ایمان راوړی او زه (نور د الله تعالی په وړاندي) له غاړه اېښودونکو او تسلیم شوو څخه یم!! اوس! او په داسي حال کي چې مخکي دي سرکښي کوله او له مفسدینو څخه وې؟!! نو نن به دي بدن وژغورو تر څو هغو کسانو ته (د عبرت) نښه وې چې له تا وروسته (راځي او پاته) دي او د خلکو ډېری زما له آیتونو غافل دي!!

بایبل د دغو اساسي خبرو له کولو عاجز دئ، قصه د قصې لپاره راوړي نه د کوم اوچت او سپېڅلي مقصد لپاره !!

دا هم د قرآن یو بل اعجاز دئ چې د فرعون د جسد په اړه ئې وینا رښتینې ختلې، جسد ئې تر نن پوري د عبرت په توگه پاته دئ او دښمن اعتراف کوي چې هغه د قرآن له وینا سره سم په اوبو کي د غرقېدو په وجه مړ شوی!!

د نجات د ورځي لمانځنه

بایبل (د فصح عید) تر عنوان لاندي داسي کاږي: خدای موسی او هارون ته وویل: له دې وروسته به ستاسو لپاره دا میاشت د کال لومړۍ او تر ټولو مهمه میاشت وي... هر کال به د دې میاشتي په لسمه هره کورنۍ یو وری تیاروي، که د کورنۍ شمېر کم وي په خپل گاونډ کي له بلي وړې کورنۍ سره دي گډ شي، دا وری یا سېرلی به نر، بې عیبه او یو کلن وي، د همدې میاشتي د څوارلسمي په مازدیگر دي ټول اسرائیلیان دا وري قرباني کړي او د هغویویني دي د دروازو د ولاړو تیرانو او د هغو خونو د دروازو پر سر وشیندي چې د وري غوښه په کي خوړل کېږي، په همدې شپه دي دا غوښه وریته کړي او له پتیري ډوډۍ او ترخو سابه سره دې وخوري، غوښه به اومه او په اوبو کي پخه شوې نه خوري، بلکي ټوله به د سر، پښو، زړه او یني په شمول وریته او ټوله به د همدې شپې تر سهاره

خوري، که څه پاتې شوه هغه به سوزوي (د دې لپاره چې غير يهودي ته ئې تر پاتې کېدو سوزول غوره دي!!)، د وري له خوړو مخکې به خپلې څپلۍ په پښو کوئ، خپله عصا به په لاس کې نيسئ او د سفر لپاره به تيارېږئ...دا مراسم به د خدای فصح په نامه يادېږي، دا ځکه چې زه خدای يم او نن شپه به د مصر له سيمې تېرېږم او د مصريانو ټول مشران زامن او د دوی د څارويو لومړي پيدا شوي بچيان به وژنم او د دوی خدايانو ته به سزا ورکوم، کومې ويني چې تاسو د دروازو پر تيرانو شيندلې دا به د دې نښه وي چې دا کورونه ستاسي دي، زه به ئې په همدې سره پېژنم، له هغوی به تېرېږم او يوازې مصريان به وژنم!!! هر کال به د دې ورځې په ياد جشن نيسئ، په دې جشن کې چې اوه ورځې به وې يوازې پتيره ډوډۍ خورئ، په لومړۍ ورځ به خمېره له کوره بهر وړئ... ځکه که څوک په دغو ورځو کې د خمېره شوو وړو ډوډۍ وخوري له اسرائيليانو نه به شړل کېږي، په لومړۍ او اوومه ورځ به ټول په ګډه د خدای عبادت کوئ، په دغو دوو ورځو کې به د خوراک له برابرولو پرته بل هيڅ کار نه کوئ!! بايبل دلته دا خبره درې ځلې تکراروي چې په دغو اوه ورځو کې به يوازې پتيره ډوډۍ خورئ، په کور کې به خمېره نه ساتئ، چا چې خميره ډوډۍ وخوړله له اسرائيليانو نه به طرد کېږي!!! دا به تر ابده پر تاسو واجب وي... دا د دې لپاره چې په دغې ورځې ما له مصره وژغورلئ!!!

لکه چې ګورئ دا برخه هم له ډېرو مسخره او خندوونکو خبرو ډکه ده، چې ځيني ئې دا دي:

- آيا دا عجيب مذهب نه دئ چې د يوه کلن وري حلالول، وريتول او په خپله ئې خوړل يو مهم مذهبي کار ګڼي؟!! داسي نه چې هغه حلال کړئ او د الله تعالی په نامه ئې فقيرانو او مسکينانو ته ورکړئ!! قرباني خو دې ته ويل کېږي چې څوک له يوه غوره شي؛ د يوه سپيڅلي هدف لپاره تېر شي، نه پوهېږو چې د داسي وريتي غوښي خوړلو ته څنګه د قربانۍ نوم ورکوئ؟!!

- آيا کېدی شي الهي دين انسانانو ته ووايي چې د خپلو کورونو او خونو دروازې د قربانۍ په وينو ولړئ؟!! آيا داسي دين به د سالم فطرت خاوند ومني؟!! او په خاصه توگه چې دا په وينو د دروازو لړل د دې لپاره ضروري گڼي چې خدای ته د يوې نښې په توگه وي او په دې سره پوه شي چې دا کور او دا خونه د اسرائيليانو ده، نو هلته به له ننوتلو ډډه کوي او د دوی زامن به نه وژني؟!!!
- گورئ چې د بايبل له نظره مهم مسايل کوم دي؟ د ثواب کار کوم دئ او د گناه کار کوم؟ خدای په څه راضي کېږي او په څه ناراضه کېږي؟ د بايبل خدای د پتيري ډوډۍ په خوړلو راضي کېږي او د خمېره ډوډۍ په خوړلو دومره غصه کېږي چې خوړونکی ئې له خپل نازولي قوم نه د شړلو او رټلو وړ گڼي!!! آيا داسي دين ته څوک الهي دين ويلی شي؟ آيا هغه دين يو انساني دين کېدی شي چې د انسان د ژوند اړوند ټول مهم او اساسي مسايل ئې له پامه غورځولي وي او ترکيز ئې په دغسي مسايلو وي؟!!

قرآن وايي چې فرعون ټولو ښارونو ته اربکي ولېږل، لوی فوځ ئې برابر کړ، د هغوی په ستنولو او وژلو پسې ووتل:

ÈÉ‰ J$$’Î ãöãd Ÿ@™ó’ù ÇÌÈ bqã7FB /ãR̂) ûr Ï$6ÏÎ Îó & b& ó › qã 4‹Ï $Zøm#r

ì ‹Ü g: $R̂)r ÇÎÎÈ bqãÝ$ó9 $Z9 bå)r ÇÏÎÈ bqè=‰ pB ËŽÅ9 äîwàd b) ÇÍÎÈ ûïÎÅ»m

ÇÎÏÈ brâÉ»m الشعراء: ۵۲-۵۶

او موسی ته مو وحي وکړه چې زما بندگان په شپې کي وباسه (او په دې پوه شه چې) حتماً به ستاسو تعاقب کېږي. نو فرعون ټولو ښارونو ته اربکي ولېږل وئې ويل: دا يوه وړوکې ډلگۍ ده، او يقيناً چې دوی زموږ لپاره غصه کوونکي دي، او بې شکه چې موږ يوه محتاطه ډله يو.

په دې مبارکو آيتونو کي څو اساسي خبري تر سترگو کېږي:

- موسی علیه السلام ته د هجرت حکم شوی خو په دې توګه چې قوم مخکې او دی تر شا، پیغمبر علیه السلام هم لومړی خپل ټول اصحاب له مکې نه رخصت کړل او ترټولو وروسته ده هجرت وکړ. موسی علیه السلام ته هم همداسې وینا شوې وه.
- دا هجرت د شپې له لوري پیل شوی او په ډله ییزه توګه وو.
- دوی ته ویل شوي وو چې دښمن به ورپسې وځي، د دوی د نیولو، راستنولو او وژلو هڅه به کوي.
- فرعون ویلي چې دا یوه کوچنۍ ډله ده، د ګوتو په شمېر، چې مقصد ئې یا په درواغو د دوی شمېر کم ښودل او د خپلو جنګالیو روحیه لوړول وو؛ همغسې چې تل د اقتدار خاوندان د خپلو مخالفینو په اړه وایي، همغسې لکه چې کمونیستانو او روسانو به د مجاهدینو په اړه ویل چې دا د ګوتو په شمیر اشرار دي، په سلوکي ۹۸ ولس له موږ سره دئ، او همغسې چې نن امریکایان د مجاهدینو په اړه همدا خبره کوي، خپلو لښکرو ته د فرعون دا وینا؛ یوازې د فرعون خبره نده بلکې هر فرعون د حقپالو په خلاف تل همدا خبره کړې چې دوی په ټولنه کې وجاهت او نفوذ نلري، محدود شمیر کسان دي، (ان هؤلاءلشرذمة قلیلون: په رښتیا چې دا یوه وړوکې ډلګۍ ده!!) او یا په دې سره قرآن د بایبل هغه وینا ردوي چې وایي: له مصر نه د وتلو پر مهال د بني اسرائیلو شمېر دومره وو چې یوازې د جنګیالیو شمېر ئې شپږ لکه وو، یعنې لږ تر لږه دوه ملیونه.
- د(انهم لنا لغائظون) د فقرې دوه ژباړې کېدی شي: ۱- دوی زموږ غصه کوونکې دي، زموږ غصه ئې راپارولې ده، اوس به خپله غصه پرې سړوو، ۲- دوی موږ ته په غصه دي، که د وتلو اجازه ورکړو د غچ اخیستو هڅه به کوي. خو له الفاظو چې کوم مطلب په آسانۍ او ژر اخیستل کېږي دوهمه ژباړه ئې افاده کوي. ورپسې آیت هم د دې تأیید کوي، یعنې د احتیاط تقاضاء دا ده چې دوی له مصر نه

وتلو ته پرې نږدو که نه موږ ته به ستونزې راولاړې کړي.

موسی علیه السلام او ملګري ئې له بحر سره مخامخ کېږي، د تېرېدو لار نه مومي، له شا نه د فرعون لښکري رانږدې کېږي، دوی ځان په محاصره کې ویني، موسی علیه السلام ته د سخت اضطراب، پرېشانۍ او نا امیدۍ په حال کې وایي: موږ محاصره شوو، د دښمن لاس ته ورغلو، د خلاصون او نجات لاره نشته، له محاصرې نه د وتلو امکان نه مومو، قرآن په دې اړه فرمایي:

ÇÏÈ bqä‘6ô3 $R] ¯# › qãÜ » s ô & A$% Ê$èô f $#ä• ? $J=ù الشعراء: ۶۱

کله چې دواړو ډلو یوبل ولیدل، د موسی یارانو وویل: موږ ونیول شوو!

په دې سره قرآن موږ ته لارښوونه کوي چې ښایي پر تاسو هم داسې حالت راشي، د محاصرې حالت او هرې خوا ته د نجات د امکاناتو فقدان او د ټول قوم او د سفر د ملګرو اضطراب او پرېشاني، خو لکه چې الله تعالی دغه پریشان او نهیلي قوم ته چې ځان ئې په سختۍ او نه ماتېدونکې محاصره کې لیدو، له نجات او ژغورنې مأیوس وو، په پای کې نجات ورکړ؛ همداسې به تاسو ژغوري، په دې شرط چې د موسی علیه السلام په څېر صبر وکړئ، بې همته نشئ او خدای ځان ته کافي وګڼئ، قرآن په دې سخت حالت کې د موسی وضعیت داسې انځوروي:

ÇÏËÈ ÈûïÏ‰ôgu™ ’În Óë¨B bÎ) (Hx. A$% الشعراء: ۶۲

وئې ویل: نه؛ هیڅکله (داسې نه ده)، له ما سره زما رب دئ، حتماً به ما ته لار ښيي.

یعني موسی علیه السلام په همدې سخت حالت کې ډاډه او مطمئن دئ چې الله تعالی به ئې ژغوري، په خپلې بریا باور لري، د همدغې سختې محاصرې او د خپلو ملګرو د نهیلۍ په حالت کې د خپلې بریا په اړه شک نلري، که څه هم مخې ته بحر، شا ته د دښمن مجهز لښکر، د سفر ملګري مضطرب او پرېشانه، هومره چې وایي: نور نو موږ ونیول شوو، محاصره یو، له دې محاصرې نه د وتلو امکان

نشته!! د تنګسې او اضطراب په دغسې سخت حالت کې مطمئن وو او خپلو یارانو ته ئې اطمئنان ورکاوو او ویل ئې: داسې نده لکه چې تاسو ګمان کوئ، له ما سره زما رب دئ، هغه به د نجات لار راښیی، هغه به د نجات لاره زموږ پرمخ پرانېزي.

عظیم الشأن قرآن فرمایي چې د همدی اطمینان له امله موږ ورته وویل چې اوس نو دا بحر پخپلې عصا ووهه، بحر شق شو، او د موسی علیه السلام او د ده د ملګرو د تېرېدو لپاره د بحر په زړه کې وچه لاره پرانیستل شوه، دا هر څه د موسی علیه السلام د هماغه اطمئنان نتائج وو، هماغه ډاډ او سکون او د خپل رب په وعدو پوخ باور او د راتلونکې په اړه ډاډ او اطمئنان، د موسی علیه السلام او د ده د یارانو د ژغورنې او خلاصون باعث شو. په دې کې د هر مؤمن او مجاهد لپاره ستر درس دئ، او لارښوونه ورته کوي چې که له داسې حالت سره مخامخ شوئ چې موسی علیه السلام او د سفر ملګري ئې ورسره مخامخ شول، که په دې حالت کې د صف قائد او د مبارزې ملګري ئې صبر وکړي، د خپلې فتحې او بریا په اړه هیله من وي، پر خپل رب ئې توکل وي، له هغه مرسته وغواړي او هغه ځان ته کافي وګڼي، الله تعالی به ئې هرومرو مرسته کوي او د نجات لارې به ئې پر مخ پرانېزي، ډېر ځلې داسې شوي چې یو هیله من، صابر او متوکل شخصیت د یوه ستر قوم او لښکر د خلاصون باعث شوی، او ډېر ځلې یو نهیلی او ویریدونکی قائد د یوه لوی لښکر د ماتې باعث شوی، په جنګونو کې ډېر ځلې لیدل شوي چې د یوه لوی بریدکوونکی، برلاسي او غالب لښکر په یوه ګوټ کې یوه ډارن او جبون کس نورو ته غږ کړی چې دښمن له هرې خوا محاصره کړي یو او تعداد ئې زیات دئ، د دې جبون فوځي غږ په ټول لښکرکې دومره ویره او خوف راپیدا کړی چې هغه د فتحې او بریا په حال کې لښکر ماتې خوړلې، وېره پرې مسلطه شوې، له وارخطایۍ او پریشانۍ ئې سنګرونه پرېښې، داسې وېرې اخیستې چې زمکې ځای نه ورکولو او په هیڅ لورې کې ئې د امان او ټیکې ځای نه موندو، همدا راز بله ډله به ګورې چې د ماتې په حال

کي ده، خو د صفوفو له منځه به يو زړه ور او توريالی پر نورو غږ کړي چي ډاډه اوسئ، مقاومت وکړئ، تاسو بريالي يئ، دښمن په تيښته دئ... د دې هيله من او ډاډمن انسان دا همتناک غږ به د همدی کمزوري او نهيلي او د ماتي په حال کي لښکر د فرد فرد په زړه کي د بري هيله راژوندۍ کړي، مړاوې روحيه به ئې راژوندۍ کړي، په هغوی کي به د ثبات او استقامت عزم او د قربانۍ جذبه راپيدا کړي او همدا همتناک غږ به د دې باعث شی چي ماتې په فتحي او بريا بدله شي.

د قرآن له وينا معلومېږي چي د بني اسرائيلو ژغورنه د موسی عليه السلام د هغه اطمئنان نتيجه وه چي د الله تعالی د تأييد او حمايت په اړه ئې ښودلې، د قرآن الفاظ دا دي:

Ŏöq9$ 5ö @ä b%3ù ,=ÿR$ •ó 7ø$ 8$Á èĥ >ÎôÑ$ Ê& ó› qã 4Ĵ $Yŏm⌿'ù

ÇÏÎÈ ûüÌHø& ÿ}çèB `Br Ó› qã $Zŏ&r ÇÏÍÈ ûïì z F$S0 $Yÿ9ør ÇÏÌÈ ÉŠàè$

الشعراء: ۶۳-۶۵

نو موسی ته مو وحي وکړه چي بحر په خپلي عصا ووهه، نو وچاود او هره برخه ئې داسي وه لکه لوی غر، او هلته مو وروستني هم رانږدې کړل، او موسی مو وژغورو او ټول هغه چي له ده سره ول.

يعني دا وحي او د بحر چاودېدا د هغه وينا نتيجه وه چي موسی عليه السلام د خپل مأيوس او وېرېدلو ملگرو په وړاندي وکړه.

قرآن د دې پېښي په يادولو سره هر باايمان داعي او مؤمن مجاهد ته لارښوونه کوي چي په داسي سختو شېبو کي بايد مأيوس نشي او د خپل رب د مرستي او تأييد په اړه ئې باور او اعتماد کمزوری نشي.

د فرعون غرقېدا

کوم بحر چي موسی عليه السلام او د ده د سفر ملگروته ئې په خپلي سينې لار

ورکړه، د دوی لپاره وچاود، وچه لار ئې ورته پرانیسته، او دواړه برخي ئې تر هغه لوړي ولاړي وې چي دوی له بحر نه آخوا تېر شول، همدا بحر د فرعون او د هغه مغرورو لښکرو لپاره خپل کومی پرانیستی وو، ټول ئې له خپل ستوني تېر او غرق کړل، دا ده د الله تعالی د قدرت حیرانوونکې کرشمه، یو د بحر په څپو کي ژغوري او بل په همدغو څپو کي وژني، دا پېښه به بیا او بیا هم تکرارېږي، کله په یوې بڼې کي او کله په بلي بڼې کي!!

šú üîÿ» î $k]ã (qçŸ2 r $Zï»ƒ$«Î (qç« . ßå'Î ÉŠ$s'Î ßg» Y%ô'ù ßåÎB $Zô)FR$$

ÇÊÌÏÈ الاعراف:۱۳۶

نو انتقام مو تري واخیست او په سیند کي مو غرق کړل، د دې لپاره چي زما آیتونه ئې تکذیبول او تري غافله ول.

د الله تعالی د قدرت د نخښنو درواغ ګڼل، غفلت او بې باکي د دې سبب شوه چي په بحر کي غرق شي، دا همغه څپې دي چي دوه ځلي ئې موسی علیه السلام وژغورو، په ماشومتوب کي هم او هغه مهال هم چي د یوه ستر تاریخي کاروان مشري ئې کوله.

نو اې د الله د لاري مجاهده! کېدی شي د مبارزې په دوران کي ته او یاران دي هم له داسي لوړو، ژورو او هسکو، ټیټو سره مخامخ شئ، خو د دې طوفانونو او حوادثو له لوړو او ژورو به وېره نلرې، هیله ده چي د دغو پېښو په لوړو ژورو کي حکیم خدای تاسي همغسي وژغوري لکه چي موسی علیه السلام ئې د هغه بحر په چاودلو سره وژغورو چي فرعون ئې په کي غرق کړ، او لکه چي تر ده د مخه ئې د نوح علیه السلام کشتۍ د هغه طوفان په څپو کي وژغورله چي د ده دښمنان او مخالفان ئې د همدې طوفان په څپو کي ډوب کړل، ښایي ستا مخي ته به هم د داسي طوفانونو څپې راشي خو مطمئن اوسه چي دا طوفانونه د یوه مظلوم او با ایمانه قوم د

نجات او خلاصون لپاره او د بل ظالم ټولګي د ځپلو، نسکورولو او غرقولو لپاره دي، د ستونزو او کړاوونو په دوران کي باید ستا دریځ همغسي وي لکه د موسی علیه السلام، داسي نه چي په سختو شېبو او د مشکلاتو او ستونزو په وړاندي د خپل رب له عنایاتو مأیوس او ناهیلی شې او د یأس په وجه مبارزه په نیمایي کي پرېږدې او دښمن ته تسلیم شې. موسی علیه السلام په الهي وعدو باور وکړ، د دې باور او اعتماد پایله بریا او فتحه وه، فرعون الهي وعده او وعید دروغ وګڼل؛ پایله ئې غرقېدا وه.

د فرعون له غرقېدو وروسته څه وشول؟

قرآن په دې اړه فرمایي:

ÓÉÈ$g/Ì»óBr Ç Ú öF$ šX Í»±B šc qãèÒ Fóç(qç. šú ïŸ$Pö)ß$ ZØ#r

$B $RöBŠr (rç9 ¹ $JÎ Ÿ@/ä ÂŽó Î Ûí/ 4 ã 4_ó ß$ š• Îh ÅMJÎ. ÉMŠ r $kŽÏ $Zø»/

الاعراف: ۱۳۷		ÇÌÈ šc qã èÿ/ (qç$Ÿ2 $Br ½ çäq r Üc qãä Ï ßZóÁ ƒ šc %.

او هغو خلکو ته مو چي په بې وزلۍ کي ئې د ساتلو هڅه کېده، د هغي زمکي ختیزي او لوېدیزي برخي په میراث ورکړې چي برکت مو په کي اچولی وو او ستا د رب نېکه وینا د بني اسرائیلو په اړه له دې امله بشپړه شوه چي صبر ئې وکړ او هغه څه مو هم ویجاړ کړل چي فرعون او د ده قوم جوړول او هغه څه هم چي دوی لوړول.

دلته څو اساسي خبري غور او دقت غواړي:

- آیا دا بابرکته زمکه په خپله د مصر زمکه وه، که د مصر تر ولګې لاندي کومه بله زمکه او که شام او فلسطین چي په قرآن کي څو ځایه په همدې نامه یاده شوې؟

ځیني مفسرین په دې عقیده دي چي د فرعون له مرګه وروسته مصر د بني

اسرائيلو په لاس کې پرېوتی، دوی د قرآن په ځينو آيتونو د خپلې رأيې په تأييد کې استناد کوي، ځينې نور تاريخي رواياتو ته په پام سره وايي چې بني اسرائيل مصر ته بېرته نه دي ګرځېدلي بلکې خپل سفر ته ئې د فلسطين په لوري دوام ورکړی او زياته موده د سينا په بيديا کې لالهانده پاته شوي، که څه هم تاريخي روايات، مخصوصاً په بايبل متکي روايات قطعاً د اعتبار وړ نه دي، خو په قرآن کې داسې صريح اشاره نه مومو چې مصر ته د بني اسرائيلو د بېرته ستنېدو خبره ترې ثابته شي، داسې معلومېږي چې د فرعون سلطه د سيند ختيځې غاړې ته هم غزېدلې وه، دلته ځينې ښېرازه سيمې بني اسرائيلو ته په لاس ورغلې، وروستنی آيت هم دې ته اشاره کوي چې دوی له سيند نه له تېرېدو وروسته مخامخ صحرا ته نه دي کوز شوي بلکې مېشتو سيمو ته داخل شوي، خو دا چې ولې دلته نه دي تم شوي، ولې ترې وتلي او کله، په دې اړه څه ويل ګران دي.

- دا آيت ښيي چې بني اسرائيلو په لومړي سر کې د موسی عليه السلام صادقانه ملګرتيا کړې، د الله په لار کې ئې ستونزي ګاللې او صبر ئې کړی او د دغه اخلاص او صبر په وجه الله تعالی خپل تأييد او نصرت د دوی په حال شامل کړی.
- آيا د فرعونيانو د جوړ کړی شوو او لوړ کړی شوو څخه مراد د دوې وسلې، جنګي ګاډي او قصرونه دي؟ جنګي وسايل خو ئې يقيناً په سيند کې غرق او ټول ويجاړ شول خو قصرونه ئې څنګه ويجاړ شول؟ دا ښيي چې د فرعون له مرګه وروسته په مصر کې ګډوډي، وراني او بې امني رامنځته شوې، نظام په بشپړه توګه له منځه تللی، ډېر دولتي تأسيسات ويجاړ شوي، طبيعي ده چې کله د مصر د مجهز فوځ تر ټولو منظم ځواک او فرعون ته وفادار قطعات له منځه تللي، د فرعون ځای ناستی زوی هم وژل شوی وو، نو له سختو مخالفتونو سره مخامخ ديکتاتوري او استبدادي نظام نشو کولی داسې صدمه په آسانۍ وزغمي، دا آيت د هغو کسانو رأيه ترديدوي چې ګمان کوي يوازي د سيند په غاړه د مصري فوځ ځينې قطعات غرق

شوي او نوره هيڅ تبديلي نه ده راغلې.

همدا راز قرآن فرمايي:

Ûöî/ $g»Ÿø÷Ar 7Ïö‹ . ÇÎÑÈ 5Ïƒì. Q$)Br ÷qãäür ÇÎÈ 5bqãšãr ;M»Z_ `Ï B Nßg»Ýô_•z'ù

ÇÎÒÈ Ÿ@ƒÏäÂŽó Î الشعراء: ۵۷-۵۹

نو له له باغونو، چينو، خزانو او غوره ځايونو نه مو وايستل، همداسي مو بني اسرائيلو ته په ميراث ورکړل.

بل ځای فرمايي:

ûüÎgÅ»ù $kŽÏù (qçR%. 7Jè÷Rr ÇÊÏÈ 5Ïƒì. Q$)Br 8ríãr ÇÊÎÈ 5bqãšãr ;M»Z_ `Ï B (qä•?ó Ó.

$Br ÞÚö‘F$#r âä!J¡¡9$# ÞÎgøŠn=tã ôMs3/ $Jù ÇËÑÈ `ƒÌz#äã $Böqs% $g»Ÿø÷Ar 7Ïö‹ . ÇËÐÈ

ÇËÒÈ `ƒÌàZB (qçR%. الدخان: ۲۵-۲۹

څومره باغونه، چينې، فصلونه او د اوسېدو غوره ځايونه او هغه نعمتونه ئې پرېښودل چي پکي خوشحاله ول، همداسي مو بل قوم ته په ميراث ورکړل، بيا نه زمکي او آسمان پر هغوی وژړل او نه په انتظار کي پرېښودی شوي ول.

الله تعالی مزيد وخت ورنکړ، په زمکه او آسمان کي هيڅوک پيدا نشو چي د دوی په حال تأسف وکړي او اوښکي پرې توی کړي، ځکه هغوی له الله تعالی سره د خپل تعلق په شلولو سره د آسمانونو او زمکي له هر څه سره خپلي اړيکي شلولې وې، د الله تعالی له تأييد نه د محرومېدا په سبب د هر څه له تأييد نه محروم ول، له دی ظالم قوم نه هر څه مظلوم قوم ته په ميراث پاته شول. باغونه، فصلونه، چينې، بنگلې او ټول هغه نعمتونه چي الله تعالی ورکړي وو، ټول په ميراث تری پاته شول، د اقتدار په دوران کي ډېرو خلکو د دوی ستاينه او مداحي کوله، د هغوی په وړاندي ئې غوړه مالی کوله، د هغوی خدمت ته ئې ملاتړلې وه، د وفادارۍ دعوی ئې

کوله، ويل ئې د دوی په خاطر هري قربانۍ ته چمتو دي، په ښو او بدو کي ئې هغوی تأييدول، خو کله چي الله تعالی غرق کړل، نو بيا په زمکه او آسمان کي داسی څوک نه وو چي د هغوی لپاره ئې اوښکي توی کړې وی، الله تعالی تر خاصي نېټي او تر هغه ظالمانو ته مهلت ورکوي چي خپل حجت پری اتمام ته ورسوي، بيايی کلک نيسي، د عذاب دا نېټه ثابته او نه بدلېدونکې ده، نه ئې د ظالمانو زور او تزوير بدلولی شي او نه د دوی د پلويانو ډېروالی او شمېر، کله چي دا عذاب نازل شي هيڅ څه او هيڅوک ئې مرسته نشي کولی: لکه چي قرآن فرمايي:

šú ïÎÅ »R Æ Ï Og9 $Br í•Å y$ $‹R‰9$ † Îogè Jã& óMÜÎm ûïÏ%©$š• í»9ré

ÇËËÈ آل عمران: ۲۲

دوی هغه دي چي عملونه ئې په دنيا او آخرت کي حبط او تباه شوي او هيڅ مرستندوی ورته نشته.

نه به په دنيا کي له خپلو کړنو او هلو ځلو څه ترلاسه کړی شي او نه په آخرت کي او نه به داسي څوک ومومي چي په دنيا او آخرت کي ئې له خپل شوم عاقبت نه وژغوري، دوی هيڅ مرستندوی نه لري، هيڅوک ئې له زړه نه او په اخلاص سره مرسته نه کوي، که نن ډېر د دوی د مرستي او حمايت تيږي په سينه وهي او د دوی لپاره لاس تړلي ولاړ دي، چي د رښتيا ورځ راشي، نو يو کس به هم د دوی مرستي ته راولاړ اندي نه شي او مرسته به ئې ګټه ورونه رسوي.

غوره امت

بل لوري ته الله تعالی بني اسرائيل د عزت او سرلوړۍ هغه اوچت مقام ته ورسول چي پر ټولو نړۍ والو دوی ته فضيلت ورکړی شو، د ټولو آزادي غوښتونکو لپاره امامان شول، لکه چي قرآن فرمايي:

ÇÉÈ bqãZqãã$Z6»ƒ$«Î {qçŸ2 r {rŸ9 ¹ $B9 $RÍh'Î šc r%x6 pÍí Nã$B $Yìè_r

السجده: ۲۴

له دوی نه مو هغه امامان جوړ کړل چي زموږ په حکم ئې د خلکو لارښوونه کوله، د دې لپاره چي صبر ئې وکړ او زما په آيتونو ئې يقين درلود.

د نورو لپاره امامان او پيشوايان شول، د نورو لپاره ئې د هادي او مرشد حيثيت تر لاسه کړ، وجه ئې د دوی صبر او د الله تعالی په آيتونو باور او يقين وو.

په دې توګه ګورو چي الله تعالی بني اسرائيلو ته د څو خبرو په سبب پر نورو قومونو فضيلت ورکړ او د عزت او شرف لوړو پوړو ته ئې ورسول:

- پر الله تعالی او د هغه پر پيغمبر موسی عليه السلام ئې ايمان راوړ.
- له فرعون نه ئې د بغاوت لار غوره کړه.
- د ايمان په لار کي ئې د ستونزو او کړاوونو په وړاندي صبر وکړ.
- د الله تعالی په لار کي ئې هجرت وکړ.

اوس راشئ وګورو چي د دې قوم زوال څنګه پيل شو او د ذلت عوامل ئې کوم وو؟

ژوندی بُت او مړه بُتان

له بحر نه په تېرېدو سره بني اسرائيل له داسي قوم سره مخامخ شول چي د بُتانو عبادت ئې کاوو، په مصر کي د ژوندي بُت عبادت کېدو او دلته د مړو بُتانو، اکثراً دا مړه بُتان هم د هغو ژونديو بُتانو انځورونه وي، دوی د ژوندي بُت مقابله وکړه؛ راشئ وګورو چي له مړه بُت سره به د دوی چلند څنګه وو؟ قرآن په دې اړه فرمايي:

{qè% Nl; 5$Yô & #?ã bqã3è/ Zo% 4?ã {ö?'ù •é 7ø$@ƒ ìÅŽó} ûÎ7Î $Rºq»_r

ãlwà d bÎ ÇÌÌÈ bqèyß Rü% Nä3Î A$% pgÏä óg $J. $y9Î $Z©@èô$Ó › q3»ƒ

qèr $y9Î Nà6 ‹Ó ‹ $Žöî A$% ÇÌÌÈ šc qèJèƒ (qç. $B @Ü»/r îšÏ Ndè $B žßGã

Nà6 RqãqÝ„ šc öãèï É#ä ôÏ Nà6 »Zšy (ôÎr ÇÍÌÈ šú üÏ=»èø$’?ã Nà6 =Òù

`Ï ãx/ Nà6 ÏΠ’Îr Nää$¡Î šc qãšFóƒr Nää$Yo bqè)ã É#‹è$ä pŠ

ÇÍÌÈ Òšä ã Nà6 Îû الاعراف: ۱۳۸-۱۴۱

او بني اسرائیل مو له بحره تېر کړل، نو په داسي قوم راغلل چي د خپلو بُتانو په وړاندي ئې اعتکاف کولو، وئې ویل: اې موسی! موږ ته د دوی د معبودانو په څېر یو معبود وټاکه، وئې ویل: په رښتیا تاسو یو جاهل قوم یئ. یقیناً دا خلک چي په کوم مذهب دي، هغه ویجاړ او خراب دئ او څه چي دوی کوي باطل دي. آیا له الله پرته بل معبود درته ولټوم حال دا چي هغه تاسو ته پر ټولو خلکو فضیلت درکړ. او هغه وخت درپه یاد کړئ چي له فرعونیانو نه مو وژغورلئ، چي بد بد عذابونه ئې درکول، ستاسو زامن ئې وژل او ستاسو ښځې ئې ژوندۍ پرېښودې او په دې کي ستاسو د رب له لوري ستر آزمېښت وو.

ګورئ چي له دې وروسته د موسی علیه السلام د اوږدې مبارزې بل پړاو پیل شوی، د داخلي مبارزې پړاو، د خپلو پلویانو په لیکو کي له انحرافاتو سره مبارزه، لومړی انحراف شرک دئ، لکه چي توحید د ټولو ښېګڼو بنسټ دئ همداراز شرک د ټولو انحرافاتو او مفاسدو بنسټ دئ، هره ګناه له دغه ګنده ډنډه خړوبه کېږي. موسی علیه السلام په مصر کي د دې فرصت نه وو ترلاسه کړی چي خپل قوم په فکري لحاظ ښه وروزي، ټول کالونه ئې له فرعوني نظام سره په کلکي او دوامداري مبارزې کي تېر کړل، د همدې لپاره ګورو چي بني اسرائیل د یوه بُت پالونکي قوم له لیدو سره سم له موسی علیه السلام نه د بُت په څېره کي د یوه

مجسم معبود مطالبه وکړه، د دې جاهلانه غوښتنې په ځواب کې موسی علیه السلام وفرمایل:

- تاسو یو ناپوه قوم یئ، داسې غوښتنه یوازې جاهلان کوي.
- د دغو خلکو مذهب خوشی او ویجاړ مذهب دئ او عبادت ئې باطل.
- آیا له الله تعالی پرته بل معبود درته ولټوم، حال دا چې هغه تاسو ته پر ټولو خلکو فضیلت درکړ.
- د الله تعالی هغه پېرزوینه درپه یاد کړئ چې له فرعونیانو ئې وژغورلئ، چې بد بد عذابونه ئې درکول، ستاسو زامن ئې وژل او ستاسو ښځې ئې ژوندۍ پرېښودې.
- هغه بدې ورځې هم د آزمېښت لپاره وې او دا ژغورنه هم ستاسو د رب له لوري ستر آزمېښت وو، چې وګورې تاسو څه کوئ، د الله تعالی پېرزوینې په پام کې ساتئ که د عصیان او بغاوت لار غوره کوئ.

من او سلوٰی

د سینا په لویې او وچې صحرا کې مهاجر بني اسرائیل له دریو اساسي ستونزو سره مخامخ شول: تودوخه، د ځان او خپلو څارویو لپاره د څښاک اوبه او خوراک نه موندل. الله تعالی دا درې واړه ستونزې ورته حل کړې، قرآن په دې اړه فرمایي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ÇÏÈ šc qߊâ/ Nå¦ ÿR& (þç Ÿ2 `Å»9r $Rqߊ=ß $Br الاعراف: ۱۵۹-۱۶۰

او د موسی د قوم یوه ډله په حقه (دخلکو) لارښوونه کوي او په همدې سره عدالت قایموي. او دوی مو په دولسو قومي ټولیو ووېشل او موسی ته مو هغه مهال وحي وکړه چي قوم ئې اوبه ترې وغوښتې، چي دا ډبره په خپلي عصا ووهه، نو دولس چینې ترې راوخوټېدې، داسي چي هري قبیلې خپل اوبه خوړ وپېژندو او پر دوی مو وريځې سیوری کړ او من او سلوٰی مو پرې نازل کړل، (ورته ومو ویل) د هغه رزق پاکیزه وخورئ چي موږ درروزي کړي او پر موږ ئې ظلم نه دئ کړی بلکي پر خپل ځان ئې ظلم کولو.

په دې مبارکو آیتونو کي د موسی علیه السلام د قوم په اړه څو خبري شوې:

- یوه ډله ئې حقپاله وه، خلک ئې د حق په لوري بلل او په همدې سره ئې په ټولني کي عدالت قایمولو.
- دوی په دولسو قومي ټولیو وېشل شوي وو؛ یعنی یو قوم وو چي دولس قبیلې ئې وې.
- کله چي د سینا په ستري بیدیا کي له سختي تندي سره مخ شول او له موسی علیه السلام نه ئې د اوبو غوښتنه وکړه، الله تعالی موسی علیه السلام ته وحي وکړه چي دا ډبره په خپلي عصا ووهه، نو دولس چینې ترې راوخوټېدې، داسي چي هري قبیلې خپل اوبه خوړ وپېژندو.
- کله چي د صحرا سختي تودوخي تنګ کړل نو الله تعالی د وريځو سیوری پرې جوړ کړ.
- کله چي د دوی ټول خوراکي توکي ختم شول نو الله تعالی من او سلوٰی پرې نازل کړل او ورته وئې ویل: د هغه رزق پاکیزه پاکیزه وخورئ چي موږ درروزي کړي.

- دوی د الله تعالی د دغو پېرزوينو پاس ونه ساتو، د عصيان او بغاوت لاره ئې غوره کړه او په دې سره ئې پر خپل ځان ظلم وکړ او له سپکاوي، ذلت او فقر سره مخ شول.

په بل ځای کې الله تعالی همدغه نعمتونه دوی ته ورپه يادوي او فرمايي:

$B ÏM»6ŝÛ `Ï (qèä 3‘ qù¡ 9$ r £J9$ Nà3ø‹ n= tæ $Z9ø‹R&r P$Jó9$ Nà6 ø‹ n= tæ $Yù=ß r

ÇÎÐÈ bqßJÎ=ôà tƒ öNåk|¦ àÿRr& (#þqçR%. `Å3»9r $Rqßs=ß $Br Nä3»Y%s-‘ البقرة: ۵۷

او د ورېځو مو پر تاسو سيوری جوړ کړ او پر تاسو مو من او سلوٰی نازل کړل، له هغو پاکيزه وو نه چې درروزي کړي مو دي وخورئ، پر مونږ ئې ظلم نه دئ کړی بلکې پر خپل ځان ئې ظلم کولو.

په دې آيت سره نه يوازې بني اسرائيلو ته هغه نعمتونه ورپه ياد شوي چې د هجرت په دوران کې الله تعالی ورپه برخه کړل، له مصر نه د شام په لوري د تلو په وخت کې، د سينا په تودې او وچې بيديا کې او هغه وخت چې د دوی کېږدۍ هم شړېدلې وې او د صحرا گرمې هوا سخت ځورول، الله تعالی په دوی باندې يو په بل پسې داسې ورېځې راوستې چې هم ئې له گرمۍ وساتې او هم ئې د اوبو ضرورت رفع کړي، سېل سېل مرغان به راتلل او دوی به نيول، هر سهار به د بيديا د بوټو په سر داسې خوندور څه راپيدا کېدل چې دوی به راغونډول او په خوند خوند به ئې خوړل، خو دوی د هجرت په دې ژوند او يو ډول خوړو صبر ونشو کړی، موسی عليه السلام ته ئې په ښرگندو الفاظو وويل چې نور نو تر دې زيات صبر نه شو کولی، د دغه بې صبرۍ په وجه له دې نعمتونو نه محروم او په فقر، لوږه او ذلت محکوم شول، د بني اسرائيلو په دې قصې کې هر مسلمان ته د دې سبق ورکړی شوی چې که د الله په لار کې هجرت وکړئ، د رزق او روزي ضامن مو الله دئ، د بني اسرائيلو د من او سلوٰی په څېر به تاسو ته روزي درکوي، خو که بې صبري

وکړئ او په نیمه لار کې ودرېږئ او سفر نیمګړی پرېږدئ، د دوی په برخلیک به اخته شئ. الله په هیڅا ظلم نه کوي، د خپلې لارې پر مجاهد او مهاجر خو ئې په هیڅ صورت کې نه کوي، څنګه ممکنه ده چې دوی یوازې او بې اسرې پرېږدي، بني اسرائیل چې له کومو بدو پایلو سره مخامخ شول، دا د دوی د ظلمونو سزا وه.

د سینا په لویې صحرا کې چې د ژوند هیڅ ډول امکانات نشته، سیوری نشته، اوبه نشته، دانه او مېوه نشته، الله تعالی د بني اسرائیلو لپاره د رزق او روزي انتظام وکړ. وریځې ئې د هغوی پر سر سیوری کړ، من او سلوٰی ئې ورته راپیدا کړل او له کلکې ډبرې ئې دوولس چینې ورته راوایستلې.

قرآن په دې قصې سره موږ ته ډاډینه راکوي چې الله تعالی د هر هغه چا لپاره د رزق او روزي ذمه وهلې چې د ده په لارکې هجرت وکړي، رزاق خدای د دوی د رزق او روزي ضامن دئ، دوی ته به له حلالې او آسانې لارې رزق او روزي ورکوي، دا تل په تاریخ کې تکرار شوې، د شوروي اشغالګرانو په ضد د جهاد په دوران کې هم موږ د دې الهي وعدې مصداق په خپلو سترګو ولید، چا د دې تصورکولی شو چې د درې نیمو میلونو مهاجرو لپاره به د پاکستان په سپېرو ډاګونوکې د رزق او روزي او اوسېدو امکانات برابر شي؟ چا ګمان کولو چې نړۍ به نږدې پنځو ملیونو افغان مهاجرینو ته پناه ورکړي؟ دا ومو لیدل چې د بني اسرائیلو د هجرت قصه دلته ټکي په ټکي او ګام په ګام تکرار شوه!!

د من او سلوٰی تر عنوان لاندې په بایبل کې دا خبرې د غور وړ مومو: (بني اسرائیلو بیا له موسی او هارون نه شکایت وکړ او وئې ویل: کاش چې په مصر کې پاته وی او هملته خدای وژلي وی، هلته به له غوښو د ډکو دېګونو خوا ته کښېنستو او چې څومره مو زړه غوښتل خوړه مو، خو اوس به په دغې دښتې کې چې تاسو ورته راوستلو ډېر ژر له لوږې ومرو... خدای موسی ته وویل: اوس به له آسمانه دوی ته ډوډۍ راولېږم... هرڅوک کولی شي له خپله کوره ووځي او د

همغي ورځي لپاره ډوډۍ جمع کړي... غواړم په دې حکم سره دوی وآزمويم چي زما اطاعت کوي که نه... د جمعې په ورځ کولی شي د دوو ورځو خوراک جمع کړي...دوی ته ووايه چي هر مازديگر به غوښي خوري او هر سهار به په ډوډۍ مړېږي... د همغي ورځي په مازديگر ډېر مړزان راغلل او د دوی شا و خوا سيمه ترې ډکه شوه... او سهار پرخه پرېوته او کله چي پرخه ختمه شوه وړې وړې داني ترې پاتې شوي چي د واوري دانو ته ورته وې... يوه له بله ئې وپوښتل: دا څه دي؟ موسی ورته وويل: دا همغه ډوډۍ ده چي خدای درکړې چي وئې خورئ... خدای فرمايلي چي هره کورنۍ د خپلي ورځنۍ اړتيا په اندازه ترې جمع کولی شي... د هر کس لپاره يو عومر (نږدې دوه نيم ليتره)،... نو دوی بهر ووتل او په ټولولو ئې لگيا شول، چا ډېر او چا کم غونډ کړل خو کله چي ئې وتلل نو وئې ليدل چي چا ډېر غونډ کړي وو زيات ونه ختل او چي چا لږ غونډ کړي وو کم ونه ختل... هر چا خپله ټاکلې برخه ترلاسه کړې وه!!! موسی ورته وويل: هيڅ څه به ئې تر سبا پوري نه ساتئ... خو ځينو د موسی خبري ته اعتناء ونه کړه، څه ئې سبا ته ساتلي ول... خو سهار متوجه شول چي ټول خوسا شوي او چينجي په کي راپيدا شوي... موسی هارون ته وويل: له دې من څخه يو عومر (نږدې دوه نيم کيلو) په يوه لوښي کي وساته چي راتلونکو نسلونو ته د پند او عبرت لپاره پاته شي... چي دغه بيا (د عهد صندوق) کي له نورو مقدسو شيانو سره کېښودی شو!!!

دلته د بايبل د وينا ضعيف ټکي دا دي:

- اسرائيليان ئې داسي انځور کړي لکه چي په مصر کي دوی ډېر مرفه ژوند درلود، داسي چي له غوښو د ډکو دېگونو خوا ته به کښېنستل او چي څومره به ئې زړه غوښتل خوړله به ئې!! دا په مصر کي د اسرائيليانو د بد ژوند، فقر، لوږي او د غلامۍ د ژوند يو معکوس او غلط تصوير او د حقايقو خلاف وينا ده، که اسرائيليانو په مصر کي داسي مرفه ژوند درلودی نو هيڅکله به له موسی عليه السلام سره

هجرت ته نه وو تیار شوي!!

- وايي: خدای له دوی سره وعده کړې وه چي مازديگر به غوښه او سهار به ډوډۍ ورکوي، خو سهار ئې د ډوډۍ په ځای سپيني دانې وموندې او موسی ورته وويل چي همدا همغه ډوډۍ ده چي خدای ئې وعده درسره کړې وه!! په دانو باندي د ډوډۍ اطلاق نه شي کېدئ، د خوراک، روزي او رزق په نامه يادېدی شي خو هيڅوک دا غلطي نه کوي چي دانو ته د ډوډۍ نوم ورکړي.
- دا خوشې او بې بنسټه خبره ده چي وايي: که چا ډېر غونډ کړي وو يا لږ، چي کور ته ئې يووړل او وئې تلل نو همغه يو (عومر) ترې جوړ شو!! دا هم بې بنسټه خبره ده چي دوی ته ويل شوي وو د ورځني خوراک په اندازه به ئې راټولوئ او د سبا لپاره به ئې نه ساتئ!! د دوی جرم دا نه وو چي زيات ئې غونډ کړي وو ځکه په خپله بايبل وايي چي زيات غونډولو کومه گټه نه وررسوله، په تللو کي به ډېر هم يو عومر ختل او لږ هم!! ذخيره کول ئې هم دوی ته گټه نه رسوله ځکه دا به تر سهاره خوسا کېدل!! د بايبل ليکونکی دي دا معما حل کړي چي يو ځای وايي: چي چا دا (من) د سبا لپاره ذخيره کړي وو سبا ئې هغه خوسا او گنده شوي وموندل، بل ځای وايي چي د جمعې په ورځ به ئې د شنبې د ورځې لپاره هم ټولول، ځکه چي په دې ورځ له کار کولو منع شوي وو او بيا ليکي چي موسی عليه السلام هارون عليه السلام ته وويل چي د (من) يو (عومر) راټول کړه چي د راتلونکو نسلونو لپاره ئې وساتو او دا ئې (د عهد په صندوق) کي کېښودل!!! دا خبره به کوم عقل ومني چي يو شي هم په يوه شپه کي گنده کېږي او هم د راتلونکو نسلونو لپاره په ساتلو نه گنده کېږي!!!

قرآن د بايبل دا ادعاء ردوي او وايي چي اسرائيليانو بې صبري وکړه او موسی عليه السلام ته ئې وويل: تر څو به په دې يو ډول خوراک صبر کوو؟ تر څو به همدا صحرا وي او دا من و سلوٰی؟!!

ãMÎ.è$ÿÊ $Z9 ö Ì Ïã š• /‘ $Y9 ã$$ %ïh°r Ç$èÛ 4ã Ž$ÉÁR ` 9 4 › qè»ƒ ÓèÊè $ïr

” ï%$š c q ã Ï%ó A$% $gÎÁ/r $kÅ%ãr $gÏqèr $gÏ$Ÿr $gÎ/ . `Ï Û ö [$

Ûüèæ ÇM/ÎãÑr Óèø™ $Ï Nà6 9 bÎû #ÎóÁ Ï (qäÎè$ Îöz qè ” ï%$Î 4† Ï Š& qè

ÏM»ƒ$«Î šc rãÿ6ƒ (qçR. ÓgÏ Î 7Ï Œ « $šE Ï 5 = Ÿ Óóî rât/r pZ 6 ó J$Ï ãÉ9$

ÇÏÈ šc r%Ÿè÷ƒ (qçŸ2 r (qÁã $yÏ 7Ï Œ ÈÛ$ Î öóÎ ` ¿ Îïy9$šc qè)/r « $

البقرة: ۶۱

او هغه وخت چې تاسو وویل: ای موسی! په یوه رنګ خوراک هیڅکله صبر نه شو کولی!! نو خپل رب ته دې زموږ لپاره دعاء وکړه چې موږ ته هغه څه راوباسي چې زمکه ئې راشنه کوي: له ساګ سابه ئې، تره او بادرنګ ئې، غنم ئې، نسک ئې او پیاز ئې، وئې ویل: آیا د هغه څه په عوض کې چې غوره دئ هغه څه غواړئ چې راټیټ او ناغوره دئ، مصر ته کوز شئ، چې هلته هغه څه ترلاسه کړئ چې تاسو ئې غوښتنه وکړه، نو سپکاوی او خواري ورباندې وتپل شوه او د الله په غضب اخته شول، دا په دې خاطر چې د الله آیتونه ئې تکذیبول او پیغمبران ئې په ناحقه وژل، دا هم په دې سبب چې عصیان ئې وکړ او تېری ئې کاوو.

د قرآن له دې وینا معلومېږي چې په مصر کې د بني اسرائیلو خواړه؛ ساګ، تره، بادرنګ، غنم، نسک او پیاز وو، له موسی علیه السلام نه ئې همدا غوښتل، نه د غوښو ډک دېګونه.

بایبل تر دې عنوان (له ډبرې اوبه!) لاندې لیکي: اسرائیلیانو په رفیدیم کې له موسی اوبه وغوښتې او ورته وئې ویل: ولې دې له مصره راوایستلو؟ آیا دلته دې د دې لپاره راوستلو چې له تندې ومرو؟ موسی خدای ته وویل: زه له دې قوم سره څه وکړم؛ نږدې ده ما سنګسار کړي!! خدای ورته وویل: د بني اسرائیلو ځیني مشران

درسره واخله، د حوريب غره ته ولاړ شه، هلته به زه د يوې ډبرې خوا ته ستا په څنګ کې ودرېږم، په خپلې عصا دې ډبره ووهه چې اوبه ترې وبهېږي...موسی همداسې وکړل او اوبه ترې وبهېدې... دلته اسرائيليانو له خدای سره مجادله وکړه او وئې ويل آيا خدای زموږ په منځ کې شته...نو ځکه موسی دا ځای مريبه (يعني د شخړې او مجادلې ځای) ونوماوو!!

قرآن د بايبل دا وينا هم تصحيح کوي او فرمايي:

$F^øŠçZB ô‰ • f ÿR$Ìi • f Û$Ž$š, $Á èĥ>Îô‰ $$Y¨ù ¾ïnBö)Ï 4† › qã 4+ó KõŠ$Ëj r

(qè? Ÿr « $Éeh `Ë (qçŽõ $r (qè2 óg/Žô B <' $Ré@à2 Oîã ô% $Zšã oŽô ã

ÇÏÈ ûïŸ‰Å¡øÿãÇÚ öF{$ † Î البقرة: ۶۰

او کله چې موسی عليه السلام د خپل قوم لپاره د خړوبه کېدو غوښتنه وکړه، نو (ورته) ومو ويل: دا ډبره په خپلې عصا ووهه، نو په دې سره له هغې دولس چينې راوخوټېدې، هري ډلې خپل اوبه خوړ وپېژندو، د الله له رزق نه وخورئ او وڅښئ او په زمکې کې فساد کوونکې مه ګرځئ.

په دې آيتونو کې له يوې خوا د بايبل دا خبره رد شوې چې وايي: اسرائيليانو له خدای سره شخړه وکړه او وئې ويل چې که خدای زموږ په منځ کې وي نو چېرې دئ؟ ولې ئې موږ په خپلو سترګو نه ګورو؟!! قرآن فرمايي نه يوازې دوی دلته شخړه نه ده کړې بلکې دلته د دوی تر منځ د راتلونکو شخړو مخه هم نيول شوې، دلته دولس چينې راوخوټېدې، د هري قبيلې لپاره بېله چينه، او دا د دې لپاره چې د اوبو په سر ئې لانجه راولاړه نه شي. له بلې خوا د الله د لارې مجاهد او مهاجر ته ډاډ ورکړی شوی چې الله ستا د رزق او روزي ذمه وار دئ، که الله وغواړي نو له ډبرې نه تاسو ته چينې راايستی شي، همغسې لکه چې بني اسرائيلو ته ئې د سينا په لويي وچې صحرا کې له ډبرې نه دولس چينې راوايستې، الله تعالی هغه ولس ته د

ډاډه او پراخ رزق او روزي تضمين ورکوي چي ايمان راوړي، د دين په نسبت التزام ولري او د الله په لار کي جهاد ته ملا وتړي، د روزي په سر د دوی ترمنځ د شخړو راولاړېدو مخه به هم نيسي او الله به عزت او سوکالي ورپه برخه کوي.

دلته د بايبل ادعاء دا ده چي خدای د هغي ډبري خوا ته ولاړ وو، موسی عليه السلام ليدو، خو اسرائيلي مشرانو نه ليدو، د دې خبري پر سر شخړه راولاړه شوه چي آيا خدای همدا اوس زموږ په منځ کي شته که نه؟!! له خپل خدای او له موسی سره ئې شخړه وه، خدای ته ئې ويل: که ته زموږ په منځ کي يې نو موږ ته ځان راوښيه!! موسی ته ئې ويل: که خدای دلته وي نو ولي ئې موږ نه ګورو؟!! لانجه حل نه شوه، نو ځکه موسی عليه السلام دا ځای د مريبه په نامه ياد کړ!!! سل حيف او افسوس په هغه عقل چي داسي مسخره خبري مني او هغه د الله تعالی د کتاب خبري ګڼي!!!

د زوال او ذلت پړاو

قرآن د بني اسرائيلو د زوال ټول اساسي عوامل په دقت او تفصيل سره څېړلي، چي شرک، د الله تعالی له اوامرو سرغړاوی، د پيغمبر مخالفت، له جهاد نه ډډه، خپلمنځي اختلافات، بې صبري، په حلال رزق قناعت نه کول او مذهبي حيلې د دې عواملو عمده برخي دي، قرآن په دې اړه فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] المائدة: ۲۰-۲۶

او کله چې موسی خپل قوم ته وویل: اې زما قومه! پر تاسو د الله پیرزوینې رایاد کړئ؛ کله چې ئې په تاسو کې پیغمبران راپیدا کړل، تاسو ئې پاچایان وګرځولئ او هغه څه ئې درکړل چې په ولسونو کې ئې هېچا ته نه وو ورکړي. اې زما قومه! دغې مقدسې زمکې ته چې الله درته لیکلې ورننوځئ او شا ته شا ته مه کېږئ، که نه نو زیانمن به راوګرځئ. وئې ویل: اې موسی! په دې کې خو یو پیاوړی قوم دئ او موږ به تر هغه هیڅکله ورداخل نشو چې دوی ترې ووځي، که ترې ووتل بیا به ورننوتونکي شو. له دغو چې وېرېدل، دوو سړیو ئې چې الله پرې پېرزوینه کړې وه، وویل: له دروازې پرې ورننوځئ، نو کله هم چې ورننوتئ تاسو به بریالي وئ او که مؤمنان وئ نو پر الله باید توکل وکړئ. وئې ویل: اې موسی! تر څو چې دوی پکې وي موږ به هیڅکله ورداخل نشو، نو ته او رب دې لاړ شئ او وجنګېږئ، موږ به همدلته ناست یو! وئې ویل: اې زما ربه! زما په واک کې خو له خپل ځان او له خپل وروره پرته نور څه نشته، نو موږ او دغه فاسق قوم په خپلو کې سره بېل کړه. وئې فرمایل: نو دا تر څلوېښتو کلونو پرې حرامه شوه، په زمکې کې به لالهانده ګرځي، نو پر دې فاسق قوم تأسف مه کوه.

په پورتنیو آیتونو کې بني اسرائیلو ته هغه ورځې ورپه یاد شوې چې موسی

علیه السلام دوی جهاد ته وبلل، ترې وئې غوښتل چې فلسطین ته ننوځئ، له عمالقه وو نه ئې ونیسئ، دا ستاسو پلرنی ټاټوبی دئ، الله تعالی درسره وعده کوې چې دا سیمه به بېرته تاسو ته سپاري، که له جهاده ډډه وکړئ، زیان کوئ او له سپکاوي او ذلت سره مخامخ کېږئ، دوی د نه ځواب ورکړ، موسی علیه السلام د سیمي او د دښمن د وضعیت څېړني لپاره یو پلاوی ولېږو، پلاوی له سیمي بېرته راوګرځېد، له دوو پرته نورو د جنګ مخالفت وکړ او وئې ویل چې دښمن ډېر ځواکمن دئ، موږ ئې له مقابلې عاجز یو، ته ئې د ایستلو چاره وکړه، له خپل رب نه وغواړه چې دوی وباسي، د دوی له وتلو وروسته به سیمي ته ننوځو، د پلاوي دوو چې وېره ئې له الله تعالی وه، نه د دښمن له زور او ځواکه، وویل: که د دښمن ظاهر ځواکمن برېښي، په حقیقت کې ډېر بې همته او ډارن دئ، ستاسو له برید سره سم به تښتي او سیمه به پرېږدي، د ایمان تقاضا خو دا ده چې پر خپل رب توکل وکړو. قوم په ځواب کې وویل: اې موسی! پدې پوه شه چې موږ تر هغه دې سیمي ته هیڅکله نه ننوځو چې دښمن ترې وتلی نه وي، ته دې له خپل رب سره ولاړ شه او وجنګېږئ. موسی علیه السلام له خپل بې همته او جبون قوم نه خپل رب ته په داسې الفاظو شکایت وکړ چې ترې معلومېږي له خپل قوم نه سخت مأیوس شوی، په ځای ئې د بل باهمته او توریالي قوم د ملګرتیا هیله لري او دا شکایت او هیله په دې الفاظو بیانوي: زما ربه! له ځان او خپل ورور نه پرته بل څوک راسره نشته، ته مو له دې فاسق قوم نه بېل کړې!

الله تعالی د دوی په اړه پرېکړه وکړه چې تر څلوېښتو کلونو به په صحرا کې لالهانده ګرځي، د ټیکي ډاډمن ځای به نه مومي، موسی علیه السلام ته ئې وفرمایل: اې موسی! دا د دوی د فسق او له جهاد نه د انکار سزا ده، ته ئې پر دردناک حالت تأسف مه کوه.

دا قصه بني اسرائیلو ته هم او د قرآن هر مخاطب ته هم دا حقیقت په ګوته

کوي چې الله تعالی ولي د بني اسرائیلو په ځای په بل قوم کې پیغمبر مبعوث کړ؟ وجه ئې دا وه چې نور نو دا قوم د دې وړ نه وو، دوی په سختو شپو ورځو کې خپل ناجي لاربښود او پیغمبر موسی علیه السلام یوازې پرېښود، دوی د پیغمبرانو د ملګرتیا وړ نه دي، په دوی کې د جهاد او د الله تعالی په لار کې د قربانۍ جذبه مړه شوې، په کورنیو شخړو کې ډېر تکړه دي، یو د بل ویني ته تږي خو د حق په لار کې جهاد ته ئې ملا ماته ده، له راتلونکې قصې نه هم معلومېږي چې په دې قصې کې همدا مطلب مراد دئ,

همداراز قرآن فرمایي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] الاعراف: ۱۶۱-۱۶۲

او کله چې دوی ته وویل شو: په دې کلي کې مېشت شئ او له هره ځایه ئې چې غواړئ وخورئ او ووایئ: بخښنه (درنه غواړو) او په دروازې سجده کوونکې ننوځئ، چې ګناهونه مو درته وبخښم، نېکانو ته به ئې حتماً زیات کړو. خو د دوی ظالمانو دوی ته له ویل شوې وینا پرته بله وینا په بدل کې خپله کړه، نو په دې سبب مو پر دوی له آسمانه د اضطراب عذاب نازل کړ چې ظلم ئې کولو.

بني اسرائیلو ته وویل شو چې پر دښمن برید ته چمتو شئ، خو دې ته مو پام وي چې د بریا او فتحې په وجه مغرور نه شئ، مفتوحه سیمو ته د مغرورو فاتحانو په څېر داخل نه شئ، د دوی ویناوو ته ورته ویناوې مو په ژبه رانشي او بریاوې د خپل تدبیر او د خپلو متو د زور نتیجه ونه ګڼئ. برعکس الله ته د مطیع او ساجد

بنده په څېر داخل شئ او له الله نه د خپلو ګناهونو او اشتباهاتو معافي وغواړئ. خو دوی په برياوو مغرور شول او د ظالمو او فاسقو فاتحانو کړه وړه او وينا ئې تکرار کړه، د همدې لپاره هغه له بريا او فتحې نه ترلاسه شوې خوشحالي، سکون او اطمئنان ئې بېرته په اضطراب او پرېشانۍ بدل شو. په دې کې د الله د لارې مجاهدينو ته ډېرې مهمې لارښوونې شوې، له برياوو او فتوحاتو نه وروسته له کبر او غرور نه ځان وساتئ، د نيول شوو سيمو له اوسېدونکو سره د مغرورو فاتحانو سلوک مه کوئ، دا ستاسو فتح په اضطراب او ماتې بدلوي.

بايبل هم د اعداد په کتاب کې ليکلي چې د خدای په حکم سره اسرائيليان څلوېښت کاله په صحرا کې لالهانده ژوند ته اړ شول، خو وروسته ليکي چې دوی د سيحون پاچا ټول هېواد سره له پلازمېنې او نورو ښارونو ونيوو!! دلته څو خبرې په پام کې ولرئ:

- د قرآن له وينا معلومېږي چې اسرائيليانو د موسی عليه السلام په ژوند کې جهاد نه دئ کړی، کله چې ده جهاد ته رابللي دوی د رد ځواب ورکړی.
- د بايبل له نورو برخو هم معلومېږي چې دوی څلوېښت کاله په صحرا کې لالهانده ژوند کړی. بايبل ليکلي چې خدای لوړه کړې وه چې د اسرائيليانو دا نسل به پرې نږدي چې موعود زمکې ته داخل شي.
- په دې اساس په يقين سره ويلی شو چې د اعداد دا قصه بې بنسټه او سراسر جعلي ده او د بايبل د مخکنيو ويناوو خلاف ده.

د اعداد يوه بله خندوونکې قصه هم واورئ: ... د بالاق پاچا، بلعام (د باعور زوی) ته د يوه پلاوي په لاس دا پيغام ولېږو: يو لوی قوم له مصره راوتلی او زما سيمې ته راروان دئ، هيله کوم چې راشه او دا قوم زما لپاره په خپلې دعاء سره د لعنت وړ وګرځوه...پلاوی له نقدو پيسو سره بلعام ته ورغی... بلعام ورته وويل: شپه دلته وکړئ، زه به له خدايه پوښتنه وکړم چې دا کار وکړم که نه؟ په دې شپه

خدای د بلعام خوا ته راغی او هغه ته ئې وویل: دا خلک څوک دي؟ ده ورته وویل: دا د موآب د پاچا بالاق لخوا راغلي او زه ئې د لعنت کولو لپاره غوښتی یم... خدای ورته وویل: له دوی سره مه ځه او په دې قوم باندې لعنت مه وایه... بلعام پلاوي ته وویل: خدای ما ته د تلو اجازه رانه کړه... پلاوی بېرته ولاړ... بالاق تر مخکني مهم پلاوی له دې پیغام سره ورولېږو... ښه بدله به درکړم... چې څه غواړې هغه به درکړم ... بلعام ورته وویل: که له سرو زرو ډک قصر هم راکړئ نه ځم...د خدای د امر مخالفت نه شم کولی... خو بیا هم نن شپه پاته شئ زه به له خدایه پوښتنه وکړم چې اجازه راکوي که نه؟ ...هغه شپه خدای بلعام ته وویل: له دوی سره ولاړ شه خو هغه کار به کوې چې زه ئې در ته وایم...سهار ئې پر خپل خره کته واچوله او له پلاوي سره وخوځېدو...خو خدای د ده په تلو غصه شو...فرشته ئې ولېږله چې لار ئې خنډ کړي... د بلعام خره فرشته ولیده چې دوه توري ئې په لاس کې او په لار کې ولاړه ده، وترېدو او له لارې پټې ته واوښتو، خو بلعام وواهو او لارې ته ئې سم کړ...بیا د خدای فرشته په یوه تنګ ځای کې چې دواړو خواوو ته ئې دېوالونه وو، ودرېده، خره چې فرشته په لار کې ولاړه ولیده نو دېوال ته داسې نږدې تېر شو چې د بلعام پښه له دېوال سره ولګېده، هغه بیا خر لارې ته سم کړ، بیا فرشته لږ لاندې په داسې ډېر تنګ ځای کې ودرېده چې خر نه شو تېرېدئ، نو خر پرېوت، بلعام پرې غصه شو او په لرګي ئې وواهو، په دې مهال خدای خر په خبرو راووست او وئې ویل: ما څه کړي؟ ولې دې درې ځلې ووهلم؟ بلعام ورته وویل: د دې لپاره چې زه دې مسخره کړم، کاش توره راسره وی چې ته مې همدلته وژلی وی!! خره ورته وویل: آیا تر دې د مخه مې کله هم داسې کار کړی؟ بلعام وویل: نه! په دې وخت کې خدای د بلعام سترګې پرانستې او هغه د خدای فرشته ولیده چې توره په لاس په لار کې ولاړه ده! نو د هغې په وړاندې په سجده پرېوت، فرشتې ورته وویل: ولې دې دا خر درې وارې وواهو؟ زه راغلې یم چې ستا مانع شم، دا

ځکه چې ستا دا سفر د تمرد له وجهې دئ، دې خره درې وارې زه ولیدم او له ما ئې لار چپه کړه، که دا کار ئې نه وی کړی نو ته مې وژلې او هغه مې ژوندی پرېښود!!! بلعام اعتراف وکړ چې ما ګناه کړې، متوجه نه شوم چې تا زما لار نیولې، نو اوس که ته زما له تلو سره موافق نه یې بېرته خپل کور ته ستنېږم، فرشتې ورته وویل: له دوی سره ولاړ شه خو همغه کار به کوې چې زه ئې درته وایم،... پاچا ترې وپوښتل: ولې له لومړي پلاوي سره رانه غلې، آیا ګمان دې کاوو چې ښه شکرانه به درنه کړم؟ هغه ورته وویل: اوس راغلی یم، خو د څه ویلو توان نه لرم، څه چې خدای زما پر ژبه جاري کړي همغه به وایم!! ... پاچا دی له ځان سره د حصورت کلي ته بوت، هلته پاچا پسه او غویی قرباني کړل او له غوښې ئې څه بلعام او د پلاوي غړو ته ورکړه، سهار ئې دی له ځان سره د بموت غره ته وخېژاوو، له هغه ځایه ئې د اسرائیلیانو یوه برخه لیدلی شوی، بلعام پاچا ته وویل: دلته د قربانۍ اوه ځایونه جوړ کړه او اوه پسونه او اوه غویي د قربانۍ لپاره حاضر کړه، پاچا همداسې وکړل، بیا ئې پاچا ته وویل: دلته د خپلو سوزېدونکو قربانیو په خوا کې ودرېږه، زه ځم چې وګورم خدای زما ملاقات ته راځي که نه، نو بلعام د یوې غونډۍ سر ته وخوت، بلعام خدای ته وویل: ما د قربانۍ اوه ځایونه او د هر یوه پر سر اوه پسونه او اوه غویي حاضر کړي، په دې وخت کې خدای د بلعام په لاس بالاق ته دا پیغام ولېږو:

بالاق پاچا زه له موآب نه دلته راوستم چې د اسرائیل قوم لعنت کړم،

زه څنګه هغه څوک لعنت کړم چې خدای نه دي لعنت کړي؟

زه ئې د ډېرې له سره ګورم، د لوخړو په څېر دي، بې شماره بې حسابه

کاش دومره بختور وی چې د یوه اسرائیلي په توګه مړ شوی وی!

کاش پای مې د اسرائیلیانو په څېر وی!

پاچا ورته وویل: دا دې څه کار وکړ؟ تا خو د لعنت په ځای دوی ته برکت ورکړ!

ده ورته وويل: زه خو هغه څه وايم چې خدای ئې راباندې وايي!!

بيا ئې بل غره ته بوتلو، هلته ئې هم د قربانۍ اوه ځايونه جوړ کړل ... مخکنی بهير تکرار شو او د ده له خولې اسرائيليانو ته ښېرا ونه ختله،... بيا ئې دريم غره ته بوتلو هلته ئې همغه کارونه وکړل، د اسرائيليانو ډېره ستاينه ئې وکړه،... څلورمه وحې پرې نازله شوه... د عماليقيانو او قينيانو چې له اسرائيليانو سره جنګېدل، د دوی د ماتې او تباهۍ وړاندوينې ئې وکړې... بيا بلعام او پاچا خپل خپل ځای ته ستانه شول!!

دا خندوونکې قصه په نقد نه ارزي، جمله جمله ئې د خندا وړ ده، ډېر احمق انسان به ئې ومني، هغه څوک به ئې مني چې د بلعام خر ترې هوښيار وي!! څو خبرې ئې چې ټوکو ټکالو ته ورته دي بيا تکراروم:

- بلعام د خدای په اجازه خوځېدلی خو خدای ئې په روانېدو غصه شوی!!
- خر ئې فرشته ګوري او دی ئې له ليدو عاجز دئ!!
- د فرشتې په ليدو سره خر لار بدلوي خو فرشته له خپله ځايه نه شي خوځېدی او مخه ئې نه شي نيولی!!
- فرشتې غوښتل بلعام ووژني خو خره ترې بچ کړ!!
- بيا ئې له وژلو تېره شوه او له پاچا سره ئې د تلو اجازه په دې شرط ورکړه چې همغه کار به کوي چې فرشته ئې ورته وايي او دا همغه خبره وه چې خدای د اجازې په وخت کې بلعام ته کړې وه!!
- پاچا پر دريو غرونو يوويشت د قربانۍ ځايونه جوړ او يو ويشت غويي او يوويشت پسونه ئې حلال کړل خو بلعام اسرائيليانو ته د ښېرا په ځای دعاء کوله!!
- دغه بلعام چې لرې ليد ئې تر خپل خره هم لنډ وو او سترګې ئې تر هغه کمزورې، د دريو قومونو د راتلونکې په اړه وړاندوينې وکړې!! او بايبل وروسته ليکې چې دی په خپله لنډه موده وروسته ووژل شو!!

چا چې جهاد کړی وي حتماً به ئې ډېر بلعامان تر سترګو شوي وي، د دښمن لپاره مجاهدينو ته ښېرا کوونکي، خو چې مجاهدين برلاسي شوي همدغو بلعامانو ورته ويلي: موږ هلته په خوله ښېرا او په زړه کې دعاء درته کوله!! د قرآن په الفاظو سره : (إنا كنا معكم: يقيناً چې موږ د دښمن په خوا کې ستاسو ملګري وو)!! انګرېزانو هم د افغانستان د اشغال په وخت کې ډېر بلعامان د دوو سترو سترو سره افغانستان ته راوستل، يو له عراقه او بل له هند نه، د موسی عليه السلام بلعام د غرونو پر سر د قربانۍ ځايونه جوړول او دوی د غرونو او غونډيو پر سر چهل ګزي زيارتونه، هغوی هم د قربانۍ له ځايه ترصد کاوو او دوی هم له دې زيارتونو نه د ترصد لپاره کار اخيست!!

مذهبي حيله

په اسرائيلو کې مذهبي حيله رائج شوه، مذهبي مشرانو به ئې د حرامو د حلال ګرځولو لپاره داسې چلونه خلکو ته ښودل چې صريح حرام ته به ئې د حلال رنګ ورکړ، قرآن د دې يوه بېلګه په دې توګه بيانوي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] الاعراف: ۱۶۳-۱۷۰

او د هغه کلي په اړه ترې وپوښته چې د بحر په غاړه (پروت) وو، چې د شنبې (په ورځ) به ئې تېرى كاوو، چې كبان به د دوى د شنبې په ورځ له هر لوري څرگند ورته راروان ول، او چې د شنبې ورځ به ئې نه وه نو نه به ورته راتلل، همداسې مو د دې لپاره آزمويل چې فسق ئې كاوو. او كله چې د دوى يوې ډلې وويل: ولې هغو خلكو ته وعظ كوئ چې الله ئې هلاكوونكى يا په شديد عذاب سره تعذيبوونكى دئ، وئې ويل: ستاسو رب ته د عذر په توگه او د دې لپاره چې ښايي ځان به ترې وساتي. خو كله چې دوى هغه څه هېر كړل چې پند پرې وركېدو، هغه مو وژغورل چې له بدو كړنو ئې مخنيوى كاوو او ظالمان مو د دې لپاره په بد عذاب اخته كړل چې سرغړاوى ئې كاوو. نو كله چې دوى له هغه څه نه سرغړاوى وكړ چې ترې منعه شوي ول، ورته ومو ويل: رټل شوې بيزوگاني شئ. او كله چې ستا رب دا خبره په ډاگه كړې وه چې پر دوى به د قيامت تر ورځې داسې څوك مسلط كړي چې په بد عذاب به ئې اخته كوي. يقيناً چې ستا رب په عذاب وركولو كې سريع دئ او يقيناً چې هغه مهربان بخښونكى دئ.

په دې مباركو آيتونو كې د بني اسرائيلو د يوې قبيلې په قصې كې د اړوند سورې اساسي مضامين د يوې بلې تاريخي بېلگې په ترڅ كې زموږ مخې ته اېښودل شوي، دا د بحر غاړې ته مېشت قوم وو، دنده ئې د كبانو نيول، ورته امر شوى وو چې د شنبې په ورځ به له ښكاره ډډه كوي، همداسې لكه مسلمانانو ته چې ويل شوي د جمعې د لمانځه لپاره به له كاره لاس اخلئ، دوى د الله تعالى له امره سرغړاوى وكړ، په نورو مواردو كې هم او په دې خاص مورد كې هم، په نورو مواردو كې ئې فسق او سرغړاوى مقدمه او دا ئې پايله او تتمه وه، الله تعالى د همدې

لپاره د شنبې په ورځ له هر لوري دوی ته ماهيان راوستل، دوی د دغې ممنوعه ورځې د ښکار لپاره مذهبي حيله جوړه کړه، ماهيان به ئې په ډنډونو کې بند کړل خو په سبا به ئې راوايستل او ادعاء به ئې دا وه چې موږ د شنبې د ورځې احترام ساتلی، ځينو دوی ته نصيحت کاوو او له دې کاره ئې منعه کول، ځينو نورو به نه يوازې د دوی ممانعت نه کولو بلکې نصيحت کوونکې به ئې ترټل چې ولې خپل وخت ضايع کوئ؟ د څه لپاره ځان له دوی سره په لانجه کې غورځوئ؟ پرېږدئ چې الله تعالی په خپله سزا ورکړي، يا ئې هلاک کړي يا عذاب پرې راولېږي، کار ئې دې ځای ته ورسېدو چې د ټولنې اکثريت دين ته شا کړه، الله تعالی هغه خلک وژغورل چې له بدو کړنو ئې مخنيوی کاوو او ظالمان ئې د دې لپاره په بد عذاب اخته کړل چې سرغړاوی ئې کاوو.

د دوی سرغړاوی مزيد عام او پراخ شو او الله تعالی د دوی په اړه پرېکړه وکړه چې د رټل شوو بيزوګانو په څېر مسخه شي او د قيامت تر ورځې داسې څوک پرې مسلط کړي چې په بد عذاب به ئې اخته کوي. دا ځکه چې الله تعالی د ظالمانو په نيونې او مواخذې کې سريع دئ او د توبه کوونکو لپاره مهربان بخښونکی.

دلته دا پوښتنه راولاړېږي چې دا مسخه جسمي وه که معنوي؟ که جسمي وه نو د پيغمبر عليه الصلاة و السلام د حديث له مخې مسخه شوي خلک مري او هيڅ نسل نه ترې پاته کېږي، خو دلته د آيت په وروستۍ برخې کې ويل شوي چې پر دوی به د قيامت تر ورځې داسې څوک مسلط کړي چې په بد عذاب به ئې اخته کوي، د دې معنی خو دا ده چې د دوی نسل نه يوازې پاته شوی بلکې تر قيامته به پاته وي. دغه مطلب ته په پام سره ويلی شو چې يا خو دا مسخه معنوي مسخه وه، د بيزوګانو په څېر سپک، ذليل او مقلد قوم ترې جوړ شوی او يا خو يوه ډله ئې په جسمي توګه هم مسخه شوې او له منځه تللې، نور ئې پاته شوي. دې آيت او لاندې

حدیث ته په پام سره دا رأیه ارجح برېښي چي مسخه ئې معنوي وه.

عن عبد الله بن مسعود قال رجل یا رسول الله القردة والخنازیر هي مما مسخ ؟ فقال النبي صلى الله علیه وسلم إن الله عز وجل لم یهلک قوما أو یعذب قوما فیجعل لهم نسلا وإن القردة والخنازیر کانوا قبل ذلک رواه مسلم

عبدالله بن مسعود رضي الله عنه روایت کوي چي یوه سړي وپوښتل: یا رسول الله! آیا دا بیزوګاني او خنزیران همغه خلک دي چي مسخه شوي؟ رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: یقیناً چي الله داسي نه کوي چي کوم قوم هلاک کړي یا ئې په عذاب اخته کړي او بیا ئې نسل ترې پرېږدي، دا بیزوګاني او خنزیران تر دې د مخه موجود وو.

اختلاف او تشتت

د دوی د زوال یو بل عامل خپلمنځي اختلافات وو، په ډلو ډلو ووېشل شول، قرآن په دې اړه فرمایي:

Nß»Rö÷/r š• ÏºŒ brŠ Nåk÷]ÏiB šc qßsÎ=»Á9$# ÞOßg÷YÏBur y7Ï9ºsŒ tbrߊ (Nßg»tRöqn=t/ur ÏM»uZ|¡ptø:$$Î/ ÏN$t«ÍhŠ¡¡9$#ur öNßg¯=yès9 šcqãèÅ_ötƒ ÇÊÏÑÈ الاعراف: ۱۶۸

او په زمکي کي مو په ډلو ډلو خواره واره کړل، ځیني ئې صالح دي او ځیني ئې تر دې راټیټ، په ښو او بدو (شېبو) مو وآزمویل چي راوګرځي.

دا آیت ښیي چي بني اسرائیل له پراخ تشتت او تفرق سره مخ شوي، په زمکي کي خواره واره شوي، یوه وړه ډله ئې روغه او سمه او نور ئې پرېوتي او ټیټ، الله تعالی کله په خپلو نعمتونو آزمویلي او کله په نقمتونو، په دې موخه چي پند واخلي او بېرته سمي لاري ته راوګرځي.

bqè%ur 4ŠÌ$#‹»d Ú•ä brä€Ìçø÷= »G©9$# (qéßr ×#ùz Nöd̉÷èt/ .`Ï #=Ùù

ŵ b‰ É »GÂ‰$ß‰V‹ÏB NÍ-ã õ {sãÓ9‰ çrä ç{ Ú ¼ä‰ÏB ÖÚ •ã bÎÏÛ bÎr $Z9 äyøa™

Ẍù‰ bqà)G/ šú ïÏ%©#Ïj ×ö z ä•Å F$â‰#!$# ‘ÏŠ$B (qß‘Šr ¨, s‰$ŽÏj ‹Ï $’?ã (qä‰qà)ƒ

ÇÊÏÒÈ bqè=É)è?   الاعراف: ۱۶۹

نو تر دوی وروسته داسي (بد) پاته شوني ترې پاته شول چي کتاب ئې په میراث یووړ، په داسي حال کي چي د دې خسیسي (دنیا) مال متاع به ئې (پرې) ترلاسه کاوو او ویل به ئې: خدای به ئې حتماً راته وبخښي او که همداسي مال متاع بیا ورته رامخه کړي بیا ئې اخلي، آیا د کتاب دا ژمنه نه وه ترې اخیستل شوې چي د الله په اړه به له حق وینا پرته بل څه نه وایي؟ او هغه څه ئې لوستلي وو چي په دغه (کتاب) کي وو او د آخرت کور هغه چا لره غوره دئ چي تقوی کوي، آیا تعقل نه کوئ.

دا مبارک آیت څو مهمي لارښووني لري:

- دوی ته کتاب په میراث پاته شو، داسي نه چي کتاب ئې غوره کړی، د کتاب په محتوی کي له غور او دقت نه وروسته ئې هغه د الهي لارښود کتاب په توګه منلی، بلکي د یوه میراثي توکي په څېر ئې ترلاسه کړی، محتوی ته ئې له پامه پرته او د احکامو په وړاندي ئې له التزام نه پرته.
- د دوی ملایانو او مذهبي مشرانو په دې موروثي کتاب دنیوي خسیسي ګټي ترلاسه کولې، له کتاب نه ئې دام او دکان جوړ کړی وو، خلک ئې پرې غولول او له دوی نه ئې شکرانې ترلاسه کولې، خو هر ځل چي به دوی دا کار وکړ، په کومي فتوی به ئې څه زهر زقوم په برخه شول، نو پټ به ئې له ځان سره وویل: زموږ مجبوریتونو ته په پام سره به خدای حتماً دا ګناه راوبخښي!! خو لا به څو ورځې نه وې تېري چي همدا سپک کار به ئې بیا او بیا تکرار کړ، دا په داسي حال کي چي له الله تعالی سره ئې ژمنه کړې وه چي د الله تعالی او د ده د دین په اړه به افتراء نه کوي، له ځانه به دروغجني فتواګاني نه ورکوي، دین به نه خرڅوي، الهي احکام به

د دنيوي اغراضو لپاره نه پېښوي، نه د کومې طمعې په وجه او نه د کومې وېرې په وجه، او دا ټول په داسې حال کې چې دوی دغه الهي احکام په کتاب کې لوستلي او نورو ته ئې هم ورزده کړي. دا ئې هم په کتاب کې ترسترګو شوي وو چې څوک له داسې کارونو ځان وساتي د آخرت غوره کور به ئې په برخه شي!!

دا هغه ستره جفا ده چې له هر الهي کتاب سره شوې، دا هغه ستر ظلم دئ چې تل دين پلورونکو او ټګمارو مذهبي مشرانو له دين سره کړی، دا همغه فتنه ده چې تل په هغو قومونو کې راولاړېږي چې الهي کتاب د يوه ميراثي توکي په څېر ترلاسه کړي.

[illegible]

الاعراف: ۱۷۰

او هغه چې په کتاب تمسک کوي او لمونځ اقامه کوي، يقناً چې د دغو مصلحينو اجر نه ضايع کوو.

په دې مبارک آيت کې د مخکنۍ ډلې په مقابل کې د يوې بلې ډلې يادونه شوې چې قرآن ئې د مصلحينو په نامه يادوي او دا ئې ځانګړتياوي ګڼي:

- دوی په الهي کتاب تمسک کوي، په هر څه کې د دوی مستمسک د الله تعالی کتاب وي، په وينا، قضاوت او عمل کې، دا کتاب ئې هم خپل لارښود وي او هم نورو ته په همدې کتاب لارښوونه کوي.
- لمونځ اقامه کوي، هم خپلې اړيکې له الله تعالی سره ټينګوي او هم نور دې ته رابلي چې په لمانځه سره خپلې اړيکې له الله تعالی سره ټينګې کړي.

له دې مبارک آيت نه په ډېر وضاحت او صراحت سره معلومېږي چې د ټولنې د اصلاح کار له دغو دوو لارو پرته له بلې لارې امکان نه لري، په الهي کتاب تمسک او د لمانځه اقامه، په کومې ټولنې کې چې الهي کتاب هېر کړی شو، شا ته وغورځول شو، بل څه ته پرې ترجيح ورکړی شوه، جوماتونه ئې له معنوي پلوه

ویجاړ شول، امامت ئې د غلطو او دین پلورونکو خلکو په لاس کې پرېوت، هیڅکله به بشپړازه نشي، سمه ورځ به ئې په برخه نشي او د اصلاح هره هڅه به ئې بې نتیجې پاته شي.

له الله تعالی سره کړې ژمنې ماتول

پر بني اسرائیلو یو په بل پسې مصیبتونه راغلي، د مصیبتونو په دوران کې ئې له الله تعالی سره د بندګۍ، اخلاص او صداقت ژمنه کړې، د تورات نازلېدو پر مهال ئې په دې کتاب د عمل کولو تعهد کړی خو هر ځل ئې خپلې ژمنې او تعهدات مات کړي، قرآن فرمایي:

[illegible]

[illegible] النساء: ۱۵۵

نو د خپلو ژمنو د ماتولو په وجه او د الله پر آیتونو د دوی د کافرېدو په سبب او په ناحقه د پیغمبرانو د وژنې او د دوی د دې وینا له امله چې زړونه مو په پردو کې دي، بلکې الله د دوی د کفر په وجه پرې مهر لګولی، نو ایمان نه راوړي مګر ډېر لږ.

په دغو مبارکو آیتونو کې د بني اسرائیلو هغو انحرافاتو ته ګوته نیول شوې چې الله پرې مواخذه کړل او له دردناک عذاب سره ئې مخامخ کړل:

- خپلې ژمنې ئې ماتې کړې.
- د الله له آیتونو نه ئې انکار وکړ.
- د انبیاءو د وژلو لپاره ئې ملا وتړله.
- د خپل ذهن زیږنده جعلي مذهب په نسبت ئې داسې ړوند تعصب پیل کړ چې د هغه په خلاف د هیڅ دلیل اورېدو ته تیار نه وو.
- په خپل کفر کې هغه ځای ته ورسېدل چې الله تعالی د دوی پر زړونو مهر

ولګاوو او د هدایت دروازې ئې پر مخ وتړل شوې.

همداراز د المائدې سورې په ۱۳ آیت کې فرمایي:

`ã Oî 6 $šc qèta pz«Å»% Nßg/qè $Yè_r Nßg»Zè9 Nßg)»V‹B NÍÅÕ÷R $Jôù

Wxî% žwÎ) Nåk÷]B pY÷!{ 4?ã BÎÖ? à#“? Ÿwr ¾ÏnÎ (ra‡L é $JÏB $yàm (qÝ¡Sr ¾ÏèÅÊ#qB

ÇÊÌÈ šúüÏZÅó sßJø9$# =Ït ©!$# bÎ) ôxøô $#r Nåk÷]ã ß#ôã$$sù Nåk÷]B المائده: ۱۳

نو د خپلو ژمنو د ماتولو په وجه مو ورټل او د دوی زړونه مو سخت کړل، کلمې له خپل خپل ځایه کږوي او له هغه څه ئې برخمن کېدل هېر کړل چې پند پرې ورکېدو او تل به د دوی له یوه او بل خیانته خبرېږې، مګر لږ ئې، نو ترې تېر شه او مخ ترې واړوه، بې شکه چې الله داسي محسنین خوښوي.

په دې مبارکو آیتونو کې د یهودانو څو هغو خصلتونو ته ګوته نیول شوې چې الله تعالی د همدې په سبب ورټل او زړونه ئې ورسخت کړل، د همدې په وجه د هر چا له لوري رټل شوي او هر څوک په سپکه سترګه ورته ګوري او د همدې له امله له الهي هدایته محروم شوي:

- خپلي ژمني ماتول.
- هغه لارښووني شا ته غورځول چې د پیغمبرانو علیهم السلام په لاس ئې په برخه شوې وې.
- پرله پسې خیانت، له دوست او دښمن سره، له الله تعالی او د ده له بندګانو سره.
- دا خیانت پکې عام شوی، له لږو پرته ټول پرې اخته شوي.

له دوی سره په معامله کې د څو لارښوونو توصیه کېږي: د دوی له کړو وړو سترګې پټول، مخ ترې اړول او ښېګڼه ورسره کول، دا ځکه چې الله تعالی ښېګڼې او نېکان خوښوي.

همدراز فرمایي:

[illegible]

[illegible] الرعد:۲۵

او هغه چې د الله عهد له هغه وروسته ماتوي چې ژمنه ئې پرې کړې او هغه څه قطعه کوي چې الله ئې د وصلولو امر کړی او په زمکې کې فساد کوي، دوی ته لعنت دئ او دوی لره بد تاتوبی دئ.

[illegible]

[illegible] البقرة:۲۷

هغه (فاسقان) چې الهي ژمنې له ټينګولو وروسته ماتوي او هغه غوڅوي چې الله ئې د وصلولو امر کړی او په زمکه کې فساد کوي، همدا دوی خاسر او تباه شوي دي.

له دې آيت نه په ډېر صراحت سره معلومېږي چې د فطري اړيکو شلول او هغه څه قطع کول چې الله ئې د وصلولو امر کوي، د هغو فاسقانو کار دئ چې له الهي هدايت او لارښووني نه محروم دي او د الله په کتاب د ايمان راوړو سعادت ئې نه په برخه کېږي او دا همغه مطلب دئ چې د بقرې د سورې په سر کې راغلی، او هغه دا چې د قرآن له لارښوونو نه هغه څوک ګټه اخيستی شي چې يو صفت ئې (د الصلوة اقامه) وي، لمونځ په حقيقت کې د اقامه صلوة تر ټولو ستره بېلګه ده، دا هم د انسان او الله ترمنځ او هم د انسانانو ترمنځ د اړيکو د مضبوطولو تر ټولو مؤثره او اغېزمنه ذريعه ده، د همدې لپاره الله تعالی د لمانځه ادا کولو لپاره د اقيموا الصلوة صيغه غوره کړې.

[illegible]

[illegible] الاعراف: ۱۷۱

او کله چې مو غر پرې راپورته کړ، داسې لکه چې چترۍ وي او ګمان ئې وکړ چې

پرې راپرېوتونکی دئ، (ومو ويل:) هغه څه په زور سره (ټينګ) ونيسئ چي تاسو ته مو درکړ او هغه څه ئې په ياد کړئ چي په هغه کي دي، ترڅو مو ځان ساتنه په برخه شي.

دلته بني اسرائيلو ته خپلي هغه ژمني ورپه يادوي چي د تورات د نازلېدو په مهال ئې کړې وې، دوی له الله تعالی سره په داسي حال کي ژمنه کړې وه چي لوی غر ئې پر سر داسي راپورته شوی وو لکه چتری، هره شېبه ئې ګمان کاوو چي غر پرې راپرېوځي، ژمنه ئې دا وه چي د الله تعالی په کتاب به کلکي منګولي لګوي او لارښوونو ته به ئې تل پام کوي.

که له بني اسرائيلو نه په دې توګه ژمنه ترلاسه شوې وه، په نورو قومونو هم دې ته ورته حالات راځي، د مصيبتونو غرونه ئې پر سر سيوری وغوړوي، له سترو سترو ګواښونو او خطرونو سره مخامخ شي، په دې وخت کي الله تعالی ته مخه کړي، له ګناهونو نه د لاس اخيستو او په اخلاص او صداقت سره د الله تعالی د بندګۍ ژمني کوي. په افرادو باندي هم دې ته ورته حالتونه راځي او همداسي له الله تعالی سره ژمني او تعهدونه کوي.

\#ø šÆ Šė/ö ÿïîř ãM»)‹Ë §Gù Ž9èÎ $g»Zõ J2ør \#ø šú üÏ»=0 Ó4› qã $R6ãºrr

ûïÏ‰Å¡øÿßJø9$# Ÿ@‹Î6™ ôìÎ6? Ÿwr ôxÎ=ô &r ’Îû ’Î ÓÍ_øèz $šc rãd Ïm‹Åz{ Ó4› qã A$%r

ÇÊÍËÈ الاعراف: ۱۴۲

او له موسی سره مو د دېرشو شپو ژمنه کړې وه او بيا مو په لسو نورو بشپړي کړې، چي په دې سره ئې د رب وعده بشپړي څلوېښت شپې شوې، او موسی خپل ورور هارون ته وويل: په قوم کي مي نيابت وکړه، د اصلاح په کار بوخت اوسه او د مفسدينو په لار مه ځه.

الله تعالی موسی عليه السلام وروغوښت چي د بني اسرائيلو د ژوند د چارو

تنظيمولو لپاره ضروري لارښووني او احكام وركړي، د دېرشو شپو لپاره غوښتل شوى وو، خو دا موده لس ورځې نوره هم اوږده شوه، موسى عليه السلام د تلو په مهال هارون عليه السلام خپل نائب وټاكو، هغه ته ئې سپارښتنه وكړه چې د اصلاح په كار بوخت وي او د مفسدينو په لار ولاړ نشي.

د قرآن داسي لارښوونو ته په پام سره به پيغمبر عليه الصلاة و السلام غزواتو ته تلو په مهال په مدينه كې خپل نائب ټاكلو، د تبوك جنگ ته د تلو په ورځ ئې غوښتل علی رضي الله عنه د نائب په توگه وټاكي، په هغه باندي دا خبره گرانه تمامه شوه، نه ئې غوښتل له يوه ستر جهاد نه محروم پاته شي، پيغمبر عليه الصلاة و السلام ته ئې عرض وكړ چې آيا ما له ماشومانو او ښځو سره پرېږدې؟! پيغمبر عليه السلام ورته وويل: آيا نه غواړې زما لپاره داسي شې لكه هارون د موسى عليه السلام لپاره، مگر دا چې له ما نه وروسته پيغمبر نشته.

عن مصعب ابن سعد عن أبيه: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم خرج إلى تبوك واستخلف عليا فقال أتخلفني في الصبيان والنساء؟ قال ألا ترضى أن تكون مني بمنزلة هارون من موسى؟ إلا أنه ليس نبي بعدي* رواه البخاری

متأسفانه ځينو شيعه وو په دغه حديث استناد كړى او ادعاء ئې كړې چې په دې سره علی رضي الله عنه د پيغمبر عليه السلام ځاى ناستى ټاكل شوى او خلافت د ده مسلم حق وو!! د همدې لپاره د دوى ځينو ټول صحابه په دې دليل تكفير كړل چې تر علی رضي الله عنه ئې نورو ته ترجيح وركړه، ځينو حتى علی رضي الله عنه له اسلام نه په مخالفت متهم كړ او دا اعتراض ئې پرې وكړ چې ولي ئې پر خپل حق ټينگار ونه كړ، له نورو سره ئې بيعت وكړ!! دا ادعاء ئې د علی رضي الله عنه له شهادت نه نږدې څلور سوه كاله وروسته وكړه. كه څه هم دا موضوع زموږ له اصلي بحث نه وتلې ده خو دا مناسب گڼو چې دغو جنابانو ته ووايو:

- څوك چې د صحابه وو اجماع نه مني هغه بايد دغه قرآن هم ونه مني چې نن

زموږ په لاس کې دئ، موږ خو په دې دلیل دې قرآن ته د همغه قرآن په سترګه ګورو چې پر پیغمبر علیه الصلاة و السلام نازل شوی چې صحابه وو پرې اتفاق کړی!!

- صحابه هغه خلک دي چې د پیغمبر علیه السلام په لاس روزل شوي، تر هر چا زیات او ښه په قرآن پوهېدل، نه څوک د قرآن په پوهې کې هغوی ته رسېدی شي او نه په اخلاص کې، دا دوی ول چې اسلام ئې د نړۍ ګوټ ګوټ ته ورساوو، موږ ته دا دین صحابه وو رارسولی، هغوی تر هر چا ښه پوهېدل چې د خلافت لپاره تر ټولو وړ او مناسب شخصیت څوک دئ، موږ د دوی پرېکړه د ابوبکر، عمر، عثمان او علی رضي الله عنهم په اړه عادلانه، اصوب او احسن ګڼو. ډېر ناپوه او په غرض او مرض مبتلا انسان به په دې اړه د دوی پرېکړه د اسلام او عدالت خلاف ګڼي.
- پیغمبر علیه السلام نور صحابه او تر علي رضی الله عنه مخکې او وروسته او څو ځلې د موقت نائب په توګه ګمارلي، ولې هغوی ته د ځای ناستي په سترګه نه ګورئ ؟!

د الله تعالی د لیدو هیله

قرآن د دې قصې په ترڅ کې موږ ته هغه پېښه هم رایادوي چې موسی علیه السلام د طور په غره کې او له الله تعالی سره له تکلم وروسته دا هیله وکړه چې خپل رب په خپلو سترګو وګوري، فرمايي:

ÓÍ1•? `9 A$% š• øŠ] ö¨Ÿ& þÍÍ‘r& É> ‘ A$% ¼çµš/ ‘ ¼çµJ=. r $ZŸ» ) šÜ¤Š Ó4 › qãB ä!` $£J9r

@7 f ù ¼çµš/ 4@B $£J=ù ÓÍ1•? $ öq¡ ù ¼çµR$ 6 B s) ©Õ$Èf ù @6 f ø$ ’ <Î] ö¨Ÿ$ÇÅ9r

ÃïŠ & $O r š• øŠ] Möè š• Y» s6ß A$% -$ù& $£J=ù $Z)Ïè ¹ Ó4 › qãB §z r $y2 Š ¼ã#è_

ÇÎÈ ûüŽBs[illegible] الاعراف: ۱۴۳

او کله چې موسی زموږ میقات ته راغی او رب ئې ورسره خبرې وکړې، وئې ویل: اې زما ربه! ما ته (ځان) راوښیه چې درته وګورم، وئې فرمایل: هیڅکله مې لیدی نه شې، خو دې غره ته وګوره، که په خپل ځای ثابت پاته شو، نو ته به مې هم حتماً وګورې، خو کله چې د ده رب د غره په لوري تجلي وکړه، ټوټې ټوټې شو او موسی بې سده پرېووت، کله چې راپه سد شو وئې ویل: پاکي تا لره ده، تا ته مې توبه ده او زه لومړنی مؤمن او باورکوونکی یم (د دې خبرې چې هیڅوک الله تعالی په خپلو سترګو نه شي لیدی)

دلته څو ډېرې اساسي او مهمې خبرې زموږ توجه جلبوي:

- الله تعالی له موسی علیه السلام سره تکلم او خبرې کړې، موږ د دې خبرو په کیفیت او څرنګوالي نه پوهېږو، دومره ویلی شو چې موسی علیه السلام دا خبرې اورېدلې دي او پرې پوه شوی.
- خبرې په داسې حالت کې شوې چې موسی علیه السلام خپل رب نه لیدو، د لیدو تمنا ئې کړې او الله تعالی ورته فرمایلي چې زما د لیدو توان او استعداد نه لرې، ستا په څېر یو انسان خو پرېږده ستر غر هم د الله تعالی د تجلي په وړاندې مقاومت نشي کولی، که دا غر زما د تجلي په وړاندې تم شو نو ته مې هم لیدی شې.
- کله چې الله تعالی د غره په لوري تجلي کړې غر ټوټې ټوټې شوی او موسی علیه السلام بې سده شوی.
- کله چې راپه سد شو وئې ویل: پاکي تا لره ده، تا ته مې توبه ده او زه لومړنی مؤمن او باورکوونکی یم، یعنی زما نه غلطي وشوه، ته تر دې ډېر لوړ یې چې انسان دې په خپلو کمزورو سترګو ولیدی شي، تا ته مې توبه ده، زه لومړنی کس یم چې دې نتیجې ته رسېدلی چې هیڅوک الله تعالی په خپلو سترګو نه شي لیدی.

د قرآن دا وینا او هغه هم د موسی علیه السلام د قصې په ترڅ کي د یهودانو او د بایبل د هغو پلویانو په خوله سخت سوک دئ چي د بایبل دا غلطه خبره مني چي د دوی ګنې شمېر انبیاءو الله تعالی په خپلو سترګو لیدلی او ډوډۍ ئې ورسره خوړلې!!

دا آیت د ټولو هغو تېګمارانو ادعاء هم ردوي چي د (شهود) او (حضور) په نامه د الله تعالی د لیدو خبره کوي. که د موسی علیه السلام په څېر اولوالعزمه پیغمبر نشي کولی الله تعالی وګوري بل څوک به ئې څنګه ولیدی شي؟!

موسی علیه السلام لومړی او وروستی شخص دئ چي الله تعالی ورسره تکلم کړی او دا ئې په خپلو سترګو لیدلي چي نه غر او نه انسان د الله تعالی د تجلي په وړاندي مقاومت کولی شي.

د تورات ورکړه

بني اسرائیلو له آزادۍ وروسته یوه داسي لارښود کتاب ته ضرورت درلود چي د دوی فردي او اجتماعي ژوند تنظیم کړي، ښه او بد، حلال او حرام وروښیي، د کفر، شرک، نفاق او ایمان تر منځ پولي او نښي په ګوته کړي، د عدل او ظلم د تفکیک لپاره واضح او څرګند معیارونه په لاس کي ورکړي، د همدې لپاره موسی علیه السلام ته تورات ورکړی شو، لکه چي قرآن فرمایي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

الاعراف: ۱۴۴-۱۴۵

وئې فرمایل: اې موسی! ما په خپلو رسالتونو او په خپل کلام سره تا ته پر خلکو

غوره والی درکړ، نو څه چې مې درکړل وائې خله او له شکرکوونکو څخه اوسه. او ده ته مو په (ډېرينو) تختو کې د هر څه (په اړه) موعظه او د هر څه (په اړه) تفصيلي ليکنه ورکړه، نو په قوت سره ئې واخله او خپل قوم ته سپارښتنه وکړه چې په غوره توگه ئې ترلاسه کړي، ژر به د فاسقانو ټاټوبی دروښيم.

دلته څو خبري په پام کي ولرئ:

- الله تعالی خپل پيغمبر موسی عليه السلام هغو سترو پېرزوينو ته متوجه کوي چي د ده په برخه شوې وې: رسالت ئې ورپه برخه کړی وو او د ټولو انسانانو له منځه ئې يوزاي له ده سره په استثنائي او ځانگړې توگه تکلم کړی وو او ده ته ئې په لوحو کي ليکلي هدايات ورکړي وو.
- دا لوحې څو وې؟ په دې کي ټول تورات ليکل شوی وو که ځيني اساسي احکام ئې؟ په دې اړه په قرآن او د پيغمبر عليه الصلاة و السلام په احاديثو کي واضح ځواب نشو موندلی، د مفسرينو گڼ اقوال نقل شوي، بايبل ئې دوه ډېريني لوحې گڼي، چي لس احکام په کي ليکل شوي وو، يهودان او مسيحيان د بايبل لومړۍ برخي (عهد قديم) ته د تورات په سترگه گوري، خو څوک چي بايبل په دقت سره مطالعه کړي پوهېږي چي دا نه يوازي په موسی عليه السلام باندي نازل شوی تورات نه دئ، بلکي له خرافاتو او تناقضاتو ډک کتاب دئ.

بايبل د دغو لوحو په اړه ليکي: خدای موسی ته امر وکړ چي ... د عهد صندوق به د سَرُو (لمنځه) له لرگي جوړوئ، اوږدوالی به ئې ۱۲۵ سانتي متره، سور او لوړوالی ئې ۷۵ سانتي متره، منځ او بهر ئې په خالصو سرو زرو وپوښه او په ژۍ ئې د سرو زرو گاره تېره کړه، د دې صندوق لپاره د سرو زرو څلور حلقې جوړې کړه، د صندوق څلور لاندنيو کونجونو سره ئې ونښلوه، ... د صندوق د وړلو لپاره د لمنځي د لرگي دوه دستکي په سرو زرو وپوښه او په حلقو کي ئې ننباسه، کله چي د صندوق جوړول بشپړ شي هغه دوه لوحې به درکړم چي قوانين او لارښووني مي په

کې ليکلې دي تر څو ئې په دې صندوق کې کېږدي. د صندوق سرپوښ به له خالص سرو زرو جوړوې، اوږدوالی ئې ۱۲۵ او سور ئې ۷۵ سانتي، دا سرپوښ د (رحمت تخت) دئ، ستاسو د ګناهونو د کفارې لپاره!! د رحمت د تخت پر سر د فرشتې د شکل دوه مجسمې له سرو زرو نصب کړه، دا مجسمې داسې جوړې کړه چې د رحمت له تخت سره جوخت او نښتې وي، دواړه يوې بلې ته مخامخ او سترګې ئې د تخت په لوري او وزرونه ئې په تخت خواره وي، د رحمت تخت پر صندوق نصب کړه، بيا به زه هملته ملاقات درسره کوم او د دغو دواړو فرشتو له منځه به خبرې درسره وکړم او بني اسرائيلو ته به اړينې لارښوونې وکړم.!!

د دې خبرو په اړه د بايبل منونکو ته وايو:

- آيا ستاسو عقل دا خبره مني چې الله تعالی به موسی عليه السلام په داسې بېهوده کارونو ګمارلی وي او د معبد په جوړولو کې د سرو او سپينو زرو او قيمتي ډبرو د کارولو امر به ئې کړی وي؟!! آيا د خدای له يوه مسکين او فقير بنده سره چې له لوږې او بيمارۍ مري، مرسته به غوره وي که د معبد د تزئين او ښکلا لپاره بې دريغه مصرف؟!! که دا تاسو ته پرېښودی شي نو ستاسو پرېکړه به څه وي، کوم ته به ترجيح ورکوئ؟!!
- آيا الله تعالی د تورات لوحې د دې لپاره لېږلې وې چې د سرو زرو په صندوق کې کېښودی شي که د دې لپاره چې د خلکو د ژوند لارښود وي او عمل پرې وشي؟ څنګه ممکنه ده چې موسی عليه السلام به تورات د سرو زرو په صندوق کې ردي؟!! قرآن خو موږ ته تورات د هغه کتاب په توګه معرفي کوي چې نسخې ترې جوړې شوې او په ولس کې خورې شوې (والطور وکتاب مسطور في رق منشور)، موسی عليه السلام خو د تورات له راوړلو سره سم له بني اسرائيلو نه په دې کتاب د عمل کولو ژمنه اخيستې وه، قرآن خو موږ ته وايي چې موسی عليه السلام دا لوحې هغه وخت لرې وغورځولې چې وئې ليدل د ده قوم د سامري په لاس دوکه

شوی او د خدای په ځای ئې د سخوندر د مجسمې عبادت پیل کړی، تورات هم همدغه خبره کوي، له دې نه خو معلومېږي چې د موسی علیه السلام له نظره دا لوحې نه بلکې په دې لوحو کې لیکل شوي احکام مهم ول!! د ټولو جاهلو قومونو تاریخ په دې شهادت ورکوي چې دوی له خپلو سپېڅلو کتابونو سره همدا معامله کړې ده، هغه کتاب چې په لومړي سر کې د دوی د نېکو او صالحو پلرونو لپاره لارښود کتاب وو، خو ورو ورو ترې لرې شوي، د کتاب لارښووني ئې هېرې کړې، په جامو کې ئې نغښتی، په لوړ طاق کې ئې ایښی او د تبرک وسیله ئې ترې جوړه کړې، هندوانو او سیکانو له خپلو هغو مذهبي کتابونو سره چې سپېڅلي ئې ګڼي همداسې وکړل، په درمسال کې ئې کېښود، په ګڼ شمېر جامو کې ئې پټ کړ، خوا ته ئې عطر شیندې، خوشبویه لرګي دودوي، بوزی ورته وهي، د برکت ترلاسه کولو لپاره ئې تر خوا تېرېږي او تعظیم ئې کوي!! مسلمانانو د جهل او انحطاط په دوران کې له قرآن سره همدا معامله وکړه، هغه کتاب چې د یوه ستر سیاسي، اجتماعي او اقتصادي انقلاب لارښود وو، د ژوند د هري پېښې په اړه به مسلمانانو هغه ته رجوع کوله، د خپلې هري پوښتنې ځواب به ئې له قرآنه غوښت، هره شخړه به ئې په قرآن حلوله، د هري قضیې په اړه به ئې د قرآن لارښوونه او پرېکړه وروستۍ پرېکړه ګڼله، هغه کتاب چې په نړۍ کې ئې ستره او ژوره تبدیلي راوسته، له خورو ورو قومونو نه ئې یو ستر او سرلوړی متحد امت جوړ کړ، د ظالمانو په ضد ئې مظلومان پاڅون ته وهڅول، اقتدار ئې له ظالمانو واخیست او مظلومانو ته ئې وسپارو، دوه سترې امپراطورۍ ئې په زوال محکومې کړې، خو آیا پوهېږئ چې څو پېړۍ وروسته، تش په نامه مسلمانانو له دغه لارښود او انقلابي کتاب سره څه وکړل؟!! هغه ئې هېر کړ، یوازې د تبرک وسیله ئې ترې جوړه کړه، په جامو کې ئې ونغاښتو، د تعظیم او احترام په نامه ئې د خپلې خونې په داسې طاق کې کېښود چې تر ټولو لوړ وي او د هیچا لاس نه وررسي، هغه وخت به ئې له لوړ

ځایه راکوزاوو چې غوښتل ئې د لوړې لپاره لاس پرې کېږدي!!

بایبل بل ځای لیکي: کله چې موسی د سینا په غره کې وو خدای ورته هغه لوحې ورکړې چې په خپلو ګوتو ئې لس احکام په کې لیکلي وو!! خو د سینا په غره کې ئې ځنډ وکړ... خلک هارون ته راغلل چې پاځه او موږ ته خدای جوړ کړه چې زموږ لارښوونه وکړي... هارون ورته وویل: د سرو زرو هغه ګاڼې ما ته راوړئ چې ستاسو د مېرمنو، لوڼو او زامنو په غوږونو کې دي، خلکو دا کار وکړ... هارون ټولې ویلې کړې، په یوه قالب کې ئې واچولې او سخوندر ئې ترې جوړ کړ، کله چې خلکو سخوندر ولید چیغې ئې کړې: اې بني اسرائیلو! دا ستاسو هغه خدای دئ چې له مصره ئې راوایستئ!! هارون د دې صحنې په لیدو سره د سخوندر مخې ته د قربانۍ ځای هم جوړ کړ او وئې ویل: سبا د خدای لپاره جشن نیسو!! سبا خلک سهار وختي پاځېدل، د سخوندر په وړاندې ئې د سوزولو او سلامتۍ قرباني وړانده کړه، کښېنستل... ښه ډېر خوراک څښاک او د بې حیایۍ کارونه ئې وکړل... خدای موسی ته وویل: په تلوار لاندې ولاړ شه چې ستا قوم فاسد شوی... پرېږده چې د خپلې غصې اور پرې بل کړم... او ټول ووژنم... خو موسی وویل: خدایه! ولې پر خپل قوم دومره غصه یې؟ سوال کوم چې خپله غصه پرېږده او د خپل قوم له مجازاته تېر شه!! ... خپله هغه لوړه درپه یاد کړه چې ابراهیم او اسحاق ته دې ویلې وو: په خپل ذات لوړه کوم چې ستاسو اولاد به د آسمان د ستورو په څېر بې شمېره کړم!! ... نو له دې کبله خدای له خپل تصمیم نه تېر شو!! ... نو موسی له غره راکوز شو... او هغه دوه ډبریني لوحې ئې په لاس کې وې چې په دواړو خواوو ئې (خدای په خپل لاس) لس احکام لیکلي وو... کله چې پنډغالي ته رانږدې شو، شور او ځوږ ئې ترغوږ شو... سترګې ئې پر طلایي سخوندر ولګېدې چې خلک ئې مخې ته په نڅا او خندا بوخت دي... داسې غصه شو چې لوحې ئې تر غره!! لاندې وغورځولې او ټوټې ټوټې شوې... بیا ئې طلایي سخوندر په اور کې ویلې کړ، وئې

ټکاوو او د هغه دوړې ئې پر اوبو وشيندلې او دا اوبه ئې پر بني اسرائيلو وڅښلې!!! ... هارون ته ئې وويل: ولې دې له قوم سره دا جفا وکړه؟.. د پنډغالي په دروازه کې ودرېدو او غږ ئې کړ: څوک چې د خدای پلوي وي زما خوا ته دې راشي... د لاوي ټول ټبر د ده خوا ته راغونډ شو... ورته وئې ويل: خدای امر کوي چې توري ترملا وتړئ، د پنډغالي له يوه سره تر بل سره ولاړ شئ، خپل ورور، دوست او ګاونډی ووژنئ...لاويانو اطاعت وکړ او په دې ورځ درې زره اسرائيليان ووژل شول... موسی لاويانو ته وويل: تاسو ثابته کړه چې د خدای د خدمت وړ ياست... نو خدای به تاسو ته برکت درکړي!!!... موسی خدای ته وويل: دې قوم لويه ګناه کړې، خو ته ئې وبخښه او يا خو زما نوم له خپل کتابه محوه کړه!! خدای ورته وويل: ستا نوم به ولې محوه کوم... چا چې ګناه کړې هغه ته سزا ورکوم...خدای د هغه بُت د لمانځنې له امله پربني اسرائيلو لويه بلا نازله کړه چې هارون جوړ کړی وو!! بيا خدای موسی ته وفرمايل: دا قوم هغې سيمې ته بوځه چې شات او شيدې په کې بهېږي!!! خو زه به په دې سفر کې ستاسو په منځ کې نه وم، ځکه چې سرکش يئ... ممکن په لارې کې مو هلاک کړم!! که يوه شېبه ستاسو په منځ کې پاته شم نو تاسو حتماً وژنم... تر څو چې ستاسو په اړه وروستۍ پرېکړه کوم هر ډول ګاڼې او جواهرات له ځانه لرې کړئ...)

که څه هم د دې وينا جمله جمله غلطه ده او هر عاقل انسان ئې په غلطۍ پوهېږي، خو د بايبل د هغو منونکو لپاره چې دا کتاب ئې له غور نه پرته منلی او هره وينا ئې ورته مقدسه برېښي، څو وضاحتونه ضروري ګڼو:

- آيا الله تعالی زموږ په څېر دئ چې د څه ليکلو لپاره بايد قلم په لاس کې واخلي او په خپلو ګوتو څه وليکي؟!! د الله تعالی په اړه داسې وينا خو يوازې هغه څوک کولی شي چې نه ئې پېژني او په يوه کمزوري او محتاج انسان ئې قياسوي، راشئ د بايبل دا ضعيفه وينا د قرآن له جامع او کاملې وينا سره مقايسه کړئ چې

فرمايي:

ÇÑÈ ãqä3Šù `ä ¼çµ9 Aqà)¯ b& $¸ø© Š#‘ & !Œ) ÿ¼çnã& $JR) يس: ۸۲

يقيناً چې د ده کار له دې پرته بل څه نه دئ چې کله د کوم څه اراده وکړي نو ورته وايي: وشه، نو هغه (له ځنډه پرته ترسره) کېږي!!

- که په رښتيا دا د سرو زرو سخوندر ډوله بُت او د هغه مخې ته د قربانۍ ځای هارون جوړ کړی وي، نو تر ټولو سخته سزا خو بايد ده ته ورکړی شوې وی!! دا څنگه موسی عليه السلام د نورو د وژلو امر کوي، هغه هم له پوښتنې او گوېږنې پرته او د پنډغالي له يوه سره تر بله سره د ټولو د وژلو امر، او هارون عليه السلام ته نه يوازې کومه سزا نه ورکوي بلکې دی او زامن ئې د معبد د ساتونکو او پالونکو په توگه پرېږدي او پرېمانه امتيازات ورته مني؟!!!
- آيا ستاسو عقل او ايمان دا مني چې الله تعالی به داسې پرېکړه کړې وي چې يوه ډله به توري له تېکو راباسي او د پنډغالي له يوه پلوه به تر بله پلوه پوري درومي او چې څوک مخې ته ورځي، که ئې ورور وي، که دوست، که گاونډی، نو وژني به ئې؟!! پرته له دې چې وگوري د سخوندر عبادت ئې کړی وو که نه، د وژلو وړ دئ که نه؟ د عقل، عدل او دين تقاضا خو دا ده چې يوازې مجرم ته سزا ورکړی شي او يوازې بُت لمانځونکي مجازات شي!! که دا د پټو سترگو وژنه وی نو ولې به له شپږو لکو نه يوازې درې زره وژل کېدل؟! په کار خو دا وه چې په داسې عام قتل کې د وژل شوو شمېر ډېر زيات وی، که د بايبل دا خبره رښتيا وي چې درې زره وژل شوي نو بيا خو د دې معنی دا ده چې يوازې مجرمان وژل شوي. متأسفانه زموږ ځينې مفسرين هم د دغو اسرائيلي رواياتو تر اغېز لاندې تللي او د بايبل دا غلطه او بې بنسټه وينا ئې د قرآن د دې مبارک آيت په تفسير کې رااخيستې.
- هر عقلمن انسان په دې پوهېږي چې د معبد د سينگارولو لپاره سره او سپين

زر کارول او مجاور ته ئې د نفیس ټوکر جامې جوړول او قیمتي ډبري ئې په سینه بند او ملابند کي کارول یوازي د ټګمارو مذهبي مشرانو کار کېدی شي، په اسلام کي نه خاصه مذهبي طبقه شته، نه ئې خاص امتیازات، نه ئې خاصه تبعیضي او امتیازي جامه، نه ئې په قربانیو او صدقاتو کي خاصه برخه، اسلام موږ ته وایي ټوله زمکه مسجد دئ، په هر ځای کي د الله تعالی عبادت کولی شئ، امام په خپله غوره کړئ، هغه امام مه نیسئ چي پر امامت اجوره غواړي، مسجد به مو ساده وي او له سینګارولو به ئې ډډه کوئ، د لمانځه په مهال به امام له مقتدیانو نه په لوړ ځای نه ودرېږي. او دا همغه خبره ده چي د بایبل لیکونکي سهواً لیکلې وه: د قربانۍ ځای له خاورو جوړ کړئ، که ډبره کاروئ نو مه ئې تراشئ، تراشلې ډبري له ما سره نه ښایي!! په معبد کي زینه هم مه جوړوئ، خو هغه د انجیل په دغي خبري کي تحریف کړی او دا ئې پرې اضافه کړې: داسي نه چي له دغو زینو د پورته تلو په مهال مو عورت بربنډ نه شي...د بایبل لیکونکی دې ته نه دئ تیار چي ووایي: زینې د دې لپاره مه جوړوئ چي د الله تعالی په وړاندي یو برابر ودرېږئ!!

- آیا ستاسو عقل دا خبره مني چي موسی علیه السلام به په بني اسرائیلو له اېرو ډکې اوبه څښلې وي؟! ولي به ئې دا بېهوده او بې معنی کار کاوو او د دې ګټه څه وه او څه معنی ئې درلوده؟! قرآن د بایبل دا وینا ردوي او فرمایي چي بني اسرائیلو د سوزول شوي بُت په اېرو لړلې اوبه نه وې څښلې بلکي د دې بُت مینه ئې څښلې وه!!

[illegible]

[illegible]

[illegible] البقرة: ۹۳

او چي کله مو ستاسو ژمنه درنه واخیسته او د طور غر مو ستاسو له پاسه رااوچت

کړ، (او ومو ویل:) په هغه څه منګولي کلکي ولګوئ چي تاسو ته مو درکړی او غوږ شئ، وئې ویل: غوږ شوو خو سرغړونه کوو او د خپل کفر په سبب ئې سخوندر په زړونو کي ننه ایستی شو، ووایه: که تاسو مؤمنان یاست دا ایمان خو مو په ډېرو بدو شیانو ګماري!!

یعني دوی په داسي حالت کي له الله سره کړې ژمني ماتې کړې چي د طور غر ئې د سر له پاسه وو، په همدغه وخت کي ئې په ژبه د منني او اطاعت الفاظ وو خو په زړونو کي ئې د عصیان هوډ او اراده، له همدې تعهد نه وروسته ئې جعلي معبود غوره کړ، دوی ته ویل شوي: چي د کفر په سبب د سخوندر مینه ستاسو د زړه تل ته کوزه شوه، که ستاسو دا ټول ناوړه اعمال د کوم ایمان په حکم او د کومي عقیدې له مخي وي نو دا خو ډېر کرغېړن ایمان او بده عقیده ده چي په داسي بدو کارونو مو ګماري.

- آیا ستاسو ایمان دا اجازه درکوي چي د بایبل دا خبره ومنئ: موسی وویل: خدایه! ولي پر خپل قوم دومره غصه يې؟ سوال کوم چي خپله غصه پرېږده او د خپل قوم له مجازاته تېر شه!! ... خپله هغه لوړه درپه یاد کړه چي ابراهیم او اسحاق ته دي ویلي وو: په خپل ذات لوړه کوم چي ستاسو اولاد به د آسمان د ستورو په څېر بې شمېره کړم!! ... نو له دې کبله خدای له خپل تصمیم نه تېر شو!! یعني دا چي خدای غصه وو، پرېکړه ئې دا وه چي بني اسرائیل هلاک کړي، خپله مخکنۍ ژمنه ئې هېره وه... موسی علیه السلام خپله ژمنه ورپه یاد کړه نو ځکه له خپل تصمیم نه منصرف شو!!
- آیا ستاسو عقل دا خبره مني چي الله تعالی به په خپلي وینا کي دومره مبالغه کړې وي او ویلي به ئې وي: دا قوم هغي سیمي ته بوځه چي شات او شیدې په کي بهېږي!!! شمېر به ئې د آسمان د ستورو په اندازه کړم!!

بایبل د (لس فرمانونه) تر عنوان لاندي لیکي: خدای له موسی سره خبري

وکړې او دا احکام ئې ورکړل: (زه خدای، ستا خدای یم، همغه خدای چې ته ئې له اسارت او غلامۍ وژغورلې. له ما پرته به دې نور خدایان نه وي، د ځان لپاره هیڅ بُت د حیوان، مارغه او ماهي په څېر مه جوړوه، د هغه په وړاندې مه په گونډه کېږه او عبادت ئې مه کوه، دا ځکه چې زه خدای ستا خدای یم، غیور خدای یم، څوک چې له ما سره دښمني وکړي سزا ورکوم، دا سزا به د دوی د زامنو تر درېیم او څلورم پوشته پورې ورکول کېږي!! خو څوک چې له ما سره دوستي کوي او زما احکام پر ځای کوي، تر زر پوشته به پرې رحمت کوم!! ... زما له نومه غلطه استفاده مه کوه، که په بې احترامۍ سره زما نوم یاد کړې یا د درواغو قسم پرې وخورې مجازات کوم دې، ... د سبت (شنبې) ورځ په یاد لره او سپېڅلې ئې گڼه... په دې ورځ به هیڅ کار نه کوئ... دا ځکه چې خدای په شپږو ورځو کې آسمان، زمکه او... راپیدا کړل او په اوومه ورځ ئې له کاره لاس واخیست... نو ده دا ورځ د استراحت ورځ ونوموله...د پلار او مور احترام کوه ترڅو دې عمر اوږد شي... قتل مه کوه، زنا مه کوه، غلا مه کوه او درواغ مه وایه، د بل د مال او ناموس طمع مه کوه، د خپل گاونډي د مریي، وینځې، غوایي، خره او مال د لاس ته راوړو هڅه مه کوه.) ... کله چې بني اسرائیلو رعد و برق او له غره نه د لوخړو پورته کېدا ولیده او د شپېلۍ غږ ئې واورېدو ووېرېدل او ولړزېدل او له غره نه لرې ودرېدل او موسی ته ئې وویل: ته د خدای خبري واوره، موږ ته ئې ووایه موږ اطاعت کوو، خدای دې مخامخ له موږ سره خبري نه کوي ځکه وېرېږو چې وبه مرو!!! موسی ورته وویل: مه وېرېږئ... خدای د دې لپاره راکوز شوی چې تاسو ته خپل قدرت وښيي تر څو له دې وروسته ترې ووېرېږئ او گناه ونه کړئ!!... نو بیا خدای له موسی وغوښتل چې بني اسرائیلو ته ووایه: تاسو ولیدل چې څنگه مي له آسمانه له تاسو سره خبري وکړې!!! نو له دې وروسته د سرو او سپینو زرو نه ځان ته بُتان مه جوړوئ او عبادت ئې مه کوئ... ما ته چې د قربانۍ کوم ځای جوړوئ باید له خاوري

جوړ شوی وي، د خپلو ښاروېو نه چې کومې سوزېدونکې قربانۍ او د سلامتۍ هدیې ورانديي کوئ نو دلته ئې قربانۍ کوئ، ... که مو غوښتل چې د قربانۍ ځای له ډبرو جوړ کړئ نو دا ډبرې (د ښتک په څېر) وسایلو سره مه ماتوئ او مه ئې تراشئ،... داسې ډبرې زما د قربانۍ له ځای سره نه ښایي!! د قربانۍ د ځای لپاره زینه هم مه جوړوئ، داسې نه چې له دغو زینو د پورته تلو په مهال مو عورت بربنډ نه شي...)

دلته د بایبل لیکونکې ته څو پوښتنې راجع کېږي:

- په دې کې هیڅ شک نشته چې په تورات کې به د الله تعالی لومړی لارښوونه دا وه چې له الله جل شأنه پرته بل معبود نشته، د انسان، حیوان، مارغه او بل څه بُت به نه جوړوئ او عبادت به ئې نه کوئ، دا د هر الهي دین اساسي او لومړنی خبره ده، خو د بایبل له منونکو پوښتنه کوو چې تاسو د بایبل د دغې څرګندې او پرېکنده وینا په خلاف ولې عیسی علیه السلام په الوهیت کې شریک کړی؟ ولې مو د ده او د مریمې علیهما السلام مجسمې جوړې کړې، ټولې کلیساوې مو په دغو مجسمو ډکې دي؟ ولې مو د فرشتو مجسمې د رحمت د صندوق پر سر جوړې کړې؟!! دا ولې ستاسو کشیشان د د دغو مجسمو په وړاندې په ګونډه کېږي، عبادت ئې کوي او مرسته ترې غواړي؟!! د بایبل د وینا معنی خو دا ده چې چا له الله تعالی سره څوک یا څه شریک کړ، د هغه مجسمه ئې جوړه او د هغه په وړاندې په ګونډه شو له الله تعالی سره ئې دښمني کړې، داسې دښمني چې الله تعالی به ده او د ده درې او څلور پوشته ته سزا ورکوي!!
- خو د بایبل دا خبره د دین له بنیادي اساساتو سره ټکر کوي چې خدای تر درې څلور پوشته خپل دښمن ته سزا ورکوي او تر زر پوشته خپل دوست په خپل رحمت او پېرزوینو نازوي!! دا باور او نظر هم د دیني اصولو او باورونو خلاف دئ او هم د عدل او عقل خلاف، ولې به عادل خدای یو چا ته د پلار او غور نیکه په جرم سزا ورکوي؟!! او ولې به د غور نیکه په خاطر د ده کړوسیانو ته نېکه بدله ورکوي

که څه هم د الله تعالی د پېرزوينو او رحمت مستحق نه وي؟!! که داسي وی نو د آدم عليه السلام په زر پوشته اولاد به د الهي رحمت سيوری غوړېدلی وو، خو بايبل په خپله اعتراف کوي چي د آدم عليه السلام په تېرو شپېتو پوشته کي ډېر د الله تعالی له رحمته محرومه او په الهي عذاب اخته شوي!!! د بايبل د ادعاء په اساس خو بايد د نوح عليه السلام، ابراهيم عليه السلام، موسی عليه السلام او نورو پيغمبرانو عليهم السلام په زر پوشته کي د الله تعالی د لعنت او عذاب مستحق اولاد نه راپيدا کېدو!!

- الله تعالی په اونۍ کي يوه ورځ د دې لپاره د تعطيل او رخصتۍ ورځ نه ده گرځولې چي ده په خپله عالم په شپږو ورځو کي پيدا کړ او اوومه ورځ ترې وزگار شو او آرام ئې وکړ!! الله تعالی عالم پيدا کړی او له پيدا کولو وروسته ئې د دې عالم چارې په خپل واک کي نيولې، د عالم تر پيدا کولو د دې عالم ساتل او پالل که گران کار نه وي نو آسان خو په هيڅ صورت کي نه دئ، قرآن فرمايي چي الله تعالی هم خالق دی او هم ئې ټولواک، مالک او حاکم، د آسمانونو او زمکي له پيدا کولو وروسته ئې د دې عالم د پاچايۍ پر عرش استوی وکړه او د مالک الملک په توگه ئې د عالم د ادارې، ساتني او پالني واگي په خپل اختيار کي واخيستې او په دې سره د بايبل د دغي غلطي وينا ترديد شوی چي الله تعالی په انسان قياسوي، ستومانه کېږي او استراحت ته ضرورت لري!! د انسان لپاره په اونۍ کي يوه ورځ د عبادت لپاره مختص شوې، د يهودانو لپاره هفته، د مسيحيانو لپاره يکشنبه او د مسلمانانو لپاره جمعه، پر مسلمانانو د جمعې لمونځ فرض شوی، په دې ورځ به ټول په جومات کي راغونډېږي، په جماعت سره به لمونځ کوي او د جمعې د ورځي هغه خطبه به اوري چي د امام او د هغه د نائب له لوري ورکول کېږي او په هغې کي د تېري اونۍ ټولي مهمي او اساسي مسئلې څېړل کېږي. په دې ورځ به يوازي د لمانځه لپاره خپل کارونه متوقف کوي، له لمانځه وروسته خپل کارونه د نورو ورځو

په خېر کولی شي!! د بايبل ليکونکي ته وايو: که د اونۍ آخري ورځ د عبادت لپاره ټاکل شوې وي نو آخري ورځ خو جمعه ده نه هفته!! که دا وروستۍ ورځ وګڼو نو تاسو ولي د يکشنبې ورځ د تعطيل ورځ منئ؟!! د بايبل کومه خبر د منلو ده؟

- د بايبل ليکونکی له يوې خوا دا ادعاء کوي چې خدای د اور لمبو او لوخړو کي د غره پر سر راکوز شو... او له بلي خوا ليکي چې خدای د موسی له لاري بني اسرائيلو ته ووېل: تاسو وليدل چې څنګه مي له آسمانه له تاسو سره خبري وکړې!!! نو له دې وروسته د سرو او سپينو زرو نه ځان ته بُتان مه جوړوئ او عبادت ئې مه کوئ... دې تناقض ته څه ځواب وايي؟ په دې مهال خدای په آسمان کي وو که د غره پر سر ورېځو او لوخړو کي؟!!
- که الله تعالی تاسو ته دا ويلي وي چې ما ته د قربانۍ کوم ځای جوړوئ بايد له خاوري جوړ شوی وي، د خپلو څارويو نه چې کومي سوزېدونکې قربانۍ او د سلامتۍ هديې وړاندي کوئ نو دلته ئې قربانۍ کوئ، ... که مو غوښتل چې د قربانۍ ځای له ډبرو جوړ کړئ نو دا ډبري (د ښتک په څېر) وسايلو سره مه ماتوئ او مه ئې تراشئ،... داسي ډبري زما د قربانۍ له ځای سره نه ښايي!! نو تاسو ولي خپل معبد او د عهد صندوق له څو زره کيلو ګرامه سرو او سپينو زرو او ... جوړ کړی؟!! الله تعالی خو تاسو ته ويلي چې د قربانۍ ځای له خاورو جوړ کړئ، که له ډبرو ئې جوړوئ نو ډبري به نه تراشئ... او دا د ټولو جاهلو قومونو بد عادت دئ چې معبدونه ئې له معنوي لحاظه وران وي خو ظاهر ئې ډېر ښايسته او مزين، ډېر قومونه به وګورئ چې له بې وزلو او غريبو دوکه شوو ديندارانو د شکرانو او صدقو په نامه؛ سره او سپين زر راغونډوي او د قبرونو پر سر ستري ستري بنګلې جوړوي او دروازې ئې په سرو او سپينو زرو ورته سينګاروي!! که د الله تعالی د خوښي له معبد سره تراشلې ډبري هم نه ښايي نو د سرو زرو دروازې او په سرو زرو پوښل شوی د عهد صندوق به څنګه خوښوي؟!! زموږ عظيم الشأن قرآن خو فرمايي چې

چا سره او سپين زر ذخيره كړل او د الله تعالى په لاري كي ئې خرڅ نه كړل او له مسكينانو او فقيرانو سره ئې له مرستي ډډه وكړه، د قيامت په ورځ به ئې تندى، اړخ او شا د همدغو سرو او سپينو زرو په سكو داغل كېږي!!

- آيا ممكنه ده چي الله تعالى خپل بنده په دې مأمور كړي چي څاروي د دې لپاره ذبح كړي چي بيا ئې وسوزوي؟!! د دې په ځاى چي غوښه ئې د الله تعالى بې وزلو، وږو او نيستمنو بندگانو ته وركړي د قربانۍ په ځاى كي ئې وسوزوي؟!! آيا هيڅ عاقل انسان به داسي دين ومني چي خلک په داسي بېهوده او له عقل او انصاف نه لري امورو باندي مكلفوي؟!

- د بايبل دا خبره هم ډېره مسخره او خندونكې ده چي وايي: خداى وفرمايل: د قربانۍ په ځاى كي زينې هم مه جوړوئ، دا ځكه چي كېدى شي پر زينو د ختلو په مهال ستاسو عورت بربنډ شي!!! ښايي په اصلي انجيل كي ويل شوي وي چي معبد بايد پوړ پوړ نه وي، ټول بايد د الله تعالى په وړاندي يو برابر ودرېږئ، نه دا چي ځيني لوړ او ځيني ټيټ، او دا همغه لارښوونه ده چي اسلام ئې موږ ته كوي، خو د بايبل ليكونكي دا خبره تحريف كړې او له هغې ئې داسي مسخره خبره جوړه كړې!!

د پيغمبرانو او عدالت غوښتونكو وژل

بني اسرائيلو يوازي د پيغمبرانو عليهم السلام په تكذيب بسنه ونه كړه، بلكي د هغوى او د هغوى د صادقو او عدالت غوښتونكو پلويانو په وژلو ئې لاس پوري كړ، لكه چي قرآن فرمايي:

šc qè)y/r aY m Îöï `¿ŠÎ)Y9$ šc qè)y/r «!$Ï M»tƒ$«Î šc rãàõ3tƒ ûïÏ%©!$ bÎ)

ÇËÊÈ AOŠÏ9& A>#x‹yèÎ/ Oèd÷Åe³t7sù Ä¨$Z9$ šÆÏB ÅÝó¡É)ø9$ šc rãBù'tƒ šúïÏ%©!$

آل عمران: ۲۱

يقيناً هغه کسان چې د الله په آيتونو کافران کېږي او د الله پېغمبران په ناحقه وژني او له خلکو نه هغه کسان هم وژني چې د عدل کولو امر کوي، نو د دردناک عذاب زېرى ورکړه.

هغه کافران چې د الله له آيتونو نه انکار کوي، د الله د پېغمبرانو په مخالفت کې هغه ځاى ته رسي چې د دوى د وژلو لپاره ملا تړي او آمرين بالقسط وژني، هر څوک چې د ظلم خلاف غږ اوچت کړي او عدالت ته بلنه ورکړي، دوى ئې وژني، ځيني له دې انکار او د پېغمبرانو او آمرين بالقسط له وژلو نه دا طمع لري چې په دې سره به خپل مخالفين وځپي او د دوى اقتدار ته ورپېښ ګواښونه به ختم کړي او د دوى د رياست او قيادت بقاء او دوام به تضمين شي او ځيني نور ئې دا کار په دې هيله او ګومان کوي چې په دې سره له خپل (حق مذهب) نه دفاع کوي، الله به ترې راضي شي او جنت به ئې په برخه شي!! خو دوى ته د دوى د دې کاذب او غولوونکي انتظار او هيلي خلاف د دردناک عذاب زېرى ورکړه، دوى دي مطمئن وي چې د خپلو هيلو د ترسره کېدو زېرى به هيڅکله وانه وري.

šú ïÎÅ¸»R¯ Æ Ï Oß9 $Br í•Åy $ $‹R‰9$ † ÎóöèJã& ŠMÜÎm ûïÏ%©$š• í¯»9ré

آل عمران: ۲۲ ÇËËÈ

دوى هغه دي چې عملونه ئې په دنيا او آخرت کې حبط او تباه شوي او هيڅ مرستندوى ورته نشته.

نه به په دنيا کې له دې عمل نه څه ترلاسه کړى شي او نه په آخرت کې او نه به داسې څوک ومومي چې په دنيا او آخرت کې ئې له خپل شوم عاقبت نه وژغوري، دوى هيڅ مرستندوى نه لري، هيڅوک ئې له زړه نه او په اخلاص سره مرسته نه کوي، که نن ډېر د دوى د مرستې او حمايت تيرې په سينه وهي او د دوى لپاره لاس تړلي ولاړ دي، چې د رښتيا ورځ راشي، نو يو کس به هم د دوى مرستې ته

راوړاندي نه شي او مرسته به ئې ګټه ورونه رسوي.

له (ĺ•ÅŗF$r $‹R‰9$ † Î óĝèJã MÜÎm) نه معلومېږي چي د دوی ځينو له دې علومو نه دنيوي اهداف درلودل او ځينو ئې اخروي هيلي او طمعي.

د کتاب په ځينو برخو عمل او په ځيو نه عمل

دا هم د بني اسراسيلو يو بل انحراف وو چي قرآن ئې په دغو آيتونو کي په دې توګه بيانوي:

Nãé Ŝï «ŀ $É »FÅ2 4Î bùäŝâÉ »GÅ6 ß$`Ï $Ÿ ÅR (qèréšú ïŀ$’‹Î •?Ö9&

ÇËÌÈ bqàÊ ìèB Nèd r óĝÏB ×,ƒÌ ù 4‹qGƒ Oèô ĝY•/ آل عمران: ٢٣

آيا هغو ته دي پام نه دئ چي د کتاب څه برخه ورکړی شوې، د کتاب په لوري بلل کېږي ترڅو د دوی ترمنځ پرېکړه وکړي، خو يوه ډله ئې ډډه کوي، په داسي حال کي چي عمداً اعراض کوونکي وي.

دلته د دوی د علماءو په هکله بحث شوی، هغه چي د کتاب په څه برخي پوه شوي، د کتاب څه محدود او لږ علم ئې په برخه شوی، خو کله چي د الله کتاب ته د خپلو شخړو او منازعاتو د حل و فصل لپاره بلنه ورکړی شي او کله چي ورته وويل شي چي د الله په کتاب عمل وکړئ، له دې اعراض کوي او مخ اړوي.

$B OĝÎƒŠ ’Î Nèd r îr ;NŠrßèB Bƒ& wÎ â$Y9$ $Y¡ J? `9 (q8% óĝR‘Î 7 ÿŒ

ÇËÍÈ šc rçtIøƒ (qçŸ2 آل عمران: ٢٤

دا د دې لپاره چي وايي: مونږ ته به له څو شمېرلو ورځو پرته (د دوزخ) اور راونه رسېږي، خپلو افتراءاتو په خپل دين کي دوکه کړل.

دوی د دې لپاره د الله کتاب شا ته وغورځاوو او په هغه ئې عمل کول پرېښود

چې گومان ئې کولو جنت د دوی لپاره پیدا شوی او دوی د جنت لپاره، دوزخ ته به نه ځې مگر څو محدودي ورځې، دا د دوی ټگمارو مذهبي مشرانو ورته ویلي وو، هغوی دې خبرې ته مذهبي رنگ ورکړی وو، هغوی ورته ویلي وو چې دا خبره د الله په کتاب کې راغلې، دا په روایاتو کې راغلې، پیغمبر دا خبره کړې، دغو افتراءاتو وغولول، په خپل دین له پوهېدو ئې عاجز کړل او په هغه له عمل کولو نه ئې بې پروا کړل.

همدا راز قرآن فرمایي:

[illegible]

[illegible] البقرة: ۸۵-۸۶

بیا تاسو همغه یاست چې یو بل وژنئ او خپله یوه ډله له خپل کور کلي باسئ، د دوی په ضد په گناه او تېري کې د (تېري کوونکو) مرسته کوئ او که د اسیرانو په څېر درته راشي نو فدیه ئې ورکوئ، حال دا چې د دوی ایستل درباندې حرام دي، آیا د کتاب په یوې برخې ایمان راوړئ او په بلې برخې ئې کافران کېږئ؟! او له تاسو نه چې هرڅوک دا کار وکړي، نو سزا ئې په دنیا کې له سپکاوي پرته بل څه نه ده او د قیامت په ورځ به د شدید عذاب په لور گرځول کېږي او الله له هغه څه چې تاسو ئې کوئ غافل نه دی. دا همغه خلک دي چې دنیوي ژوند ئې د آخرت په بیه وپېرو، نو نه به عذاب ترې سپک کړی شي او نه به ئې مرسته وشي.

د خپل قوم پر بې وسه او بې وزلو به ئې ظلمونه کول، له خپل کور کلي نه به ئې ایستل، د دوی د وینو له تویولو ئې هم ډډه نه کوله، خو چې کله به د بل په لاس کې اسیر پرېوتل نو د هغوی د ژغورني لپاره به ئې بسپني راټولولې، دا کار به ئې د خپل قومي تعصب په اساس کولو خو هغه ته به ئې دیني او مذهبي رنګ ورکاوو، نو ځکه الله تعالی هغوی ته فرمایي: آیا د کتاب په یوې برخي ایمان راوړئ او په بلي برخي ئې کافران کېږئ؟!

دلته دا خبره هم د زیات دقت وړ ده چې په کتاب عمل او نه عمل ئې په کتاب له ایمان او کفر سره مترادف ګڼلی، د دې معنی دا ده چې په کتاب د ایمان لومړنی او اساسي غوښتنه پر هغه عمل کول دي، په کتاب د هغه چا د ایمان ادعاء دروغجنه ده چې عمل ورباندي نه کوي.

دا آیت مونږ ته دا هم راښیي چې د یوه دیندار ولس د ذلت او سپکاوي ستر عامل دا وي چې د کتاب پر یوې برخي عمل کوي او بله ئې شا ته غورځوي.

همدا راز مونږ ته راښیي چې د الله کتاب وېشل، په یوې برخي ئې عمل او بله ئې شا ته غورځول د هغه چا کار دئ چې دین په دنیا پلوري، دوی به په دنیا او آخرت کي له الهي عذاب سره مخامخ وي، هیڅ څه به ئې له دې عذاب نه ونه ژغوري، هیڅوک او هیڅ څه به ئې مرسته ونشي کړی.

دین پلورنه

د دوی علماءو دین پلورني ته مخه کړه، د دنیا لپاره ئې دین پلورلو، فتواګاني به ئې خرڅولې، هره فتوی به ئې د دنیوي اغراضو لپاره وه، د حکامو په ګټه به ئې فتواګاني ورکولې، خو سره له دې به ئې طمعه دا وه چې خدای به ئې وبخښي!!

قرآن په دې اړه فرمایي:

[illegible]

4ü‰. Aï& {þçqã? Ÿr Nãè B $J) $]ü Á a MÞR& $JÎ {qã B#är ÇÍÈ Èbqç7dö‘$$ ‘ »ƒÎr

ÇÍÈ Èbqà)?$$ ‘ »ƒÎr W‹Î=s% $YK0 ÓÉ/$«Î {rçŽtô±@ Ÿr ¾ÏmÎ البقرة: ۴۰-۴۱

اې د اسرائیل زامنو! زما هغه نعمتونه درپه یاد کړئ چې پر تاسو مې پېرزو کړل او له ما سره په کړو ژمنو وفا وکړئ ترڅو زه له تاسو سره په خپلو ژمنو وفا وکړم او یوازې له ما ووېرېږئ. او په هغه څه ایمان راوړئ چې ما نازل کړی، له تاسو سره د شته (کتاب) تصدیقوونکی او لومړی انکار کوونکی او کافر ئې مه کېږئ او زما آیتونه په لږه بیه مه پلورئ او یوازې له ما نه ځان ساتنه او وېره ولرئ.

له دې مبارکو آیتونو نه معلومېږي چې:

- د دیندار قوم لومړني انحرافات درې دي: د الهي پېرزوینو او نعمتونو هېرول او ناشکري، له الله سره په کړو ژمنو کې بې وفايي او له الله تعالی پرته له بل چا وېره درلودل.
- د الله ژمني مشروطي دي؛ هلته به ترسره کېږي چې ته له الله سره په خپلو کړو ژمنو وفا وکړې.
- د دین لومړني او تر ټولو خطرناک دښمنان هغه دین پلورونکي دي چې دین په ډېره ارزانه بیه خرڅوي، د دې په ځای چې دوی د هر واقعي دیني تحریک لومړني موئیدین او حامیان وي، برعکس تل به گورئ چې دین خرڅوونکي دکاندار علماء په لومړي خط کې د دیني تحریکونو مقابله کوي، دښمن به ئې په ډېره کمه بیه اخلي او په لومړي خط کې به ئې د واقعي علماءو او دیندارانو په ضد جنگوي.

o4Á 9$$ {qã3Ÿ ‾r ÇÍÈ bqßçè? Nçã&r ¨,s ÷$$ {qßçõ3?r @ÜÉ»7ø9$$ Y s ÷$$ {qÝ¡Î6ù Ÿr

ÇÍÈ ûüÏèÏ.º 9$$ ì B {qã. ö‘$#r o4. "9$$ {qè?#är البقرة: ۴۲-۴۳

او حق له باطل سره مه خلطوئ، (باطل ته د حق جامه مه وراغوندئ) او حق مه

پټوئ، په داسي حال کي چي پوهېږئ. او لمونځ قائم کړئ او زکات ورکړئ او له رکوع کوونکو سره رکوع وکړئ.

دوی به کله په خپلو غلطو توجیهاتو سره حق ته د باطل جامه وراغوندي او کله به باطل ته د حق او که په خپلو غلطو او دروغجنو توجیهاتو په دې موفق نه شول چي باطل حق ثابت کړي او حق باطل، نو حق به پټوي، دا کار په داسي حال کي کوي چي پوهېږي حق کوم دئ او باطل کوم، په ناپوهۍ سره دا کار نه کوي، د غرض او مرض په وجه ئې کوي، اخیستل شوي او استخدام شوي، د خپل مزد او اجورې په مقابل کي دا کار کوي، مزد ئې هم ډېر کم: کومه چپنه، کومه سپینه پګړۍ، یو نس مړۍ او حتی یوازي یو شاباش.

په دې مبارکو آیتونو کي د بې لارو او منحرفو دین خرڅوونکو علماءو څو نوري ځانګړتیاوي بیانېږي:

- له الله سره ئې تعلق ضعیف او کمزوری وي،
- لمونځ ئې یا پرېښی او یا له حقیقي روح نه عاري او په شکلیاتو لګیا وي،
- د دې په ځای چي زکات ورکړي د زکات ترلاسه کول ئې عادت شي،
- له عام ولس سره ئې هم اړیکي سستي شي، له نورو سره یو ځای عبادت هم پرېږدي.

د همدې لپاره دوی ته د دغو څو خبرو امر شوی: لمونځ وکړئ، زکات ورکړئ او له نورو رکوع کوونکو سره یو ځای رکوع وکړئ، ستاسو د ټولو انحرافاتو علاج په همدې کي دئ.

[illegible]

البقرة:۴۴

آیا خلک په ښېګڼو ګمارئ او خپل ځان هېروئ، په داسي حال کي چي تاسو کتاب

لولئ! آیا تعقل نه کوئ؟

په ریاء او نفاق اخته شول، نورو ته ئې د خیر خیرات ورکولو او احسان او نېکي کولو بلنه ورکوله خو ځان ئې هېر کړی وو، په داسي حال کي چي دوی باید تر نورو زیات نېک عمل درلودی او د الله په لار کي ئې تر هر چا زیاته قرباني ورکولی، دا ځکه چي دوی خو په کتاب د پوهېدو دعوی کوي او ځان ته عالم او د الله د کتاب حامل او د پېغمبرانو وارث وایي!!

د قرآن د وینا له مخي د بني اسرائیلو د زوال دور هغه مهال پیل شو چي دوی د الله تعالی کتاب شا ته وغورځاوو، د دنیا لپاره ئې دین ته شا کړه، له الله تعالی سره ئې اړیکي وشلېدې، له جهاده ئې لاس واخیست، دین ئې په ارزانه بیعه خرڅ کړ، د حق او باطل، حلال او حرام توپیر په کي ختم شو، د نفسي اغراضو لپاره ئې حق پټ کړ، عبادات ئې په شکلي مراسمو بدل شول، اصلي مسایل ئې هېر کړل او پر فرعي مسایلو ونښتل، د هغه لمانځه په اړه ئې اهمال او بې پروایي پیل شوه چي له یوې خوا د انسان تعلق او رابطه له الله تعالی سره ټینګوي او له بلي خوا د انسان تعلق له انسان سره، د سپېڅلو اهدافو لپاره د قربانۍ جذبه په کي وځپل شوه، ځای ئې حرص، طمعي او بخل ته تش شو، د آخرت او اخروي مکافات او مجازات په اړه ئې تصورات او انګېرني مشرکانه او جاهلانه او د دین د مبانیو او اساساتو په خلاف شوې، په دې باور شول چي کېدی شي د بل د مټ په زور او د شفاعت په طفیل له محاسبې معاف شي، له عذابه وژغورل شي او جنت ئې وړیا په برخه شي!! د تېر شوو صالح شخصیتونو لمن نیول او د دوی شفاعت ته طمعه کول ئې کافي وګڼل، د فتحي او غلبې په وخت کي مغرور او متکبر شول، په انتقام اخستلو ئې لاس پوری کړ، د ترحم، عاطفی، انکسار او خضوع په عوض په دوی کي لویي، تکبر او غرور راپیدا شو، د هجرت او جهاد د ستونزو په وړاندي ئې صبر او ثبات له لاسه ورکړ، نه ئې د الله تعالی پر وعدو باور پاته شو او نه ئې له وعید او انذار نه وېره، د الله

تعالی له احکامو ئې سرغړاوی وکړ او له الهي آیتونو نه ئې د انکار لار غوره کړه، کفر، عصیان او بخل هغه پراو ته ورسول چي انبیاء په قتل ورسوي، د انبیاءو وارثین (آمرین بالقسط) ووژني، په دوی کي دیانت او مذهب د ملیت شکل غوره کړ، د دې پر ځای چي هم ئې عقاید او افکار له الهي دین نه خړوبه شي او هم ئې د ژوند تګلاره د دین په رڼا کي وټاکل شي، په عکس ئې دین په یوه قومي دود او عنعنې بدل شو، او د یوه ملي پیوند بڼه ئې غوره کړه، په دوی کي د سپېڅلو ورځو، مقدساتو او شعایرالله احترام ختم شو، علماءو ئې د الله تعالی دین تحریف کړ، د حکامو په ګټه ئې پر حق پرده واچوله، حق او باطل ئې سره خلط کړل، علاوه له تلبیس او کتمان څخه، د ځینو لپاره دین په دکان بدل شو، خاصه مذهبي طبقه په کي راپیدا شوه چي هم ئې جامه له نورو بېله او هم امتیازات تر نورو زیات، د دین په نامه ئې له خلکو نه شکرانې او نذرانې ترلاسه کولې!! عوام ئې په غرضي او مرضي ملایانو او مشایخو پسي ولاړل، له دین نه بې خبره شول، له دین نه چي په څه پوهېدل هغه یوازي څه هیلي وې او څه ګمانونه، هیلي ئې دا چي دوزخ ته به نه ځي مګر څو ورځي او ګمانونه ئې دا چي د دې او د هغه لمن نیول او شفاعت ته ئې طمعه درلودل به ئې جنت ته رسوي!! په دوی کي خپلمنځي جګړي هغي پوړي ته ورسېدې چي د کمزورو ژوند په کي خوندي نه وو، بې وزلي به ئې له کور کلي شړل، په هغوی ئې له هیڅ ظلم او تېري نه ډډه نه کوله، له خپل مؤمن به کتاب سره ئې معامله داسي شوه چي د کتاب په هغي برخي به ئې عمل کولو چي په هغې د عمل له لاري ئې څه دنیوي ګټه ترلاسه کوله او هغه برخه به ئې شا ته غورځوله چي له دوی نه ئې د قربانۍ او حق ته د غاړه اېښودو غوښتنه کوله، د الله دین ئې تجزیه کړ، د کتاب په یوې برخي ئې د ایمان او په هغې د عمل کولو دعوی کوله او د بلی برخي په نسبت ئې د کفر او انکار لار غوره کړه، په پای کي ئې د خدای کتاب په بشپړه توګه شا ته وغورځاوو، داسی لکه چي هغوی په هیح نه پوهېدل او په

ځای ئې سحر او جادو، فال او تعویذونو ته پناه یووړه، د الله تعالی د بندګۍ په ځای د خپل نفس او هوی او هوس بندګان شول، له هري هغي بلني سره ئې مخالفت کولو چي د دوی له هوی او هوس سره ئې تصادم کاوو، دا مخالفت به ډېر ځلي هغه پړاو ته ورسېدو چي د الله تعالی او حق لوري ته بلونکي او داعیان او آمرین بالمعروف ئې یا تکذیبول او یا وژل، په دوی کي له مرګ نه وېره، له ژوند سره ژوره او افراطي مینه راپیدا شوه، که څه هم دا به له ذلت او سپکاوي نه ډک ژوند وو، دا هغه اساسی او مهم عوامل وو چي دوی ئې له ذلت او سپکاوي سره مخامخ کړل.

د قائد څو ورځنی غیابت او په ټګمار مشر پسي تلل

عظیم الشأن قرآن فرمایي چي موسی علیه السلام د تورات راوړلو لپاره د طور غره ته ولاړ، لا څو ورځي نه وې تېري شوې چي په دوی کي د سامري په څېر جهل او شرک ته بلونکی راپیدا شو، دوی ته ئې د سخوندر په بڼه کي بُت جوړ کړ، د هغه خوا ته دېره شول او هغه ئې د معبود په توګه ونیو، له سرو او سپینو زرو جوړ شوی سخوندر ئې معبود شو او هغه ئې د خدای او بنده تر منځ واسطه او وسیله وګڼلو!! قرآن فرمایي:

[illegible]

[illegible] البقرة: ۵۱-۵۲

او بیا هغه وخت چي موسی ته مو د څلوېښتو شپو وعده ورکړه، بیا تاسو په ظالمانه توګه سخوندر (د معبود په توګه) ونیو. خو له دې سره سره مو تاسو ته عفو وکړه ترڅو شکر وکړئ.

د بني اسرائیلو او د هر جاهل قوم یوه ستونزه دا ده چي د صالح مشر او زعیم

په شته والي کي په سمه لار راشي، خو چي هغه ترې لرې يوې خوا ته شي، په بې لاري او منحرف مشر راغونډ شي او سمه لار پرېږدي، بني اسرائيل خو داسي وو چي د موسی علیه السلام د دعوت په نتيجه کي ئې نه يوازي په الله ایمان راوړ، بلکي په دې لار کي د کړاوونو او ستونزو گاللو او له مصر نه هجرت ته هم چمتو شول، خو چي څو ورځې موسی علیه السلام میقات ته ترې ولاړ، د سامري په شا و خوا راغونډ شول، په هغه پسي ئې اقتداء وکړه او د هغه په وینا (سخوندر) ته په سجده پرېوتل، دوی د څارويو او بوده وو په څېر دي، شپون ئې په هر لوري بيولی شي. د دوی دا جرم د سختي نیوني وړ وو، که موسی علیه السلام نه وی، هغه دروغجن معبود ئې نه وی نسکور کړی او سامري ئې نه وی مجازات کړی، نو د الله ستر عذاب به وربانديي نازلېدو، خو الله تعالی د همدې په وجه ورته عفو وکړه. د دې نعمت تقاضاء خو دا وه چي تاسو تل د الله شاکر بندگان وئ او هيڅکله مو د شرک او عصیان لار نه وی غوره کړې.

لکه چي گورئ دلته قرآن؛ شرک د ظلم په نامه یاد کړی، د دې په وړاندي باید لږ توقف وکړو او وگورو چي دا ولي؟ او دا شرک د چا په اړه او څنگه ظلم دئ؟ دا چي انسان د خپل عقل او شعور په خلاف، داسي څه او څوک له الله تعالی سره په الوهيت او ربوبيت کي شريکوي او د الله تعالی تر څنگ د هغه ستاينه او لمانځنه کوي، دعاء ورته کوي او مرسته ترې غواړي چي بې وسه او ناتوانه مخلوق دئ، نه څه پيدا کولی شي، نه کومه گټه رسولی شي او نه کوم ضرر دفعه کولی شي، دا په خپل عقل او شعور ستر ظلم دئ، دا چي الله تعالی ته مختص صفات د ده مخلوق ته منسوبېږي دا د الله تعالی په اړه ستر ظلم دئ. هغوی د موسی علیه السلام په څېر د ستر پيغمبر او د خپل ناجي لار پرېښوده او د مکار او ټگمار سامری په لومي کي ونښتل، سامري له سرو او سپينو زرو داسي سخوندر ورته جوړ کړ چي مخصوص غږ به ترې پورته کېدو.

قرآن موږ ته وايي چي له سرو او سپينو زرو بُت جوړول د سامري کار دئ!! واقعاً چي د سرو زرو معبد او معبود جوړل د هغو ټګمارانو کار دئ چي د سامري په څېر وي!! هيڅ واقعي خدای پالونکی به په دې راضي نه شي چي د الله تعالی په نامه دي له غولېدلو عوامو نه سره زر ترلاسه شي او هغه دي په داسي مواردو کي مصرف شي، واقعي الهي دين هغه دئ چي خلکو ته وايي: د الله تعالی د بې وزلو بندګانو مرسته وکړئ، شتمنۍ مو د خير په کارونو کي، د وږو په مړولو کي، د بربنډو په پټولو کي، د بيمارانو په تداوي کي او د مسکينانو په لاس نيوي کي ولګوئ، سره او سپين زر مه ذخيره کوئ، چا چي ذخيره کړل ځای ئې جهنم دئ!!

له مصر نه له وتلو او د آزادۍ له لاس ته راوړلو وروسته، بني اسرائيل يوه داسي لارښود کتاب ته اړ وو چي د دوی فردي او اجتماعي ژوند تنظيم کړي، الله ورته تورات ولېږو، چي هم ضروري احکام او قوانين پکې وو او هم د ښه او بد د پېژندو او د مفيد او مضر تر منځ د فرق کولو او تفکيک روښانه او څرګند معيارونه، د همدغه کتاب په ترڅ کي دوی ته حکم وشو چي د سامري په متابعت او له سخوندر نه ځان ته په معبود جوړولو سره مو ستر ظلم او جفا کړې، د دې لوی جرم د جبران لپاره بايد په يوه ستر جهاد لاس پوري کړئ. ځيني ګناهونه داسي وي چي په يوازي توبې سره ئې الله تعالی نه بخښي، د توبې قبلېدل ئې شرائط او لوازم لري، د بني اسرائيلو دا ګناه دومره ستره وه چي د توبې قبلېدا ئې په دې مشروط شوې وه چي وسله به اخلي او د هغو کسانو په خلاف به جهاد اعلانوي چي د شرک لار ئې غوره کړه او سخوندر ئې ځان ته معبود کړ. له دې نه معلومېږي چي په ځينو حالاتو کي يوازي ګناه کوونکی نه بلکي د ګناه ليدونکی به هم کفاره ورکوي. د هغو بني اسرائيلو لپاره چي د سخوندر د لمانځني مخنيوی ئې نه وو کړی دا کفاره وټاکل شوه چي د مشرکانو په ضد به وسله وال جهاد پيل کوي. د دې مبارک آيت واضح او څرګنده معنی همدا ده، په نورو آيتونو سره هم د دې

وضاحت شوی، لکه څنګه چې په بل آیت کې دې ته ورته الفاظ داسې راغلي: "ولاتخرجون انفسکم من دیارکم": خپل ځانونه (یعني خپلوان مو) له خپلو کورونو مه شړئ، او ورپسې د دې تشریح داسې شوې: "وتخرجون فریقاً منکم من دیارهم": او خپله یوه ډله له خپلو کورونو باسئ، دا ښيي چې له "فاقتلوا انفسکم" نه مراد دا دئ چې د خپل قوم همغه مشرک کسان ووژنئ. خو د بایبل د غلطي وینا تر اغېز لاندې ځینو د انفسکم نه مراد خپل ځان وژل اخیستی!! د بني اسرائیلو دا ګناه د هغو افغانانو ګناه ته ورته ده چې د روسانو په ضد له جهاد نه وروسته امریکایانو ته تسلیم شول او پر خپل هېواد ئې د دوی سلطه او د دوی په لاس تپل شوي حکام ومنل. پرون ئې د خدای پالونکو مجاهدینو د ملګرتیا او د الله تعالی د بندګۍ دعوی کوله خو نن ئې د ډالرو د بُت په وړاندې سر ټیټ کړی او د امریکایانو تر قومندې لاندې د خپل ولس په ضد جنګېږي!!

د قرآن په نورو آیتونو کې دا بهیر په دې توګه انځور شوی:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] طه : ٨٥-٩٨

وئې فرمايل: يقيناً چې له تا وروسته مو ستا قوم په آزمېښت كې واچاوو او سامري دوكه او بې لارې كړل، نو موسى خپل قوم ته غصه ناک او افسوس ناک ستون شو، وئې ويل: اې زما قومه! آيا الله د غوره وعدو ژمنه نه وه درسره كړې، آيا (د وعدې دا) موده درباندې اوږده شوه، يا ومو غوښتل چې د خپل رب غضب درباندې راپرېوځي، نو ځكه مو زما له وعدې تخلف وكړ، وئې ويل: موږ په خپلې خوښې او واک سره ستا له وعدې څخه نه يو په شا شوي، خو د هغه قوم د ګاڼو پېټې راپه شا شول، نو ومو غورځول او سامري هم وغورځول، نو سخوندر ته ورته مجسمه ئې ورته راوايسته چې رمباړه ئې وه او وئې ويل: دا ستاسو او د موسى معبود دئ او (حق خبره ئې) هېره شوه، آيا دې ته ئې نه كتل چې هېڅ خبره نه ورګرځوي (د خبرې ځواب نه شي وركولى) او نه دوى ته د كومې ګټې واک لري او نه د څه تاوان، او يقيناً چې هارون تر دې د مخه ورته ويلي وو: اې زما قومه! يقيناً چې په دې سره وآزمويل شوئ او ستاسو رب خو له شكه پرته هماغه رحمن رب دئ، نو زما

متابعت وکړئ او زما د امر اطاعت وکړئ، وئې ویل: تر هغه به ئې تل اعتکاف کوو چې موسی راوګرځي، وئې ویل: اې هارونه! څه شي له دې منع کړې چې دوی دي بې لارې وموندل او زما اطاعت دې ونه کړ؟! آیا زما له امره دې سرغړاوی وکړ؟ وئې ویل: اې زما د مور بچیه! تر ږیرې او تر سر مې مه نیسه، زه له دې ووېرېدم چې ته به (راته) ووایې: په بني اسرائیلو کې دې تفرقه راولاړه کړه او زما د وینا خیال دې ونه کړ، وئې ویل: اې سامري! ستا څه حال وو؟ وئې ویل: هغه څه مې ترسترګو شول چې د نورو ترسترګو نه شول، نو د پیغمبر له آثارو مې یو موټ ترلاسه کړل، بیا مې وغورځول، نفس مې همدا راته ښایسته کړ، وئې ویل: نو درومه او ستا لپاره به د دنیا په ژوند کې دا ویل وي چې: لاس مه راوړئ او تا ته داسې نېټه ټاکل شوې چې ترې شا ته کېدا دې نشته او خپل هغه معبود ته دې وګوره چې پرمخې ئې خوا ته پرېوتی وې، خامخا به ئې وسوزوو، بیا به ئې د ایرو په څېر په سیند کې وشیندو، خبره دا ده بله نه ده چې ستاسو معبود هغه الله دئ چې له ده پرته بل معبود نشته، علماً ئې په هرڅه احتواء کړې.

ګورئ چې قرآن (طلایي بُت) جوړول د (سامري) کار ګڼي، موږ ته د ټولو طلایي معبودانو او معبدونو حقیقت بیانوي او لارښوونه راته کوي چې که چېرې تاسو ته داسې معبد او معبود په نظر درشي چې له سرو او سپینو زرو جوړشوی نو پوه شئ چې د دې په جوړولو کې حتماً د کوم سامري لاس وو!! قرآن موږ ته سامري او د هغه ځانګړتیاوې داسې معرفي کوي: تر عامو خلکو ئې پوهه او بصیرت نسبتاً زیات دئ، یعني شیخ او ملا دئ، هم خلک ورته د پوه په سترګه ګوري او هم په خپله ځان تر نورو پوه ګڼي، د پیغمبر له لارښوونو، شعارونو او علومو نه ئې هم څه برخه ترلاسه کړې، خو په نیمې لارې کې ئې ټول شا ته غورځولي، نفس دوکه کړی او د خلکو غولولو ته ئې هڅولی. یعني د شرک بنسټ د هغو ټګمارو مذهبي مشرانو په لاس اېښودل شوی چې د پیغمبر له آثارو او د دین له وینااوو ئې څه

برخه درلوده، خو دا ئې شا ته غورځولي او د خلکو د دوکه کولو لپاره ئې ملا تړلې، د سرو زرو بُت ئې ورته جوړ کړی، هغه هم په خپله د دوی له ګاڼو او پيسو او ورته ويلي ئې دي: دا ستاسو رب دئ او په دې توګه ئې خلک د الله تعالی په ځای د (سخوندر) عبادت ته چمتو کړي!! ښايي بې مناسبته به نه وي چې د مطلب د مزيد توضيح لپاره يوه قصه رانقل کړم، له يوه دوست سره له ناګمان نومي سيمي نه پېښور ته راتلم، په لاري کي مي د جونګي بابا په نامه لوحه ترسترګو شوه، پوښتنه مي وکړه چې جونګی بابا څوک وو؟ موږ خو د اوښ بچي ته جونګی وايو، هغه راته وويل: څو کاله مخکي دلته د سړک په غاړه يو مړی وموندی شو، ناپېژاندو کسانو وژلی وو، کوچی وو، اوښه ورسره وه، خوا ته ئې پر زمکه چو وه، خلک راغونډ شول اوښه ئې ټومبله خو هغه له خپله ځايه نه خوځېده، په همدې حال کي چې د خلکو ګڼه ګوڼه زياتېده، يو ملنګ راغی، دا صحنه ئې ولېده او په يوې ګوښې کي ئې خپل څادر وغوړاوو او غږ ئې کړ: واچوئ د جونګي بابا په نامه، خدای مو وبخښه واچوئ د جونګي بابا په نامه!! مړی همدلته ښخ او هغه ملنګ ئې مجاور شو او ورو ورو زيارت پرې جوړ شو!! ډېر زيارتونه د جونګي بابا په څېر جوړ شوي!! ځيني ئې د ملنګانو په لاس او ځيني ئې د ملکانو او پاچايانو په لاس!! دواړو د خلکو د غولولو او شکولو لپاره دا کار کړی.

کله چې بني اسرائيل له مصر نه وتل، د لاري په اوږدو کي د داسي قوم خوا ته تېر شول چې بُتان ئې درلودل، دوی هم له موسی عليه السلام نه وغوښتل چې همداسي کوم بُت ورته جوړ کړي، موسی عليه السلام سخت ورټل او دا ئې د يوه جاهل او ناپوه قوم غوښتنه وګڼله، سامري د قوم دا تلوسه او د ضعف نقطه درک کړه، منتظر وو چې په کوم مناسب فرصت کي ترې ګټه واخلي، پوه شو چې دا خلک تر سترګو کېدونکی خدای غواړي، د ولس جاهلانه تلوسې او د موسی عليه السلام موقت غيابت دا موقع په لاس ورکړه، په بيړه پاڅېدو، خلکو ته ئې وويل:

باید د نورو قومونو په څېر د دعاء او عبادت پر مهال د خدای انځور زموږ مخې ته ولاړ وي، سخوندر د قوت نښه ده، د خدای قدرت او ځواکمنې باید د سخوندر په بڼه کې انځور کړو، که تاسو خدای منئ نو خپلې ګاڼې راوړئ، دوی ته ئې د سخوندر داسې مجسمه جوړه کړه چې کله به رمباړه ترې پورته کېده، قوم ته ئې وویل: دا همغه خدای دئ چې تاسو ئې له مصره وایستئ!! د ګاڼو له غونډولو معلومېږي چې ښایي په دې کار کې د ښځو ونډه تر نارینه وو زیاته وه!!

- قرآن د دې قصې په ترڅ کې موږ ته وایي: جاهل قومونه ډېر ژر د ټګمارو او دوکه مارو مذهبي مشرانو په لومو کې ښکار شي، دین پلورونکي ئې د دین په نامه دوکه کړي، سامري ئې مذهبي مشر شي او د سرو زرو سخوندر ئې معبود! د خدای په ځای ئې د سخوندر په وړاندې سر ټيټولو ته چمتو کړي، هم ایمان ترې واخلي او هم ئې شتمنۍ، د سرو زرو بُت ورته جوړ کړي خو له دوی د اخیستل شوو سرو زرو له یوې وړې برخې!!

دې ته مو هم باید پام وي چې قرآن د موسی علیه السلام عکس العمل ډېر توند، جدي او غضبناک ښيي، وايي چې د دې صحنې په لیدلو سره هغه د تورات لوحې لرې وغورځولې او هارون علیه السلام ئې د سر او ږیرې له وېښتانو ونیو، د قرآن الفاظ دا دي:

ü Ÿ‰è/ .`B ’ÎqsÅ¨ç=z $J¡¡ø A$% $YZÅ ` »7Ò î ¾ïnBq% 4Ï ø › q£ ì _‘ $B9r

bÏ PéûøA% ïnøÏ ýçè ï‹Å Ä ûÏ ‹ {r y#qø[$’+‹r ßàÎ •D Oç Éã

ìB ÓÍ_ìèB Ÿr ä‰ãF$š† Î ßMÜçèŸù ÓÍRqè‰/ (rß.r ’ÎqèÒ KÕ$Pö)ß$

ßmö |Mr 7ïq‘ † Î $Ÿ:àŠr ÓÅL(r ’Íøÿô$E ‘ A$% ÇÎÈ ûüÜÎ»¨à9$Qö)ß$

الاعراف: ۱۵۰-۱۵۱ ÇÎÈ šú üÏqè9$

او کله چې موسی خپل قوم ته غصه ناک او اسفناک راوګرځېدو وئې ویل: له ما وروسته مو زما ډېر بد نیابت کړی، آیا د خپل رب په کار کې مو دومره تلوار وکړ؟ (داسې ژر مو د الله تعالی په ځای د بُت عبادت پیل کړ؟) الواح ئې لرې وغورځولې او خپل ورور ئې تر سر ونیو او د ځان په لورې ئې راښکود، (ورور ئې) وویل: زما د مور بچیه! قوم کمزوری وګڼلم، نږدې وو ومې وژني، نو دښمنان مه راباندې ښادوه او د ظالم قوم له ډلې مې مه ګرځوه! وئې ویل: زما ربه! ما ته بخښنه وکړې او زما ورور ته هم او په خپل رحمت کې مو داخل کړې او ته خو یقیناً چې تر ټولو رحم کوونکو زیات رحم کوونکی یې.

دا آیتونه موږ ته وايي:

- موسی علیه السلام خپل قوم ته غصه ناک او اسفناک راوګرځېد، له یوې خوا سخت غصه وو او له بلې خوا ئې د دې ناپوه قوم په حالت تأسف کولو چې څنګه دومره ژر دوکه شول او د شرک په ګنده ډنډ کې پرېوتل.
- ورور ته ئې وویل: زما بد نیابت دې کړی.
- له ډېرې غصې ئې الواح پر زمکه وغورځولې.
- خپل ورور ئې له ږېرې او د سر له وېښتانو ونیولو او په زور ئې ځان ته راښکود.
- هارون علیه السلام د یوه مطیع او صالح ورور په توګه ورته وویل: ما خپله دنده ترسره کړې، دوی مې له دې کاره منعه کړي، خو راباندې برلاسي شول، نږدې وو ما ووژني، له ما سره دا اندېښنه وه چې ته به مې پر دې ملامتوې چې ولې دې په قوم کې اختلاف راولاړ کړ او زما تر راتلو دې انتظار ونه کړ، خو د انتظار خلاف ګورم چې ته مې رټې، دښمنان مه راباندې ښادوه، مه مې د ظالمانو له ډلې شمېره او مه مې داسې کار ته اړ کوه چې ظالمان ئې کوي!
- د هارون علیه السلام د خبرو له اورېدو وروسته حقیقت ورته جوت شوی، له

تحقیق او پوښتني ګوېږني مخکې د هارون علیه السلام په اړه دا کار ئې خپله غلطي او اشتباه ګڼلې، د ځان او خپل ورور لپاره ئې د مغفرت او رحمت دعاء کړې.

- په دې قصې کې د موسی علیه السلام لوړ همت، جلال او دیني غیرت انځور شوی، دا ئې نښو زغملی چې د ده قوم د شرک په ډنډ کې پرېوځي، ګمان ئې کړی چې هارون علیه السلام تساهل او نرمي کړې، نو ځکه ئې له ږېري او د سر له وېښتانو ونیولو او په زور ئې ځان ته راښکود. هیبت ئې هومره چې نه ئې سامري مخې ته ودرېدی شو او نه د هغه مشرک پلویان.

7ÿ‹ .r $‹R‰9$Íi4ÿ s ß$’Î×Ïèr bÿÎ§ `ÏB Ó=ÒŸ Î Nßg$Z•™ @'©Ï èß$(rä /B$ûïÏ%©!$bÎ)

7/‘ bÎ) (þpB#är $dÏ‰èÿ/ .`ÏB (qç$? Oèß N$«hi 9$¡(qè=Ïå ûïÏ%©!$r ÇÊÎËÈ ûïÎIyøßJø9$ “ÌøgwU

ÇÊÎÌÈ ÒOÏm§‘ Ö‘qàÿó9 $dÏ‰èÿ/ .`ÏB الاعراف: ۱۵۲-۱۵۳

یقیناً هغه چې سخوندر ئې (د معبود په توګه) ونیولو، د خپل رب په غضب به اخته او په دنیوي ژوند کې به ئې ذلت په برخه شي، افتراء کوونکو ته همداسې سزا ورکوو. او هغو چې بد کارونه ئې کړي، بیا ئې له دې وروسته توبه کړې او ایمان ئې راوړی، بې شکه چې ستا رب له دې وروسته مهربان بخښونکی دئ.

دلته د مرتد شوو سزا بیان شوې:

- د الله تعالی غضب، د بقرې په سورې کې د دې غضب وضاحت شوی، د دوی په ضد د جهاد اعلان شوی او وژل شوي. دا د موسی علیه السلام په دین کې هم د مرتد سزا وه او په اسلام کې هم.
- دنیوي ذلت، که له وژلو وژغورل شي او په تېښته بریالي شي، نو تل به په ذلت او سپکاوي کې ژوند کوي.
- خو څوک چې له هغه بد کار نه چې د ارتداد مترادف وي، توبه وکړي، بېرته ایمان راوړي، نو امید دئ الله تعالی ورته بخښنه وکړي، ځکه چې هغه مهربان

بخښونکی دئ.

گورئ چې د موسی علیه السلام چلند جدي وو، له خپل نائب سره هم او له سامري او د سامري له پلويانو سره هم، خپل ورور د سر او ږېرې له ويښتانو نيسي، په قهر او غصې سره ئې د ځان په لوري راکاږي، ورته وايي: ولې دې د سامري او د هغه د پلويانو د شرک په وړاندې سکوت وکړ؟ کله چې دې دوی وليدل د الله تعالی په ځای د سخوندر عبادت کوي ولې دې مخنيوی ونه کړ؟ هغه ورته وايي: ای زما د مور زويه! "ای زما وروره!" زه قوم بې وسه کړم، نږدې وو چې ما ووژني، دښمنان مه راباندې خوشحالوه! او ما د ظالمانو له جملې څخه مه گرځوه! ما مه د دوی ملگری گڼه او مه مې داسې کار ته اړ کوه چې ستا په وړاندې بې ادبي وکړم او له ظالمانو څخه شم، ورته وايي: ما تر ډېره حده د دوی مقابله وکړه، حتی له ما سره دا وېره راولاړه شوه چې ته به له راگرځېدو وروسته ما په دې ملامت کړې چې ولې دې زما تر راتلو انتظار ونه کړ؟ ولې دې په ولس کې اختلاف راولاړ کړ؟ ولې دې د ولس د وحدت او يووالي خيال ونه ساتو؟

موسی علیه السلام بُت ټوټې ټوټې کوي، بيا ئې سوزوي او ايرې ئې په اوبو کې غورځوي، او سامري ته داسې سزا اعلانوي چې هر څوک به ترې لرې گرځي او له لاس وروړو به ځان ساتي.

قوم د دې صحنې په ليدو سره توبه کوي او ندامت ښيي، الله تعالی ئې توبه قبلوي، دا د الله تعالی سنت دئ، تر څو چې په يوه قوم کې داعي وي، د خير طرف ته بلنه وی، امر بالمعروف او نهی عن المنکر وي، په ولس کې داسې خلک وي چې دوی د خير، صلاح او ښېگنې په لوري بلي، په دوی کې د توبې او اصلاح امکان وي، الله تعالی خپل نهائي او ورستی عذاب نه پرې نازلوي، د توبې دروازې ورته خلاصې پرېږدي، توبه ئې قبلوي، د موسی علیه السلام د شتون له امله د شرک په څېر د ستر تېري سره سره د دوی توبه قبلوي، خو د دوی په توبه کې دا لازمي گڼي او د

توبې قبلېدا ئې له دې سره مشروطوي چې د شرک کوونکو او مفسدینو په ضد به د جهاد اعلان کوي او ټول به په دې جهاد کې برخه اخلي، دا به د دوی هغه ګناه جبیره کړي او په دې توګه به ئې الله تعالی توبه قبوله کړي. قرآن په دې اړه فرمايي:

(bq§qù @Yó ÏèS$Nä ÈE$/ Ï$$ Nà6 ¡ ãR& Nçô=ß Nä3R) Éö)»f ¾ÏmBö)) 4 › qã A$% ŒÎr

qè ¼çR) Nä3ø ã >$Gù Nä Íí$/ %Y ã Nä3©Öz Nä3) Œ Nä ¡ ãR& (bq§q$Šù Nä Íí$/ 4 Î

ÇÎÈ Ð Šïm§9$ Ü #§G9$ البقرة: ۵۴

او کله چې موسی خپل قوم ته وويل: اې زما قومه! بې شکه چې د سخوندر په نيولو سره تاسو پر خپل ځان ظلم کړی، نو د خپل رب لوري ته مخه او توبه وکړئ او (مشرک شوي) خپلوان مو ووژنئ، دا د خپل رب په نزد کې درته غوره دئ، ستاسو توبه به قبوله کړي، بې شکه چې هغه ډېر مهربان توبه منونکی دئ.

دوی په څو ډلو وويشل شول، هغه چې د بُت عبادت او لمانځنه ئې کړي وه، هغه چې د دوی مخالفت ئې کړي وو، او هغه چې نه ئې د بُت عبادت کړی او نه ئې د بُت پالونکو مخالفت. هغه کسان چې بُت ئې نه وو لمانځلی مأمور شول چې د مشرک شوو په خلاف بايد جنګ پيل کړي، هغوی بايد په قتل ورسېږي. ذالکم خيرلکم عند بارئکم: همدا د خدای په وړاندې تاسو ته غوره دئ، په همدې سره به ستاسو توبه قبلوي، يقيناً چې هغه مهربان توبه منونکی دئ، نه يوازې توبه قبلوي بلکې د توبې منلو ترڅنګ خپله پېرزوينه او رحمت هم د توبه کوونکي په حال شاملوي.

ذلت، مسکنت او د خدای غضب ئې پايله

قرآن د بني اسرائيلو د بې صبرۍ سزا او پايله داسي انځوروي:

øŒóÎ.èÎ$ŸÊ $Z9 ö Ì ýâ š• /‘ $Y9 ãŠ$Š %ìn°r ö$èÛ 4?ã ŽÉöÁ R `9 4 › qB»ƒ óOçFù=è% øŒÎ)r

” ÙÏ$š c q è% ö ó @& A$% |$gÎ Á/r $kÅ‰ãr $gBqèùr $gÍ$V%r $gÎ)/ . `B HÚ öF{$

ÐÏ9ºsŒ 3 M/ÎÃ Ñr ôMu™ $B Nà6 9 bÎù #ŽóÁ B (#qäÜÎ7÷d$ 4 ö z qèd ” Ï%©!$ 4† T$& qèd

ÌM»ƒ$«Î šc rãàõ3 (#qçR%. óOßg¯Ρ 7Ï9ºsŒ « $šÆ B 5=ŸÒó Î r â!$/r pZ6 ó J¡9$ r äpŒÏj9$

ÇÏÊÈ šc r߉tF÷è (#q%Ÿ2 r (#qÁ ã $yJÎ/ 7Ï9ºsŒ 3 Èd,ysø9$ ÎöóÎ/ `¿Íh‹Î;¨Y9$ šc qè=çGø)tƒr « $

البقرة: ۶۱

او هغه وخت چې تاسو وویل: اې موسی! په یوه رنګ خوراک هیڅکله صبر نه شو کولی!! نو خپل رب ته دې زمونږ لپاره دعاء وکړه چې مونږ ته هغه څه راوباسي چې زمکه ئې راشنه کوي: له ساګ سابه ئې، تره او بادرنګ ئې، غنم ئې، نسک ئې او پیاز ئې، وئې ویل: آیا د هغه څه په عوض کې چې غوره دئ هغه څه غواړئ چې راټیټ او ناغوره دئ، نو مصر (یا کوم ښار) ته کوز شئ، چې هلته هغه څه ترلاسه کړئ چې تاسو ئې غوښتنه وکړه، نو سپکاوی او خواري ورباندي وتپل شوه او د الله په غضب اخته شول، دا په دې خاطر چې د الله آیتونه ئې تکذیبول او پیغمبران ئې په ناحقه وژل، دا هم په دې سبب چې عصیان ئې وکړ او تیری ئې کاوو.

هر څوک چې په خپل حلال رزق قناعت ونکړي او د الله په لار کې د جهاد په سنګرونو کې صبر له لاسه ورکړي، نو له ذلت، سپکاوي او خواری سره به ئې مخامخ کوي. په دوی کې به ترټولو د مخه د عصیان او د دین له حدودو نه تیری او د بل په حقوقو د تجاوز او تعدي بیماري خوربږي، دا بیماري به هغه حد ته رسي چې د پیغمبر او حق پالونکو داعیانو د مخالفت حتی وژلو لپاره به ملا وتړي او د الله له آیتونو نه به انکار وکړي. دې مطلب ته مو باید پام وي چې د آدم علیه السلام په قصې کې هم په جائز رزق عدم اکتفاء او ممنوعه شجرې ته لاس غځول له جنت نه

د وتو باعث شو او ورته وويل شو (اهبطوا) او بني اسرائيلو ته هم په همدې سبب وويل شو: (اهبطوا)، له دې نه معلومېږي چې د انسان د سقوط او له لوړو پوړو نه د راپرېوتو يوه اساسي وجه همدا بې صبري او په خپل جائز رزق قناعت نه کول دي. د بني اسرائيلو په دې قصې کې هغه مطلب په لازيات تفصيل سره راغلی چې په جنت کې د آدم عليه السلام د ځای په ځای کېدو او بيا له هغه نه د وتو په قصې کې په اختصار سره راغلی. دا قصه د هغې شرحه ده، په دې کې د شجره ممنوعه حقيقت په ډاګه شوی، دا يوه مېوه وه نه بل څه، له شجره ممنوعه نه هر بل تعبير بې بنسټه او غلط دئ او د قرآن د دغې شرحې مخالف. شکاک ذهنيتونه د آدم عليه السلام د پيدايښت، په جنت کې ځای په ځای کېدل، شجره ممنوعه او له جنت نه کوزېدل او د دې قصې له ټولو برخو نه داسې څه جوړوي چې غير طبيعي، خارق العاده او د ده د اولاد له هر څه سره توپير ولري، حال دا چې قرآن د آدم عليه السلام په قصه کې موږ ته خپل ځان رامعرفي کوي، په دې هينداري کې بايد مونږ خپله څېره وګورو او د انسان د عروج او زوال په عواملو پوه شو!!

د الهي احکامو په منلو او تعميل کې لټي او تعلل

دوی د الله تعالی د صريح او څرګندو احکامو په وړاندې تعلل کاوو، په يوه او بله بهانه او په يوې او بلې توجيه سره به ئې د ځان خلاصولو او په حکم عمل نه کولو هڅه کوله، د دې انحراف يوه بېلګه ئې د هغې پېښې په ترڅ کې زموږ مخې ته ږدي چې دوی ته د يوې غوا د ذبحه کولو امر وشو، دا ځکه چې هغوی د سامري د سخوندر عبادت وکړ، د هغه مينه ئې زړه ته ولوېده، له دې نه د خلاصون لاره دا وه چې دوی هغه غوا ذبحه کړي چې سپېڅلې ئې ګڼله، خو دوی په يوې او بلې بنې کې د دې حکم له تعميل نه سرغړاوی کاوو، قرآن فرمايي:

A$% #ŧâè $Rä Ï, G?& ‡(pé$% z•)/ ‡(qç2õ? b& Ná3ãBù'tƒ ©!$# b) ÿ¾ÏmÏBöqs)Ï9 4Óy›qãB A$% øŒÎ)ur

A$% ‘ ü $B $Z9©ûÎ7ã 7 /‘ $Z9 ãŠ$(q8$% ÇÏÈ šú üîŷ»gø$`Ï bqä& b& ‹l $Î êqã&

šc râ$ê$B (qèÜ$ 7 ÿ©Œ šú ü/ B#qã ‘ôÎ wr ÖÜ í$ù ž »)/ $kXÎ Aqà)ƒ ¼çRÎ

Öí$ù â!•ÿ¹ »)/ $kXÎ Aqà)ƒ ¼çRÎ A$% $gçÿ9 $B $Y9©ûÎ6ãš• /‘ $Y9 ãŠ$(q8$% ÇÏÈ

m7»±? •)6ã$bÎ ‘ ü $B $Z9©ûÎ7ã 7 /‘ $Z9 ãŠ$(q8$% ÇÏÈ šú ïÌ»Z9$•Ý? $gçÿ©

Ú ó[$çÏê Aqã8 ž »)/ $kXÎ Aqà)ƒ ¼çRÎ A$% ÇÏÈ br%Gõ39 ª! $ä$© bÎ $RÎr $Zâã

$Br $dqç2 ‹ù Ës$Î M¥Å `»«$(q8$% $g‹Ï p‹Ï© ž pJ¡ Ï ^ öø$’Åó? ŵr

ÇÏÈ šc qèÿ (rŠ.

البقرة: ۶۷-۷۱

او کله چې موسی علیه السلام خپل قوم ته وویل: الله درته امر کوي چې یوه غوا ذبح کړئ، وئې ویل: آیا په مونږ ملنډې وهې؟ وئې ویل: الله ته له دې نه پناه وړم چې له جاهلانو څخه وم. وئې ویل: خپل رب ته زمونږ لپاره دعاء وکړه چې مونږ ته ئې څرگنده کړي چې دا څه ده؟ وئې ویل: هغه فرمايي: دا داسې غوا ده چې نه زړه ده، نه وړه، ځوانه د دې ترمنځ، نو په څه چې گمارل شوي يئ هغه ترسره کړئ. وئې ویل: خپل رب ته زمونږ لپاره دعاء وکړه چې مونږ ته ئې څرگنده کړي چې رنگ ئې څنگه دئ؟ وئې ویل: هغه فرمايي: دا داسې تکه زېړه غوا ده چې ليدونکي ښادوي. وئې ویل: خپل رب ته زمونږ لپاره دعاء وکړه چې مونږ ته ئې څرگنده کړي چې دا څه ده، مونږ خو دې غوا په شک کې اچولي يو او که الله کول مونږ به حتماً هدايت موندونکي شو. وئې ویل: هغه فرمايي: دا داسې غوا ده چې نه خوارکۍ ده چې زمکه يوې کوي او نه کښت خړوبه کوي، روغه رمټه چې هيڅ ټاپې په کې نشته، وئې ویل: اوس دې سمه (د حق) خبره راوړه، نو هغه ئې په داسې حال کې ذبح کړه چې نږدې وو وئې نه کړي.

دلته د بني اسرائيلو په څېره کې د هغو خلکو حالت توضيح کېږي چې د الله د عبادت له لوړ مقام نه د سخوندر په څېر د يوه دروغجن معبود د عبادت ټيټ او پرېوتي مقام ته راپرېوځي، بيا په دې دروغجن معبود داسي کلک ودرېږي چې د هغه په ضد د پېغمبر د هغي خبري په منلو کي زړه نازړه وي چې الله ورته ويلي، دا دئ گورئ چې بني اسرائيلو د هغه (الله) په ځای چې دوی ته ئې موسی عليه السلام ولېږو او له فرعون نه ئې وژغورل، (سخوندر) غوره کړ او چې موسی عليه السلام ورته وويل: د دې خبري د اثبات لپاره چې تاسو بېرته الله ته راگرځېدلي يئ او د سخوندر عبادت مو پرېښی، نو يوه غوا ذبح کړئ، خو دوی چې له زړه نه دې کار ته چمتو نه وو نو کله به ئې ويل: په مونږ خو به ملنډې نه وهې؟ او کله دا چې عمر ئې څومره دئ، رنگ ئې څنگه دئ، څه کار ترې اخيستل کېږي؟ دا ټولي خوشې حيلې او بهانې وې، اصلي خبره دا وه چې د دوی په زړونو کي د دې دروغجن معبود احترام او مينه په خپل حال پاتې وه او پرېښودلو ته ئې چمتو نه وو. د هر جاهل او مشرک قوم وضع همداسي وي، په خپل شرک ټينگار کوي، شيطان ئې دې ته نه پرېږدي چې له خپلو (جعلي او دروغجنو معبودانو) نه لاس واخلي. د ايمان دروغجن مدعيان هم د بني اسرائيلو په څېر وي، چې کله د دين د کوم داسي څرگند او صريح حکم عملي کولو ته راوبلل شي چې د دوی له نفسي غوښتنو سره تصادم کوي نو په راز راز بهانو او حيلو لاس پوري کړي او خپلي سرغړوني ته رنگ رنگ مذهبي توجيهات برابروي.

خپل منځي قتلونه او له قاتل نه دفاع

د موسی عليه السلام له بعثت نه د مخه په بني اسرائيلو کي له دين نه د انحراف په وجه د خپلمنځي قتلونو، له قاتل نه دفاع او د بل د تورنولو لړۍ پيل شوې وه. قرآن فرمايي:

[illegible]

[illegible]

البقرة: ۷۲-۷۳

او کله چې تاسو یو کس ووژلو او بیا د ده په اړه په اختلاف اخته شوئ او الله د هغه څه رابرسېره کوونکی وو چې تاسو پټولو. نو ومو ویل: هغه ئې په یوې برخې ووهئ، همدا راز الله مړي راژوندي کوي او خپلې نښې درښیي ترڅو تعقل وکړئ.

د موسی علیه السلام په زمانه کې یوه کس بل ووژلو، د قاتل قبیلې بل څوک په قتل تورن کړ، نږدې وه د دوو کورنیو او بیا د دوو قبیلو ترمنځ یوه بله خونړۍ جګړه پیل شي، الله تعالی اراده وکړه چې دا شخړه د موسی علیه السلام په لاس حل شي، بني اسرائیلو ته ئې د یوې غوا د ذبح کولو امر وکړ، دوی له ډېر ځنډ او ډېرو پوښتنو نه وروسته دې کار ته چمتو شول او هغه ئې ذبح کړه، ورته وویل شو چې اوس نو د دغې غوا په یوې برخې دا مړی ووهئ، همداسې ئې وکړل، هغه د څو شېبو لپاره راژوندی شو او خپل قاتل ئې وښود، په دې سره له یوې خوا د هغې خونړۍ محتملې جګړې مخه ونیول شوه او له بلې خوا بني اسرائیلو ته وښودی شوه چې ستاسو د دغه دروغجن مقدس معبود په ذبح کولو سره ستاسو لانجې حل کېږي، نه هغسې چې تاسو ګومان کولو چې معمولي بې احترامي به ئې د سترو سترو مصیبتونو راپرېوتو باعث شي. دا مبارک آیت مونږ ته دغه مطلب په ګوته کوي چې یوازې دین کولی شي د خلکو د سر او مال خوندي پاته کېدل تضمین کړي او په یوه بل د تېري مخه ونیسي، چېرته چې دین نه وي نه به د خلکو سر خوندي وي، نه مال او نه عزت. ممکنه نه ده چې له دین نه پرته په بل څه امنیت راشي او پر یوه بل د تېري مخه ونیول شي.

د الله په کتاب کې تحریف

د دوی علماءو د الله کتاب تحریف کړ، د کتاب له آیتونو نه به ئې داسې تعبیر او تفسیر وړاندې کاوو چې نه به ئې د آیت له الفاظو سره اړخ لګاوو او نه له محتواء سره، په غلطو تأویلونو او تعبیرونو سره ئې حرام حلالول او حلال ئې حرامول، د همدې لپاره الله تعالی مؤمنانو ته وایي چې له دوی نه څنګه د دې طمعه کوئ چې ستاسو دعوت ومني او ایمان راوړي؟! قرآن فرمایي:

½çqèìtã Ôê« $N»=Ÿ2 bqãJó¡ oß9$# ×ƒÌù b%. ô%r Nä3 (qãZsãb& bqãèJôÛtùr&

ÇÐÎÈ šc qßJn=ôèt Nèdr qèd)ã $B Ï‰èt/ .`B — البقرة: ۷۵

آیا دا طمع لرئ چې دوی به ایمان درته راوړي، حال دا چې د دوی یوه ډله د الله کلام اوري خو د هغه په مطلب له پوهېدو وروسته ئې تحریفوي په داسې حال کې چې پوهېږي.

مسلمانانو ته ویل شوي چې د بني اسرائیلو له مذهبي مشرانو نه دا طمع مه کوئ چې ایمان به راوړي، له هغه چا نه چې د الله کلام ئې اورېدلی، د الله په کتاب پوه شوی، خو سره له دې په هغه کې تحریف کوي، غلط ئې تعبیروي، غلطې او د ظالمو حکامو په ګټه فتواګانې ترې راباسي، له دوی نه د ایمان راوړو طمعه بې ځایه ده.

šÆE Ï qèd $Br É »GÅ6 9$# `B qçç¡ óGï É »F39$$Î OgF^Å¡ø9r& bqâ¼ù $Z)ƒÌsù Ogz B bÎ)r

«!$# ‘?ã bqä9qà)tr «!$# Ï‰YÏã ôÏB qèd $Br «!$# Ï‰YÏã ôÏB qèd šc qä9qà)tr É »GÅ6ø9$#

ÇÐÑÈ bqßJn=ôèt Nèdr >É3ø9$# — آل عمران: ۷۸

او له دوی نه یوه ډله داسې ده چې په خپلې لیکنې او کتاب خپلې ژبې داسې اړوي چې ته هغه د الله د کتاب یوه برخه وبولې، په داسې حال کې چې هغه د الله د کتاب

برخه نه ده، دوی وايي: دا خبري ټولي د الله له لوري دي په داسي حال کي چي د الله له خوا نه دي، په الله پوري دروغ تړي سره له دې چي ښه پوهېږي.

گورئ چي دا مکاره او ټگماره ډله خپلي ليکني او خپلي خبري د الله تعالی کتاب ته منسوبوي، خپل غلط او مغرضانه تفسير او تعبير ته الهي تعبير وايي، دوی دا غلطي قصداً او په لوی لاس کوي، ښه پوهېږي چي دا خبري نه د الله تعالی په کتاب کي شته او نه د الهي کتاب معنا هغه ده چي دوی ئې وايي. په دې آيت پسي له ذکر شوو نورو آيتونو نه دا په ډاگه معلومېږي چي په دې رنځ اخته کسان يا هغه خلک دي چي له دين نه ناوړه گټه پورته کول ورته په ميراث رسېدلي او يا هغه واکمنان دي چي له دين نه د خپل زعامت او واکمنۍ د اثبات لپاره وسيله جوړوي او دين د خلکو د غلامۍ آله گرځوي او يا هغه کسان دي چي غواړي پېغمبرانو عليهم السلام او ديني مشرانو ته د انتساب له لاري امتيازات لاسته راوړي، همدا کسان دي چي ځيني شخصيتونه د الوهيت تر مقامه پورته کوي، د الله شريکان ئې جوړوي، د علم غيب خاوند او د عالم په امورو کي د تصرف حق ورته ثابتوي، له دوی نه مرسته او پردوی توسل لازمي گڼي او ادعاء کوي چي يوازي د دوی له لاري د الله تعالی دربار ته لار موندل ممکن دي!! دوی دا ادعاگاني له دغو درنو شخصيتونو سره د محبت او هغوی ته د درناوي له امله نه کوي، بلکي له دې نه ئې هدف خپلي گټي وي، غواړي په همدې سره خپل مقام اوچت کړي، ځکه دوی ځان د دغو شخصيتونو د مادي او معنوي مقام وارث گڼي، هر کرامت چي د هغوی لپاره ثابت کړي گټه ئې دوی ته راگرځي، له همدې نه د امتيازاتو د لاسته راوړلو وسيله جوړوي.

قرآن د دوی د علماءو په باب فرمايي:

ûïŸ‰$ `B ×,fù ‹6R N¨èB $Jÿ ×üÁB « $ïŸ‰Ÿã ôB ÃqlB‘ Nèä$_ $£9r

ÇÊÉÈ šc qßJn=ôèƒ Ÿ öNåk¨Xr(. öNÏdÍqßgàß uä!‘urur «!$# |=»tGÅ2 |=»tGÅ3ø9$#

البقرة: ۱۰۱

او کله چې د الله له لوري داسې استازی ورغلی چې له دوی سره د شته کتاب تصدیق کوونکی وو نو د دغو خلکو چې کتاب ورکړي شوی؛ یوې ډلې د خدای کتاب داسې شا ته غورځولی لکه چې په هیڅ نه پوهېږي.

یعني د هر نوي دعوت او هر نوي دعوتګر په خلاف ئې داسې سلوک او چلند غوره کړی لکه په کتاب د نه پوهېدونکو خلکو، د خدای کتاب او کلام ئې داسې هېر کړی او شا ته ئې غورځولی چې ګواکې اصلاً د کتاب په هیڅ څه نه پوهېږي، دا د هغه چا حال وو چې څه نا څه په کتاب پوهېدل، له دوی نه ځینو د الله کتاب داسې هېر کړ لکه چې په څه نه پوهېږي، خو د دوی بله ډله داسې وه چې په خپل لاس به ئې څه ولیکل او هغه به ئې د الله تعالی له لوري ګڼل! قرآن د دوی په اړه فرمایي:

(rçJuZrO ¾ÏmÎ/ (#rçtIô±uÏ9 «!$# ÏYÏã ô`ÏB #x»yd bqä9qà)tƒ §NèO öNÍkÏ÷ƒr'Î/ |=»tGÅ3ø9$# tbqç7çFõ3tƒ tûïÏ%©#Ïj9 ×@÷uqsù

bqç7Å¡õ3tƒ $£JÏiB Nçl°; ×@÷uur öNÍkÏ÷ƒr& ôMt6tFx. $£JÏiB Nçl°; ×@÷uqsù 4 WxÎ=s% $YJoY

ÇÐÒÈ

البقرة: ۷۹

افسوس د هغو په حال چې کتاب په خپل لاس لیکي بیا وایي: دا د الله له لوري دئ، ترڅو ناڅیزه بیه پرې ترلاسه کړي، افسوس د دوی د لاسونو پر لیکنې او افسوس په هغه څه چې دوی ئې ترلاسه کوي.

علماء او اهل کتاب ئې داسې دي چې په خپل لاس لیکلې او له خپل غرض او مرض نه راخوټېدلې فتوی؛ الله او د هغه دین ته منسوبوي، هدف ئې دا وي چې په دې سره څه متاع، یو ټوک ډوډۍ او کومه چپنه او پګړۍ ترلاسه کړي، خو عوام ئې داسې چې په کتاب او د هغه په لارښوونو خبر نه دي، په کتاب د ایمان دعوی

فقط دومره کړي چې په دوی کې ئې څه دروغجني هيلي او اميدونه راولاړ کړي او څه گومانونه ورسره راپيدا شوي، هيلي ئې دا دي چې جنت ته به درومي او گومان ئې دا چې د کتاب او الهي لاربښوونو په اړه دوی کوم تصور لري او خپلو منحرفو مذهبي مشرانو ورته څه ويلي، همدا حقيقت دئ او د الهي حقيقي دين اصلي غوښتنه، دا دواړه ډلي (ټگمار او دين پلورونکي علماء او له دين نه بې خبره عوام) د تأسف وړ دي خو اصلي مجرمان او د ډېر تأسف وړ هغه علماء دي چې دين تحريفوي او د دنيا په متاع ئې پلوري!!

د ثمناً قليلاً په اړه ځيني مفسرين وايي چې دوی د الله تعالی د کتاب آيتونه په داسي بيعه خرڅوي چې که څه هم ډېره لوړه وي خو د دې آيتونو په پرتله ناڅيزه بيعه ده، خو غوره توجيه دا ده چې د دوی د فتواگانو بيعه ډېر کمه وي، ارزانه اخيستل کېږي، د خدای دين او خپل آخرت په ارزانه بيعه پلوري. خو همدا په ارزانه بيعه اخيستل شوي مفتيان به د حق په مخالفت کي په لومړي صف کي ولاړ وو او د حقپالو مقابله به ئې کوله!! نو ځکه قرآن ورته وايي: و لا تکونو اول کافر به: او لومړي کافران او منکران ئې مه کېږئ!! په کار دا ده چې تاسو لومړني مؤمنان وئ، او تر ټولو مخکي تاسو پرې ايمان راوړی وی.

دلته خطاب د اهل کتابو علماءو ته متوجه دئ، په قليله بيعه د خدای د آيتونو له خرڅولو څخه يا مراد دا دئ چې په ډېره ارزانه بيعه او قيمت به ئې فتواگاني ورکولې، او يا ئې مراد دا دئ چې دوی د دې لپاره د الله تعالی احکام شا ته غورځول او د الله د کتاب آيتونه ئې پټول او له څرگندولو ئې ډډه کوله چې له کوم خطر سره مخامخ نشي، خپله وظيفه او معاش له لاسه ورنه کړي، له کوم مالي تاوان او زيان سره مخ نشي، قرآن همدا کار دې ته ورته بولي چې څوک په قليله بيعه د خدای آيتونه وپلوري.

د آيت په پای کي راغلې دا فقره چې و ايای فاتقون هم دغه مطلب افاده کوي

چې د ګواښونو، خطرونو او مالي تاوان له وېرې ئې دا کار کاوو نو ځکه الله تعالی ورته فرمایي چې یوازې له ما نه ووېرېږئ.

دوی به کله حق پټولو او کله به ئې له باطل سره ګډولو، په دې معنی چې باطل به ئې په داسې بڼې کې وړاندې کاوو او داسې لباس به ئې وراغوستو چې خلکو به د حق ګمان پرې راغی، او حق به ئې په داسې بڼې کې تعبیر او تفسیر کړ چې باطل ترې راووځي او د باطل په ګټه وي، په خپلو غلطو توجیهاتو او تعبیرونو سره به ئې حق او باطل سره خلط کړل. دین پلورونکي علماء تل او د زمانې په هر پړاو کې همدا کار کوي، یوه بېلګه ئې زموږ په ټولني کې ستاسو مخې ته ږدم: په افغانستان کې د جهاد او هجرت په لومړیو کې همدغو خلکو د قرآن د یوه آیت په نیمایي برخې استناد کاوو او له جهاد نه ئې خلک منع کول، آیت داسې دئ:

[illegible]

[illegible] البقرة: ١٩٥

او د الله په لار کې انفاق وکړئ او په خپل لاس ځان په هلاکت کې مه اچوئ او احسان وکړئ چې الله محسنین خوښوي.

دا آیت وایي چې د الله په لار کې به د سر او مال له قربانۍ نه دریغ نه کوئ، که نه نو د عدم قربانۍ په وجه له تباهۍ سره مخامخ کېږئ، په خپل لاس ځان په دې تباهي کې مه غورځوئ، له جهاد نه او د الله په لار کې له قربانۍ نه ډډه د تباهي او هلاکت باعث او د دښمن په لاس د سپکاوي او تذلیل سبب کېږي، په هیڅ پلمه او بهانه به له دې نه ډډه نه کوئ. عجیبه ده چې ځیني بې لارې او منحرف خلک په دې ښرګند آیت په غلطه سره دا استدلال کوي چې له زورور دښمن سره مقابله، په خطر کې ځان اچول، له کم عدد او عدة سره د ځواکمن او په وسلو سنبال دښمن مخې ته ودرېدل، ځان په هلاکت کې غورځول دي او قرآن هغه تحریم کړې او یا

دا چې شهادت طلبانه عملیات روا نه دي، دا ډېر ډېر ناروا او غلط استدلال دئ، دلته عدم انفاق او له قربانۍ نه ډډه کول د هلاکت باعث معرفي شوي، له دې نه دا مفهوم اخیستل چې د زورور او ځواکمن دښمن له مقابلې نه باید ډډه وشي او یا په دې سره د شهادت طلبانه عملیاتو په ضد استدلال کول ډېر غلط او شرمناک استدلال دئ، نه د ایمان خاوند داسي استدلال کولی شي او نه د عقل او پوهي خاوند، که داسي وي نو قرآن به یو مسلمان د لسو کافرانو په مقابلې نه مکلف کولو، د مسلمانانو د ترغیب لپاره به ئې د ابراهیم علیه السلام هغه قصه نه بیانوله چې په یوازي سر ئې د نمرودیانو بُتان رانسکور کړل، دا به ئې نه ویل چې: كم مِّن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَت فِئَةً كَثِيرَةَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَ اللَّهُ مَعَ الصبرِينَ * د الله په اذن سره څومره لږکي ټولګي په لویو ټولګیو غالب شوي، الله خو له صابرانو سره دئ. د بې صبرۍ په وجه ځان وژنه او له الله سره د کلکي میني په وجه شهادت طلبانه عملیات کول یو له بل نه ډېر ډېر توپیر لري، یو له الله نه د یأس او نا امیدۍ په سبب دا کار کوي او بل په الله او آخرت د کلک باور او د الله له دین نه د دفاع په لار کي د سر قرباني کولو په جذبه دا کار کوي، یو کس چې د لسو مقابله کوي په حقیقت کي شهادت طلبانه عملیات کوي، د ده او هغه چا ترمنځ هیڅ فرق نشته چې بمونه په ځان پوري تړي او د دښمن هغه ځای ته ځان رسوي او داسي ګوزار ورکوي چې له بلي لاري ورته ممکن نه وي.

له دې آیت نه مخکې ویل شوي چې که څوک په تاسو تېری وکړي نو تاسو هم بالمثله ځواب ورکړئ (فَمَنِ اعْتَدَىٰ عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ) له دې نه معلومېږي چې په دې وروستي آیت کي له انفاق نه مراد د دښمن په ضد جهاد کي مالي او ځاني قرباني ده. که دا دواړه آیتونه یو ځای او د یوه مضمون د متصلو برخو په توګه په پام کي ولرو نو له دې نه دوه خبري معلومېږي: لومړۍ دا چې له انفاق نه په دې ځای کي د دښمن په خلاف په جهاد کي د مال انفاق مراد دئ

او دا مطلب په ګوته کوي چې د جهاد په سامان او وسايلو باندې د مال د نه مصرفولو عاقبت خطرناک او په خپل لاس ځان مرګ ته سپارل دي او دوهمه خبره دا چې له دښمن سره بالمثله معامله جائز ده.

منافقت

په دوی کې منافقتونه پيل شول، د مؤمنانو په وړاندې به ئې د ايمان دعوی کوله او د کافرانو په وړاندې به ئې کافران تر مؤمنانو غوره ګڼل، د قرآن په ګڼ شمېر آيتونو کې د دوی ډول ډول منافقتونه په ګوته شوي، دلته ئې څو بېلګې ستاسو په وړاندې ږدو:

[illegible]

[illegible]

[illegible] البقرة: ۷۶-۷۷

او کله چې له مؤمنانو سره مخامخ شي وايي: ايمان مو راوړی او کله چې په خپلو کې سره ګوښه شي وايي: آيا هغه خبرې ورته کوئ چې الله تاسو ته پرانيستې؟، تر څو د خپل رب په وړاندې مو پرې پړ کړي، آيا له عقل نه کار نه اخلئ. آيا په دې نه پوهېږي چې الله په هر هغه څه پوهېږي چې دوی ئې پټوي يا ئې ښکاره کوي؟

له هغو خلکو چې ځان ته (اهل کتاب او په کتاب پوه) وايي خو له دين نه ئې ځان ته دُکان جوړ کړی، دين په دنيا خرڅوي، په کتاب کې تحريف کوي، د مؤمنانو په وړاندې د ايمان دعوی کوي؛ خو تل د باطل په څنګ کې ولاړ وي او د ظالمانو ملګرتيا کوي، له دوی نه دا طمع کول چې د الله د لارې د مخلصو داعيانو او مجاهدينو ملګرتيا به وکړي او د حق په څنګ کې به مخلصانه ودرېږي، بې ځايه طمع ده. دوی خو تل خپلو ملګرو ته په خلوت کې دا وايي چې د (کتاب) له هغو

برخو څخه پرده مه اوچتوئ چې ستاسو د رسوائي باعث او د الله په وړاندې ستاسو د ملامتيا موجب گرځې او واقعي داعيانو او مجاهدينو ته پر تاسو برلاسی ورکوي!! الله تعالی دوی ته په ځواب کې فرمايي: آيا په دې نه پوهېږي چې الله په هر هغه څه پوهېږي چې دوی ئې پټوي يا ئې څرگندوي.

$YB#ä {pé$% Näqà9 #Œĵr ¾Ïĵä É »GÂ$Î bqä3sè Nä3Rqöt7Ïtä wr Nåq7Ïtä ä.wrèNèR'¯d

Ñ#‹Î 7Ïîæ ®$bÎ) Nä3Ïàøî (qèqä ©Ý Å ø¿ø$`Ï ŸÝB$RF $Nä3ø æ {qÒã {qèz #ŒĵÎr

ÇÊÊÈ Írß‰Á 9$ آل عمران: ۱۱۹

دا دئ تاسو دوی ښه ايسوئ خو تاسو د دوی ښه نه ايسئ او چې درسره مخامخ شي وايي: مونږ ايمان لرو! او چې گوښه شي نو پرتاسو د خپل غيظ او کينې له وجهې خپلې گوتې چيچي، ورته ووايه: په خپل غيظ سره ومرئ، بې شکه چې الله د سينو په شته وو ښه پوه دئ.

تاسو ورسره محبت کوئ، خو هغوی درسره محبت نه لري، تاسو ئې دوستان گڼئ خو هغوی مو دوستان نه گڼي، تاسو گومان کوئ چې دوی تر مشرکانو ښه دي، مونږ ته رانږدې دي، خو هغوی ستاسو په هکله داسې فکر نه کوي، تاسو تر مشرکينو نه ښه نه گڼي، زړونه ئې له کينې ډک دي، مخامخ خپله دښمني نه اعلانوي، برعکس د ايمان دعوی کوي او وايي چې مونږ په ټولو هغو شيانو ايمان لرو چې تاسو ورباندې ايمان لرئ، خو په خفا کې له کينې نه گوتې چيچي. الله ښه پوهېږي چې په خپلو سينو کې ستاسو لپاره کوم بد عزايم او څومره کينه لري.

د دوی د منافقت يوه بله بېلگه په خپلو ژمنو نه ودرېدل وو، هر ځلې ئې چې کومه ژمنه کړې يوې ډلې ئې مخالفت کړی او نورو ئې په همدې مخالفت کې د دوی ملاتړ کړی:

ÇÊÈ šc qãsãŸ Ñèdçø @/ NgÎB ×ƒÌù ¼ç‹ 6R #%ôã (r%g» ã $J¯ã2 r&

البقرة: ١٠٠

او كله چې هم دوى كومه ژمنه كړې نو يوې ډلې ئې (دا ژمنه لرې) غورځولې، بلكې اكثر ئې ايمان نه راوړي.

د كفر او كافرانو په وړاندې د حساسيت كموالى

گناهونه ورو ورو انسان هغه پړاو ته رسوي چې د كفر او كافرانو په وړاندې ئې حساسيت له منځه ولاړ شي، كافرانو ته د دوستۍ لاس اوږد كړي او كافرانو ته پر مؤمنانو ترجيح وركړي، قرآن فرمايي:

Nã$ ÿR& Ól; ÔMB£% $B § û9 (rãŸ2 ûïÏ%$šc ‍ö©Gƒ óO§B #ZŽÏÏY2 3“ •?

المائدة: ٨٠ ÇÑÉÈ brà$Î» z Nèd É> #‹ èø$’Îr óOg»æ ª! $ÝÏ, ™ b&

ډېرى به ئې گورې چې له كافرانو سره به دوستې كوي، څومره بد دئ هغه چې د دوى نفسونو وروړاندې كړل، چې الله پرې په قهر شو او په عذاب كې به تلپاته وي.

دلته د اهل كتابو د انحراف يوه بله بېلگه زموږ مخې ته كېښودل شوې، چې هغه له كافرانو نه د كركې او نفرت په ځاى له هغوى سره دوستې كول دي، قرآن فرمايي چې د دغې گناه په سبب د الله تعالى له قهر او غضب او تلپاتې عذاب سره مخامخ شول، له دې نه معلومېږي چې له كافرانو سره دوستې او موالات، د الله تعالى په نزد كې څومره ستره گناه ده، حقيقت دا دئ چې انسان هغه وخت د خپل دين او عقيدې له دښمن سره دوستې ته تيارېږي چې دين او عقيده ورته بې ارزښته شي، په خپلو اغراضو پسې شي، د كافرانو تر فكري اغېز لاندې راشي او د هغوى په څنگ كې خپلو منحطو موخو ته د رسېدو امكانات په نظر ورشي.

له دې آيت نه معلومېږي چې له کافرانو سره دوستي د سقوط او ضلالت هغه مرحله ده چې هلته د انسان تړولي اړيکي له الله تعالی سره قطع کېږی، خدای ئې خپل نفس ته حواله کوي، د الله تعالی د غضب وړ شي، د هر قوم د سقوط او له دين نه د وتلو وروستۍ نښه او علامه همدا ده چې هغوی له کافرانو سره دوستي پيل کړي. قرآن وايي: هيڅ مؤمن قوم به داسي ونه مومې چې د خدای او د هغه د پيغمبر له دښمنانو سره دوستي وکړي، که څه هم هغه د ده نږدې خپلوان وي.

£Å9r ä$Ši& Ndrä ƒB$$B ïøÎ AÌR é$Br Ä_ É9$ « $Î šc qãBsã(qç$Ÿ2 ö9r

ÇÑÈ šc qà)Å» ù Nåk÷]B #ZŽÏŸ2 المائدة: ٨١

او که دوی پر خدای، پيغمبر او هغه څه ايمان درلودی چې دوی ته نازل شوي وو نو هغوی به ئې دوستان نه نيول، خو اکثر د دوی فاسقان دي.

دا آيت په قاطع الفاظو حکم کوي چې له کافرانو سره هغه څوک دوستي کوي چې پر خدای، پيغمبر او الهي کتاب ايمان نلري، فاسق وي او خپل فسق ئې د کافرانو دوستۍ ته هڅوي.

د ګناهونو له امله نه يوازي د انسان حساسيت د کافرانو په وړاندي له منځه ولاړ شي بلکي ورو ورو ورنږدې شي او په پای کي د دوستۍ لاس وراوږد کړي، له هغوی سره ناسته پاسته کوي، دا ځکه چې ايماني خصلتونو او مواصفاتو له دښمن نه بېل کړي وو، خوکله چې په هغوی کي دښمن ته ورته مواصفات، اخلاق او خصلتونه راپيدا شول، په لومړي سر کي د دښمن په وړاندي د دوی حساسيت، کرکه او تنفر له منځه ځي، ځان د دښمن په څېر او هغه د ځان په څېر ګوري، د خيانتونو، ګناهونو او له دين څخه د فاصلې له امله دومره لاندي پرېوځي چې د دښمن په وړاندي ئې حساسيت ختم شي.

په تجارتي راکړي ورکړي کې خیانت

په دوی کې سود، رشوت، حرامه ګټه، په امانت کې خیانت، په تجارتي راکړي ورکړي کې چل ول، خپلې ژمنې تر پښو لاندې کول، دروغ او دوکه عام شول، لږ کسان ئې داسې پاته شول چې په حلال رزق قناعت وکړي او له حرامو ځان لرې وساتي، راشئ په دې اړه د قرآن ځینو آیتونو ته غوږ شو:

ž÷ 9$Y/ï‰Î ç¼BÛ bÎ ôB Oßg÷Br 7 øÎ ýíJ§sã9$ÜZÉ/ ç¼BÛ bÎ ôB É »GÅ3ø9$#@÷d& ôÏBr

`¿ÎB(#ä$’Î $Zǒøã § ø (qä% Oßg¯RÎ 7 ÏºŒ $VJÍ$% ïøã |MøBŠ $B ž÷Î 7 øÎ ýíJ§sã

ÇÐÎÈ šc qßJ=ê÷ètƒ öNèdr >É3ø9$# «!$’?ã šc qä9qà)tƒr @‹Î™ آل عمران: ۷۵

او له اهل کتابو نه ځینې داسې دي چې که د کومې خزانې امین ئې کړې، بېرته به ئې درکړي او ځینې ئې داسې دي چې که په یوه دینار ئې امین کړې نو بېرته به ئې درنکړي مګر دا چې تل ورباندې (ټینګار کوونکی) ولاړ وې. دا د دې لپاره چې دوی وایي: پر مونږ د نالوستو په هکله څه الزام نشته او د الله په نسبت دروغ وایي په داسې حال کې چې پوهېږي.

اهل کتابو ته خپلو مذهبي مشرانو ویلي وو چې له غیر اهل کتابو سره چې تاسو هره معامله وکړئ الله مو په دې نه نیسي، که له دوی سره خدعه کوئ یا خیانت، که دروغ ورته وایئ یا ئې مال خورئ پروا ئې نشته، د دې فتوی به ئې ورکوله، ورته ویل به ئې چې دا کارونه الله درته روا کړي، د الله د کتاب د فلان فلان آیت معنی همدا ده، په دروغو به ئې دا فتوی ورکوله، په الله او د الله په کتاب پسې ئې افتراء کوله، قصداً او عمداً به ئې دا کار کاوو، پوهېدل چې د دوی فتوی د الله د کتاب خلاف ده، د همدې لپاره که به کوم غیر یهودي یو دینار هم په امانت ورکړ، بېرته ئې نه ورکاوو، خو په دوی کې مخلص او صادق اهل کتاب هم وو، په الله او

آخرت ئې له زړه نه باور وو، امين وو، که به هر چا کوم څه په امانت ورکړل له خيانت نه پرته به ئې مسترد کول، که څه هم دا به زيات مال او قيمتي شی وو، د يوې خزانې په اندازه. د اسلام له نظره ايمان او خيانت سره نه يو ځای کېږي، څوک چې امين نه وي هغه ايمان نه لري، لا ايمان لمن لا امانة له.

$B š [÷ß9 Mó• ¡ 9$Dûÿî2 &r Èrôãè ø9$#ur ÉbºurôVãè ø9$# ’Î bqãã̀Ì»|¡ çRùJÏiB #ZŽÏW. 3“ •?r

Dûÿîøšr OŠøM$Dϊ]ç¼ `ã ãô7mF{$#ur šc qŠÏ/»−S9# Ÿwöq9 ÇËÈ bqè=yèøÿtƒ (#qçR%.

ÇÊÈ bqãèoÁ f ƒ (#qçR%. $B š [÷ß9 Mó• ¡ 9$ المائدة: ۶۲-۶۳

او ډېری به ئې وګورې چې په ګناه، تېري او د حرامو په خوړلو کې تلوار کوي، څومره بد دئ هغه څه چې دوی ئې کوي. ولي ئې خدای پالونکي او علماء د ګناه له وينا او د حرامو له خوړلو څخه نه منع کوي؟! ډېر بد دئ هغه څه چې دوی ئې کوي.

دلته د ايمان منافي درې ستر ستر کارونه په ګوته شوي:

- په ګناه کې تلوار.
- د بل پر حق تېري او تجاوز کې تلوار.
- د حرامو په خوړلو کې تلوار.

له دغو بدو کړو وړو سره سره به الله تعالی څنګه د دوی د ايمان دعوی قبلوي؟

È‹Î™ `ã öNÏdÏd‰|Áβur öNçlm; ôM¯=Ïmé& BM»t6Íh‹sÛ öNÍköŽn=tã $oYøΒtym (#rߊ$yd šúïÏ%©!$# z`ÏiB 5Où=ÝàÎ6sù

ÈÜÏ»t6ø9$$Î/ Ä¨$Z9$# A^ºuqøBr& öNÎgÎ=ø.r&ur çm÷Ytã (#qåkçX ôs%ur (#4qt/Ìh9$# ãNÏdÉ‹÷{r&ur ÇÊÉÈ #ZŽÏWx. «!$#

ÇÊÏÊÈ $VJŠÏ9r& $¹/#x‹tã öNåk÷]ÏB tûïÌÏÿ»s3ù=Ï9 $tRô‰tFôãr&ur النساء: ۱۶۱

نو پر يهودانو مو ځيني هغه پاکيزه شيان حرام کړل چې ورته حلال شوي وو؛ د

دوی د ظلم په وجه او د الله له لاري څخه د دوی د ډېر مخنیوی په وجه. او د دوی د سود اخیستو په وجه، په داسې حال کې چې ترې منع شوي وو او په ناحقه ئې د خلکو د مال خوړلو په وجه او دغو کافرانو ته مو دردوونکی عذاب تیار کړی.

دلته د یهودانو ځینو هغو سترو سترو ګناهونو ته اشاره شوې چې دوی ئې د الله له دردناک عذاب سره مخامخ کړل:

- ظلم ئې کاوو.
- هم ئې پخپله د الله په سمې لاري له تلو ډډه کوله او هم ئې نور منع کول.
- سود ئې خوړلو، په داسې حال کې چې الله ترې منع کړي وو.
- په ناحقه او له ناراوو لارو ئې د خلکو مالونه خوړل، دوکه، رشوت، شکرانې اخیستل، فتواګانې او د جنت اسناد پلورل.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] التوبه: ۳۴-۳۵

اې مؤمنانو! د احبار (ملایانو) او رهبان (پیرانو) ډېری د خلکو مالونه په ناحقه خوري او د الله له لاري مخنیوی کوي او هغه چې سره او سپین زر ذخیره کوي او د الله په لار کې ئې نه مصرفوي نو د دردناک عذاب زېری ورکړه. هغه ورځ چې د دوزخ په اور کې به سرې شي او بیا به ئې تندي، اړخونه او شاګانې پرې وداغل شي، دا هغه څه دي چې د ځان لپاره مو زېرمه کړي وو، نو د هغه څه خوند وڅکئ چې زېرمه کول مو.

له مرګه سخته وېره او له ژوند سره افراطي مينه

همدا راز په دې قوم کې له مرګ نه سخته وېره او له ژوند سراه افراطي مينه راپيدا شوه، که څه هم دا ژوند به له ذلت او سپکاوي نه ډک ژوند وو، د شهادت تلوسه او د سپېڅلو اهدافو لپاره د قربانۍ جذبه په کې مړه شوه، خو سره له دې به ئې په جنت د ايمان دعوی کوله او ځان به ئې د جنت مستحق ګڼلو، قرآن د دې متضادي انګېرني په اړه فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] البقرة: ۹۴-۹۶

ورته ووايه: که د الله په خوا کې، د آخرت کور، له خلکو نه پرته يوازې ستاسو لپاره وي نو د مرګ تمنا وکړئ که رښتيني ياست. او په خپلو لاسونو ئې چې څه وړاندې کړي د هغه په وجه به هيڅکله د مرګ تمنا ونکړي او الله په دې ظالمانو ښه پوه دئ. او دوی به تر ټولو زيات په ژوند حريص ومومې او له مشرکانو نه هم، هر يو ئې دا خوښوي چې کاش زر کاله عمر ورکړی شي، خو همدا د عمر اوږدوالی له عذاب نه د دوی ژغورونکی نه دئ او الله د هغه څه ډېر ښه ليدونکی دئ چې دوی ئې کوي.

سره له خپل ټول شرک، عصيان، له جهاد نه ډډه، د ظالمانو ملګرتيا او د پېغمبرانو او حقپالونکو مخالفت، دوی ګومان کاوو او مذهبي مشرانو ئې ورته همدا ويل چې جنت يوازې ستاسو لپاره پيدا شوی او تاسو د جنت لپاره، د دوی په ځواب

کي ویل شوي: که داسي وي نو تاسو خو باید له مرګه نه وېرېدی او د الله په لار کي د شهادت تلوسه مو په زړونو کي نه وی مړه شوې، دا ولي له مرګ نه وېرېږئ؟ دا ولي ستاسو هیڅ مذهبي مشر په سنګر کي نه دئ لیدل شوی؟ ولي مو ټل خپل پېغمبران په جهاد کي یوازي پرېښي؟ له دې نه خو په ډاګه معلومېږي چي په خپلي دعوی باور نه لرئ. په دې آیتونو کي او دې ته ورته په ډېرو نورو کي له مرګ نه وېره، د ډېر اوږده ژوند تمنا او د الله په لار کي له شهادت نه ډډه، د هغه قوم نښي ګڼل شوې چي د ایمان په دعوی کي دروغجن دي، نه په آخرت او جنت باور لري او نه په دې چي د مرګ ژوند پرېکړي الله کوي.

په هر هغه قوم کي چي له مرګ نه وېره او د دنیا حب او مینه او له ژوند سره افراطي علاقه را پیدا شي، د هغه قوم معنوي شور او شوق به مري، د خپل عزت د ساتلو همت به له لاسه ورکوي، ژوند به غواړي که څه هم د پردیو تر اسارت لاندي وي، د همدې سختي وېري او افراطي میني له امله به تل سپک او ذلیل وي او د شمن به پرې حکومت کوي. پیغمبر علیه السلام خپلو یارانو ته همداسي فرمایي: په تاسو باندي به داسي حالت راشي چي دښمنان به له هری خوا ستاسو د ختمولو لپاره داسي یو بل رابولي، داسي به ټول لاسونه ستاسو د خوړلو او هضمولو لپاره اوږده شوي وي، لکه څوک چي په غوړه کاسه راټولېږی. صحابه وو ویل: آیا په هغه وخت کي به موږ لږ وو؟ پیامبر علیه السلام وفرمایل: نه! تاسو به ډېر زیات وئ، خو د اوبو د ځک او د خس او خاشاکو په څېر به وئ، په تاسو کي به وهن راپیدا شي، اصحابو وویل: ما الوهن یا رسول الله؟ دا وهن څه دئ یا رسول الله؟ هغه وفرمایل: له مرګ نه کراهیت او کرکه او له ژوند سره مینه، یعني کله چي دا دوه خصلتونه په یوه قوم کي راپیدا شي، د خسو او خاشاکو په څېر به سپک، بې ارزښته او ذلیل شي، دښمن به پرې حکومت کوی او د پردیو په اسارت او محکومیت کي به شپې ورځي تېروي.

ړوند مذهبي تعصب

ړوند مذهبي تعصب يوه بله فتنه ده چې له حقيقي دين نه بې خبره دينداران پرې مبتلا کېږي، خپل شرک لړلی محرف مذهب، ناقص علم او له دين نه غلط تعبيرات به کافي ګڼي او په هغه کې به هيڅ ډول تبديلي نه مني او د هر هغه دعوت او دعوتګر مقابله به کوي چې د دوی له غلطو عقايدو او محرف مذهب سره ټکر کوي، قرآن فرمايي:

[illegible] البقرة: ۸۸

او وئې ويل: زړونه مو په پرده کې دي، نه، داسې نه ده، بلکې الله د دوی د کفر په وجه پر دوی لعنت لېږلی، نو ځکه لږ ايمان راوړي.

د دوی لجوجو علماءو به ويل: په مونږ باندې ستا تبليغات تأثير نه شي کولی، زمونږ زړونه له علومو ډک دي، زمونږ او ستا تر منځ ډېرې پردې حايل دي، د دې لجاجت او سرتمبګۍ وجه ړوند مذهبي تعصب وو، الله تعالی د همدې تعصب او د خپلو کافرانه او مشرکانه عقايدو او کړو وړو په سبب رټلي او د لعنت وړ ئې ګرځولي وو، نو ځکه له ايمان راوړو محروم شوي وو.

[illegible]

[illegible] البقرة: ۸۹-۹۰

او کله چې د الله لخوا داسې کتاب ورته راغی چې له دوی سره د شته (کتاب)

تصدیقوونکی وو او دوی د هغه (له راتلو) د مخه (د همداسې یوه کتاب په راتلو سره) پر کافرانو د بریا غوښتنه کوله، خو کله چې همغه څه ورته راغی چې ښه ئې پېژندو، په هغه کافران شول، نو په دې کافرانو دې د الله لعنت وي. څومره بد دئ هغه څه چې خپل ځان ئې پرې وپلورو، په دې چې په باغیانه توګه پر ما انزل الله کافران شول، په دې خاطر چې الله ولې له خپلو بندګانو نه (له دوی پرته په بل هغه چا) چې دی ئې غواړي له خپل فضل او پېرزویني نه څه رانازلوي، نو د الله په پر له پسې غضب اخته شول او دغو کافرانو ته سپکوونکی عذاب دئ.

دوی د پېغمبر له راتلو د مخه تل دا تلوسه کوله چې کاش یو ځل بیا په دوی کې کوم پېغمبر مبعوث شي او د کافرانو له سلطې نه ئې وژغوري، خو چې کله پېغمبر راغی او له ځان سره ئې همغه څه راوړو چې مخکنیو پیغمبرانو راوړي وو او بني اسرائیل ښه پوه شول چې دا د دوی د اصلي دین په څېر دئ، خو په دې خاطر ئې ایمان رانه وړ چې پېغمبر د دوی له قوم څخه نه وو، د دوی مذهبي قیادت او هغه ګټې چې د دین ترنامه لاندې ئې له غولېدلیو مذهبي عوامو نه ترلاسه کولې په خطر کې ولوېدې، نو د پېغمبر د مخالفت لپاره ئې ملا وتړله او د الله تعالی د پرله پسې غضب وړ وګرځېدل. هم له مخکني کتاب نه د مخالفت په وجه او هم له نوي کتاب سره د مخالفت په سبب.

$JÎ šc rãã6/r $Zšã AÌÍ é$JÎ ßBsç(q% ª! $A“R& $JÎ (qãB#ä NG9 Ÿ@Ši #Œjr

Nçä bÎ @% `Ë « $ä$ŠÎR& bqèp? Nîù @è NGèB $Jj $]Ÿ ÁB ‘, s$qèr ¼çä!‘r

ÇÊÈ šú üZB$B البقرة: ۹۱

او کله چې ورته وویل شي: په هغه څه چې الله نازل کړي ایمان راوړئ، وایي: په هغه څه ایمان راوړو چې پر مونږ نازل شوی او له دې علاوه په هر څه کافران کېږي، که څه هم هغه حق وي او له دوی سره د شته کتاب تصدیقوونکی، ورته

ووايه: نو كه تاسو مؤمنان وئ ولي مو له دې د مخه د الله پېغمبران وژل؟

يو له هغو سترو خنډونو نه چي هر صالح داعي ورسره مخامخ كېږي، هغه قومي تعصب دئ چي كله كله مذهبي بڼه غوره كړي او مذهب د يوې خاصي ډلي او قوم په لاس كي د ناروا سياسي، اقتصادي او اجتماعي امتيازاتو د لاس ته راوړو وسيله شي، دغه ډله بيا د هر دعوت مقابله د مذهب په توره كوي، حتى د هغه دعوت هم چي د دوى مذهب ته ورته وي او د دوى د اصلي مذهب تائيد او تصديق كوي. د بني اسرائيلو مذهبي مشران ښه پوهېدل چي قرآن همغه څه وايي چي تورات ئې وايي او محمد عليه السلام همغه څه وايي چي موسى عليه السلام ويل، خو سره له دې ئې تر هر چا زيات د اسلام مخالفت كاوو. د دوى په ځواب كي ويل شوي: له اسلام سره ستاسو دا مخالفت نه د الله لپاره دئ، نه د تورات په خاطر او نه د موسى عليه السلام په خاطر، تاسو خو همغه خلك ياست چي تر دې د مخه مو د موسى او عيسى عليهما السلام او د تورات او انجيل مخالفت وكړ، دا كوم ايمان دئ چي تاسو ته د سخوندر د عبادت اجازه دركوي؟

[illegible]

ÇÈ šc qß=êƒ (q$Ÿ2 ö9 ÑŠ ¡ ã® ÿiÎ (r•© $B š [ô9r 9»=z ïÆ Ë

البقرة: ۱۰۱-۱۰۲

او چې کله د الله له لوري کوم داسي پېغمبر ورته راغلی چې له دوی سره د شته (کتاب) تصديقوونکی وو، نو د اهل کتابو يوې ډلې د الله کتاب داسي شا ته وغورځاوو لکه (په هيڅ) چې نه پوهېدل. او د هغه څه متابعت ئې پيل کړ چې شيطانانو به د سليمان عليه السلام د پاچاهۍ (په اړه) لوستل، دا په داسي حال کي چې سليمان د کفر لار نه وه غوره کړې، بلکي په خپله دا شيطانان کافران شوي وو، خلکو ته ئې جادو او هغه څه ورښودل چې د بابل په دوو ملائکو: هاروت او ماروت نازل شوي وو، (دې ملائکو) به هيچا ته څه تعليم نه ورکاوو مګر دا چې ورته ويل به ئې: مونږ (خو د يوه) امتحان (لپاره راغلې) يو، نو ته مه کافرکېږه، خو دوی له دې دواړو نه هغه څه زده کول چې په هغه سره نارينه او مېرمنه ئې سره بېل کړي، دا په داسي حال کي چې په دې سره دوی د الله له اذن نه پرته هيچا ته تاوان رسوونکي نه وو او په داسي حال کي چې هغه څه ئې زده کول چې تاوان ئې وررساوو او ګټه ئې نه وررسوله او يقيناً په دې پوه شوي وو چې هرڅوک دا وپېري نو په آخرت کي به ئې هيڅ برخه نه وي او يقيناً چې ډېر بد دئ هغه څه چې خپل ځان ئې پرې وپلورو، کاش پوهېدلی.

دلته په اصل کي د بني اسرائيلو په څېره کي د يوه بې لاري ديندار ولس څو سترو سترو انحرافاتو ته اشاره شوې: په خپلو ژمنو نه ودرېدل، د الله کتاب داسي شا ته غورځول لکه چې په هيڅ څه ئې نه پوهېږي او د الله د کتاب په ځای کوډو، جادو او تعويذونو ته مخه کول، دا حرام کارونه نه يوازي حلال ګڼل بلکي د سليمان عليه السلام هغه ستره واکمني، چې بېلګه ئې په تاريخ کي نه ده ليدل شوې، د يوې جادوئي ګوتې او د څه کوډو او منتر نتيجه ګڼل، نه د ده او د ده د مجاهد پلار داؤد عليه السلام د جهادونو نتيجه، د دوی لويه مشغله دا شي چې په کوډو سره د مېړه

او مېرمني ترمنځ ئې بېلتون راولي. بني اسرائيل هم ورو ورو له الهي دين نه لري شول، په دوی کي فکري او اخلاقي انحرافات راپيدا شول، له اخلاقي لحاظه هومره راپرېوتل چي يو د بل ناموس ته په کمين کي کښيناستل، يو به په دې لټه کي وو چي څنگه د بل مېرمن د ځان لپاره ترې رابېله کړي، د الله کتاب ئې شا ته وغورځاوو، کوډو، جادو او تعويذونو ته ئې مخه کړه. الله تعالی د اتمام حجت لپاره دوی ته دوې ملائکي د انسانانو په څېره کي ولېږلې، ترڅو دوی له انحرافاتو، جاهلانه دودونو او کافرانه مشغلو وژغوري او دوی ته ووايي چي کوډو او جادو ته په پناه وړلو سره مه کافران کېږئ، خو دوی له ملائکو نه هم د هغه څه زده کولو هڅه کوله چي ښځه له خپل خاوند نه بېله کړی شي.

دوی په حقيقت کي هغو افتراءاتو وغولول چي په خپل لاس ئې جوړ او دين ته منسوب کړي ول، ويل به ئې زموږ په قوم کي پيغمبران مبعوث شوي، په موږ کي او لياءالله او نېکان تېر شوي، دوی به د خدای په وړاندي زموږ شفاعت کوي، دوی به موږ تر لاس نيسي او جنت ته به مو بيايي، موږ اولياء الله، ابناء الله او د خدای دوستان يو، موږ دوزخ ته نه ځو مگر د څو ورځو لپاره، جنت خاص زموږ لپاره پيدا شوی او موږ د جنت لپاره، عوام(له بني اسرئيلو نه پرته نور قومونه) به دوزخ ته ځی، هغوی د دوزخ د اور د سوند توکي دي، دا غلط تصورات او غلطي انگېرني په هرهغه قوم کي راپيدا کېږي چي له اصلي دين نه لري شي، د دين له حقيقته بې خبره وي، د تېگمارو علماءو او غولوونکو مشايخو په لومو کي ولوېږي، اصل دين هېر کړي او په شکلياتو پسي ونښلي، او گمان کوي چي همدا شکليات ورته کافي او په همدې سره الله تعالی راضي کولی او جنت تر لاسه کولی شي!!

قرآن هغه مؤمنان د زېري مستحق گڼي چي خبره اوري او تر ټولو د غوره خبري متابعت کوي: فَبَشِرْ عِبَادِ الَّذِينَ يَستَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِک الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَ أُولَئِک هُمْ أُولُوا الأَلْبَبِ: زما هغو بندگانو ته زېری ورکړه چي

خبره اوري او تر ټولو د غوره خبري متابعت کوي، دوی هغه خلک دي چي الله هدايت کړي او همدا دوی د عقل خاوندان دي.

خو د دوی په مقابل کي متعصب مذهبيان هغه کمعقله خلک وي چي وايي: بس کړه! موږ ته د دين، مذهب او د حق او حقيقت خبره مه کوه، زموږ زړونه د علم خزانې دي، تش ځای پکي نه دئ پاته، د بل چا د خبرو اوريدو ته چمتو نه يو، يوازي په هغه څه ايمان راوړو چي پر موږ نازل شوی، يعنی موږ ته دا خپل مذهب کافي دئ، دې ته ضرورت نلرو چي ستا خبري واورو او ستا دعوت قبول کړو. د دوی دا ټولي خبري له ړانده تعصب نه راخوټېدلې دي، حقيقت دا دئ چي په هر هغه قوم کي چي دين ورته له پلار او نيکه نه په ميراث پاته عنعنه شي او له دين نه فقط اسم و رسم ورته پاته شي او بيا د دې عنعنی، اسم و رسم په نسبت په هغه کي تعصبات پيل شي، هغه بيا د حق خبري په وړاندي همداسي غبرگون ښيي، يوازي هغه څه مني چي د دوی له جاهلانه تعصب سره تصادم ونکړي، که څه هم په دې تعصب سره دوی په خرافاتوکي پرېوتي وي، له پلار نيکه نه پاتې عنعنه، دود او دستور سل په سلو کي او په بشپړه توگه د دين خلاف وي.

د روميانو او بابليانو بريدونه

هر ځل چي بني اسرائيلو د شرک، فساد او عصيان لار غوره کړې او د الله په لار کي ئې جهاد ته شا کړې، الله تعالی يو دښمن پرې مسلط کړی، په دې کي د روميانو او بابليانو دوه ستر بريدونه داسي وو چي ټول بني اسرائيل يا وژل شوي، يا اسيران شوي او يا له خپل کور کلي شړل شوي او په ټولي سيمي او نړۍ کي خواره واره شوي، عبادت ځايونه ئې وران شوي او مذهبي کتابونه ئې سوزېدلي. بيا د بل دښمن په لاس د سياسي رقابتونو په ترڅ کي دې سيمي ته راوستل شوي، لکه چي نن د انگرېزانو په لاس او د برتانوي استعمار د يوې شيطاني منصوبي په ترڅ کي په

فلسطين کې مستقر او له همغې نيتې تر ننه له مظلومو فلسطيني مسلمانانو سره په جګړو بوخت دي، تر دې د مخه هم کله د بابليانو تر سيوري لاندې دلته مستقر شوي او کله د روميانو په لاس، انګرېزانو د دې لپاره په دې سيمې کې مستقر کړل چې د اسلام، مسلمانانو او په خاصه توګه د عربو په ضد د يوې نظامي اډې د سرتېرو په توګه ترې کار واخلي، قرآن دې ته اشاره کوي او فرمايي:

5 Öoî râ$/r Ä $Y9$`Ï @ómr « $`Ï @ú2 ۷j (ÿqàÿÉ$B ûöz pè!$Ñ ã M/ÎÑ

bqè)/r « $ÏM»f$«Î brãà3 (qç. Ng¯Î š• Ÿ pZ3ó J$Ñ ã M/ÎÑ r « $`Ï

ÇÊÊÈ br%Gè/ (qç.r (qÁ ã $JÎ 7Ÿ Ï m Îöó Î ä$Š ÎR$ آل عمران: ۱۱۲

که هر ځای ومونډل شي، ذلت ورباندې تپل شوی، مګر د کومې الهي رسۍ او يا د خلکو د کومې رسۍ په سبب (له دې ذلت نه وژغورل شي) او په الهي غضب اخته شول او مسکنت ورباندې وتپل شو، دا په دې خاطر چې د الله له آيتونو نه ئې انکار کاوو او په ناحقه ئې د الله پېغمبران وژل، دا د دې لپاره چې سرغړاوی ئې وکړ او تېری ئې کاوو.

دوی به تل او په هر ځای کې ذليل وي، مګر دا چې الله پناه ورکړي او يا خلکو ته پناه ورووړي، کېدی شي کله کله د نورو په پناه او حمايت کې موقتاً له ذلت نه وژغورل شي، خو تل به د الله په غضب اخته وي او د مسکنت آثار به د دوی د ژوند په ټولو برخو کې له ورايه برېښي، د دې ذلت، الهي غضب او مسکنت اسباب ئې دا دي:

- د الله له آيتونو نه انکار.
- د پېغبرانو مخالفت.
- عصيان او سرغړاوی.
- تعدي او تېری.

او په حقيقت کې دا عصيان او تعدي ده چې انسان دې مرحلې ته ورسوي چې د الله له آيتونو نه انکار وکړي او د پېغمبرانو دښمني او مخالفت ته ملا وتړي.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] الاسراء: ۴-۷

په کتاب کې مو بني اسرائيلو ته پرېکړه واوروله چې دوه ځلې به په ځمکې کې فساد کوئ او ستره لويي او کبر به کوئ، نو کله چې د دوی دواړو لومړی وعده راورسېږي؛ خپل داسې بندګان به درباندې راولېږو چې شديد او پياوړي جنګيالي دي، چې (ستاسو) کورونو ته به ننوځي، او دا يوه ترسره کېدونکې وعده ده. بيا به تاسو ته پر دوی بری درکړو او په مالونو او اولادونو سره به ستاسو مدد وکړو او تاسو به د شمېر له پلوه زيات کړو. که مو ښېګڼه وکړه د خپل ځان لپاره به مو کړې وي او که مو بد وکړل د ځان لپاره به مو وي، نو کله چې دوهمه وعده راشي (موخه به ئې دا وي چې) ستاسو مخونه سپېره کړي، او مسجد الاقصی ته همغسې ننوځي لکه چې په لومړي ځل ننوتلي ول او هر هغه څه ښه نسکور کړي چې لوړ وي.

دوی د ځلوېښت کلن عبرتناک او له ذ لته ډک ژوند نه وروسته د اشموئيل عليه السلام د نبوت پر مهال او د طالوت تر مشرۍ لاندې له دښمن سره وجنګېدل او بريا ئې په برخه شوه، ستره تاريخي پاچايي ئې جوړه کړه چې قرآن دا

برخه په دې توګه زموږ مخې ته ږدي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] القرة: ۲۴۶-۲۴۷

آيا د بني اسرائيلو هغه ډله دې ونه ليده چې له موسی نه وروسته وه، کله چې ئې خپل پېغمبر ته وويل: موږ ته يو پاچا وټاکه، تر څو د الله په لار کې وجنګېږو، ورته وئې ويل: آيا داسې خو به نه وي چې جنګېدل درباندې فرض شي نو ونه جنګېږئ؟ وئې ويل: نو په موږ به څه شوي وي چې د الله په لار کې به نه جنګېږو، په داسې حال کې چې له خپل کور کلي او ټبر نه ايستل شوي يو؟ خو چې کله جنګېدل پرې فرض کړی شو نو ټول په شا شول غير له لږ شمېر نه ئې او الله خو د ظالمانو په حال ښه پوه دئ. او پېغمبر ئې ورته وويل: الله خو طالوت درته پاچا ټاکلی، وئې ويل: څنګه به پر موږ باندې ده لره پاچايي وي، حال دا چې موږ په پاچايي کې تر ده ډېر وړ او مستحق يو او ده ته د مال پراخوالی هم نه دئ ورکړی شوی؟ وئې ويل: بې شکه چې هغه الله پرتاسو غوره کړی او په علم او جسم کې ئې پراخوالی او زياتوالی ورکړی او الله چې چا ته وغواړي پاچايي ورکوي او الله ښه پوه واسع دئ.

له موسی علیه السلام نه وروسته او هغه وخت چې بني اسرائیل په شرک او فساد اخته او له سمې لارې منحرف شول، نو د جالوت په نامه یو ظالم او بې رحمه پاچا ورباندې مسلط شو، ډېر ئې ووژل، د دوی کورونه ئې لوټ او تاراج کړل او دوی ئې له خپل کور کلي وشړل، په دې وخت کې اشموئیل علیه السلام د دوی لارښوونه کوله، هغه ته راغلل، له خپلو مخکنیو کړو وړو او د الله په لار کې د جهاد له نه کولو نه ئې ندامت وښودو او له هغه نه ئې د الله په لار کې د جهاد اجازه وغوښته، هغه مبارک د دوی مخکني حالت ته په پام سره ورته وویل: مبادا جهاد درباندې فرض شي او بیا تاسو له هغه نه ډډه وکړئ، دوی ورته وویل: په داسې حال کې چې پر مونږ ظلمونه شوي، له خپل کلي کور نه شړل شوي یو، هیڅ داسې دلیل نه گورو چې د الله په لار کې ونه جنگېږو، خو چې ورته وویل شو چې اوس نو وسله واخلئ او له دښمن سره وجنگېږئ، یوازې محدودو کسانو تیاری وښود، نور ټول له خپلې ژمنې او د الله په لار کې له جنگېدو په ډډه شول. د الله پېغمبر ورته وویل: تاسو د یوه پاچا د ټاکلو غوښتنه کړې وه، دا دئ الله تعالی طالوت درته غوره کړی، د الله له دین نه اوښتي قوم ورته وویل: دی خو پر مونږ د مشرۍ وړ نه دئ، نه د نسب له مخې او نه د مال او شتمنۍ له مخې، د ټول ولس قیادت او زعامت خو باید داسې چا ته وسپارل شي چې قیادت او زعامت له پلار نیکه نه ورته په میراث پاته شوی وي، د کومې درنې او معتبرې کورنۍ غړی وي، ښه ډېر مال او دولت ولري!! پېغمبر د دوی په ځواب کې وایي: دی خو الله غوره کړی، د زعامت او قیادت وړتیا هغه ورکړې، ښه پوه دئ او د ښه صحت او قوي بدن خاوند دئ، د مشرتابه غوره مواصفات خو همدا دي، خو دوی دې ته تیار نه وو چې د طالوت قیادت ومني، د دوی معیارونه بدل شوي وو، د زعامت د مواصفاتو په اړه ئې همغسې انگېرله چې بې دینه او لارورکي قومونه ئې انگېري، د پېغمبر دا وینا ئې نه منله چې الله تعالی د دوی په خبر نه دئ چې نسب او مال د قیادت لپاره ضروري وگڼي او د طالوت په

ځېر یو نادار او بې نوم نښانه ښوک دي د دوی د مشرۍ لپاره مناسب ونه ګڼي، له پېغمبر نه ئې د ثبوت غوښتنه کوله:

[illegible]

[illegible]

[illegible] البقرة: ۲۴۸

او پېغمبر ئې ورته وویل: د ده د پاچایۍ نښه دا ده چې تاسو ته به هغه صندوق راشي چې په هغه کې ستاسو د رب له لوري یوه ډاډېنه او د موسی او هارون د اولادې پاته شوني دي، هغه چې ملائکې به ئې حمل کوي، په دې کې تاسو ته څرګنده نښه ده که مؤمنان یاست.

بني اسرائیلو ته له پلار نیکه نه داسې یو صندوق په میراث پاته شوی وو چې په هغه کې څه مبارک شیان لکه د تورات لوحې او د موسی او هارون علیهما السلام د لاس څه نښې وې، دوی داسې ګڼله چې تر څو دا صندوق زمونږ په واک کې وي نو تل به بریالي وو او دښمن به پر مونږ غلبه نه شي موندلی، ناڅاپې د دوی په سیمو د برید په ترڅ کې دا صندوق د دښمن په لاس کې پرېووت، په دې سره د دوی پاتې مېړانه او همت هم ختم شو، د دښمن له مقابلې ئې لاس واخیست او وتښتېدل، پېغمبر ئې ورته وویل: دا صندوق به الله تعالی بېرته تاسو ته مسترد کړي، ملائکې به ئې تاسو ته راوړي او دا به د دې نښه ګڼئ چې طالوت د الله له لوري تاسو ته غوره شوی، همداسې وشول. د دې قصې په ترڅ کې الله تعالی مؤمنانو ته دا لارښوونه کوي چې مبادا د جهاد له فرض کېدو وروسته ترشا شئ، مبادا د قیادت لپاره هغه معیارونه وکاروئ چې جاهلو قومونو کارولي، مبادا له علمي استعداد او جسمي پیاوړتیا نه پرته د نورو مواصفاتو له مخې ځانته قیادت غوره کړئ، مبادا له هغه چا سره د مخالفت لار غوره کړئ چې الله تعالی د قیادت غوره

صفات ورکړي وي. تاسو د آدم علیه السلام د خلیفه کېدو په بحث کي هم ولیدل
چي الله تعالی د ده علمي استعداد او د هر څه پېژندل او مناسب نوم ورته غوره
کول د خلافت د وړتیا دلیل وښودو.

§ ŏù ç#B >ÎŸ `Jù 9gÝÎ Nà6 ‹ÎFtã ©!$ž c Î) A$% Šqãã Ý N q$Û Ý@ Á ù $£J=ù

Wŏî% ž÷Î) ç#B (q Î³ù ¾ÍÏ‹Î ŠÏoã $ ŽIô$ÇB ž÷Î) ÓÎB ¼çRfù çÔè÷Ü ƒ N© `Br ÓÎB

Nq$ f Î Pöx$ $Z9 p%$Û ŸÏ (q$% ¼çèB (qãB#ä šú ïÏ%$ qè ¼ç-r% ` $£J=ù ÑG#B

pŸi ÎM7=î A$Šî% pŸi `B NŸ2 «! $(q) =B NçR& šc qZÝf šú ïÏ%A% ¼Ïŝqã r

(q$% ¼ÏŜqã_ r šV q$Úï (rã•/ $£9r ÇÎÈ ûïÎÉÁ 9$ì B ª! $ «! $ Èbî ÎŸ2

ÇÎÈ šú ïÍŸ» 6 $Ŏö)$ ’?ã $RöÁ R$ $YB#%$ ÏM Îr #Ž b¹ $Zŏã ø ì $Y/‘

pJò6 ïø$ š• ùB$ ª! $ ç9?#är šV q$ ` Ŝ¼ã#Š ŸF%r «! $ Âc ôÎ Nèdqã“gù

Ùß ôR$ÏN% ¡ ÿ©Ù è7Î OßÒè/ ¨ $Y9$ «! $ Rùš Ÿöq9r ât±„ $ÿB ¼çJ=ãr

ðs Î š• øã $dqèR «! $M»f#ä 7ù ÇÎÈ šú üÏ=»è$’?ã @ÒÙ rè ©!$ £Å6 »9r

ÇÎÈ šú üÎ™öŜ$`Ü9 7Îr البقرة: ۲۵۲-۲۴۹

نو کله چي طالوت لښکري راوایستې، وئې ویل: الله په یوې ویالې سره ستاسو
آزمویونکی دئ، نو چا چي ترې اوبه وڅښلې زما له ډلې نه نه دئ او چا چي (ئې
خوند) ونه څکو، نو هغه زما (ملګری) دئ، مګر دا چي د خپل یوه لاس یوه لپه
(اوبه) غوړپ کړي، خو د دوی له لږو کسانو نه پرته نورو هغه وڅښلې، نو چي کله
دی او د ده مؤمن ملګري ترې واوښتل، وئې ویل: نن خو مونږ د جالوت او د ده د
لښکرو (د مقابلې) توان نه لرو، خو هغو کسانو چي په دې ئې باور وو چي له الله

سره مخامخ کېدونکي دي وويل: څومره لږکي ټولګي د الله په اذن سره په ډېرکي ټولګيو غالب شوي، الله خو له صابرانو سره دئ. او کله چې جالوت او لښکرو ته ئې راڅرګند شول، وئې ويل: اې زمونږ ربه! پر مونږ صبر نازل کړه او ګامونه مو ټينګ کړه او پر دې کافر قوم برى را، نو د الله په حکم سره ئې دوى ته ماتې ورکړه او داؤد جالوت وواژو او الله ورته پاچايي او حکمت ورپه برخه کړ او چې څه ئې غوښتل هغه ئې وروښودل او که د الله دا د خلکو ځيني په ځينو نورو دفع کول نه وى، نو زمکه به تباه شوې وه، خو الله په نړۍ والو د فضل خاوند دئ. دا د الله آيتونه دي چې پر تا ئې لولو او يقيناً چې ته له پېغمبرانو څخه يې.

دا آيتونه مونږ ته لارښوونه کوي چې جهاد د صابرانو کار دئ، بې صبره، بې همته، بې عزمه، بې ارادې او هغه ضعيف النفسه کسان چې د کړاوونو د ګاللو همت او حوصله نه لري، جهاد نه شي کولى، د جهاد مشران بايد خپل مجاهدين وآزمويي او وګوري چې په دوى کي څوک د ستونزو او کړاوونو ګاللو ته تيار دئ، پياوړې متې، غښتلى زړه، لوړ همت، کلک عزم لري او د صبر او زغم خاوند دئ، يوازي په دغو کسانو حساب وکړئ او د همدوى په ملګرتيا بسنه وکړئ، بې همته او بې صبره کسان د نيمې لارې ملګري وي او په سختو شېبو کي له خپل صف نه ېېلېږي او خپل سنګر دښمن ته پرېږدي، د داسي کسانو ملګرتيا د ګټې په ځاى تاوان کوي، د همدې لپاره طالوت خپلو ملګرو ته وويل: له ما سره هغه څوک ملګرتيا کولى شي چې د دې راتلونکي نهر اوبه ونه څښي، په تنده کي صبر وکړي، هغه هم راسره تلى شي چې په يوه غوړپ اکتفاء وکړي، خو هغه چې ډک نس اوبه څښي، زما د ملګرتيا وړ نه دي. (د طالوت دا آزموينه داسي ده لکه مونږ چې په روژې مکلف شوي يو، دا په اصل کي د روژې لپاره يو مثال او بېلګه ده، په روژې سره په انسان کي د صبر او ځان ساتني خصلت وده کوي) د ده له لوى لښکر نه يو وړوکى ټولګى په دې آزموينه کي بريالي وختل او همدغو ته الله پر هغه مغرور او ظالم دښمن برى

ورکړ. برى د صابرانو په برخه کېږي، هغه چي پر الله ئې باور وي، د هغه نصرت ته سترگي په لار وي، له الله نه په سنگر کي او د دښمن په وړاندي د صبر او استقامت غوښتنه کوي، نه د هغه چا په برخه چي د جنگياليو شمېر ئې زيات وي. دا په وار وار ليدل شوې چي يوه وړوکي ټولگي ته الله تعالى په لوى لښکر فتح او برى ورکړى، دا ځکه چي الله د صابرانو مل دئ.

په دې نښتي کي د دښمن د فوځ سالار د داؤد عليه السلام په لاس ووژل شو او د همدغه زړه وري اتلولۍ په وجه الله تعالى داؤد عليه السلام ته د دغه ملک پاچايي او اقتدار وسپارو، علم او حکمت ئې ورکړ او د پېغمبرۍ مقام ته ئې ورساوو، د الله تعالى سنت دا دئ او په دې راضي کېږي چي د مؤمنانو قيادت د دغسي مجاهدو مشرانو په لاس کي وي.

له دې آيت نه دوه خبري په ډېر وضاحت سره معلومېږي: لومړى دا چي له تباهۍ نه د زمکي د ساتلو يوازنۍ لار دا ده چي د مؤمنانو د صالح ډلي په لاس د کافرانو د فاسدي ډلي مخنيوى وشي، الله تعالى د دوى په ذريعه د هغوى شر دفع کوي او په دې سره زمکه له تباهۍ نه ژغوري.

د دغه الهي سنت مطابق به تل د مؤمنانو يوه مجاهده ډله راپيدا کېږي، د مفسدو ځواکونو مقابله به کوي او الله تعالى به هغوى ته د شر او فساد پر ځواکونو غلبه ورکوي. په بخاري کي راغلي:

عَنْ ثَوْبَانَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم « لاَ تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِى ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ لاَ يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ حَتَّى يَأْتِىَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ كَذَلِكَ

له ثوبان رضي الله عنه نه روايت دئ چي رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: تل به زما د امت يوه ډله داسي وي چي په حق سره به برلاسي وي، هغه څوک به ئې نه شي زيانمن کولى چي دوى يوازي پرېږدي، تر هغه چي

الله تعالی خپله پر یکړه وکړي او دوی په همدې حالت کي وي.

سُبْحَانَکَ اللّهُمَّ وَبِحَمْدِکَ، أشهد أن لاَ إِلٰهَ إلاَّ أَنْتَ أَسْتَغْفِرُکَ وَأَتُوبُ إِلَيْکَ

۱۳۸۸/۴/۵

د ملتونو
د عروج او زوال عوامل

دبني اسرائیلو
عبرتناکي قصه کي